

การแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือน:
การเปรียบเทียบเงิน โบนัสที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงาน
ของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด

พันตำรวจเอก ชีรเดช ธรรมสุธีร์

คุษณินพนธ์เสนอต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ปรัชญาคุษณินพนธ์ (การเมือง)
ปีการศึกษา 2559
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

THE SOLVING OF THE PROBLEM OF NARCOTICS BY THE MILITARY
AND CIVILIAN BRANCHES OF GOVERNMENT: A COMPARISON OF
THE EFFECTS OF POLICY ON THE WORK PERFORMANCE
OF THE NARCOTICS SUPPRESSION BUREAU

POL. COL. TEERADEJ THUMSUTEE

A DISSERTATION PRESENTED TO RAMKHAMHAENG UNIVERSITY
IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF DOCTOR OF PHILOSOPHY
(POLITICS)

2016

COPYRIGHTED BY RAMKHAMHAENG UNIVERSITY

ชื่อเรื่องคุณิพนธ์ การแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือน:
การเปรียบเทียบเงินนโยบายที่มีผลกระทบต่อการทำงาน
ของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด

ชื่อผู้เขียน พันตำรวจเอก ชีรเดช ธรรมสุธีร์

สาขาวิชา การเมือง

คณะกรรมการที่ปรึกษาคุณิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุรพล ราชภัณฑารักษ์)

.....กรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ สุขสำราญ)

.....กรรมการ

(พันตำรวจเอก ดร. ปรีดา สดาวร)

มหาวิทยาลัยรามคำแหงอนุมัติให้คุณิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. ปัญญา ศิริโรจน์)

.....ประธานกรรมการบริหารโครงการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุรพล ราชภัณฑารักษ์) หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการเมือง

คณะกรรมการสอบคุณิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร. วรเดช จันทรร)

.....กรรมการ

(พันตำรวจเอก ดร. อภิรัฐ พุ่มกุมาร)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุรพล ราชภัณฑารักษ์)

.....กรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ สุขสำราญ)

.....กรรมการ

(พันตำรวจเอก ดร. ปรีดา สดาวร)

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องคุณูปนิพนธ์ การแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือน:
การเปรียบเทียบเชิงนโยบายที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงาน
ของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด

ชื่อผู้เขียน พันตำรวจเอก ชีรเดช ธรรมสุธีร์

ชื่อปริญญา ปรัชญาคุณูปบัณฑิต

สาขาวิชา การ เมือง

ปีการศึกษา 2559

คณะกรรมการที่ปรึกษาคุณูปนิพนธ์

1. รองศาสตราจารย์ ดร. สุรพล ราชภัณฑารักษ์ ประธานกรรมการ
2. ศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ สุขสำราญ
3. พันตำรวจเอก ดร. ปรีดา สถาวร

ยาเสพติดถือเป็นปัญหาสังคมที่มีความสำคัญและถือเป็นภัยคุกคามและสร้างความเสียหายทั้งมิติด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และสุขภาพ ตลอดจนกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศ ทำให้รัฐบาลในหลายๆ ประเทศ กำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นนโยบายหนึ่งที่สำคัญในการบริหารประเทศ งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาความแตกต่างของเป้าประสงค์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดและการปฏิบัติตามนโยบายยาเสพติดของรัฐบาลพลเรือนและรัฐบาลทหารและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ตลอดจนนำเสนอแนวทางเชิงนโยบายยาเสพติดของประเทศไทยให้รองรับกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยอาศัยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) การค้นคว้าข้อมูลทางเอกสาร (documentary survey) และการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (interview) เจาะลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้

รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ จนถึงปัจจุบัน และมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดของต่างประเทศที่ได้ผลสัมฤทธิ์

ผลการวิจัยพบว่า การแก้ไขปัญหายาเสพติด รัฐได้กำหนดรูปแบบการควบคุม สังคมของรัฐจากสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศโดยใช้ เครื่องมือที่สำคัญ คือ กฎหมายในการควบคุมพฤติกรรมของประชาชนภายในรัฐ และ สร้างความเชื่อและค่านิยมให้ประชาชนจนเกิดเป็นบรรทัดฐานที่ช่วยตัดสินการกระทำ นอกจากนี้ยังมีการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรมทางศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี ด้วยการสร้างวาทกรรมทางการเมือง เช่น “ผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นผู้ทรยศ ต่อชาติที่ไม่ยอมเสียสละเพื่อประเทศชาติ” ในส่วนของการสร้างการยอมรับหรือกระแสตอบรับจากคนในสังคมพบว่า การนำเสนอข่าวสารสื่อมวลชนแบบการปฏิบัติการสารสนเทศ เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพและสร้างความรู้และความเข้าใจให้กับประชาชน ในด้านทัศนคติของประชาชนต่อภาพลักษณ์ของตำรวจ พบเจ้าหน้าที่ตำรวจถูกภาคสังคม จับตามองเนื่องจากประชาชนยังขาดความเข้าใจในนโยบายยาเสพติดที่เปลี่ยนไป และการปรับทัศนคติของภาคประชาชน

ทั้งนี้ สามารถสรุปได้ว่า การแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลทหารกับรัฐบาลพลเรือนมีเป้าประสงค์ไม่แตกต่างกัน เพราะต่างมีนโยบายมุ่งเน้นด้านการปราบปรามยาเสพติดเป็นหลัก แต่กลับพบว่าประชาชนมีความเชื่อมั่นในการทำงานของเจ้าหน้าที่ทหาร ภายใต้การบริหารของรัฐบาลทหารมากกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจ เนื่องจากประชาชนมองว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่บังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียมและเด็ดขาด ส่งผลกระทบต่อการไม่ยอมรับ หรือความหวาดระแวงเจ้าหน้าที่ตำรวจ และไม่เชื่อมั่นต่อมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติด ดังกล่าว

ABSTRACT

Dissertation Title	The Solving of the Problem of Narcotics by the Military and Civilian Branches of Government: A Comparison of the Effects of Policy on the Work Performance of the Narcotics Suppression Bureau
Student's Name	Pol. Col. Teeradej Thumsutee
Degree Sought	Doctor of Philosophy
Field of Study	Politics
Academic Year	2016

Advisory Committee

1. Assoc. Prof. Dr. Suraphol Rajbhandaraks	Chairperson
2. Prof. Dr. Somboon Suksamran	
3. Pol. Col. Dr. Preeda Sathavorn	

The problem of narcotics is recognized as constituting a serious social problem. It is threat to society in view of the fact that illegal use of narcotics brings damages in its wake in the aspects of politics, the economy, society, education, and health in addition to affecting the image of the country. Thus, many governments see that a viable policy for solving the narcotics problem is a basic desideratum in governing their own countries.

This dissertation focuses on analyzing the differences in objectives between the military and civilian branches of the Thai government in setting policy for solving the problem of narcotics. Accordingly, the researcher

addresses factors affecting success or failure in solving the problem of narcotics by the Narcotics Suppression Bureau. The researcher also proposes guidelines for formulating a narcotics policy for the Kingdom of Thailand (Thailand) such that it will be able to accommodate the current situation.

Adopting a qualitative approach involving documentary research, the researcher surveyed selected experts through conducting semi-structured interviews. Moreover, the researcher collected data pertaining to narcotics problem solving in Siam/Thailand from early in the Rattanakosin era up to the narcotics situation obtaining nowadays. In addition, the researcher acquired germane data from studying foreign jurisdictions in which solutions to the problem of narcotics were effectively addressed.

Findings are as follows:

In striving to solve the problem of narcotics, the state has drawn up a model for controlling society as based on its perception of economic, social, and international conditions. An important tool has been using the law as an instrument to control the behaviors of citizens. Beliefs and values condemnatory of the illegal use of narcotics are inculcated in citizens as norms governing acceptable behavior. In addition, an awareness of what it means to be a Thai in terms of religion, ethics, morality, customs, and traditions is instilled in the citizenry under the politicizing rhetoric of “Thais who do not make sacrifices are traitors to their country.”

In regard to encouraging acceptance or positive responses from the citizenry, it was found that mass media news presentations conveying news of

anti-narcotic operations were effective and fostered knowledge and understanding on the part of citizens. In regard to the aspect of attitudes of citizens toward the image of police officers, it was found that police officers are closely observed by members of civil society vis-à-vis the issue of narcotics. This is because citizens do not understand changes in narcotics policy and appropriate adjustments in the attitudes of those belonging to the people sector have not been made.

It can be concluded that narcotics problem solving by the military and civilian branches of the government do not show differences in objectives. Both have conceived a major policy for the purpose of suppressing narcotics. However, it is found that citizens trust in the performance of military officers under the aegis of the military government more than they do that of police officers. Citizens observe that police officers do not enforce the law equally and strictly. This has adverse effects on the acceptance of police officers by citizens and contributes to the fact that citizens are commonly suspicious of them. This in turn leads to citizens not feeling confident that the narcotics suppression measures taken by the police will actually solve the problem of narcotics.

กิตติกรรมประกาศ

คุษณินพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ด้วยความกรุณาจากคณาจารย์
ทุก ๆ ท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัยตลอดเวลาที่ได้ศึกษาอยู่ที่
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง
ในความเมตตากรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล ราชภัณฑาทักษ์ ประธานกรรมการ
ที่ปรึกษาคุษณินพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ สุขสำราญ และพันตำรวจเอก ดร. ปรีดา
สถาวร กรรมการที่ปรึกษาคุษณินพนธ์ ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าและยินดีให้คำปรึกษา
รวมทั้งคำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างสูงในการวิจัยครั้งนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง ศาสตราจารย์ ดร. วรเดช
จันทร์สร ประธานคณะกรรมการสอบป้องกันคุษณินพนธ์ และพันตำรวจเอก ดร. อภิรัฐ
พุ่มกumar คณะกรรมการสอบคุษณินพนธ์ ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่ามาให้ข้อเสนอแนะ
ซึ่งเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขคุษณินพนธ์ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ อธิการบดี และรองศาสตราจารย์ ดร. ปัญญา
ศิริโรจน์ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ตลอดจนคณาจารย์หลักสูตรปรัชญาคุษณินพนธ์
สาขาวิชาการเมืองทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์ และพันตำรวจเอก
สุทธิเวช บุญยรัตกลิน ที่ได้จุดประกายให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก
คุณพ่อ คุณแม่ ครอบครัวธรรมสุธีร์ รวมทั้งมิตรสหาย และผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วน
ในการช่วยสนับสนุนให้การทำคุษณินพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงด้วยดี

พันตำรวจเอก ชีรเดช ธรรมสุธีร์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(4)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(6)
กิตติกรรมประกาศ	(9)
สารบัญตาราง.....	(13)
สารบัญภาพประกอบ	(14)
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามในการวิจัย	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
รูปแบบและวิธีการดำเนินการวิจัย.....	6
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	7
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	9
ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล	10
กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล	10
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	10
ข้อจำกัดในการวิจัย	11
นิยามศัพท์เฉพาะ	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
ความหมายของรัฐบาล	13
แนวคิดว่าด้วยรัฐและการควบคุมการกระทำ.....	15

บทที่	หน้า
แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ	17
แนวคิดเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ	21
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	29
3 บริบทสถานการณ์ยาเสพติดโลกและไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน	40
บริบทสถานการณ์ยาเสพติดโลก	40
บริบทสถานการณ์ยาเสพติดในประเทศไทยนับจากอดีต จนถึงปัจจุบัน	53
แนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดรูปแบบใหม่ในยุครัฐบาล ชุดปัจจุบัน	83
ความเป็นมาของหน่วยงานปราบปรามยาเสพติด	85
ผลการปราบปรามยาเสพติดของกองบัญชาการตำรวจปราบปราม ยาเสพติดของรัฐบาลทหารกับรัฐบาลพลเรือน	98
4 บทวิเคราะห์การแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลทหารและรัฐบาล พลเรือน: การเปรียบเทียบเชิงนโยบายที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงาน ของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด	103
ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของเป้าประสงค์หลัก และเป้าประสงค์รอง ในการแก้ปัญหายาเสพติด และการปฏิบัติตามนโยบายยาเสพติดระหว่างรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือน	104
ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดระหว่าง รัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือน	116
ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์แนวทางเชิงนโยบายด้านยาเสพติด ของประเทศไทยให้รองรับกับสถานการณ์ปัจจุบัน	155

บทที่	หน้า
5 สรุปผลการวิจัย การอภิปราย และข้อเสนอแนะ	165
สรุปผลการวิจัย	165
การอภิปรายผล	189
ข้อเสนอแนะ	197
ภาคผนวก	
ก ราชานามผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อการวิจัย.....	199
ข แบบสัมภาษณ์ เรื่อง การแก้ไขปัญหาเสพติดของรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือน: การเปรียบเทียบเชิงนโยบายที่มีผลกระทบ ต่อการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด	202
บรรณานุกรม	205
ประวัติผู้เขียน.....	213

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 เปรียบเทียบผู้บัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดกับรัฐบาลทหาร หรือรัฐบาลพลเรือน	94
2 เปรียบเทียบการจับกุมผู้ต้องหาคดียาเสพติดของ บช.ปส. ระหว่าง รัฐบาลทหารกับรัฐบาลพลเรือน	101
3 งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณของหน่วยงานกองบัญชาการ ตำรวจปราบปรามยาเสพติด ปี พ.ศ. 2556-2559	102
4 สรุปผลเปรียบเทียบการแก้ไขปัญหายาเสพติด และการปฏิบัติ ตามนโยบายยาเสพติดของรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือน	116
5 เปรียบเทียบข้อค้นพบสำคัญด้านสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือน	131
6 การเสียชีวิตและบาดเจ็บจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจ กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ระหว่างปี พ.ศ. 2550-2559.....	136
7 เปรียบเทียบเนื้อหาของนโยบายยาเสพติดของรัฐบาลทหาร และรัฐบาล พลเรือน ระหว่างปี พ.ศ. 2535 ถึงปัจจุบัน	137
8 สรุปผลการเปรียบเทียบรัฐบาลทหารกับรัฐบาลพลเรือนของ กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด	184

สารบัญภาพประกอบ

ภาพ หน้า

1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
2	บริเวณสามเหลี่ยมทองคำ แม่น้ำโขง พื้นที่รอยต่อ 3 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย เมียนมาร์ และลาว	52
3	โครงสร้างตาม ก.ตร. วิสามัญ ครั้งที่ 3/2533 เมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2533.....	89
4	โครงสร้างตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย(ฉบับที่ 18) พ.ศ. 2535	90
5	โครงสร้างตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2548 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ เป็นกองบังคับการ พ.ศ. 2548.....	91
6	โครงสร้างตาม พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ เป็นกองบังคับการหรือส่วนราชการอย่างอื่นในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2552.....	92
7	โครงสร้างตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการเป็นกองบังคับการ หรือส่วนราชการอย่างอื่นในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556.....	93
8	ผลการจับกุมผู้ต้องหาคดียาเสพติดประจำปี ของ บช.ปส. (หน่วย: คน).....	113
9	ผลการตรวจยึดยาบ้าประจำปี ของ บช.ปส. (หน่วย: ล้านเม็ด).....	113
10	ผลการตรวจยึดยาไอซ์ประจำปี ของ บช.ปส. (หน่วย: กิโลกรัม)	114
11	ผลการตรวจยึดเฮโรอีนประจำปี ของ บช.ปส. (หน่วย: กิโลกรัม)	114
12	ผลการตรวจยึดกัญชาแห่งประจำปี ของ บช.ปส. (หน่วย: กิโลกรัม)	115

ภาพ หน้า

13 ผลการตรวจยึดทรัพย์สินคดียาเสพติดประจำปีของ บช.ปส. (หน่วย: ล้านบาท)	115
14 งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณของหน่วยงานกองบัญชาการ ตำรวจปราบปรามยาเสพติด ปี พ.ศ. 2556-2559	120
15 ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน/หมู่บ้าน ระหว่างปี พ.ศ. 2552-2555	126
16 สถิติการจับกุมเจ้าหน้าที่ของรัฐและบุคลากรในสังกัดที่เกี่ยวข้อง กับยาเสพติด เปรียบเทียบปีงบประมาณ พ.ศ. 2555-2559.....	143

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสังคมที่มีความสำคัญและถือเป็นภัยร้ายแรงที่คุกคาม กัดกร่อน และบ่อนทำลายประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก สร้างความเสียหายทั้งมิติด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และสุขภาพ ตลอดจนกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศ ปัจจุบันการแพร่ระบาดของยาเสพติดสร้างปัญหาในทุก ๆ ด้านแก่ประชาคมโลก United Nations Office on Drugs and Crime (2015) ประเมินว่าในปี ค.ศ. 2013 ประชากรของโลกราว 1 ใน 20 หรือประมาณ 246 ล้านคน ใช้สารเสพติดในทางผิดกฎหมาย โดยผู้ใช้สารเสพติดมีอายุระหว่าง 15-64 ปี ในส่วนของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ประสบกับปัญหายาเสพติด ซึ่งได้รับอิทธิพลจากประเทศมหาอำนาจทางตะวันตก ส่งผลให้เริ่มมีการปลูก การค้า และการใช้ฝิ่นในประเทศไทย จนทำให้ต้องมีการตรากฎหมายควบคุมฝิ่นเป็นครั้งแรก เรียกว่า พระราชบัญญัติฝิ่น พ.ศ. 2472 และกฎหมายควบคุมยาเสพติดอีกหลายฉบับ สะท้อนให้เห็นว่า ปัญหายาเสพติดในประเทศไทยในช่วงระยะเวลากว่า 80 ปีที่ผ่านมา ทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ของประเทศไทยมีพื้นที่ติดกับสามเหลี่ยมทองคำ ที่ได้ชื่อว่าเป็นแหล่งผลิตยาเสพติดสำคัญแห่งหนึ่งของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ยาเสพติดประเภทฝิ่น ยาบ้า และเฮโรอีน อีกทั้งประเทศไทยมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน จึงทำให้ประเทศไทยเป็นเส้นทางลำเลียงยาเสพติดส่งต่อไปยังประเทศอื่น ๆ ผ่านรูปแบบการขนส่งทั้งทางบกและทางอากาศ

ในปัจจุบันปัญหายาเสพติดยังคงเป็นปัญหาสังคมที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศ ทำให้พลเมืองไม่มีคุณภาพ ขาดการใช้สติปัญญาในการสร้างสรรค์ ปรับปรุง และพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่น ดังจะเห็นได้จากการสูญเสียเงินงบประมาณจำนวนมากในการป้องกันปราบปราม

และแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาล แต่ปัญหายาเสพติดยังคงทวีความรุนแรง และมีแนวโน้มที่จะขยายตัวมากขึ้น จากการคาดการณ์จำนวนผู้เสพยาเสพติดเมื่อ ปี พ.ศ. 2546 มีประมาณ 460,000 คน และเพิ่มเป็น 570,000 คน ในปี พ.ศ.2550 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็น 605,000 คน โดยประมาณในปี พ.ศ. 2551 กอปรกับสถานการณ์ที่ประเทศต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทำให้ปัญหายาเสพติดเข้าไปเกี่ยวพันกับคดีอาชญากรรม ส่งผลสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนทั่วไปจนต้องถูกยกระดับความสำคัญของปัญหาให้เป็น “วาระแห่งชาติ” (national agenda) ดังเห็นได้จากรายงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เป็นต้น หลาย ๆ รัฐบาลได้พยายามออกกฎหมายและหาหนโยบายต่าง ๆ ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแต่การดำเนินงานยังคงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 2559, หน้า 39) จากผลกระทบของปัญหายาเสพติดทำให้ผู้ปกครองรัฐในอดีตและปัจจุบันต่างพยายามหาวิธีแก้ไขปัญหา และกำหนดให้นโยบายแก้ไขเป็นนโยบายสำคัญของทุก ๆ รัฐบาลของไทย ทั้งรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนต่างก็กำหนดให้นโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นหนึ่งในนโยบายหาเสียงที่ประชาชนให้ความสนใจ และตระหนักในความสำคัญว่า พรรคการเมืองนั้น ๆ จะสามารถจัดการกับปัญหายาเสพติดอย่างไร ความชัดเจนของนโยบายการแก้ไขปัญหาด้านยาเสพติดของพรรคการเมืองจะมีผลต่อการเลือกตั้งของประชาชนเพื่อเข้ามาบริหารประเทศ และเพื่อสร้างการยอมรับจากประชาชนในกรณีเมื่อทหารทำการรัฐประหาร

นโยบายการแก้ไขและปราบปรามยาเสพติดของประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จได้ยาก ถึงแม้ว่าในอดีตรัฐบาลได้มีความพยายามแก้ไขนโยบายดังกล่าวทุกรูปแบบของปัญหายาเสพติด แต่เนื่องจากผู้กำหนดนโยบายไม่สามารถตรวจสอบนโยบายที่เสนอขึ้นมาได้ จึงมีการกำหนดมาตรการโดยใช้แนวทางการเป็นรูปแบบเดิม ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ Lindblom (1959) ผู้วิจัยจึงพยายามหากระบวนการกำหนดนโยบายที่แตกต่างไปจากเดิมเพื่อหานโยบายที่ดีหรือเหมาะสมเป็นการสังสมความรู้จากประสบการณ์ของบุคคลและองค์การเพราะปัญหายาเสพติดนั้นเป็นปัญหาที่มีลักษณะพิเศษมีความซับซ้อนมีอำนาจทางการเมือง และเจ้าหน้าที่รัฐเข้ามาเกี่ยวข้องกระทำการคอร์รัปชัน (corruption)

หรือกระทำการสมคบคิดกัน (conspiracy) กับผู้กระทำความผิดส่งผลให้มีการผลิต จำหน่าย นำเข้าและส่งออก ตลอดจนการใช้ยาเสพติด ทั้งรูปแบบการสนับสนุนทางการเงินที่มีความสัมพันธ์กับการเมือง การสร้างอิทธิพลและฐานอำนาจ ทั้งระดับท้องถิ่น จังหวัด และประเทศ (เกษมसानต์ โชติชาครพันธุ์, ปรีดา สถาวร, พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, พลอย สืบวิเศษ และณรงค์ศักดิ์ บวรวงศ์พิทักษ์, 2552, หน้า 30; บุญชัย ใจเย็น, 2556, หน้า 75) สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคต่อการปราบปรามยาเสพติดเนื่องจากข้าราชการการเมือง และข้าราชการประจำบางส่วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยประเทศไทยมีรูปแบบของการปกครองมาจากรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือน จึงต้องเปรียบเทียบการแก้ไขปัญหาเสพติดของทั้งสองรัฐบาลเพื่อให้การแก้ไขปัญหาเสพติดดังกล่าวเกิดประโยชน์สูงสุด

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาการกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหาเสพติดที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด โดยเปรียบเทียบนโยบายด้านยาเสพติดของรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนที่มีประสิทธิผลในการแก้ไขปัญหาเสพติด ซึ่งผลการวิจัยจากงานวิจัยครั้งนี้ จะถูกใช้เป็นแนวทางในการเสนอกระบวนการกำหนดนโยบายแก้ไขปัญหาแตกต่างไปจากยาเสพติด ซึ่งนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของกองบัญชาการตำรวจ-ปราบปรามยาเสพติด สำนักงานตำรวจแห่งชาติแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และประชาชนโดยทั่วไปด้วย

คำถามในการวิจัย

การแก้ไขปัญหาเสพติดและการปฏิบัติตามนโยบายยาเสพติดของรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนมีเป้าประสงค์หลัก และเป้าประสงค์รองแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการแก้ไขปัญหาสาเหตุและการปฏิบัติตามนโยบายสาเหตุของรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนเปรียบเทียบเป้าประสงค์หลัก และเป้าประสงค์รอง
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาสาเหตุของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด
3. เพื่อนำเสนอแนวทางเชิงนโยบายสาเหตุของประเทศไทยให้รองรับกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

ขอบเขตของการวิจัย

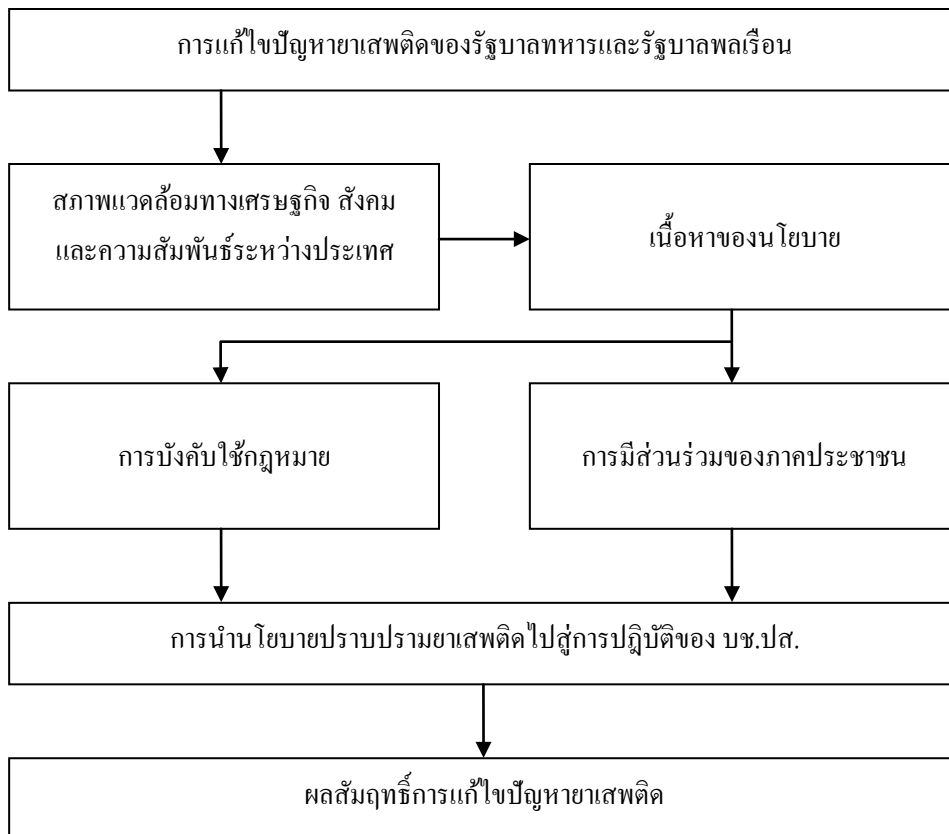
การ วิจัยเรื่อง เปรียบเทียบนโยบายแก้ไขปัญหาสาเหตุของรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของ กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ขอบเขตการวิจัยด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาเปรียบเทียบแนวคิด ทฤษฎี และขั้นตอนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติด้านการเมืองของรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนในส่วนนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาสาเหตุของกองบัญชาการตำรวจ-ปราบปรามยาเสพติด วิเคราะห์ข้อมูลจากกฎหมายสาเหตุ ตลอดจนกฎกระทรวง ประกาศ ระเบียบ คำสั่ง และวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติ ได้แก่ ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการนำมาตรการทางการเมืองมาใช้แก้ไขปัญหาสาเหตุ โดยมุ่งเน้นด้านการปราบปราม อาศัยการวัดตัวแปรศึกษาในการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวัดความคิดเห็นของผู้บัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติและบุคลากรภาคส่วนอื่นที่มีความสำคัญต่อการนำนโยบายแก้ไขปัญหาสาเหตุไปปฏิบัติ

2. ขอบเขตของการวิจัยด้านพื้นที่ที่ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยด้านพื้นที่ โดยกำหนดพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติดครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศไทย ซึ่งรับผิดชอบ โดยกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

3. ขอบเขตของการวิจัยด้านระยะเวลา การวิจัยครั้งนี้ กำหนดช่วงการศึกษาตั้งแต่ เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2559 ถึงตุลาคม พ.ศ. 2559 โดยสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นวันที่เริ่มก่อตั้งกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด สำนักงานตำรวจ-แห่งชาติ จนถึงปัจจุบัน

กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย (ดังแสดงในภาพ 1)

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

รูปแบบและวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ซึ่งเป็นการวิจัยที่เน้นข้อมูลรายละเอียดเชิงลึก อาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการตีความเป็นหลักเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย สอดคล้องกับระเบียบวิธีวิจัยของPatton (1980, pp. 40-43) ดังนี้

1. ศึกษาทำความเข้าใจภาพรวม (holistic view) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากมุมมองต่าง ๆ ของเรื่องที่วิจัย โดยอาศัยกรณีศึกษา รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่เป็นบริบทของเรื่องที่วิจัย เนื่องจากความหมายเฉพาะของเรื่องที่วิจัยและความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ ล้วนเกิดและมีความสัมพันธ์กับบริบทของเรื่องที่วิจัยนั้น
2. ใช้วิธีเชิงตรรกะแบบอุปนัย (an inductive approach) ผู้วิจัยเริ่มจากการสังเกตรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่วิจัยจากกรณีศึกษา นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สร้างแบบแผนทั่วไป กำหนดเหตุผลและทำความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงพหุระหว่างสิ่งต่าง ๆ ของสถานการณ์หนึ่งโดยไม่ได้กำหนดความคาดหวังใด ๆ ไว้ล่วงหน้าเกี่ยวกับตัวแปรหรือความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ
3. ศึกษาค้นคว้าจากสภาพที่เป็นอยู่จริงตามธรรมชาติ (naturalistic inquiry) โดยไม่มีการปรุงแต่งสภาพการวิจัย เพื่อให้เกิดความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นภายใต้สภาพแวดล้อมที่เป็นจริงของปรากฏการณ์นั้น ๆ

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัยและเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. วิธีการค้นคว้าจากเอกสาร (documentary research) เป็นการศึกษาค้นคว้าเอกสารทางวิชาการ วารสารทางวิชาการ สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ คุชณินิพนธ์ กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง เอกสารส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับนโยบายทั่วไป นโยบายสาธารณะ การนำนโยบายไปปฏิบัติ สถานการณ์ยาเสพติดโลก สถานการณ์ยาเสพติดของประเทศไทย นโยบายการปราบปรามยาเสพติดของกองบัญชาการปราบปรามยาเสพติดในปฏิบัติ ทั้งในช่วงรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือน เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปสู่การพัฒนาตัวแบบทางทฤษฎีที่เหมาะสมต่อการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติด ของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดต่อไป

2. เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยกำหนดเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) ซึ่งกำหนดแนวคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย แต่ไม่กำหนดถ้อยคำ และการเรียงลำดับคำถามอย่างแน่นอนตายตัว ดังนั้น ในระหว่างการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้สัมภาษณ์สามารถปรับถ้อยคำและการเรียงลำดับของคำถามสัมภาษณ์เพื่อให้เหมาะกับผู้ที่สัมภาษณ์แต่ละคน และบริบทของการสัมภาษณ์จริงในแต่ละกรณี (Patton, 1980, pp. 197-198)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. การสัมภาษณ์ผู้นำสูงสุดของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด คือ ตำแหน่งผู้บัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง ปี พ.ศ.2535 ถึงปัจจุบัน ซึ่งมีจำนวน 14 ท่าน ดังนี้

1.1 พลตำรวจเอกโกวิท ภักดีภูมิ ดำรงตำแหน่งระหว่าง 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ถึง 22 มกราคม พ.ศ. 2537 สมัยรัฐบาลทหารของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รตช.) นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี

1.2 พลตำรวจเอก สมชาย มิตินาทกุล ดำรงตำแหน่งระหว่าง 23 มกราคม พ.ศ. 2537 ถึง 3 ตุลาคม พ.ศ. 2539 รับผิดชอบทั้ง 2 รัฐบาลคือ สมัยรัฐบาลทหารของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รตช.) นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี และรัฐบาลพลเรือนของ นายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นนายกรัฐมนตรี

1.3 พลตำรวจเอก นพดล สมบูรณ์ทรัพย์ ดำรงตำแหน่งระหว่าง 4 ตุลาคม พ.ศ. 2539 ถึง 1 ตุลาคม พ.ศ. 2541 รับผิดชอบสมัยรัฐบาลพลเรือนของ นายบรรหาร ศิลปอาชา และพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี

1.4 พลตำรวจโท कमฤช พัฒน์พงศ์พานิช ดำรงตำแหน่งระหว่าง 2 ตุลาคม พ.ศ. 2541 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2543 รับผิดชอบสมัยรัฐบาลพลเรือนของ นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี

1.5 พลตำรวจเอก เปรียวพันธ์ ดามาพงศ์ ดำรงตำแหน่งระหว่าง 2 ตุลาคม พ.ศ. 2543 ถึง 3 เมษายน พ.ศ. 2545 รับผิดชอบสมัยรัฐบาลพลเรือนของ นายชวน หลีกภัย และ ดร. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี

1.6 พลตำรวจโท อินธเดช พรพิรุณ ดำรงตำแหน่งระหว่าง 4 เมษายน พ.ศ. 2545 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2545 รับผิดชอบสมัยรัฐบาลพลเรือนของ ดร. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี

1.7 พลตำรวจเอก เฉลิมเดช ชมพูนุท ดำรงตำแหน่งระหว่าง 1 ตุลาคม พ.ศ. 2545 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2546 รับผิดชอบสมัยรัฐบาลพลเรือนของ ดร. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี

1.8 พลตำรวจเอก วัชรพล ประสารราชกิจ ดำรงตำแหน่งระหว่าง 1 ตุลาคม พ.ศ. 2546 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2549 รับผิดชอบทั้ง 2 รัฐบาล คือ สมัยรัฐบาลพลเรือนของ ดร. ทักษิณ ชินวัตร และรัฐบาลทหารของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี

1.9 พลตำรวจเอก สุวัฒน์ จันทร์อิทธิกุล ดำรงตำแหน่งระหว่าง 1 ตุลาคม พ.ศ. 2549 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2550 รับผิดชอบสมัยรัฐบาลทหารของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี

1.10 พลตำรวจเอก วุฒิ ลิปตพัลลภ ดำรงตำแหน่งระหว่าง 1 ตุลาคม พ.ศ. 2550 ถึง 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 รับผิดชอบรัฐบาลทั้ง 2 รัฐบาล คือ สมัยรัฐบาลทหารของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี และรัฐบาลพลเรือนของ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี

1.11 พลตำรวจโท อติเทพ ปัญญมานนท์ ดำรงตำแหน่งระหว่าง 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2554 รับผิดชอบสมัยรัฐบาลพลเรือนของ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี

1.12 พลตำรวจโท ชัยวัฒน์ โชติมา ดำรงตำแหน่งระหว่าง 1 ตุลาคม พ.ศ. 2554 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2556 รับผิดชอบสมัยรัฐบาลพลเรือนของ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี

1.13 พลตำรวจโท สุรพล ทวนทอง ดำรงตำแหน่งระหว่าง 1 ตุลาคม พ.ศ. 2556 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2557 รับผิดชอบทั้ง 2 รัฐบาล คือ สมัยรัฐบาลพลเรือนของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร และรัฐบาลทหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี

1.14 พลตำรวจโท เรวัช กลิ่นเกษร ดำรงตำแหน่งระหว่าง 1 ตุลาคม พ.ศ. 2557 จนถึงปัจจุบัน รับผิดชอบสมัยรัฐบาลทหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี

การวิจัยครั้งนี้ จะสัมภาษณ์ผู้บัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด จำนวน 3 คน เพื่อทราบถึงปัจจัยทางการเมืองที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของ กองบัญชาการตำรวจ-ปราบปรามยาเสพติดเพื่อในการแก้ไขปัญหาเสพติดในประเทศไทยต่อไป

2. สัมภาษณ์ข้าราชการตำรวจฝ่ายปฏิบัติการของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ครอบคลุมทุกภาคของประเทศไทย และเคยได้รับรางวัลดีเด่นด้านการปราบปรามยาเสพติด จำนวน 10 คน

3. สัมภาษณ์บุคลากรอื่น ๆ ที่มีความสำคัญและมีความเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาเสพติดจำนวน 5 คน ได้แก่

3.1 ข้าราชการทหารชั้นสัญญาบัตรยศตั้งแต่ร้อยตรีขึ้นไป

3.2 บุคลากรสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

3.3 บุคลากรสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

3.4 ข้าราชการตำรวจฝ่ายวิชาการ

3.5 ผู้นำชุมชนที่ได้รับรางวัลด้านยาเสพติดดีเด่น

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งแนวการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แบบสอบถามที่เป็นมาตรฐานเดียวกันนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตและวัตถุประสงค์เพื่อให้แบบสัมภาษณ์มีความชัดเจน ตรงประเด็น สอดคล้อง และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2559 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2559

กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. รวบรวมจากการสืบค้นเอกสาร โดยศึกษาค้นคว้าเอกสาร ทางวิชาการ เอกสาร ทางราชการต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงนโยบายด้านยาเสพติด ตลอดจนข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2. การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อนัดหมายวัน เวลา (ระหว่างเดือนสิงหาคม ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2559) และสถานที่ในการสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคราวละ 1 คน

ก่อนเริ่มการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้แนะนำตนเองและบอกวัตถุประสงค์การวิจัยให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทราบ และขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์ ตลอดจน มีการเตรียมการสร้างสัมพันธภาพกับผู้ให้ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งในส่วนที่เป็น การจดบันทึกของผู้วิจัยและจากเครื่องบันทึกเสียง มาวิเคราะห์ในขั้นต้นเพื่อจำแนกประเด็น ข้อมูลออกเป็นประเด็น ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นวิเคราะห์และตีความหมาย ของข้อมูลที่มีอยู่ในแต่ละประเด็น ด้วยวิธีการตีความข้อมูลตามหลักการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้หลักการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (data triangulation) เพื่อหาข้อสรุป สุดท้ายของข้อมูลในแต่ละประเด็น อภิปรายแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ตลอดจนใช้ข้อมูลจากการค้นคว้าเป็นข้อมูลอ้างอิงประกอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

ข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) แต่เนื่องจากช่วงเวลากลับข้อมูลเป็นช่วงเวลาที่คณะรักษา-ความสงบแห่งชาติ ทำหน้าที่บริหารประเทศ และมีการดำเนินมาตรการเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ ดังนั้น เพื่อให้ข้อมูลวิจัยมีความเที่ยงตรงและปราศจากอคติ ผู้วิจัยขอปกปิดชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญในบางประเด็น แต่อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยจะระบุคุณลักษณะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญทดแทน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ยาเสพติด หมายถึง ยาหรือสารเคมี ซึ่งเมื่อเสพหรือรับประทาน ดม สูบ จี๊ด หรือดำเนินการด้วยประการใด ๆ ให้เข้าสู่ร่างกายติดต่อกันชั่วระยะเวลาหนึ่ง ก็จะติด โดยต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเป็นลำดับ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพ ทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา ก่อให้เกิดพิษเรื้อรัง ทำให้ร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม ตัวอย่างยาเสพติด เช่น ฝิ่น กัญชา เฮโรอีน ยาบ้า ไอซ์ เอ็กซ์ตาซี โคเคน คีตามีน มิดาโซแลม เป็นต้น
2. นโยบายหมาย หมายถึง หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติ ซึ่งยึดถือเป็นแนวทางการดำเนินงานโดยรัฐบาลพลเรือนและรัฐบาลทหาร เฉพาะด้านการปราบปรามยาเสพติด ของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ในเรื่องการบังคับใช้กฎหมายและการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน
3. รัฐบาลทหาร หมายถึง รัฐบาลที่ใช้กำลังพลทางทหารเข้ายึดอำนาจการปกครอง หรือรัฐประหาร และทำการแต่งตั้งคณะบุคคล มีทั้งทหาร ตำรวจ ข้าราชการ ตลอดจนพลเรือนเข้าบริหารราชการแผ่นดิน หรือเป็นรัฐบาลที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชน
4. รัฐบาลพลเรือน หมายถึง รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน

5. กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด หมายถึง กองบัญชาการตำรวจ-ปราบปรามยาเสพติด (บช.ปส.) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งจัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2535 ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย (ฉบับที่ 18) พ.ศ. 2535 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอนที่ 10 ลงวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 ในสมัยรัฐบาลทหารนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี และมีพลตำรวจเอกวิสัณณ อมรวิวัฒน์ เป็นอธิบดีกรมตำรวจ

6. ปัจจัยที่มีประสิทธิผลในการแก้ไขปัญหายาเสพติด หมายความว่า เหตุอันเป็นเครื่องขัดขวางหรือไม่เอื้ออำนวยต่อการนำนโยบายนั้น ๆ ไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ หรือบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายนั้น ๆ

7. การนำนโยบายปราบปรามยาเสพติดไปสู่การปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการบริหารทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรทางกายภาพของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ให้สามารถผลักดันกิจกรรมด้านการปราบปรามยาเสพติดให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย และต้องสามารถตรวจสอบ ประเมินผลความสำเร็จนั้นได้ ตลอดรวมถึงความสัมพันธ์ของบุคลากรทหารกับกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด

8. การสมคบคิดกัน หมายความว่า องค์การอาชญากรรมที่มีสมาชิกอยู่จำนวนมาก รวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐทั้งข้าราชการการเมือง ข้าราชการประจำร่วมอยู่ด้วยโดยการสนับสนุนการกระทำความผิดแบบทางตรง และทางอ้อม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบเป้าประสงค์หลัก และเป้าประสงค์รองของนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือน
2. ทำให้ทราบปัจจัยที่มีประสิทธิผลในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด
3. เป็นแนวทางเชิงนโยบายของการแก้ไขปัญหายาเสพติดในประเทศไทย เพื่อรองรับสถานการณ์ปัจจุบันของรัฐบาล

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การแก้ไขปัญหาเสพติดของรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือน: การเปรียบเทียบเชิงนโยบายที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยรวบรวมและนำมาเป็นข้อมูลสนับสนุนและอ้างอิงในการวิจัย ดังนี้

1. ความหมายของรัฐบาล
2. แนวคิดว่าด้วยรัฐและการควบคุมการกระทำ
3. แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ
4. แนวคิดเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของรัฐบาล

คำว่า “รัฐบาล” (government) เป็นคำสมาสที่เกิดจากคำว่า “รัฐ” ซึ่งหมายถึง กลุ่มคนจำนวนหนึ่งที่ครอบครองดินแดนที่มีอาณาเขตแน่นอน กับคำว่า “บาล” ซึ่งหมายถึง การรักษาหรือคุ้มครอง รวมความหมายคือ รัฐบาลจะต้องรักษาและคุ้มครองราษฎรแต่ละคน และประเทศชาติ โดยทั่วไปมีความหมายตามลักษณะ ดังนี้ (จิรโชค วีระสย, สุรพล ราชภัฏทหารักษ์ และสุรพันธ์ ทับสุวรรณ, 2554, หน้า 127-129)

รัฐบาลในความหมายแรก หมายความว่า กิจกรรมหรือกระบวนการแห่งการปกครอง (process of governing) ซึ่งได้แก่ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำกับ ควบคุม และดูแลประชาชน ในความหมายที่สอง หมายความว่า ภาวะความเป็นระเบียบเรียบร้อย หรือความสงบเรียบร้อย (order rule) หรือการมีขี้อมีแปของบ้านเมือง กล่าวคือ มีอำนาจ หรือกลไกการกำหนดระเบียบข้อบังคับในรูปแบบของกฎหมายแห่งรัฐ และสามารถ

บังคับใช้ได้ รัฐบาลในความหมายดังกล่าวตรงกับภาษาละตินว่า Imperium Civiler และภาษาฝรั่งเศส คือ Le Pouvoir Civil ซึ่งรัฐบาลในความหมายนี้ มีการใช้อย่างแพร่หลายในคริสต์ศตวรรษที่ 18 ได้แก่ John Locke และ Benjamin Franklin, Thomas Jefferson กับ James Madison ผู้ร่างรัฐธรรมนูญของชาวอเมริกันฉบับแรก เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีผู้นิยามคำว่า รัฐบาล หมายความว่า คณะบุคคลที่มีอำนาจการปกครอง (those who govern) ในความหมายนี้รัฐบาล ได้แก่ กลุ่มผู้มีอำนาจการบริหาร (executive power) อำนาจอธิปไตย ได้แก่ คณะรัฐมนตรี และนิยามสุดท้ายที่นิยมใช้ให้นิยามว่าเป็นรูปแบบการปกครอง คือ รูปแบบของรัฐบาลว่ามีโครงสร้างอย่างไร เช่น รัฐบาลแบบรัฐสภาหรือรัฐบาลแบบประธานาธิบดี ดังนั้น ความหมายรัฐบาล สามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่าเป็น คณะบุคคลที่มีอำนาจการปกครองอำนาจการบริหาร โดยมีพันธกิจสำคัญต้องกระทำอยู่ 2 ประการ ได้แก่ (1) สร้างความมั่นคงของประเทศ (2) ดูแลความปลอดภัยของประชาชน และรักษาค้ำครองราชฎของตน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 ประเทศไทยปกครองระบอบเสรีประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นระบอบการปกครองที่ดีที่สุดของสังคมไทย มีที่มาของอำนาจรัฐอยู่ 2 แบบ คือ (จิร โชค วีระสยและคนอื่น ๆ, 2554, หน้า 129)

1. รัฐบาลทหาร มีที่มาจากการทำรัฐประหารยึดอำนาจทางการเมืองจากกองทัพ
2. รัฐบาลพลเรือน มีที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน

โดยรัฐบาลพลเรือนมีการริเริ่มทางการเมืองของประเทศไทยอย่างโดดเด่นภายใต้การนำโดยกลุ่มเสรีนิยม ได้แก่ นายปรีดี พนมยงค์, ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เป็นต้น และส่วนการเมืองของรัฐบาลทหารมียุคสมัยความรุ่งเรือง ได้แก่ ยุคจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นต้น (สถาบันพระปกเกล้า, สำนักวิจัยและพัฒนา, 2551) และปัจจุบันประเทศไทยมีนายกรัฐมนตรีเข้ามาทำหน้าที่บริหารทั้งรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือน รวมทั้งสิ้น 29 ท่าน

แนวคิดด้วยรัฐและการควบคุมการกระทำ

ปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลง และวิวัฒนาการต่อเนื่องตลอด สังคมจึงเกิดกระบวนการพัฒนาไปสู่สิ่งใหม่ รัฐบาลจึงสร้างรูปแบบเพื่อให้สังคมเกิดความสงบเรียบร้อย ประชาชนมีความกินดีอยู่ดีและมีความสุข แต่อย่างไรก็ตาม ยังคงมีภัยร้ายแรงในรูปแบบต่าง ๆ ที่เข้ากระทบต่อสังคมตลอดเวลา โดยที่ปัญหาสาเหตุคือนั้นนับว่าเป็นหนึ่งในมหันตภัยร้ายแรงหนึ่งซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงแปรผันไปตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและวิถีชีวิต เช่น การแพร่ระบาดของยาเสพติด เริ่มจากฝิ่นไปสู่เฮโรอีนและเปลี่ยนเป็นยาบ้า หรือเมทแอมเฟตามีน เป็นต้น รัฐบาลจึงต้องมีมาตรการควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม โดยรัฐต้องสามารถชี้นำแนวคิดและการกระทำของประชาชนไปในทิศทางที่รัฐต้องการ และแนวคิดดังกล่าวต้องเป็นที่ยอมรับของประชาชนอีกด้วย

รัฐและการควบคุมการกระทำ

Rousseau (อ้างถึงใน สเตราส์ และครีออปชี, 2552, หน้า 13) นักปรัชญาการเมืองชาวฝรั่งเศส มีแนวความคิดให้มนุษย์หันกลับไปหาธรรมชาติ (back to nature) ได้กล่าวว่า ธรรมชาติของมนุษย์เป็นคนดีแต่สังคมทำให้มนุษย์เป็นคนเลว แปรปรวน และมนุษย์มีเสรีภาพตามธรรมชาติโดยไม่จำกัดแต่เมื่อมนุษย์มารวมกันเป็นสังคมจึงต้องมีการจำกัดสิทธิเสรีภาพบางส่วน โดยเรียกว่า การทำ “สัญญาประชาคม” (social contract) และงานเขียนชิ้นสำคัญของ Rousseau ก่อน Social Contract คือ Discourse on the Origin and the Foundations of Inequality Among Men หรือที่เรียกว่า The Second Discourse โดย Rousseau ได้เขียนว่า ธรรมชาติของมนุษย์และสัตว์ แสดงออกถึงความแตกต่างระหว่างมนุษย์และสัตว์ อธิบายว่า มนุษย์ดำเนินชีวิตด้วยการเป็นผู้กระทำที่เสรี แต่สัตว์เลือก หรือปฏิเสธจากสัญชาตญาณ อธิบายการกำเนิดสังคมว่ามีสาเหตุมาจากการเกิดและขยายการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวก็บังเกิดขึ้น Rousseau พูดยังปัจจัยสำคัญว่า การพัฒนาทางเศรษฐกิจ และความรักแบบโรแมนติก โดยเน้นบทบาทสำคัญของเศรษฐกิจที่มีต่อการก่อตัวของสังคมเมือง (civil society) โดยกล่าวว่า “คนแรกที่ทำแนวรั้วแผ่นดิน คือ ผู้ริเริ่มสังคมเมืองที่แท้จริงการคิดค้นเกษตรกรรมที่นำไปสู่การสร้าง

กฎ กติกา เพื่อความยุติธรรมขึ้นเป็นครั้งแรก และในที่สุดก็จะนำไปสู่การสถาปนาการเมือง การปกครอง หมายความว่า การเกิดการปกครองขึ้นมานั้นจะเป็นไปไม่ได้โดยถ้าปราศจากเงื่อนไขของการเกิดกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัวในที่ดินมาก่อนหน้า

Rousseau (อ้างถึงใน สเตราส์ และคร็อบซี, 2552, หน้า 14) ได้กล่าวว่า แก่นของ สัญญาประชาคม (social contract) คือ การที่แต่ละคนยอมสละตัวเอง และอำนาจหน้าที่ ทั้งหมดให้กับส่วนรวม ภายใต้การนำสูงสุดของเจตจำนงร่วม และรวมสมาชิกทุกคน เข้าเป็นเนื้อเดียวกันในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของทั้งหมดที่แบ่งแยกออกจากกันไม่ได้ องค์รวมทางการเมือง หรือบุคคลสาธารณะที่ก่อตัวขึ้นนี้คือ สังคมเมือง หรือสาธารณรัฐ และในสถานะที่เป็นผู้ถูกระทำ ซึ่งคือ “รัฐ” แต่หากอยู่ในสถานะผู้ถูกระทำ คือ “องค์อธิปัตย์” (the sovereign) และมีการเปรียบเทียบระหว่างองค์อธิปัตย์ด้วยกัน คือ “อำนาจ” (power) และสำหรับผู้ที่เข้าร่วมอยู่ในภายใต้อำนาจของรัฐ คือ “ประชาชน” หรือ “พลเมือง” ตราบเท่าที่พวกเขามีส่วนร่วมในอำนาจอธิปไตย และเรียกว่า “ราษฎร”

Foucault (1998, p. 77) นักปรัชญาทางระบบความคิดชาวฝรั่งเศสได้กล่าวว่า การดำเนินการเป็นรัฐชาติสมัยใหม่ หมายความว่า การควบคุมการกระทำและพฤติกรรม ของประชาชนภายในรัฐ รวมถึงความต้องการที่จะทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของประชาชน นั้นเป็นไปตามระเบียบและกฎเกณฑ์ที่รัฐได้วางไว้ อำนาจของรัฐที่สร้างขึ้นมานั้น จะส่งผล และมีอิทธิพลเหนือประชาชนได้นั้น ไม่ได้อยู่ในรูปแบบของการใช้กำลังทหาร และกำลังตำรวจ แต่อำนาจเหล่านี้ได้ฝังตัวอยู่ในระบบของความคิด ความเชื่อของประชาชน ซึ่งได้แก่ อำนาจรัฐ ประชาชนได้ดำเนินชีวิตตามกฎเกณฑ์และระเบียบของรัฐในลักษณะนี้ จึงมองไม่เห็นเป็นรูปธรรม แต่ได้หลบซ่อนตัวอยู่ภายใต้วาทกรรมทางสังคมที่รัฐได้สร้างขึ้น Foucault ได้กล่าวว่า อำนาจชีวญาณ (bio-power) เป็นเรื่องการกระทำและพฤติกรรม ในวิถีการดำเนินชีวิตโดยทั่วไปของประชาชนภายในรัฐ ซึ่งตกอยู่ภายใต้การควบคุมและ สังการที่ฝังอยู่ในระบบความคิด โดยมีการควบคุมและสังการดังกล่าวไม่ได้เกิดจากกฎหมาย แต่เกิดจากการยอมรับของวาทกรรมที่รัฐนั้นได้สร้างขึ้นไว้ พลังของอำนาจชีวญาณนี้ได้ ถูกซึมซับและเข้าไปอยู่ในตัวตนของประชาชนโดยผ่านกระบวนการและเครื่องมือต่าง ๆ ที่รัฐได้กำหนดขึ้น เพื่อให้ Bio-power นี้กลายเป็นเครื่องมือควบคุมการกระทำและ พฤติกรรมของประชาชนโดยไม่มีข้อโต้แย้ง อย่างเช่น กรณีการควบคุมหรือกำหนด

กฎเกณฑ์ปัญหาเสพติดของBio-power เช่น รัฐบาลทหารของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้กล่าวว่า “...คนไทยจะถูกตราหน้าว่าเป็นผู้ทรยศต่อชาติที่ไม่ยอมเสียสละเพื่อชาติ...” เป็นต้น รัฐจะนำมาใช้กับคนในรัฐ โดยพบว่า Bio-power ได้หลบซ่อนตัวอยู่ในสถาบันต่าง ๆ ทางสังคมโดยมีความเข้าใจในเชิงวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ทำหน้าที่ส่งผ่าน Bio-power ไปสู่ประชาชน

แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ

ความหมายของนโยบายสาธารณะ

รัฐได้มีวิวัฒนาการและดำรงอยู่เรื่อยมาจนสู่ยุคปัจจุบันสังคมของมนุษย์ได้มีระเบียบแบบแผนหรือการกำหนดกฎเกณฑ์ของสังคม และระเบียบกฎเกณฑ์เหล่านั้นอาจถูกกำหนดโดยบุคคลเพียงคนเดียวหรือจำนวนหลายคนซึ่งเป็นผู้ทรงอำนาจ เรียกว่า “นโยบายสาธารณะ (public policy)” เพื่อปกป้องคุ้มครองความเป็นอยู่ของคนในสังคมให้มีความปลอดภัย และมีความสุข จึงได้มีนักวิชาการที่สำคัญได้ให้ความหมายของคำว่า นโยบายสาธารณะ (public policy) ดังต่อไปนี้

Easton (1953, p. 129) ได้ให้นิยามคำว่า “นโยบายสาธารณะ คือ การจัดสรรอำนาจแห่งผลประโยชน์สำหรับคนทั้งสังคม คำนิยามนี้เป็นคำนิยามที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นและกลุ่มคน ซึ่งกิจกรรมของระบบการเมืองนี้จะกระทำโดยบุคคลผู้มีอำนาจสั่งการ ซึ่งสิ่งที่รัฐบาลตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำ เป็นผลมาจากการจัดสรรค่านิยมของสังคม โดยได้ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ตัดสินใจนโยบายกับประชาชนในสังคมว่าการตัดสินใจของรัฐบาลจะต้องคำนึงถึงค่านิยมและระบบความเชื่อของประชาชนในสังคมเป็นสำคัญกลไกการจัดสรรผลประโยชน์จะมีความชอบธรรมตราบใดที่การตัดสินใจอยู่บนพื้นฐานของการกระจายผลประโยชน์ที่ได้รับความเห็นชอบในวงกว้าง Easton กล่าวอีกว่าการให้ผลประโยชน์แก่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมากเกินไป หรือให้ความสำคัญกับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมากเกินไป อาจจะกลับกลายเป็นภัยต่อระบบการเมือง จากเหตุผลดังกล่าวนี้ อาจจะเป็นไปได้ที่ว่า ระบบกลุ่มคน 2 กลุ่มสร้าง

กลุ่มอื่น ๆ เพิ่มเติม ซึ่งกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของกลุ่ม และไม่มุ่งไปยังความสำเร็จของผลประโยชน์

Anderson (1984, p. 3) ได้กล่าวไว้ว่านโยบายสาธารณะ หมายถึงแนวทางการกระทำของรัฐที่มีจุดมุ่งหมายหรือเป้าประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นโยบายอาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับการออกกฎหมาย การนำกฎหมายไปปฏิบัติ และการบังคับใช้กฎหมาย และนโยบายดังกล่าวต้องเกี่ยวข้องกับสิ่งที่รัฐบาลกระทำจริง ไม่ใช่สิ่งที่ตั้งใจกระทำหรือจะกระทำ การกระทำจะก่อให้เกิดผลของนโยบาย แนวความคิดเกี่ยวข้องกับผลของนโยบาย ดังกล่าวทำให้นโยบายแตกต่างจากการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ นโยบายเป็นเรื่องที่กระทำหรือไม่กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีกฎหมายรองรับ และมีอำนาจในการบังคับการกระทำดังกล่าว

Dye (1966, p. 12) ได้ให้คำนิยามของ นโยบายสาธารณะ ไว้ว่า เป็นสิ่งที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำจะครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งหมดของรัฐ เหตุผลที่ต้องกระทำเช่นนั้น และสิ่งที่เป็นความแตกต่างของรัฐบาลได้กระทำนโยบายสาธารณะ จึงมีความหมายว่า สิ่งใดก็ตามที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำ อาจส่งผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ

ทินพันธุ์ นาคะตะ (2516, หน้า 105) ได้ให้คำนิยามว่า นโยบายสาธารณะหมายถึงโครงการที่รัฐบาลบัญญัติขึ้นเป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติในการจัดสรรคุณค่าต่าง ๆ ให้แก่สังคม

กุลธน ธนาพงศธร (2520, หน้า 10) ได้ให้ความหมายของ นโยบายสาธารณะ คือแนวทางกว้าง ๆ ของรัฐบาลได้กำหนดขึ้นเป็นโครงการ แผนงาน เป็นหนทางในการปฏิบัติต่าง ๆ

ตัวแบบเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายสาธารณะ

Dror (1969, pp. 525-526) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การกำหนดนโยบายควรเน้นความสำคัญของนโยบายต้นแบบ (metapolicy) ได้แก่ รัฐธรรมนูญ นโยบายสาธารณะที่เหมาะสมต้องเริ่มต้นจากการสร้างระบบและวิธีการกำหนดนโยบายก่อน จึงได้เสนอถึงขั้นตอนการกำหนดนโยบายสาธารณะตัวแบบที่เหมาะสม 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการกำหนดนโยบายต้นแบบ การกำหนดนโยบายต่าง ๆ ส่วนมากจะยึดเอาระบบและวิธีการกำหนดนโยบายขององค์กร สังคม ประเทศที่มีอยู่แล้วเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายด้านต่าง ๆ ของระบบค่านิยมและวัฒนธรรมการบริหารงานขององค์กรจะมีอิทธิพลเหนือการกำหนดนโยบายด้านต่าง ๆ Dror ให้ความเห็นว่า การกำหนดนโยบายที่เหมาะสมที่สุดจะต้องเริ่มด้วยการสร้างระบบและวิธีกำหนดนโยบายที่ถูกต้องเหมาะสมตั้งแต่เริ่มแรก จากนั้นไปกำหนดนโยบายแต่ละด้านในรายละเอียดต่อไป ในขั้นตอนของการกำหนดนโยบายต้นแบบนี้ ประกอบด้วยการดำเนินงาน 3 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การกำหนดและจำแนกประเภทค่านิยม ปัญหา และความต้องการของบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร และประเทศโดยส่วนรวม ซึ่งในส่วนนี้อาจจะเรียกว่า การประเมินอุปสงค์รวม จะมีการประมาณทรัพยากรที่หาได้และประเมินศักยภาพขององค์กรโดยรวม หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า การประเมินอุปทานรวม
2. การจัดระบบและกระบวนการกำหนดนโยบาย ได้แก่ การกำหนดโครงสร้างและระบบการบริหารขององค์กร ซึ่งทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและการบริหารให้บรรลุตามค่านิยม และวัตถุประสงค์หลักขององค์กร จากนั้นจัดระบบและกระบวนการจะมีการทดลองดำเนินงานและการประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายเพื่อให้แน่ใจว่าระบบและกระบวนการที่กำหนดดังกล่าวขึ้นสามารถนำไปใช้งานได้จริง
3. การนำระบบและกระบวนการที่ผ่านการทดสอบไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายในขั้นต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการกำหนดนโยบายเฉพาะด้าน เป็นการกำหนดและการพัฒนานโยบายด้านต่าง ๆ ตามระบบและการพัฒนานโยบายด้านต่าง ๆ ตามระบบและกระบวนการที่กำหนดไว้ในขั้นตอนแรก ขั้นตอนการกำหนดนโยบายเฉพาะด้านโดยทั่วไป มีลักษณะคล้ายคลึงกับตัวแบบหลักเหตุผล

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการดำเนินงานหลังการกำหนดนโยบายแล้วขั้นตอนนี้ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ๆ ได้แก่ การนำนโยบายไปปฏิบัติ การประเมินผลนโยบาย และการปรับเปลี่ยนนโยบายให้เหมาะสมในการปรับเปลี่ยนนโยบายนั้น อาจจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนทั้งนโยบายต้นแบบ และนโยบายเฉพาะด้านหรืออาจมีการปรับเฉพาะนโยบายย่อย ๆ ด้านใดด้านหนึ่ง

แต่จะคงนโยบายต้นแบบไว้เช่นเดิมก็ได้ นโยบายต้นแบบทำให้เห็นนโยบายด้านต่าง ๆ
ดำเนินไปอย่างมีทิศทาง มีเอกภาพ และอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้กำหนดนโยบาย

Lindblom (1959, p. 3) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า กระบวนการกำหนดนโยบายแตกต่าง
ไปจากตัวแบบอื่น ๆ อย่างมาก สาระสำคัญของตัวแบบการเปลี่ยนแปลงในส่วนเพิ่ม
ได้แก่

1. นโยบายที่ดีหรือเหมาะสม คือ นโยบายที่เกี่ยวข้องส่วนมากสามารถยอมรับ
ร่วมกันได้มากที่สุด เนื่องจากนโยบายดังกล่าวสามารถประสานประโยชน์ระหว่างผู้ซึ่งมี
ผลประโยชน์แตกต่างกันได้มากที่สุด Lindblom ให้ความเห็นว่าการที่นโยบายหนึ่ง
มีกระบวนการกำหนดนโยบายที่ดีมีเหตุผล และถูกต้องตามหลักวิชาการทุกประการอาจ
มิใช่ นโยบายที่ดีเสมอ หากนโยบายดังกล่าวไม่ตอบสนองผลประโยชน์ใด ๆ เลย อีกทั้ง
ไม่มีใครเห็นด้วยกับนโยบายดังกล่าวยกเว้นผู้กำหนดนโยบายเท่านั้น จึงไม่ถือว่านโยบาย
นั้นเป็นนโยบายที่ดีหรือเหมาะสม

2. กระบวนการกำหนดนโยบาย คือ กระบวนการสั่งสมความรู้จากประสบการณ์
ของบุคคล องค์กร สังคม และประเทศ โดยส่วนร่วมองค์ความรู้เกี่ยวกับนโยบายจะเพิ่มขึ้น
ทีละน้อย จะมีการลองถูกลองผิดควบคู่ไปกับการพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้าน
ต่าง ๆ สำหรับผู้กำหนดนโยบายจะไม่สามารถทำนายหรือหยั่งรู้อนาคตให้ถูกต้องแม่นยำได้
และไม่สามารถควบคุมอนาคตที่ไม่แน่นอนได้ ด้วยเหตุดังกล่าวอนาคตในการกำหนด
นโยบายของรัฐจึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงปัญหาและความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากความไม่แน่นอนได้
ถึงแม้ว่าจะกำหนดนโยบายด้วยหลักเหตุผล ความเป็นกลางหรือปราศจากอคติ และตรง
ตามหลักวิชาการก็ตาม

3. ผู้กำหนดนโยบายโดยใช้ตัวแบบนี้

3.1 ไม่พยายามสร้างระบบการกำหนดนโยบายที่มุ่งเน้นให้เกิดความถูกต้อง
จากการตัดสินใจเพียงครั้งเดียว เพราะกระบวนการกำหนดนโยบายควรเริ่มจากสิ่งที่ได้
เรียนรู้หรือมีประสบการณ์มาก่อน ต่อมาให้ประเมินผลข้อบกพร่องเพื่อดำเนินการแก้ไข
ปรับปรุงเฉพาะส่วนที่บกพร่องเพื่อให้นโยบายดังกล่าวบกพร่องน้อยลง

3.2 กระบวนการกำหนดนโยบายตามตัวแบบนี้ จะต้องมีการสำรวจข้อมูลเพื่อ
รับรู้ปัญหา และความต้องการขององค์กร สังคม และประเทศ ตัวแบบการเปลี่ยนแปลง

ในส่วนเพิ่มไม่เน้นความสำคัญของกระบวนการกำหนดนโยบายมากนักเพราะตัวแบบนี้ถือว่าความรู้ทางวิชาการ ความสามารถในการวิเคราะห์การตัดสินใจของผู้กำหนดนโยบายจึงต้องอาศัยกลไกและกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีวิธีการเจรจาต่อรอง การประนีประนอม และการต่อสู้แข่งขันซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ หรือผู้ซึ่งมีส่วนได้เสีย ประกอบกับการวิเคราะห์นโยบายโดยวิธีการคำนวณผลได้ผลเสียต่อเศรษฐกิจ และสังคมของนักวิเคราะห์นโยบายในการตัดสินใจเลือกไม่ควรยึดถือเกณฑ์ผลที่ได้รับจากทางด้านเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว แต่ควรพิจารณาเกณฑ์การประสานผลประโยชน์ การจัดสรรผลประโยชน์ และการลดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ควบคู่ไปอีกด้วย

3.3 กระบวนการกำหนดนโยบายแบบการเปลี่ยนแปลงในส่วนเพิ่มนี้เน้นการกำหนดนโยบายที่มีความยืดหยุ่นสูงต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป คือ นโยบายสามารถแปรผันตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงสูง เนื้อหาของนโยบายจึงเปลี่ยนไปที่ละน้อย แต่มีความถี่ในการเปลี่ยนแปลงมาก ในขณะที่นโยบายที่ถูกกำหนดตามตัวแบบหลักเหตุผลและตัวแบบที่เหมาะสมมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงเนื้อหาครั้งละจำนวนมากในแต่ละวงจรของนโยบาย แต่จะมีความถี่ในการเปลี่ยนแปลงน้อยกว่านโยบายที่กำหนดโดยตัวแบบการเปลี่ยนแปลงในส่วนเพิ่ม

แนวคิดเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ

Williams (1971, p. 144) มีแนวคิดว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติ (policy implementation) หมายความว่า ความพยายามที่จะตัดสินใจความสามารถขององค์การในการรวบรวมคน และทรัพยากรในหน่วยงานหนึ่ง และกระตุ้นบุคลากรให้ปฏิบัติงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ ซึ่งจากแนวคิดของ Williams นั้นแสดงให้เห็นว่าความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติอยู่บนพื้นฐานของ ทฤษฎีองค์กร โดยถือความสามารถขององค์กรเป็นหลัก

Ingram (1980) ศึกษาถึงมูลเหตุใดที่ทำให้บางนโยบายบรรลุผลสำเร็จ ในขณะที่เดียวกันมีอีกหลายนโยบายต้องล้มเหลวโดยผลจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จ

และความล้มเหลวของการดำเนินการตามนโยบาย(policy implementation) นั้น มี 6 ด้านด้วยกัน ได้แก่

1. ความขัดแย้งของผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง
2. ความต้องการของสังคม
3. นโยบายแต่ละอย่างอาจมีข้อดีและข้อเสียต่างกัน
4. ปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
5. ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายหนึ่งกับนโยบายอื่น
6. การกำหนดขอบเขตของปัญหาและวัตถุประสงค์ของนโยบายไม่ชัดเจน

แก้วเวียง นานาผล (2553) กล่าวว่า การดำเนินการตามนโยบาย (policy implementation) ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน ได้แก่

1. กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติและกลยุทธ์ของการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ (implementation processes) ประกอบด้วย การกำหนดจุดมุ่งหมายย่อยในเชิงปฏิบัติ การระบุทักษะที่จำเป็นและบทบาทหน้าที่ของผู้ปฏิบัติ การกำหนดมาตรฐานในการสรรหาและการพัฒนาของผู้ปฏิบัติ การกำหนดวิธีการในการควบคุมนโยบายด้วยการจัดอันดับความสำคัญก่อนหลัง การเลือกเป้าหมายที่สำคัญที่สุดแล้วปฏิบัติก่อน และการกำหนดความสัมพันธ์กับหน่วยงานหรือโครงการอื่น ๆ
2. กลยุทธ์ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ประกอบด้วย การจัดประชุมทีมงานอย่างสม่ำเสมอ การฝึกฝนอย่างเข้มงวด การประชุมเชิงปฏิบัติการโดยการลงมือปฏิบัติจริง การพัฒนาเครื่องมือโดยอาศัยทรัพยากรจากท้องถิ่น การเข้าร่วมโครงการโดยใช้การรวมพลังของอาสาสมัครของคนส่วนใหญ่ นำการเปลี่ยนแปลง และการขอความช่วยเหลือด้านความเชี่ยวชาญและด้านเทคนิคจากท้องถิ่น

ทฤษฎีเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ (theory of policy implementation) เป็นเครื่องมือสำหรับการคาดการณ์ผลลัพธ์ของการดำเนินงานตามโครงการ เพื่อเป็นการป้องกันความล้มเหลวของนโยบาย ตามทฤษฎีดังกล่าวนี้ จะต้องมีการนำเสนอโครงร่างทั่วไป

หรือขอบเขตทั่วไปของนโยบาย (general framework) และข้อเสนอที่สามารถตรวจสอบได้ (testable propositions) เกี่ยวกับการนำโครงการของรัฐไปดำเนินการ ซึ่งโดยทั่วไปมีองค์ประกอบอยู่ 2 ส่วน คือ (1) การกระทำต่าง ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าต้องทำให้บรรลุผล และ (2) การกระทำเหล่านั้นต้องรวมถึงงานที่เป็นทางการสมบูรณ์แบบและงานประจำที่จำเป็นแก่องค์กรหรือหน่วยงานด้วย โดยจากการศึกษา Theory of Policy Implementation ในอดีตที่ผ่านมาไม่ได้ถูกบันทึกไว้อย่างชัดเจน ข้อเสนอต่าง ๆ ในปัจจุบันนี้ นำมาจากกรอบหรือขอบเขตของนโยบายโดยเสนอตามประเภทของโครงการรัฐอย่างเป็นระบบในรูปของนโยบายเชิงการจัดสรรทรัพยากร (distributive policy) นโยบายเชิงการจัดระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ (regulatory policy) และนโยบายเชิงการกระจายทรัพยากร (redistributive policy) (Hargrove, 1975)

ในทางปฏิบัติของ Theory of Policy Implementation พบว่า มีจำนวนน้อยมาก ทั้งนี้เนื่องจากความยากในการทำทฤษฎี และความต้องการที่หลากหลายของผู้ปฏิบัติ กับประเด็นความซับซ้อนเชิงบรรทัดฐานของสังคม แต่อย่างไรก็ตามมีหลายวิธีที่สามารถนำทฤษฎีนี้ไปใช้ในเชิงปฏิบัติ ประการที่หนึ่ง คือ การสร้างฉันทามติ ประการที่สอง คือ การสืบค้นข้อขัดแย้งทางทฤษฎีอย่างเป็นระบบสำหรับกำหนดแนวทางการปฏิบัติ ประการที่สาม คือ การพัฒนาแนวคิดเชิงสถานการณ์เพื่อกำหนดองค์ความรู้ใดเหมาะสมกับสถานการณ์นั้น ๆ และประการสุดท้าย คือ การผสมผสานแนวคิดใหม่ ที่เป็นประโยชน์มากที่สุด เครื่องมือในทางวิจัยใหม่ ๆ สามารถช่วยสรุพหาตัวอย่างที่มีประสิทธิภาพสูง สำหรับการตรวจสอบอย่างเป็นระบบและการเลียนแบบที่เป็นไปได้ แนวความคิดเชิงสังเคราะห์บางแนวคิดที่ผ่านการใช้งานอย่างดีในปัจจุบัน ได้แก่ แนวทางตรรกย้อนกลับ (reversible logic approach) แนวทางตามทฤษฎีเกม (game-theoretic notion approach) และแนวทางทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงบริบท (contextual interaction theory) (O'Toole, 2004, p. 313)

หนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลกระทบกับผลสัมฤทธิ์ของ Public Policy คือ ปัญหาการนำนโยบายไปปฏิบัติซึ่งผลเสียที่เกิดขึ้นนี้ส่งผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนผลเสียต่อชื่อเสียงของหน่วยงานที่กำลังนำนโยบายไปปฏิบัติด้วย ปัญหาการนำนโยบายไปปฏิบัติอาจเกิดได้หลายสาเหตุ และสามารถเกิดซ้ำได้หลายหน ถึงแม้ว่า

สาเหตุของปัญหาส่วนใหญ่จะเป็นสาเหตุที่สามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้าก็ตาม ผู้กำหนดนโยบายก็อาจจะมองข้ามสาเหตุต่าง ๆ ดังกล่าว ทั้งนี้อาจจะเกิดขึ้นในช่วงการดำเนินโครงการ หรือช่วงที่มีการแก้ไขปรับปรุงโครงการเหล่านั้น เมื่อวิเคราะห์การนำนโยบายไปปฏิบัติจะพบว่า อุปสรรคด้านการเมืองและด้านการบริหารเป็นอุปสรรคที่สามารถบริหารจัดการให้เกิดความเรียบร้อยได้ แต่อย่างไรก็ตาม Policy Implementation เป็นสิ่งที่ต้องใช้ความระมัดระวังอย่างยิ่งเพราะเป็นสิ่งล่อแหลมต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนโยบายนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นนโยบายความมั่นคงของประเทศไปจนถึงความมั่นคงทางการดูแลสุขภาพ และนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดเกี่ยวข้องกับทั้ง 2 นโยบาย ดังกล่าว โดยผู้วิจัยด้านนโยบายหลายท่านได้กล่าวว่า ในช่วง Policy Implementation หากผู้บริหารไม่ได้ให้ความสำคัญกับการคาดการณ์ปัญหาหรืออุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้น อาจจะส่งผลทำให้วัตถุประสงค์ของนโยบายนั้นไม่บรรลุผลสำเร็จเกิดค่าใช้จ่ายหรืองบประมาณที่ไม่จำเป็นในทางการบริหาร และบ่อยครั้งก่อให้เกิดปฏิกิริยาทางการเมืองต่อนโยบายนั้น ๆ ตลอดจนปฏิกิริยาของหน่วยงานที่นำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติด้วย (Weaver, 2010, pp. 1-2)

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จหรือปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

Simon (1947) ได้มีความเห็นว่าการกำหนดนโยบายโดยใช้หลักเหตุผลที่สมบูรณ์ และศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการกำหนดนโยบายที่อาศัยหลักเหตุผล และในการนำนโยบายไปปฏิบัติจะทำการศึกษาว่ามีการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างที่กำหนดไว้หรือไม่ และจากแนวความคิดของ Hood (1976) เจ้าของผลงานชื่อ *The Limits of Administration* กับ Gunn (1978) เจ้าของผลงานชื่อ “Why is Implementation So Difficult?” ตลอดจนถึงแนวความคิดของ Bardach (1977), Gunn (1978) และ Pressman and Wildavsky (1973) นักวิชาการดังกล่าวนี้ มีความเห็นสอดคล้องต้องกันว่า ปัจจัยที่ทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติที่สมบูรณ์ หมายความว่าแนวความคิดที่สมบูรณ์สำหรับการใช้ในการวิเคราะห์นโยบายโดยแนวความคิดเหล่านี้ไม่จำเป็นที่จะทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติสัมฤทธิ์ผล จึงไม่ได้ยืนยันว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติที่สมบูรณ์จะเกิดขึ้นได้ต้องประกอบด้วย “การยอมรับโดยสิ้นเชิงหรือไม่มีข้อสงสัยของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ และการติดตาม

ควบคุมอย่างเต็มที่’ จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญเนื่องจากเงื่อนไขไม่เกิดขึ้นในทางการเมือง และในสังคมประชาธิปไตยที่มีการต่อสู้แข่งขันระหว่างหลากหลายกลุ่ม

วรเดช จันทรศร (2554, หน้า 98-102) มีความเห็นในประเด็นของการนำนโยบาย ไปปฏิบัติแยกออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. ปัญหาด้านสมรรถนะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นเรื่อง ความสามารถในการดำเนินงานตามเป้าประสงค์ และมียุทธศาสตร์ประกอบย่อยที่มีผลกระทบ คือ บุคลากร
 2. ปัญหาด้านความร่วมมือและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากความร่วมมือของบุคลากรในองค์การเป็นกลไกขับเคลื่อนของนโยบายที่มีความสำคัญ ดังนั้นบุคลากร ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติขาดความรู้และความเข้าใจในสาระของนโยบาย หรือมีพฤติกรรม ต่อต้านภารกิจที่ต้องดำเนินการจะทำให้ขาดการใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติงานอาจมี การเบี่ยงเบนเกิดขึ้นได้
 3. ปัญหาด้านการควบคุม ซึ่งควรต้องเน้นการวัดผลการปฏิบัติงานตามนโยบาย โดยมีการตรวจสอบแนวทางการดำเนินการของนโยบาย กิจกรรมที่สอดคล้องตามเป้าประสงค์ และมาตรฐานในการดำเนินการกิจต่าง ๆ
 4. ปัญหาด้านอำนาจและความสัมพันธ์กับองค์กรที่เกี่ยวข้อง ถือว่าเป็นการปฏิสัมพันธ์ กับผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมต่าง ๆ ในการปฏิบัติในระหว่างกระบวนการนโยบาย ได้แก่ การติดต่อประสานงาน การแสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น และวิธีการปฏิบัติงาน ร่วมกันระดับเจ้าหน้าที่
 5. ปัญหาด้านความสนับสนุน และความผูกพันขององค์กรหรือบุคคลสำคัญ ในกระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ควรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริม จากกลุ่มผลประโยชน์ (stakeholder) นักการเมือง สื่อสารมวลชนแขนงต่าง ๆ ที่จะต้อง มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบนโยบาย และผู้บริหารจำเป็นต้องดำเนินตามแผนงานอย่างต่อเนื่องจริงจัง
- แก้วเวียง นานาผล (2553) กล่าวว่า ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลว ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ ข้อความของนโยบายหรือตัวปัจจัยของนโยบายจะเป็น ตัวบ่งชี้ว่าสำเร็จหรือล้มเหลว การสนับสนุนจากผู้มีอำนาจ ศักยภาพและความสามารถ

ขององค์กรที่นำนโยบายไปปฏิบัติ จิตสำนึกของผู้ปฏิบัติหรือทัศนคติของผู้ปฏิบัติ ผู้นำองค์กร การมีส่วนร่วมของทุกคนในองค์กร และการกำกับดูแลติดตามประเมินผลและการเสริมแรง หากจะนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามเป้าประสงค์ที่วางไว้ ทุกก้าวของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติทุกคนในองค์กรต้องมีส่วนร่วม ที่สำคัญคือผู้นำองค์กรต้องเข้มแข็ง และมีการกำกับดูแลติดตามประเมินผลโดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ การเสริมแรง ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้นโยบายบรรลุวัตถุประสงค์ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ศุภชัย ยาวะประภาษ และปิยากร หวังมหพร (2552, หน้า 101-103) ได้เสนอปัจจัยที่อาจกำหนดความสำเร็จหรือล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติรวม 8 ปัจจัยได้แก่

1. ลักษณะของนโยบายโดยนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงน้อยจะมีโอกาสบรรลุความสำเร็จตามเป้าประสงค์สูง ตลอดจนการรับรู้ที่จะได้รับผลประโยชน์จากนโยบายที่มีความเป็นไปได้จริง และจะมีโอกาสประสบความสำเร็จได้
2. วัตถุประสงค์ของนโยบาย โดยต้องมีความชัดเจนของวัตถุประสงค์และต้องถ่ายทอดเพื่อการรับรู้ได้โดยง่าย รวมทั้งสาระของนโยบายควรมีความสอดคล้องสมเหตุสมผล และมีการกำหนดดัชนีวัดความสำเร็จที่เที่ยงตรง
3. ความเป็นไปได้ทางการเมืองซึ่งจะขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนจากทุกฝ่ายที่มีความเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะภาครัฐ ภาคเอกชน กลุ่มชนชั้นนำของสังคม (elite) และกลุ่มสื่อมวลชน โดยต้องเน้นผลกระทบของนโยบายที่มีต่อกลุ่มอิทธิพลทางการเมือง
4. ความเพียงพอของทรัพยากร ซึ่งจำเป็นที่จะต้องได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอทั้งด้านการเงิน งบประมาณ อัตราค่าจ้างผล บุคลากรที่มีคุณภาพ และปัจจัยบริการด้านต่าง ๆ ได้แก่ เครื่องอุปกรณ์ สถานที่ทำการ เป็นต้น
5. ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ โดยจะต้องเป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมเชิงโครงสร้าง ลำดับชั้นการบังคับบัญชา และมีการสื่อสารที่ดีกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholder) โดยเฉพาะต้องมีผู้นำองค์กรที่มีความสามารถ และมีความเข้มแข็ง

6. ความเป็นไปได้ทางเทคโนโลยีและทฤษฎี เพราะการเปลี่ยนแปลงทฤษฎี
สู่การกำหนดนโยบาย และพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานต้องมีแผนงาน และมาตรฐาน
รองรับชัดเจน และต้องปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมนโยบายด้วย

7. ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกต่าง ๆ ที่น่านโยบายไปปฏิบัติซึ่งขึ้นอยู่กับจำนวน
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และระบบการประสานงานระหว่างกันในกระบวนการของ
การตัดสินใจแต่ละระดับ สิ่งนี้อาจส่งผลกระทบอย่างมากคือ การแทรกแซงจากหน่วยงาน
ระดับบน หรือนักการเมือง

8. ทศนคติของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ เนื่องจากเป้าหมายของนโยบายอาจขัดแย้ง
กับทศนคติและค่านิยมของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้ปฏิบัติงานต้องเปลี่ยนแปลง
พฤติกรรมการทำงานทำให้เกิดผลกระทบต่ออำนาจ ศักดิ์ศรี ผลประโยชน์ที่มีอยู่เดิม
ดังนั้นจึงต้องควบคุมทศนคติของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานไม่ให้เกิดความเบี่ยงเบนอีกด้วย

ผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ

การนำนโยบายไปปฏิบัติโดยส่วนใหญ่เป็นเรื่องสลับซับซ้อนจะต้องอาศัยองค์การ
หน่วยงาน หรือบุคคลระดับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายในการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อให้
นโยบายดังกล่าวนั้นสามารถบรรลุวัตถุประสงค์และบรรลุเป้าหมาย(๖๑) หรือวัตถุประสงค์
ตามความคาดหวัง และมีเป้าหมายที่แตกต่างกันแต่ต้องเข้ามาร่วมกันปฏิบัติงานหรือมี
ปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในระดับใดระดับหนึ่ง ด้วยบทบาทและอิทธิพลต่อผลของการนำ
นโยบายไปปฏิบัติมากหรือน้อยต่างกัน แต่ไม่มีใครที่จะสามารถควบคุมผลหรือทิศทาง
ของการนำนโยบายไปปฏิบัติมากต่างกัน บทบาทขององค์การและผู้ที่เกี่ยวข้องมีผลต่อ
การผลักดันนโยบาย (policy) ให้ประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลว สามารถแบ่งออกเป็น
หลายฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายการเมือง ระบบราชการ ข้าราชการ และผู้รับบริการ หรือผู้ได้รับ
ผลประโยชน์จากนโยบาย โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (วรเดช จันทรศร, 2554, หน้า 43-47;
สุกชัย ขวาระประภาส, 2538, หน้า 91-95)

1. ฝ่ายการเมือง (political) หมายความว่า รัฐสภาและคณะรัฐมนตรี กำหนดขอบเขต
ในการนำนโยบายไปปฏิบัติของระบบราชการ ลักษณะการออกกฎหมายหรือกฎกระทรวง
ประกาศของคณะรัฐประหาร ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ ฝ่ายการเมือง

มีบทบาทในการพิจารณาปรับปรุงนโยบาย ซึ่งในประเด็นนี้ ฝ่ายการเมืองจะมีปฏิสัมพันธ์กับหน่วยราชการทั้งทางตรงและทางอ้อม

ในประเทศไทย คณะรัฐมนตรี ประกอบไปด้วย นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีกระทรวงต่าง ๆ โดยรัฐมนตรีจะเริ่มนโยบายสู่คณะรัฐมนตรีเพื่อนำไปประกาศเป็นมติคณะรัฐมนตรี และมอบหมายให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

สรุปได้ว่า ฝ่ายการเมืองมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินการตามนโยบาย (policy implementation) โดยฝ่ายการเมืองให้ความเห็นชอบ ดูแลติดตามการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความสำเร็จโดยหากนโยบายใดได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากฝ่ายการเมืองแล้ว ก็จะทำให้หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบสนใจและให้ความสำคัญในการนำนโยบายไปปฏิบัติ แต่บทบาทของฝ่ายการเมืองในการนำนโยบายไปปฏิบัติ จะมีน้อยกว่าฝ่ายบริหาร และระบบราชการ

2. ระบบราชการ (state agency) เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีความสำคัญทั้งในด้านกระบวนการกำหนดนโยบาย และการนำนโยบายไปปฏิบัติ มีบทบาทในฐานะที่เป็นผู้กำหนดนโยบายสามารถครอบงำฝ่ายการเมืองได้ เพราะระบบราชการจะเก็บรวบรวมวิเคราะห์ และป้อนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อฝ่ายการเมือง เนื่องจากเจ้าหน้าที่รัฐมีความชำนาญและมีประสบการณ์ในตำแหน่งที่บริหารงานในการกำหนดแผนงาน และโครงการต่าง ๆ

ระบบราชการมีการผูกขาดการให้บริการสาธารณะ และมีความได้เปรียบภาคเอกชนโดยไม่มีคู่แข่งในการดำเนินการ จึงไม่ประสบปัญหาขาดทุนหรือล้มละลายในการดำเนินงาน แต่ก็อาจจะมีหนี้สินสาธารณะเกิดขึ้นได้ถ้าบริหารงานผิดพลาด

3. เจ้าหน้าที่ของรัฐ (government official) ในฐานะผู้ปฏิบัติงาน เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือส่งผลอย่างมากต่อประสิทธิภาพของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูงในหน่วยงาน ผู้บริหารโครงการ และผู้ให้บริการตามโครงการ บุคคลเหล่านี้ต่างก็มีแรงจูงใจ (incentives) เป้าหมาย (goals) และค่านิยม (values) ที่แตกต่างกัน และความแตกต่างนี้อาจจะเป็นที่มาของพฤติกรรมของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันในการนำนโยบายไปปฏิบัติ กล่าวได้ว่าผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานต้องให้การสนับสนุนและผูกพันกับนโยบายดังกล่าวที่ตนรับผิดชอบ ส่วนผู้บริหารโครงการคือ ผู้นำเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินงานโครงการให้เป็นผลสัมฤทธิ์ ผู้ให้บริการตามโครงการคือ ข้าราชการระดับปฏิบัติการจะมี

อิสระในการใช้วิจารณญาณ (discretion) ในการตัดสินใจอย่างมาก โดยที่ผู้บังคับบัญชาไม่อาจจะควบคุมได้ข้าราชการเหล่านี้จะเป็นผู้แปลหรือตีความ (interpret) นโยบายมาเป็นแนวทางปฏิบัติงานในลักษณะที่แตกต่างกันไป

หากวัตถุประสงค์ของนโยบายขาดความชัดเจนก็จะเกิดผลกระทบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเพิกเฉย หลีกเลียง หรือตีความตามวัตถุประสงค์ใหม่บิดเบือน และไม่เปิดเผยข้อมูลที่ควรให้ผู้รับบริการได้ทราบ และสามารถสกัดกั้นข้อมูล ความต้องการ และข้อเสนอของผู้บริหารโครงการเพื่อไม่ให้ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานได้รับข้อมูลด้วย

4. ผู้ได้รับผลจากนโยบาย (beneficiaries) ผู้ได้รับผลจากนโยบาย หมายความว่า ผู้ได้รับประโยชน์ (beneficiaries) ผู้รับบริการ (clients) หรือผู้เสียผลประโยชน์ ทั้งระดับบุคคล (individuals) กลุ่ม (groups) หน่วยงานภาคเอกชน (private sector) และภาคหน่วยงานที่ไม่ได้แสวงหากำไร (non-profit sector) ในกระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติ อาจรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์เพื่อแสวงหาประโยชน์จากนักการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยการเจรจาต่อรองและประสานผลประโยชน์กัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นักรบ หล่มวิรัตน์ (2535) ศึกษาเรื่อง แนวคิดในการปราบปรามยาเสพติด ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดผลการศึกษาพบว่าการปฏิบัติงานปราบปรามยาเสพติดให้บรรลุตามเป้าหมาย และนโยบายของรัฐบาลนั้น น่าจะใช้วิธีการปราบปรามแบบผสมผสาน หมายความว่า การใช้มาตรการป้องกันปราบปราม บำบัดรักษาและควบคุมพืชเสพติดผสมผสานกัน และจากการศึกษาพบว่า ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามยาเสพติดของข้าราชการตำรวจ คือ สวัสดิภาพของเจ้าหน้าที่ และครอบครัวไม่ปลอดภัย เครื่องมือพิเศษที่ใช้ในการสืบสวนไม่เพียงพอ เจ้าหน้าที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ในการทำงานน้อย อิทธิพลของนักค้ายาเสพติดมีมาก และหน่วยงานปราบปรามยาเสพติดมีหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบและไม่ประสานงานกัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศูนย์พัฒนาเศรษฐกิจการเมือง (2540) ศึกษาเรื่อง *ปัญหา ยาเสพติดในชุมชนส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการคลังของประเทศ* ผลการศึกษาพบว่า เศรษฐกิจการจำหน่ายยาเสพติดมีมูลค่าระหว่าง 28,000 ล้านบาท ถึง 33,000 ล้านบาท และ ปัญหา ยาเสพติดทำให้รัฐบาลต้องทุ่มเทงบประมาณเป็นจำนวนมาก เพื่อใช้ในการป้องกันการปราบปรามและควบคุม การบำบัดรักษาฟื้นฟู มากกว่าการนำงบประมาณไปใช้ ในด้านอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นมากเช่นกัน ได้แก่ การศึกษา การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ทางสังคม เป็นต้น

ชาวลิต วิสลดิกพันธุ์ (2544) ศึกษาเรื่อง *การศึกษานโยบายการปราบปรามยาบ้า ระหว่างปี พ.ศ. 2538-2542* ผลการศึกษาพบว่า แนวคิดเรื่องกำหนดนโยบายการปราบปราม ยาบ้ามีผลต่อสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศอย่างมาก จากปัญหา ยาเสพติด ต้องตระหนักถึงความจริงของปัญหาที่เกิดขึ้นและทุกคนในชาติควรจะมีความสำนึก ร่วมกันในความช่วยกันแก้ไขปัญหายาบ้าที่กำลังระบาดและเป็นภัยของประเทศในขณะนี้ ตลอดจนนโยบายการปราบปรามยาบ้าระหว่างปี พ.ศ. 2538 ถึง พ.ศ. 2542 เครื่องเคียด หรือเข้มงวดเกินไปนั้นจะส่งผลในทางตรงข้าม ควรต้องผ่อนปรน หาแนวทางใหม่ เพื่อเกิดนโยบายที่สามารถนำมาใช้แล้วประสบความสำเร็จ ดังนั้น ผู้กำหนดนโยบายต้อง หันมามองนโยบายว่าเกิดอะไรขึ้น หากสามารถกำหนดนโยบายที่ถูกต้องเหมาะสม จะทำให้การแก้ไขปัญหานั้นเบาบางลง

จอม สิงห์น้อย (2545) ศึกษาเรื่อง *การนำนโยบายปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติดในเขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองสตูลไปปฏิบัติ* ผลการศึกษา พบว่า การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นมีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานอย่างยิ่งวด เจ้าพนักงานตำรวจผู้ปฏิบัติงานได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรค ในการปฏิบัติงานพบว่า ร้อยละ 26.6 แสดงความคิดเห็นว่าจำนวนเจ้าพนักงานตำรวจที่ปฏิบัติ หน้าที่ด้านการสืบสวนด้านการปราบปรามยาเสพติดยังไม่เพียงพอกับสภาพปัญหา และการแพร่ระบาดของยาเสพติด ร้อยละ 26.6 แสดงความคิดเห็นว่าการบำรุงขวัญและกำลังใจ ของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อเจ้าพนักงานตำรวจที่ไปปฏิบัติหน้าที่ด้านการสืบสวน และด้านการปราบปรามยาเสพติดยังอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ

นอกจากนั้น ยังพบปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานลักษณะเป็นปัญหาสะสม คือ ชุดปฏิบัติการสืบสวนปราบปรามยาเสพติดยังขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนปราบปรามยาเสพติด เช่น ยานพาหนะ น้ำมัน เชื้อเพลิง เครื่องมือสื่อสาร กล้องบันทึกภาพเครื่องใช้สำนักงาน ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการสืบสวนปราบปรามยาเสพติดไม่เต็มที่ เนื่องจากเจ้าพนักงานตำรวจต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ด้วยตนเองทำให้ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ และปัญหาเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินล่อซื้อยาเสพติด เงินสินบนเงินค่าตอบแทนประชาชนข่าว เนื่องจากการได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาในจำนวนที่น้อยไม่เพียงพอ และมีขั้นตอนในการเบิกจ่ายเงินล่าช้า ทำให้เกิดผลกระทบกับการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนปราบปรามยาเสพติด

ฤดีโคม วิภาวิน (2545) ศึกษาเรื่อง นโยบายปราบปรามยาเสพติด: 3 เดือนกับการประกาศสงครามขึ้นแตกหักเพื่อเอาชนะยาเสพติดของรัฐบาล ศึกษากรณีลักษณะนโยบายและผลกระทบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงนโยบายยาเสพติดของรัฐบาลภายใต้การนำของ ดร. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีที่ได้ประกาศทำสงครามขึ้นแตกหักเพื่อเอาชนะยาเสพติดภายในสามเดือน โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ ถึง 30 เมษายน พ.ศ. 2546 โดยมุ่งศึกษาลักษณะของนโยบาย และผลกระทบที่เกิดจากการนำนโยบายไปปฏิบัติและผลการศึกษาพบว่า นโยบายดังกล่าวเป็นนโยบายที่ดีสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทั้งในสภาพแวดล้อมและความต้องการของประชาชน อีกทั้งมีการกำหนดการปฏิบัติตามนโยบายรายละเอียดของแนวทางที่จะนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายโดยตรงและที่อยู่นอกเป้าหมายโดยเป็นผลกระทบที่ตั้งใจให้เกิดขึ้นและไม่ได้ตั้งใจให้เกิดขึ้น ดังนี้ ผลกระทบที่ตั้งใจให้เกิดแก่กลุ่มเป้าหมาย คือ สามารถกดดันกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดโดยเฉพาะรายย่อยจนต้องเข้ามารายงานตัว และเลิกเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นจำนวนมาก เช่นเดียวกับกลุ่มผู้เสพยาและผู้ติดยาที่สมัครใจเข้ารับการบำบัดฟื้นฟู แต่ในขณะเดียวกันนั้น ได้เกิดผลกระทบนอกกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผลกระทบที่ไม่ได้ตั้งใจให้เกิด นั่นคือการฆ่าตัดตอนจำนวนมาก โดยที่เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถจับกุมคนร้ายที่ก่อเหตุได้ส่งผลให้เกิดผลลบต่อภาพลักษณ์ของประเทศในด้านการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการขึ้นบัญชีดำผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดจากประชาคมหมู่บ้านก่อให้เกิดความหวาดระแวงในชุมชน

สำหรับแนวทางในการแก้ไขนั้น รัฐบาลต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งยวดสำหรับคดีฆาตกรรม โดยต้องดำเนินการสืบสวนหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษเพื่อไม่ให้อิทธิพลของขบวนการค้ายาเสพติดมีความเข้มแข็งมากขึ้น และยังลบภาพความสงสัยในสังคมว่าเจ้าหน้าที่มีส่วนรู้เห็นกับการฆาตกรรม รวมทั้งมีมาตรการส่งเสริมอาชีพให้แก่ผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูและผู้ค้ารายย่อยที่กลับใจ เพื่อไม่ให้หวนกลับไปเกี่ยวข้องกับขบวนการค้ายาเสพติดอีก อันเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาในระยะยาว

ก้องเกียรติ อภัยวงศ์ (2546) ศึกษาเรื่อง *ศึกษาองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ: ผลกระทบที่เกิดจากองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย* ผลการศึกษาพบว่า องค์กรอาชญากรรมจัดตั้งในลักษณะองค์กรประกอบด้วยบุคคลสามคนหรือมากกว่า ที่รวมตัวกันเป็นระยะเวลาหนึ่งและที่มีการประสานการดำเนินงานระหว่างกันโดยมีเป้าหมายในการกระทำความอาชญากรรมร้ายแรงมีความซับซ้อน บ่อนทำลายประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เช่น การค้า ยาเสพติดเป็นอาชญากรรมข้ามชาติรูปแบบองค์กรอาชญากรรม จะต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกประเทศ มากกว่าหนึ่งประเทศร่วมมือกันปราบปรามป้องกันและกำหนดลงบทลงโทษสถานหนัก

พรณรงค์ สุริยจันทร์(2547) ศึกษาเรื่อง*การปราบปรามยาบ้าบตบตบทุนเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติ* ผลการศึกษาพบว่า นโยบายและแผนปฏิบัติการปราบปรามยาบ้าที่รัฐดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ถึง พ.ศ. 2546 มีความเหมาะสมมาก แต่เมื่อนำนโยบายและแผนปฏิบัติมาใช้กลับบรรลุผลสำเร็จในระดับปานกลางเท่านั้น ซึ่งการปราบปรามยาบ้าประสบปัญหามาก ทั้งนี้เพราะขาดงบประมาณ รวมทั้งผู้ค้ายาบ้าใช้เส้นทางลำเลียงยาบ้าด้วยเท้าตามป่าเขา และมีกองกำลังคุ้มกัน กลุ่มผู้ค้ายาบ้าเปลี่ยนเส้นทางภายในประเทศ มีวิธีการซุกซ่อนที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้นทำให้ยากต่อการปราบปราม อย่างไรก็ตามก็ด้วยยุทธศาสตร์ที่สำคัญและมีความเหมาะสมมากที่รัฐควรนำมาใช้คือยุทธศาสตร์การปลูกพลังแผ่นดิน และการป้องกันด้วยการกระตุ้นปลูกจิตสำนึกประชาชนให้มีความรู้เข้าใจในพิษภัยของยาเสพติด

ธีรวัฒน์ ธีรโรจน์วิทย์ (2548) ศึกษาเรื่อง *การบูรณาการกระบวนการทัศน์ด้านกฎหมายกรณีศึกษาการปราบปรามยาเสพติด* ผลการศึกษาพบว่ากระบวนการเปลี่ยนแปลงของรัฐไทยสู่การเป็นรัฐประชาชาติสมัยใหม่ (nation state) ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็น

ตะวันตก (westernization) โดยนโยบายของรัฐในการแก้ไขปัญหาเสพติดโดยเน้นการใช้อำนาจปราบปรามอย่างรุนแรงเรื่อยมาตั้งแต่ พ.ศ. 2501 ถึงปัจจุบัน

เกษมสานต์ โชติชาครพันธุ์ และคนอื่น ๆ (2552) ได้ประเมินผลโครงการปราบปรามยาเสพติดรายสำคัญ และลดความเดือดร้อนของประชาชน เป็นระยะเวลา 6 เดือน (ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน ถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2552) เป็นการประเมินแบบรวบยอด ซึ่งมุ่งประเมินทั้งด้าน บริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลการปฏิบัติ และการประเมินผลลัพธ์ของโครงการ ผลการประเมินพบว่า

ด้านบริบทของโครงการ พบว่า โครงการปราบปรามยาเสพติดรายสำคัญ และลดความเดือดร้อนของประชาชน มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ด้านการปราบปรามยาเสพติดในปัจจุบัน

ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า โครงการปราบปรามยาเสพติดรายสำคัญ และลดความเดือดร้อนของประชาชน มีแหล่งที่มาชัดเจนและเหมาะสม แต่ตามเนื้อหาของโครงการในส่วน “ลดความเดือดร้อนของประชาชน” ยังคงมีความคลุมเครือ เพราะไม่ได้กำหนดนิยามหรือคำอธิบายไว้อย่างชัดเจน และอาจไม่เกี่ยวข้องกับการปราบปราม

ด้านกระบวนการ พบว่า ยังไม่มีการจัดชุดปฏิบัติการโดยเฉพาะที่เกิดจากการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยผลลัพธ์ของโครงการในระยะ 6 เดือน พบว่าสามารถจับกุมคดีได้มากขึ้น เมื่อสอบถามถึงความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ค่อนข้างพอใจ

ไกรสุข สิ้นสุข(2552) ศึกษาเรื่องนโยบายการปราบปรามยาเสพติด ผลการศึกษาพบว่า ในการใช้นโยบายการปราบปรามยาเสพติดนั้นไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเนื่องจากมีปัจจัยที่เป็นอุปสรรคหลายประการ เช่น ระบบการบริหาร บุคลากรงบประมาณ กฎหมาย เจ้าหน้าที่รัฐ ความร่วมมือระหว่างประเทศ ระบบข้อมูลข่าวสาร แหล่งผลิต เส้นทางลำเลียง วิธีการซุกซ่อนในการขนย้ายยาเสพติด เหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลอย่างมากต่อนโยบายการปราบปรามยาเสพติด

อาคม ใจแก้ว (2553) ศึกษาเรื่อง การนํานโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้: ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จผลการศึกษาพบว่า ปัจจัย

ที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติเชิงทฤษฎีประกอบด้วยปัจจัยหลายด้าน คือ

1. ปัจจัยด้านลักษณะนโยบาย
2. ปัจจัยด้านลักษณะองค์การ
3. ปัจจัยด้านลักษณะข้าราชการ
4. ปัจจัยด้านลักษณะทรัพยากร
5. ปัจจัยด้านลักษณะการใช้ข้อมูล
6. ปัจจัยด้านลักษณะกลุ่มบุคคลเป้าหมาย
7. ปัจจัยด้านลักษณะชุมชน

อุทัย เอี่ยมศรี(2553) ศึกษาเรื่อง *การมีส่วนร่วมและความพึงพอใจของพนักงานภาครัฐและประชาชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดของรัฐบาล: กรณีศึกษาอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี* ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมและความพึงพอใจของพนักงานภาครัฐ และประชาชนทั่วไปในการแก้ไขปัญหาเสพติดของรัฐบาลมีความแตกต่างกัน โดยประชาชนที่มีการศึกษาสูงจะมีส่วนร่วมมากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำ เนื่องจากไม่ต้องห่วงหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว และผู้มีอาชีพรับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจผู้มีอาชีพมั่นคงจะมีส่วนร่วมมากกว่าผู้มีอาชีพไม่แน่นอน โดยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วม และความพึงพอใจในการแก้ไขปัญหาเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง

นพดล กรรณิกา (2554) ศึกษาเรื่อง *โครงการประเมินประสิทธิผลภาพรวมของแผนปฏิบัติการประเทศไทยเข้มแข็ง ชนยะเสพติดยั่งยืน ภายใต้ยุทธศาสตร์ 5 รื้อป้องกันระยะที่3 ในช่วงเดือนมกราคม-มีนาคม พ.2554 ในพื้นที่28 จังหวัดประชากรกลุ่มเป้าหมายที่มีอายุ 18-60 ปี จำนวนตัวอย่าง 5,552 คน ผลของการสำรวจในครั้งนี้ คือ ความรุนแรงของสถานการณ์ปัญหาเสพติดยังอยู่ในลักษณะคงตัว และยังมีการแพร่ระบาดเพิ่มสูงขึ้นในบางพื้นที่ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่เกี่ยวข้องยังไม่ต่อเนื่องจริงจัง รวมทั้งไม่มีการตรวจตราที่เข้มงวด อาจทำให้ผู้นำยาเสพติดสามารถเล็ดลอดเข้ามาได้ โดยเฉพาะรอยต่อระหว่างพื้นที่ และมีความเห็นว่าสถานการณ์ปัญหาเสพติดอาจมีความรุนแรงมากขึ้นได้เนื่องจากยังพบเห็นการซื้อขายยาเสพติดในหมู่บ้านได้โดยง่าย และประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณา คือ การมี*

ส่วนร่วมของประชาชนกับเจ้าหน้าที่ยังมีน้อยมาก เพราะประชาชนยังเกรงกลัวที่จะให้ข้อมูลที่แท้จริงแก่เจ้าหน้าที่

นันทพร พิชัยอักษรพงศ์ (2556) ศึกษาเรื่อง นโยบายและมาตรการทางเลือกในคดียาเสพติด: ศึกษาเฉพาะกรณีการลดทอนความเป็นอาชญากรรม ผลการศึกษาพบว่า ประเทศโปรตุเกส เวียดนาม และเม็กซิโก ยาเสพติดทุกชนิดได้รับการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของยาเสพติดตามเงื่อนไขกรอบครองในปริมาณที่กำหนดเพื่อเสกส่วนตัว โดยไม่ถือว่าเป็นความผิดทางอาญา แต่ในประเทศแคนาดา มีเพียงกัญชา และฝิ่น เท่านั้นที่ได้รับการลดทอนความเป็นอาชญากรรมดังกล่าว

ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์ (2556) ศึกษาเรื่อง โครงการศึกษากฎหมายยาเสพติดในต่างประเทศ: ศึกษาเฉพาะกรณีประเทศญี่ปุ่น ฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ เยอรมัน โปรตุเกส อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาพบว่า ด้านนโยบาย ประเทศในแถบตะวันตก ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น ฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ เยอรมัน โปรตุเกส อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ยังคงใช้นโยบายให้ยาเสพติดเป็นสิ่งของผิดกฎหมาย แต่มีนโยบายผ่อนปรนมากขึ้น พิจารณาได้จากนโยบายลดทอนความผิดคดียาเสพติด หรือเป็นการลดทอนบทลงโทษ ด้านกฎหมายกระบวนการดำเนินคดี เริ่มแรกทุกประเทศต่างใช้การควบคุมและลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างรุนแรง แต่เมื่อปรากฏว่าการปราบปรามผู้เสก กลับมีผลสะท้อนกลับ คือ ยังมีนโยบายปราบปรามผู้กระทำความผิดที่รุนแรงขึ้น นั้นทำให้จำนวนผู้กระทำความผิดยิ่งทวีเพิ่มขึ้น แต่ควรส่งเสริมการบำบัดรักษามากกว่าการฟ้องคดี และด้านการป้องกันและบำบัดรักษาการใช้ยาเสพติดเป็นปัญหาสุขภาพไม่ใช่อาชญากรรม ใช้วิชาชีพด้านการบำบัดสุขภาพจิตเป็นผู้ที่แก้ปัญหา ไม่ใช่ใช้เจ้าหน้าที่ตำรวจ อัยการ และผู้พิพากษา

สมบุญ คำพันธ์ (2556) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่สถานีตำรวจนครบาลพระโขนง ช่วงเวลาเดือนพฤษภาคม ถึงมิถุนายน พ.ศ. 2556 ผลการศึกษาพบว่า ในด้านการมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติ ด้านผลประโยชน์และด้านการประเมินผลโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ใน

ชุมชน และการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่สถานี
ตำรวจนครบาลพระโขนง อยู่ในระดับปานกลาง

สัณทกวิทย์ มากช่วย (2556) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จ
ในการนำนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดไปปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจปราบปราม
ยาเสพติด ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการนำนโยบาย
แก้ไขปัญหายาเสพติดไปปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดโดย
รวมอยู่ในระดับมาก ข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด
มีความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จ คือ ด้านงบประมาณ

อัมพร ภูแก้ว (2556) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญห
ยาเสพติดในพื้นที่เทศบาลตำบลพลวง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษา
พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เทศบาลตำบลพลวง
อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการมี
ส่วนร่วมในผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตามลำดับ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล
เป็นอันดับสุดท้าย เนื่องจากประชาชนไม่กล้าที่จะให้ความร่วมมือในการดำเนินการใด ๆ
ที่เกี่ยวกับยาเสพติดเพราะกลัวจะเกิดอันตรายกับตนเองและครอบครัว และไม่เห็นถึง
ประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับโดยตรง จึงไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด
และอีกประการหนึ่งอาจเกิดจากการประสานงานและการสื่อสารจากหน่วยงาน
ภาครัฐที่ไม่ชัดเจน และให้ความเชื่อมั่นกับประชาชนว่าการให้ความร่วมมือในการแก้ไข
ปัญหายาเสพติด จะไม่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ในด้านความปลอดภัย

วัฒนชัย ศิรินิล (2558) ศึกษาเรื่อง ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน
และปราบปรามยาเสพติดในเขตพื้นที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี
ศึกษาช่วงเวลาเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 ถึงสิงหาคม พ.ศ. 2558 ผลการศึกษาพบว่า
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในเขตพื้นที่ดังกล่าว
ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมี
ส่วนร่วมปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตาม
ประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมกำหนดปัญหาและวางแผน ตามลำดับ

สักรินทร์ นิยมศิลป์ (2558) ศึกษาเรื่อง *อาชญากรรมข้ามชาติ: ภัยคุกคามไทย และอาเซียน* ผลการศึกษาพบว่า การผลิตและการค้ายาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญในอาเซียน โดยกลุ่มอิทธิพลข้ามชาติ จะต้องมีความร่วมมือระหว่างประเทศอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม จะสามารถช่วยให้สามารถรับมือกับภัยคุกคามจากปัญหาข้ามชาติได้ดี

Yin, Karen, and Mary (1977) ศึกษาเรื่อง *Tinkering with the System* ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติจะมีมากหากสมาชิกภายในองค์กรไม่ให้ความร่วมมือหรือต่อต้านการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลมาจากนโยบาย โดยเฉพาะนโยบายด้านเทคโนโลยีส่วนมากที่จะประสบความล้มเหลวในการนำไปปฏิบัติ เพราะถูกต่อต้านจากสมาชิกของหน่วยปฏิบัติ ในทำนองกลับกันนโยบายประเภทเดียวกันกลับประสบความสำเร็จและได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้เกี่ยวข้องในหน่วยปฏิบัติเพราะได้มีการเตรียมการได้เป็นอย่างดีคือ ได้รับการฝึกอบรมและสร้างการเรียนรู้ให้แก่ผู้ปฏิบัติ ก่อนนำเทคโนโลยีดังกล่าวมาใช้

Edwards (1980) ศึกษาเรื่อง *Implementing Public Policy* มีสาระสำคัญว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ (1) การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้กำหนดนโยบายกับฝ่ายต่าง ๆ ว่ามีความถูกต้องชัดเจน และตรงกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง (2) ทรัพยากรที่พอเพียงและมีระดับของการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก (3) ทักษะของผู้ปฏิบัติ และ (4) โครงสร้างขององค์การที่นำนโยบายไปปฏิบัติ

Levin (1981) ศึกษาเรื่อง “Conditions Contributing to Effective Implementation and their Limits” โดยได้กล่าวถึงเงื่อนไขและปัจจัยที่ทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติประสบความสำเร็จ ได้แก่ (1) การมีภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง สามารถดึงทรัพยากรทางการเมืองมาสนับสนุนนโยบายได้, (2) การทำให้โครงการมีความโดดเด่น สามารถสร้างกลุ่มที่นำนโยบายไปปฏิบัติได้ และ (3) มีกลุ่มผลประโยชน์เอกชนที่คอยช่วยเหลือในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

Hargrove (1975) ศึกษาทดสอบนำโครงการที่กำหนดโดย Federal Government ของประเทศสหรัฐอเมริกาไปปฏิบัติในหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ ซึ่งได้ให้ความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติประกอบด้วย 2 อย่าง คือ (1) การดำเนินการตามเจตนารมณ์ของนโยบาย (2) การดำเนินการ ซึ่งหมายความว่า การยินยอมทำตามนโยบายและปฏิบัติงาน

ประจำขององค์การอย่างคงเส้นคงวา พบว่า พฤติกรรมขององค์การและผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติจะแปรผันไปตามลักษณะของนโยบายซึ่งจำแนกได้ 4 แบบ ได้แก่

1. นโยบายการจัดสรรทรัพยากรหรือผลประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม
2. นโยบายการจัดสรรทรัพยากรเสียใหม่เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เสียเปรียบในสังคมมากขึ้น
3. นโยบายการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลหรือภาคเอกชนเพื่อผลประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม
4. นโยบายการจำกัดหรือเลือกใช้สิทธิในการบริการหรือผลประโยชน์แก่กลุ่มหนึ่งกลุ่มใดโดยเฉพาะ

Costa (2008) ศึกษาเรื่อง *Drug Policy and Results in Australia* ผลการศึกษาพบว่า เพื่อเป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อการเพิ่มขึ้นของการใช้ยาเสพติดในปี ค.ศ. 1990 รัฐบาลออสเตรเลียได้เพิ่มความรอบคอบมากขึ้นในการใช้กลยุทธ์เกี่ยวกับการควบคุมยาเสพติดโดยถือเป็นนโยบายยาเสพติดที่สำคัญในอันดับแรก ที่ใช้กลยุทธ์ความคล่องตัวและการสังเกตเป็นหลัก พร้อมกับได้จัดให้มีระบบการให้บริการต่าง ๆ อย่างครบถ้วนทั้งในระดับของภาครัฐและระดับท้องถิ่นซึ่งมีการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง รวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นสรุปได้ ดังนี้ ที่ผ่านมารัฐบาลออสเตรเลียได้ใช้นโยบายการควบคุมยาเสพติดที่มีรูปแบบของการปราบปรามมาตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 มีประสิทธิผลดีเรื่อยมาจนกระทั่งถึง ค.ศ. 1970 จึงได้ปรับเปลี่ยนให้ลดความรุนแรงลง และต่อมาในช่วงกลาง ค.ศ. 1980 จึงได้มีการเพิ่มการป้องกันและการบำบัดยาเสพติดอย่างจริงจังและผลจากการใช้นโยบายดังกล่าวทำให้การใช้ยาเสพติดชนิดนี้มีปริมาณลดลงเป็นอย่างมาก รวมทั้งการระบาดของเชื้อไวรัสภูมิคุ้มกันบกพร่องในคน (HIV) ได้ลดลงมากตามไปด้วย แต่เมื่อเปรียบเทียบกับสุราและยาสูบที่ความต้องการลดลงเนื่องจากการใช้กิจกรรมเชิงป้องกันถือว่ายาเสพติดปรับเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และถึงระดับที่ต้องแจ้งเตือนภัยกันในปี ค.ศ. 1998 ต่อมารัฐบาลชุดใหม่ของออสเตรเลีย ซึ่งได้รับเลือกตั้งเมื่อปลายปี ค.ศ. 2007 ได้มีการยกเลิกกลยุทธ์บางกลยุทธ์ที่เคยใช้อยู่ และหันมาใช้กลยุทธ์ที่ปฏิบัติได้ผลเท่านั้น โดยได้มีการปรับปรุงและขยายโอกาสให้มีการบำบัดยาเสพติดมากขึ้น ลดอันตรายที่จะ

เกิดขึ้นแก่ผู้ประสบปัญหาหาเสพติดให้น้อยลง ขณะเดียวกันก็มุ่งมั่นที่จะสนับสนุนการควบคุมยาเสพติดอย่างเต็มที่ต่อไป

Spratt (2009) ศึกษาเรื่อง *Policy Implementation Barriers Analysis: Conceptual Framework and Pilot Test in Three Countries* กรณีนโยบายและทดสอบนำร่องในสามประเทศ ได้แก่ ประเทศจีน อินโดนีเซีย และเวียดนาม ไว้ว่าสิ่งที่ควรพิจารณาในการนำนโยบายไปใช้ที่สำคัญมี 5 ประการ ดังนี้

1. ความขัดแย้ง ความทับซ้อนกันของนโยบาย (conflicting/intersecting policies) ได้แก่ การที่นโยบายระดับชาติกับนโยบายระดับท้องถิ่นหลายนโยบายมีแนวทางที่ไม่สอดคล้องประสานกัน

2. การมีแรงจูงใจ และข้อผูกมัดในระดับต่ำ (low motivation and commitment) ได้แก่ ลำดับความสำคัญก่อนหลังที่ต่างกันของนโยบายแต่ละนโยบาย การขาดสนใจ การมีทรัพยากรที่จำกัด เหล่านี้ล้วนมีผลทำให้กระบวนการนำนโยบายไปใช้อ่อนแอลงทั้งในระดับบุคลากรและในระดับองค์กรที่นำนโยบายไปปฏิบัติ

3. การนำไปปฏิบัติที่หลากหลายระดับ (implementation at multiple levels) นโยบายบางเรื่องได้รับการต่อต้านหรือการเข้าร่วมอย่างไม่เต็มใจของชุมชน ทำให้การนำนโยบายนั้นไปปฏิบัติด้วยทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล การวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าการเพิ่มความเข้าใจอย่างชัดเจนในบทบาทและพันธกรณีของผู้ที่มีส่วนได้เสียมีส่วนช่วยให้เกิดความสำเร็จได้มากขึ้น

4. การตราหน้าการเลือกปฏิบัติ และเพศ (stigma discrimination and gender) โดยมากจะไม่มีพิจารณาประเด็นเหล่านี้ในการกำหนดนโยบายแต่พบว่าสิ่งเหล่านี้มีผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างมีนัยสำคัญ

5. การกำหนดนโยบายกับการนำไปปฏิบัติ (policy formulation versus implementation) จำเป็นต้องมีการสอดคล้องกันอย่างลงตัวระหว่างการกำหนดนโยบายกับการนำไปใช้ ทั้งนี้เพื่อให้แน่ใจว่านโยบายที่กำหนดขึ้นใหม่สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

บทที่ 3

บริบทสถานการณ์ยาเสพติดโลกและไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน

การวิจัยเรื่อง การแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือน: การเปรียบเทียบเชิงนโยบายที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจ-ปราบปรามยาเสพติดมุ่งเน้นศึกษาด้านนโยบายยาเสพติดในประเด็นที่อาจจะส่งผลกระทบต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศไทย โดยศึกษาจากการทำงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาสังคมที่มีความสำคัญร้ายแรง และบ่อนทำลายประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก สร้างความเสียหายทั้งมิติด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และสุขภาพ ตลอดจนกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศ ทำให้เกิดข้อคำถามว่าเพราะเหตุใดการแพร่ระบาดของยาเสพติดยังคงสร้างปัญหาในทุก ๆ ด้านของประเทศไทยมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งที่มีนโยบายในการแก้ไขปัญหายาเสพติดจากอดีตเรื่อยมาทั้งรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนแต่ยังไม่สามารถควบคุมทั้งด้านผู้เสพ และผู้ค้ายาเสพติดให้ลดลงได้อย่างถาวร จึงศึกษาบริบทสถานการณ์ยาเสพติดโลก และประเทศไทยจากสถานการณ์อดีตถึงสถานการณ์ปัจจุบัน

บริบทสถานการณ์ยาเสพติดโลก

ปัจจุบันปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญของประชาคมโลก จากรายงานของสำนักงานโครงการควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ (United Nations International Drug Control Programme--UNDCP) ประเมินว่า ในปี ค.ศ. 2013 ประชากรของโลกราว 1 ใน 20 หรือประมาณ 246 ล้านคน ใช้สารเสพติดในทางผิดกฎหมาย โดยผู้ใช้สารเสพติดมีอายุระหว่าง 15-64 ปี นับว่าปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่น่าห่วงอย่างยิ่ง และเป็นภัยคุกคามประชาคมโลก ประเทศที่ได้รับผลกระทบจากยาเสพติดทั่วโลก ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา เนเธอร์แลนด์ สวีเดน สหราชอาณาจักร

ไอร์แลนด์เหนือ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น สิงคโปร์ อัฟกานิสถาน ปากีสถาน อินเดีย อิสราเอล เมียนมาร์ จีน มาเลเซีย ลาว เวียดนาม กัมพูชา และประเทศไทย จากรายงานสำนักงานยาเสพติดทั่วโลก พบว่า กลุ่มประเทศที่เป็นแหล่งผลิตและลำเลียงยาเสพติดรายใหญ่ ได้แก่ เมียนมาร์ อินเดีย ลาว โคลัมเบีย เปรู ไนจีเรีย เม็กซิโก อัฟกานิสถาน ปากีสถาน ปานามา และบราซิล เป็นต้น (นพดล กรรณิกา, 2510, หน้า 1)

การศึกษาสถานการณ์ยาเสพติดของโลกในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเลือกศึกษาเฉพาะ สถานการณ์แหล่งที่สำคัญของโลก และแนวคิดทางกฎหมายได้แก่ กลุ่มประเทศที่พัฒนา กลุ่มประเทศละตินอเมริกา เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia region) สรุปได้ดังนี้

แนวคิดทางกฎหมายของกลุ่มประเทศที่พัฒนา

กลุ่มประเทศที่พัฒนาส่วนใหญ่จะใช้นโยบายทางปกครองเป็นมาตรการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดแนวทางปฏิบัติโดยประกาศเป็นแนวทางการปฏิบัติและไม่มี การดำเนินคดีตามกฎหมาย (decriminalization) เช่น การครอบครองและเสพยาเสพติด ประเภทกัญชาในปริมาณเล็กน้อย อาจเพียงแค่กักตุนให้ทำงานบริการทางสังคมหรือ เปรียบเทียบปรับ เป็นต้น จึงเป็นวิธีการที่อยู่ระหว่างกึ่งกลางการห้ามอย่างเด็ดขาด (prohibition) กับการทำให้การเสพยาเสพติดถูกต้องตามกฎหมาย (legalization) มีแต่ ประเทศโปรตุเกสที่ประกาศเป็นกฎหมายอย่างชัดเจน ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกาใช้นโยบาย Harm Reduction Process เรียกว่า การรักษาผู้ติดยาภาคสมัครใจและเป็นความลับ และสามารถลดการแพร่ระบาดของยาเสพติดอย่างได้ผล (ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, 2554) สาระสำคัญของแนวนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดของกลุ่มประเทศที่พัฒนาดังกล่าว มีดังนี้

ประเทศสหรัฐอเมริกา สหรัฐอเมริกายึดนโยบายปราบปรามยาเสพติดให้สิ้นไป โดยบังคับใช้กฎหมายที่รุนแรงและจริงจังมานานนโยบายระดับรัฐบาลกลางมีความเข้มข้น แต่มีหลายมลรัฐเริ่มปรับใช้นโยบายลดทอนความผิดคดียาเสพติด (decriminalization) มากขึ้นเช่น Oregon, Colorado, Alaska, Ohio, California, Mississippi, North Carolina, New York และ Nebraska ไม่ได้ยึดหลักกฎหมายเคร่งครัดตามนโยบายรัฐบาลกลาง (federal government policy) และมลรัฐ Colorado และ Washington ได้ขออนุญาตให้

ประชาชนของสองมรัฐสามารถจำหน่าย หรือเสพยาเสพติดประเภทกัญชา (cannabis) เพื่อการพักผ่อนและความบันเทิงโดยถูกกฎหมาย จึงไม่มีการพิพากษาลงโทษจำคุกกับ ผู้เสพยาเสพติดประเภทกัญชาแต่ประการใด และบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไปสามารถ ครอบครองกัญชาได้ไม่เกินคนละ 28.5 กรัม โดยร้านค้าต้องได้รับใบรับรองอนุญาตสามารถ จำหน่ายยาเสพติดประเภทกัญชา และจ่ายเงินเข้ารัฐผ่านระบบจัดเก็บภาษีแบบเดียวกับ ร้านจำหน่ายสุราทั่วไป (สก็ดซ์ย์ เลิฟพานิชพันธุ์, 2556) ปัจจุบันรัฐบาลกลางสหรัฐ (federal government) จึงหันกลับมาพิจารณา นโยบาย Harm Reduction Policy พร้อมนำ โครงการ Federal Funding of Syringe Exchange เพื่อแจกจ่ายเข็มฉีดยาที่สะอาดโดยไม่คิด ค่าใช้จ่าย ตลอดจนให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาเพื่อให้ลดละเลิกการเสพยาเสพติด กล่าวสรุป ได้ว่า ในอดีต ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ตรากฎหมายปราบปราม ยาเสพติดที่เข้มแข็งมาก เช่น Harrison Narcotic Act of 1914 เพื่อควบคุมใบอนุญาตให้มีและใช้ Cocaine รวมทั้ง การตรากฎหมาย Anti-Drug Abuse Act of 1988 และ The Controlled Substance Act (CSA) ซึ่งรู้จักกันในนาม Comprehensive Drug Abuse Prevention and Control Act of 1970 ซึ่งมีแนวคิดเช่นเดียวกับอนุสัญญาขององค์การสหประชาชาติ โดยได้จัดตั้งหน่วยงาน Drug Enforcement Administration หรือ DEA ยาเสพติดมีการลงโทษผู้กระทำความผิด ยาเสพติดในอัตราโทษสูงสุด คือ จำคุกตลอดชีวิต หรือปรับสี่สิบล้านเหรียญสหรัฐ ต่อมา ได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบโดยมีการเปลี่ยนแปลงเป็นลักษณะของ Harm Reduction Policy หมายความว่า นโยบายลดอันตรายจากการเสพยาเสพติดนำมาใช้ในการแก้ปัญหา ยาเสพติดและสหรัฐอเมริกามีการจัดตั้งศาลยาเสพติด (Drug Court) หรือศาลเพื่อการบำบัดรักษา ยาเสพติด (Drug Treatment Court) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดียาเสพติด ในเชิงบำบัดฟื้นฟู

ด้านการป้องกันและบำบัดรักษา สหรัฐอเมริกา เป็นการสมัครใจรับการบำบัด เรียกว่า ศูนย์บำบัดยาเสพติดนิรนาม (Narcotics Anonymous--NA) เน้นมาตรการเชิงป้องกัน โดยการให้ความรู้แก่เด็กเยาวชน และใช้สื่อมวลชนดำเนินการรณรงค์ควบคู่กัน

ประเทศแคนาดา แคนาดาได้ตรากฎหมายเรียกว่า Opium Act of 1908 และขยาย การควบคุมสารเสพติดด้วยการตรากฎหมาย Marijuana Law, กฎหมายอาญา และ Controlled Drugs and Substances Act of 1996 ซึ่งจะมิพบปัญญติในเชิงปราบปรามตาม

อนุสัญญา 1961 แต่มีความยืดหยุ่นของการกำหนดสารเสพติดโดยกำหนดละเอียดยาเสพติดขึ้นเป็น 8 ประเภท ส่วนสารเสพติดที่ใช้ในสังคมแพร่หลายในรูปแบบ เช่น กัญชา (cannabis) ถูกใช้ในทางการแพทย์เพื่อการรักษาการครอบครองกัญชาน้ำหนักน้อยกว่า 3 กิโลกรัมจึงไม่ถือว่าเป็นความผิดร้ายแรง และในขณะที่การลักลอบจำหน่ายยาเสพติดจะถูกกำหนดเป็นความผิดร้ายแรง และศาลต้องพิจารณาจำคุกตามกฎหมายตาม Mandatory Prison Sentences for Serious Drug Crimes: Tougher Laws to Stop Producers and Traffickers การรอกการกำหนดโทษไม่สามารถกระทำได้ ในปี ค.ศ. 2007 รัฐบาลแคนาดาได้ตั้งงบประมาณเพื่อให้ดำเนินการกำหนดนโยบายด้านยาเสพติดระดับชาติ จำนวน 63 ล้านเหรียญ และนโยบายลดอันตรายจากการเสพยาเสพติด (harm reduction policy) จำนวน 385 ล้านเหรียญ มีการจัดตั้งศาลเฉพาะพิจารณาคดียาเสพติด (The Drug Treatment Court or DTC) รวมถึงการติดตามประเมินผลการรักษาผู้ติดยาเสพติดโดยการสมัครใจด้วย และนับแต่ปี ค.ศ. 2003 เป็นต้นมาบุคคลที่มีกัญชาไว้ในครอบครองไม่เกิน 30 กรัม จะไม่ถูกดำเนินคดีอาญา (Transnational Institute, 2016)

ประเทศสหราชอาณาจักร มีปัญหายาเสพติดเช่นเดียวกับประเทศที่พัฒนาแล้วเช่นกัน จึงมีการตรากฎหมายควบคุมสารตั้งต้น (precursor chemical) ตามอนุสัญญา 1961 และ 1988 กำหนดในแต่ละปีนับแต่ ค.ศ. 1999 มีจำนวนผู้เสพยาเสพติดกว่า 3,000 ราย ตามเพราะเสพยาเกินขนาด รัฐบาลได้กำหนดนโยบาย Action Plan to Reduce Drugs-Related เพื่อลดอัตราการเสียชีวิตลงให้ได้ร้อยละ 20 ปัจจุบันมีกฎหมายมากกว่า 25 ฉบับในการควบคุมยาเสพติด เช่น Misuse of Drug of 1971, The Controlled Drugs (Drug Precursors) (Intra-Community Trade) Regulations 2008, The Drug Trafficking Act 1994, The Police and Criminal Evidence Act 1984 (Drug Testing of Persons in Police Detention) (Prescribed Persons) Regulations 2001, The Public Entertainments Licenses Drug Misuse Act 1997 เป็นต้น ตามกฎหมายดังกล่าวยาเสพติดจัดมี 3 ประเภท คือ Class A Class B และ Class C ซึ่งยาเสพติด 2 ประเภทแรกเป็นยาเสพติดอันตราย เช่น Class A ได้แก่ เฮโรอีน, โคเคน, เมทแอมเฟตามีน, เอ็กซ์ตาซี, แอลเอสดี และซีโลไซบิน (เห็ด) ส่วน Class B ได้แก่ แอมเฟตามีน, โคเคอิน (ยาแก้ไอ) และเมทิลเฟนิเดต และ Class C ได้แก่ กัญชา (Cannabis) จีเฮกซ์/γ-h (วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตหรือยาเสียสาว) ยาเค

(ketamine), ไดอาซีแพม (diazepam) (ยากล่อมประสาท) flunitrazepam (ยานอนหลับ หรือชื่อทางการค้าคือ โรธิพนอล) เป็นต้น

ในปี ค.ศ. 2004 ได้มีการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวใหม่ ได้กำหนดให้เปลี่ยนกัญชา (cannabis) จากยาเสพติด Class B เป็นยาเสพติด Class C ทำให้โทษของกัญชา (cannabis) ลดลงให้สอดคล้องกับความเป็นจริงว่าประชากรกว่าร้อยละ 44 ใช้กัญชา (cannabis) เป็นปกติซึ่งมากที่สุดในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งหมดกฎหมายกัญชา (cannabis) ได้รับการพัฒนาจากแนวการปฏิบัติของตำรวจ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1999 ที่ใช้ดุลพินิจไม่ดำเนินคดีกับผู้เสพกัญชาเนื่องจากตำรวจมีทรัพยากรจำกัด สมควรนำไปใช้ในการป้องกันอาชญากรรมร้ายแรงมากกว่า ตำรวจจึงได้ใช้วิธีการตัดเตือนผู้เสพกัญชาเป็นหลักเนื่องจากกัญชา (cannabis) ไม่ใช่ยาเสพติดร้ายแรง จนกระทั่งรัฐได้ยอมรับแนวคิดดังกล่าวของตำรวจ และต่อมาในปีค.ศ. 2005 การครอบครองกัญชาในปริมาณเล็กน้อยจึงไม่มีความผิดอาญาอีกต่อไป เว้นแต่ผู้ใช้กัญชาเป็นเด็กที่อายุต่ำกว่า 7 ปี หรือการครอบครองกัญชาในปริมาณสูง หรือใกล้โรงเรียน หรือบริเวณสนามเด็กเล่น หรือมีพฤติกรรมที่น่าเชื่อว่าจะมีไว้เพื่อจำหน่ายกัญชาให้แก่เยาวชน แนวคิด Harm Reduction Policy ได้ถูกนำมาใช้ตั้งแต่ ค.ศ. 1964 โดยรัฐแจกจ่าย โอปิแอต (Opiate/ฝิ่น)/มอร์ฟิน (Morphine) เพื่อการบำบัดรักษา แต่ต่อมา ค.ศ. 1983 ได้มีการนำมอร์ฟิน (Morphine) มาใช้แทนดังกล่าว และปี ค.ศ. 1998 ได้มีการนำนโยบายปราบปรามยาเสพติดมาใช้จริงจังกผ่านระบบโรงเรียนและครอบครัว เรียกว่า “Drug Prevention Advisory Service (DPAS) มีผลทำให้สามารถลดอัตราการเสียชีวิตจากการเสพยาเสพติดเพิ่มขึ้นและมีการจัดตั้งศาลยาเสพติด (Drug Court) หรือศาลเพื่อการบำบัดรักษายาเสพติด (Drug Treatment Court) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดียาเสพติดในเชิงบำบัดฟื้นฟูแบบเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา (ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์, 2556)

ประเทศเนเธอร์แลนด์ เนเธอร์แลนด์เป็นภาคีของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1961 และ 1988 โดยได้ตีความอนุสัญญาแตกต่างกันไป และเนเธอร์แลนด์ดำเนินคดีเรื่องยาเสพติดกรณีการจำหน่ายและลักลอบค้ายาเสพติดอย่างรุนแรง แต่สำหรับผู้เสพยาเสพติด เนเธอร์แลนด์ใช้วิธีการไม่ปฏิบัติผู้เสพอย่างผู้กระทำความผิดอาญา ทั้งนี้ นโยบายหลัก คือ การดูแลรักษาผู้เสพยาเสพติดเพราะหากปล่อยไว้จะกระทบต่อปัญหาสุขภาพของ

สังคมโดยรวม และในปี ค.ศ. 2008 รัฐบาลได้จัดตั้ง National Taskforce on Organized Hemp Cultivation เพื่อปราบปรามองค์กรอาชญากรรมที่เกี่ยวกับยาเสพติด สำหรับกฎหมาย ยาเสพติดตาม Dutch Opium Act แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. ยาเสพติดร้ายแรง (hard drugs or unacceptable risks) ได้แก่ เฮโรอีน โคเคน เมทแอมเฟตามีน เอ็กซ์ตาซี

2. ยาเสพติดไม่ร้ายแรง (soft drugs) ได้แก่ กัญชา (Cannabis) สำหรับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดประเภท 1 (hard drugs or unacceptable risks) จะต้องรับโทษรุนแรง แต่สำหรับผู้กระทำความผิดยาเสพติดประเภท 2 (soft drugs) จะไม่ถูกปฏิบัติเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดทางอาญา โดยรัฐจะสร้างระบบบำบัดรักษาให้กับผู้เสพ โดยเฉพาะสารเสพติดประเภทกัญชา (Cannabis/Hemp) ปัจจุบันในทางอาญาสำหรับยาเสพติดไม่ร้ายแรง เช่น การมียาเสพติดประเภท 2 ไม่เกิน 5 กรัม จะไม่ถูกฟ้องร้องเป็นคดีอาญาภายใต้คำแนะนำของ Public Prosecution Service Guideline of 1996 เว้นแต่การกระทำความผิดเกิดขึ้นในสถานที่ซึ่งมีเด็กและเยาวชนใช้เป็นปกติ แต่ถ้าเกี่ยวข้องกับยาเสพติดประเภท 1 จะถูกโทษจำคุกสูงสุด นโยบายยาเสพติดของเนเธอร์แลนด์ต้องการแบ่งตลาดยาเสพติดให้ชัดเจน และกันผู้เสพยาเสพติดชนิดอ่อนไม่ให้เข้าไปใช้ยาเสพติดร้ายแรง สำหรับการจำหน่ายยาเสพติดร้ายแรงหากกระทำความผิดซ้ำเป็นนิสัยในเนเธอร์แลนด์ จะมีผู้เสพยาเสพติดประมาณ 323,000 ราย หรือประมาณร้อยละ 2.5 ของประชากรทั้งหมด โดยพบว่า ส่วนใหญ่เสพกัญชา รัฐบาลจึงพิจารณาเห็นว่า เป็นไปได้ยากในการห้ามประชาชนไม่ให้เสพกัญชา ดังนั้น ในทางการปฏิบัติจะไม่ดำเนินการต่อผู้เสพกัญชาแบบผู้กระทำความผิด แต่จะเข้ากระบวนการบำบัดรักษาตามนโยบาย Decriminalization & นโยบาย Harm Reduction Program ผู้เสพกัญชาสามารถซื้อกัญชาได้จากร้านกาแฟที่ได้รับอนุญาตซึ่งไม่อนุญาตให้เด็กและเยาวชนเข้าไปในร้านดังกล่าว และไม่มีการโฆษณาเชิญชวน นโยบายนี้ได้ดำเนินการภายใต้สมมติฐานว่าการอนุญาตให้จำหน่ายกัญชา (cannabis) จะทำให้ลดส่วนแบ่งตลาดกัญชาที่ผิดกฎหมายลง และลดอันตรายจากสารเคมีหรือสารพิษต่าง ๆ ต่อผู้เสพได้ พบว่า นโยบายนี้ประสบผลสำเร็จและในขณะเดียวกันรัฐบาลได้ดำเนินการนโยบายในการรักษาม้าบำบัดโดยความร่วมมือของหลายหน่วยงาน เช่น Public Security Justice ตลอดจนเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมถึงการประสานความร่วมมือ

กับหน่วยงานท้องถิ่น ดำเนินนโยบายไตรภาคีที่ปรึกษา ระหว่างนายกเทศมนตรี หัวหน้าพนักงานอัยการประจำเขต และหัวหน้าตำรวจ นอกจากนี้ ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ ภายใต้แนวคิดว่าการดำรงชีวิตอยู่อย่างถูกสุขอนามัย โดยองค์การ The Netherlands Institute of Mental Health and Addiction or Trimbos Institute เพื่อให้ความรู้ถึงอันตรายของยาเสพติดต่อสังคมและโรงเรียน รวมทั้งการมีระบบที่ปรึกษา 24 ชั่วโมง เรียกว่า The 24- hour National Drug Info Hot Line of The Trimbos Institute ซึ่งได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบันสำหรับนโยบายการลดอันตรายจากการเสพยาเสพติดหรือ Harm Reduction Programs ได้ดำเนินการอย่างจริงจัง โดยสำนักงาน National Drug Monitor (NDM) ซึ่งสามารถจูงใจให้ผู้เสพยาเสพติดเข้ารับการรักษาได้มากกว่าร้อยละ 75 ด้วยสมัครใจได้ระบบนี้ จะมีการแจกจ่ายเข็มที่สะอาดปราศจากเชื้อโรค (the needle supply and exchange programs of syringe) เพื่อลดอัตราการตายและการติดเชื้อ HIV เป็นต้น มีการจัดตั้งเป็นคลินิกผู้ป่วยนอก และศูนย์รักษาสำหรับผู้ติดยาเสพติดทุกประเภท พบว่า ประสบผลสำเร็จเช่นกันในการลดจำนวนผู้เสพยาเสพติด และลดอัตราการตายจากการเสพยาเสพติด เนเธอร์แลนด์ยังใช้ระบบบังคับบำบัดสำหรับผู้ติดยาจนเป็นนิสัย ซึ่งต้องใช้เวลาในการรักษาโดยให้มีโทษจำคุกผู้ติดยาเรื้อรังไว้เป็นเวลาไม่เกินปี พร้อมกับ การฝึกอบรมอาชีพไปพร้อม ๆ กัน

ประเทศโปรตุเกส โปรตุเกสเป็นประเทศที่เลือกยุติสงครามต่อต้านยาเสพติด ตลอดจนความรุนแรงและความโหดร้าย รัฐบาลโปรตุเกสออกกฎหมายทำให้การใช้ยาทั้งหมดไม่ใช่สิ่งผิดกฎหมาย รวมถึงยาอันตราย ไม่ใช่การทำผิดทางอาญาแต่เป็นการกระทำ ความผิดทางปกครองแทน (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน 2555) โดยมีแนวคิดว่ายาสเสพติดเป็นปัญหาของสังคมส่วนรวม จึงนำระบบ Harm Reduction Program มาใช้อย่างจริงจัง โดยแจกจ่ายสาร methadone และเพิ่มนิตยาสะอาดตาม Needle Exchange Programs ให้กับผู้เสพ โดยรัฐบาลโปรตุเกสได้ประกาศลดความเป็นโทษทางอาญากับกัญชาเป็นประเทศแรกในยุโรป นับแต่ปี ค.ศ. 2001 สำหรับการมีไว้ในเพื่อเป็นการส่วนตัวเท่านั้น ไม่รวมถึงการจำหน่ายหรือผลิตยาเสพติด ปี ๒๕๕๑ รัฐบาลประกาศบังคับใช้กฎหมาย Regulation Decree under the Law ให้ยาเสพติดทุกประเภทไม่ว่าจะใช้ส่วนตัวเป็นครั้งคราว หรือเนื่องจากเพราะติดยาเสพติดเรื้อรัง การมีแสวงหา

เพื่อให้มีไว้ในครอบครองเพื่อประโยชน์เฉพาะตนเองสำหรับยาเสพติดทุกประเภท จะไม่ถือเป็นความผิดทางอาญาอีกต่อไป และให้นำมาตรการทางการปกครองมาใช้ ในการจัดการปัญหาดังกล่าวแทน มาตรา 29 แห่งกฎหมายดังกล่าว ได้นิยามคำว่า Decriminalization ให้รวมถึงการซื้อ การครอบครอง การเสพยาเสพติดทุกชนิดสำหรับ ตนเองหากมีปริมาณไม่เกินที่กำหนดไว้ เช่น การใช้เฉพาะตนเองไม่เกิน 10 วัน หรือมี กัญชาไม่เกิน 2.5 กรัม โคเคนหรือเฮโรอีน ไม่เกิน 1 กรัม จะไม่ถูกดำเนินคดี และไม่มี การบันทึกประวัติอาชญากร แนวคิดดังกล่าวสืบเนื่องจากความเชื่อที่ว่า สังคมโปรตุเกส มีความอดทน (tolerance) ต่อการเสพยาเสพติดบางประเภทได้จึงได้ตั้งคณะกรรมการ Commissions for Dissuasions of Drug Addiction เพื่อกำหนดมาตรการในการจัดการ ผู้ติดยาเสพติด เช่น การกำหนดค่าปรับทางปกครองกรณีที่มียาเสพติดบางประเภท ไว้ในครอบครองเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ตัวอย่าง การมีไว้ซึ่ง ฝิ่น โคเคน มอฟิน เมทาโดน แอมเฟตามีน จะถูกปรับตั้งแต่ 25 ถึง 325 ดอลลาร์ และสามารถยกเว้นค่าปรับได้ หากผู้เสพยาตกลงใจเข้ารับการบำบัดและผลการรักษาเป็นที่น่าพอใจ โดยการอนุมัติของ คณะกรรมการ Commissions for Dissuasions of Drug Addiction เพื่อทำการสัมภาษณ์ และตรวจสอบ และมีคำสั่งให้ยุติการดำเนินคดีและใช้มาตรการที่เหมาะสมทางการปกครอง ต่อไป การดำเนินคดีตามโครงการว่า Decriminalization ได้รับการประเมินว่าน่าพึงพอใจมาก เพราะจำนวนผู้เสพยาต่ำกว่าผู้เสพยาในประเทศอื่นของยุโรปถึงสองในสาม แต่ก่อนที่จะ มีการเริ่มโครงการนี้จะต้องมีการปรับทัศนคติของเจ้าหน้าที่ทุกฝ่าย จากการดำเนินคดี เครื่องครัดมาเป็นบำบัดภาคสมัครใจด้วยมาตรการทางการปกครองซึ่งเป็นเรื่องยากลำบาก เป็นอย่างยิ่ง โครงการ Harm Reduction Program นี้มีเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเป็นประธาน และดำเนินการโดยสถาบัน The Institute for Drugs and Drug Addiction โดยสถาบันนี้ จะร่วมมือกับ The European Monitoring Center on Drugs and Drug Addiction (EMCDDA) ในการทำให้ประชาคมยุโรปเข้าใจและดำเนินการตามโครงการนี้ ในขณะที่ รัฐมนตรีสาธารณสุขจะดำเนินการตามโครงการโดยแจกจ่ายเข็มฉีดยาสะอาดให้กับ ผู้เสพรวมทั้งการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา การแจกจ่ายยา เมทาโดน และการให้ยาลดพิษ (detoxification programs) จากสารเสพติดโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายไม่ว่าจะเป็นผู้ป่วยนอก หรือผู้ป่วยในก็ตาม นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างจากประเทศออสเตรเลียซึ่งเป็นภาคของ

อนุสัญญาขององค์การสหประชาชาติ แต่ในอดีตนั้นออสเตรเลียไม่ได้ควบคุมยาเสพติดใด ๆ จะมีเพียงการตีป่ายประกาศถึงอันตรายของยาเสพติดเท่านั้น มีการใช้ฝิ่นในฐานะยารักษาโรค และใช้ส่วนตัวตั้งแต่ ค.ศ. 1905 และยาเสพติดได้มีปัญหามากหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นปัญหาต่อเด็กและเยาวชนอย่างมาก จึงได้มีการประกาศณรงค์แก้ไขปัญหาดังกล่าวในปี ค.ศ. 1905

การทำให้ยาเสพติดไม่ผิดกฎหมาย และการลดอันตรายจากยาเสพติดในประเทศโปรตุเกสพิสูจน์แล้วว่าเป็นโยบายที่ประสบความสำเร็จเป็นตัวอย่างที่ทำให้โลกเห็นชัดว่าค่านิยมของมนุษย์ อันได้แก่ ศักดิ์ศรี ความเคารพ และเสรีภาพสามารถแก้ไขและแทนที่ความป่าเถื่อน การจองจำ และความทารุณของสงครามต่อยาเสพติดได้ และช่วยประหยัดงบประมาณได้หลายพันล้านยูโร และเงินนี้ได้กลับไปช่วยพุงระบบเศรษฐกิจของประเทศ (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2555)

กลุ่มประเทศละตินอเมริกา เช่น เม็กซิโก อาร์เจนตินา บราซิล เอกวาดอร์ มีปัญหาร้ายแรงอย่างมากจึงกำหนดโทษการเสพยาไว้ให้มีโทษร้ายแรงรวมถึงการประกาศสงครามกับยาเสพติดและนโยบายนี้ได้เพิ่มเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจขึ้นอย่างมาก พร้อมกับการเสียชีวิตของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดไม่น้อยกว่าจำนวน 34,000 คน ในช่วงเวลาไม่ถึง 5 ปี เช่น ประเทศเม็กซิโก ระหว่าง ค.ศ. 2006 ถึง ค.ศ. 2010 National Council Against Addiction (CONADIC) ได้เสนอว่า สงครามความรุนแรงกับยาเสพติดนั้นไม่มีสัญญาณที่แสดงให้เห็นว่าสถานการณ์จะดีขึ้น ต่อมาในปี ค.ศ.2009 จึงได้มีการประกาศที่จะลดความเป็นความผิดทางอาญาของยาเสพติดภายใต้การต่อต้านจากสหรัฐฯ อย่างรุนแรงเนื่องจากยาเสพติดจะขยายเข้าสู่สหรัฐฯ ได้ง่ายยิ่งขึ้นกฎหมายดังกล่าวรู้จักกันในนาม Mexico's Retail-Level Narcotics Distribution (narcomendeo) Law กำหนดให้ไม่ให้เกิดการฟ่องร้องผู้มียาเสพติดไว้ในความครอบครองหากมีปริมาณเล็กน้อย เว้นแต่จะถูกจับครั้งที่สาม ตามมาตร 78 ของ General Health Law หากมียาเสพติดไว้เพื่อใช้ในการส่วนตัว จะไม่มีความผิดเว้นแต่จะพบยาเสพติดใกล้โรงเรียน การครอบครองกัญชาไม่เกิน 2 กรัม หรือโคเคน 0.5 กรัม เฮโรอีน 50 ไมโครกรัม และเมทแอมเฟตามีน ไม่เกิน 40 กรัม ไม่ถือเป็นความผิดอาญา หากตรวจพบจะถูกบังคับให้เข้ารับการบำบัดต่อไป ประเทศอื่น ๆ เช่น อาร์เจนตินา ก็เช่นเดียวกันที่ประสบปัญหาร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด และรัฐบาลได้

แก้ไขด้วยความรุนแรงจนสุดท้ายในปี ค.ศ. 2009 ศาลสูงสุดได้พิพากษา มาตรา 737 แห่งกฎหมาย ฉบับที่ 23 กำหนดโทษทางอาญาสำหรับเสพยาเสพติดนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญ เพราะการเสพยาหรือใช้ส่วนตัวเป็นสิทธิในความเป็นส่วนตัว Privacy Right ของผู้เสพเอง ทั้งนี้เป็นการแก้ไขความรุนแรงของรัฐนั่นเอง แต่จะต้องมีการใช้เฉพาะในส่วนตัวของ ผู้เสพไม่ใช่ในที่สาธารณะสถานตามนัยคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ปี ค.ศ. 2010 แต่ไม่มีการดำเนินการใด ๆ โดยรัฐบาลในการแก้ไขปัญหายังยั้งยืน

กลุ่มประเทศเอเชีย เช่น จีน และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ประเทศไทยใช้แนวคิด The Zero-Tolerances Basis ตามแนวคิดเดิมขององค์การสหประชาชาติทั้งสิ้น โดยมี การกำหนดโทษขั้นรุนแรงสูงถึงโทษประหารชีวิต และจำคุกตลอดชีวิตในกลุ่มประเทศ เอเชียนี้เป็นเรื่องปกติทั่วไป พร้อมกับมีกฎหมายภาคบังคับให้ผู้เสพยาเข้ารักษาบำบัด The Compulsory Harm Reduction พร้อมกับการดำเนินคดีผู้เสพและมีการบันทึกประวัติ การกระทำความผิดติดตัว มีความแตกต่างจากการรักษาบำบัดผู้เสพยาในประเทศยุโรป ทำให้ไม่มีการจูงใจบุคคลทั่วไปจะเดินเข้าสู่ศูนย์บำบัดดังกล่าวด้วยความสมัครใจ และ บทบัญญัติกฎหมายของประเทศในกลุ่มประเทศเอเชียก็ไม่ได้เปิดช่องให้ผู้ติดยาเสพติด เดินทางเข้ารับการรักษาโดยไม่ถูกดำเนินคดีอีกด้วย

ส่วนประเทศญี่ปุ่น เป็นนโยบายมุ่งปราบปรามจับกุมยาเสพติดอย่างเด็ดขาด เช่นเดียวกันตามแบบJustic Model โดยเน้นกฎหมายนำหน้า และมีการบังคับใช้กฎหมาย ยาเสพติดควบคู่ไปกับระบบสาธารณสุข เป็นการปฏิบัติงานเชิงป้องกัน (prevention) เน้นในหมู่เด็กและเยาวชน ไม่ใช่เน้นนโยบายDecriminalization ลดทอนความผิดคดียาเสพติด หรือเน้นนโยบายHarm Reduction ลดอันตรายจากการเสพยาเสพติด(ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์, 2556)

สถานการณ์ยาเสพติดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia)

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในปัจจุบัน ประกอบด้วย 10 ประเทศ คือ บรูไน เมียนมาร์ กัมพูชา อินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ เวียดนาม และไทย (Wikipedia, the free encyclopedia, 2016) จากรายงานสถานการณ์ยาเสพติดของ UNODC พบว่า ในปัจจุบันประเทศที่เป็น

แหล่งผลิตรายใหญ่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ ไทย, ลาวและเมียนมาร์ โดยมีแม่น้ำรวก ไหลมารวมกันกับแม่น้ำโขงตรงบริเวณบ้านสบรวก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย กันเขตแดนไว้ระหว่างกัน และในพื้นที่นี้มีลักลอบค้า และผลิตยาเสพติดประเภทฝิ่น และเฮโรอีน โดยเฮโรอีนกว่าครึ่งของจำนวนที่มีอยู่ทั้งหมดในโลกไปจากบริเวณ สามเหลี่ยมทองคำ และมีการลักลอบนำออกไปขายยังแอฟริกา ยุโรป และอเมริกา (United Nations Office on Drugs and Crime, 2009) สำหรับเมียนมาร์ และประเทศอื่น ๆ ได้แก่ กัมพูชา สปป. ลาว และมาเลเซียเป็นทั้งผู้ค้าและผู้ผลิต ผู้ค้าชาวต่างชาติที่เข้าไป เกี่ยวข้องกับยาบ้าเป็นชาวสปป.ลาว เมียนมาร์ และกัมพูชา ส่วนยาไอซ์นำเข้าโดยชาวอิหร่าน เฮโรอีนมาจากอัฟกานิสถาน ปัจจุบันพบว่า มีการลักลอบนำเข้าเคตามีนผงจากประเทศ- อินเดียเพื่อส่งต่อไปประเทศมาเลเซียและสารตั้งต้นในการผลิตไอซ์ที่มีอยู่ในยาแก้หวัด ที่มีส่วนผสมของซูโดอีเฟดรีนและไปยังแหล่งผลิตในประเทศไทยมาเลเซียและเกาหลีใต้ เป็นจำนวนมาก (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด 2554) ซึ่งในหัวข้อนี้จะนำเสนอรายละเอียดเฉพาะประเทศเมียนมาร์ กับประเทศสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) ที่มีบทบาทสำคัญในภูมิภาคนี้ จากการรายงาน ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สรุปได้ ดังนี้

เมียนมาร์ ประเทศเมียนมาร์เป็นแหล่งผลิตยาเสพติดประเภทเมทแอมเฟตามีน (ยาบ้า) รายใหญ่ในเอเชีย โดยมีชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนระหว่างไทยกับเมียนมาร์ คือกลุ่มว้า หรือกองกำลังหัว (UWSA) ถูกระบุว่าเป็นผู้ผลิต และค้ายาเสพติดรายใหญ่ และผูกขาดตลาดการค้ายาเสพติดในภูมิภาคโดยได้จำหน่ายยาเสพติดเพื่อนำเงินมาเป็น ทุนเสริมศักยภาพกำลังทางทหารเพื่อการสู้รบกับรัฐบาลเมียนมาร์ ด้วยการจัดองค์กร แบบองค์กรข้ามชาติและบริหารจัดการในเรื่องการแสวงหาสารตั้งต้นลักษณะต้นทุนต่ำ เอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจยาเสพติดจนทำให้ช่วงปี พ.ศ. 2550 ถึง พ.ศ. 2553 ที่ผ่านมามีกำไรจากธุรกิจยาเสพติดของกองกำลังหัว สูงเพิ่มขึ้นจากช่วงปี พ.ศ. 2547 ถึง พ.ศ. 2549 กว่าเท่าตัวซึ่งการที่เมียนมาร์ไม่ใช้กฎหมายต่อชนกลุ่มว้าอย่างจริงจังต่อเนื่อง ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสถานการณ์ยาเสพติดในประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะ ประเทศไทย อย่างไรก็ตาม รัฐบาลเมียนมาร์ก็กำลังมุ่งการจัดการผลิตและการค้ายาเสพติด ทุกประเภทในปี พ.ศ. 2014 ซึ่งเป็นระยะเวลาหนึ่งปีก่อนแผนยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหายา

เสพติดของเอเชียตั้งไว้ให้ทุกภาคของอาเซียนปลอดยาเสพติดในปี พ.ศ. 2558 หรือ ค.ศ. 2015 ทั้งนี้สหประชาชาติมีแผนร่วมกับรัฐบาลเมียนมาร์ในการทำการเกษตรปลูกพืชทดแทนพืชเสพติดแต่ก็ยังมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น การขาดแคลนเงินทุนอุปกรณ์และองค์ความรู้ในการแก้ปัญหาเสพติดของเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลในรัฐบาลเมียนมาร์

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวไม่ปรากฏเป็นข่าวที่ชัดเจนถึงแหล่งผลิตยาเสพติดแต่มีการเปิดบ่อนคาสิโนที่เมืองดันทั้งแขวงบ่อแก้ว ที่มีลักษณะเป็นศูนย์บันเทิง (entertainment complex) จึงมีการตั้งข้อสังเกตว่า นอกจากเป็นธุรกิจฟอกเงินของนักค้ายาเสพติดแล้วยังเป็นสถานที่เอื้อให้เกิดการติดต่อซื้อขายยาเสพติดด้วย ในการลักลอบลำเลียงยาเสพติดจากประเทศเมียนมาร์ผ่านมายังสปป. ลาว ก่อนจะนำเข้าสู่ประเทศไทยยังมีการระบุในขณะนี้อย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะเมื่อมีการปฏิบัติการสกัดกั้นตามแนวชายแดนภาคเหนืออย่างเข้มข้นสิ่งบอเหตุที่แสดงให้เห็นถึงสถานการณ์ดังกล่าว เช่น

1. สปป.ลาวมีการจับกุมยาเสพติดมากเป็นประวัติศาสตร์กรณีจับกุมเมื่อปลายเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553 มีการจับกุมและตรวจยึดยาบ้า จำนวน 21.8 ล้านเม็ด โดยลำเลียงมากับรถบรรทุกน้ำมันจากแขวงบ่อแก้ว มาทางนครหลวงเวียงจันทน์ ซึ่งในกรณีนี้มีรถบรรทุกอีกสองคันที่ร่วมกระทำความผิดสามารถรอดพ้นจากการจับกุมต่อเจ้าพนักงาน

2. ปรากฏเป็นข่าวกรณีการจับกุมการลักลอบนำยาเสพติดในพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2553 เพิ่มจำนวนมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2551 ถึง พ.ศ. 2552 โดยเฉพาะคดียาบ้าที่เป็นของกลางจำนวนมากกว่า 1 แสนเม็ดมีการจับกุมได้มากกว่า 7 คดีในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ลักษณะการจับกุมดังกล่าวจะไม่ส่งผลกระทบต่อการค้ายาเสพติดรายสำคัญเนื่องจากระบบการค้ามีการจ่ายเงินล่วงหน้าอย่างน้อยร้อยละ 30 ถึง 50 ทำให้ผู้ผลิตหรือผู้ขายมีเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการค้าในครั้งต่อไป เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาของประชาคมโลกโดยรวมประเทศใดประเทศหนึ่งไม่สามารถแก้ปัญหาได้เพียงลำพัง เพราะการลักลอบผลิตและลักลอบค้ายาเสพติดมีการดำเนินการในลักษณะเครือข่าย (syndicate) และมีการประสานงานเชื่อมโยงในลักษณะเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ (transnational organized crimes) ดังนั้น

ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาเสพติดของประชาคมโลกจึงต้องการความร่วมมือระหว่างประเทศและระหว่างภูมิภาคต่าง ๆ การประสานงานลักษณะนี้จึงต้องมีองค์กรกลาง เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างสอดคล้องลดความซ้ำซ้อนและความขัดแย้งกัน จึงมีองค์การสหประชาชาติ (United Nations) เข้ามามีบทบาทในเรื่องนี้โดยเฉพาะเพื่อมีที่จะควบคุมปัญหาเสพติดให้มีการแพร่ระบาดเพิ่มขึ้นแต่การที่ทำให้ปัญหาเสพติดหมดไปจากโลกนี้เป็นสิ่งท้าทายสำหรับประเทศต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหานี้ อย่างไรก็ตามหากประชาคมโลกมีความร่วมมือกันอย่างจริงจังและต่อเนื่องความหวังที่จะประสบความสำเร็จก็คงไม่ไกลเกินไป

บริเวณสามเหลี่ยมทองคำ แม่น้ำโขง พื้นที่รอยต่อ 3 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย เมียนมาร์ และลาว รายละเอียด (ดังแสดงในภาพ 2)

ภาพ 2 บริเวณสามเหลี่ยมทองคำ แม่น้ำโขง พื้นที่รอยต่อ 3 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย เมียนมาร์ และลาว

ที่มา. จาก แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประจำปี 2558 สำนักงาน-ตำรวจแห่งชาติ (หน้า 2), โดย ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด สำนักงาน-ตำรวจแห่งชาติ, 2558, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

บริบทสถานการณ์ยาเสพติดในประเทศไทยนับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

ปัญหาเสพติดได้ปรากฏเกิดขึ้นในประเทศไทยมาเป็นเวลานานแล้ว โดยเริ่มต้นจากฝิ่น ซึ่งเป็นยาเสพติดที่สำคัญชนิดแรกที่แพร่เข้ามาสู่ประเทศไทย ผู้ปกครองของประเทศไทยในอดีต และปัจจุบันได้เล็งเห็นโทษและพิษภัยของยาเสพติดที่ทำลายทรัพยากรมนุษย์ และความมั่นคงของประเทศ ได้มีความพยายามแก้ไขปัญหายาเสพติดมาทุกยุคทุกสมัย ต่อเนื่องกันตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

สมัยรัฐศักดินา

สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น ไม่ปรากฏหลักฐานยืนยันว่าฝิ่นได้เข้ามาสู่ประเทศไทย ตั้งแต่เมื่อใด แต่สันนิษฐานว่าฝิ่นได้มากับเรือสำเภากิน เนื่องจากในสมัยนั้นมีสำเภากินเดินทางบรรทุกสินค้าเข้ามาค้าขายกับคนไทยจนเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในกรุงศรีอยุธยา จนสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ พระเจ้าอู่ทองปฐมกษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยาได้ทรงปรารภว่าการเสพฝิ่นเป็นภัยอย่างร้ายแรงแก่ประเทศชาติราษฎรที่ติดฝิ่นแล้วก็ไม่เป็นอันทำมาหากิน และทหารที่ติดฝิ่นแล้วก็ไม่มีความกล้าหาญ ทำให้พ่ายแพ้แก่ข้าศึก ดังนั้น พระองค์จึงทรงตรากฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามฝิ่นขึ้น คือ “กฎหมายลักษณะโจร พ.ศ. 1903” ซึ่งนับเป็นกฎหมายฉบับแรกของประเทศไทยที่ออกใช้บังคับเกี่ยวกับการปราบปรามยาเสพติดให้โทษ

สมัยรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ปรากฏว่า ได้มีชาวจีนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย มากยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์ ชาวจีนส่วนมากเคยชินต่อการเสพฝิ่น มาก่อนเมื่อเข้ามาตั้งถิ่นฐานก็นำฝิ่นเข้ามาเสพ และเผยแพร่ในประเทศไทย

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 แห่งราชวงศ์จักรีทรงเห็นความเดือดร้อนและภัยร้ายแรงอันเกิดแต่การที่ประชาชนคนไทย ตลอดจนข้าราชการ ได้สูบและขายฝิ่นกันมากขึ้น พระองค์จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้แจกกฎหมาย

และประกาศป่าวร้องห้ามขาย ห้ามสูบ ห้ามกินฝิ่นไปทั่วราชอาณาจักรโดยมีกำหนดบทลงโทษ เช่นเดียวกับกฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยา แต่การปราบปรามไม่ได้กระทำอย่างเข้มแข็งจริงจัง ประกอบกับการที่ประเทศไทยในระบอบนั้นกำลังพัฒนาก่อสร้างประเทศที่ผ่านการกอบกู้เอกราชขึ้นมาใหม่ ๆ และยังต้องทำศึกสงครามกับประเทศเพื่อนบ้านอยู่ตลอดเวลา สถานการณ์เกี่ยวกับเรื่องฝิ่นจึงยังไม่มีผลดีขึ้น

พระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 การปราบฝิ่นได้เริ่มทำกันอย่างจริงจัง ด้วยทรงพิจารณาเห็นว่าฝิ่นยังมีได้ลดลง และการเสพฝิ่นเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาบ้านเมือง จึงได้ทรงตราพระราชกำหนดโทษให้สูงขึ้นอีก แต่ปัญหาการค้าและการเสพฝิ่นก็ยังมีได้หมดไป

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ชาวไทยจีนก็ยังสูบบุหรี่เพิ่มจำนวนมากขึ้น เพราะในช่วงเวลานั้นประเทศอังกฤษได้นำฝิ่นจากอินเดียไปขายให้แก่ประเทศจีนอย่างเป็นล่ำเป็นสัน (พ.ศ. 2370-2380) ก่อนหน้าสงครามฝิ่นระหว่างอังกฤษกับจีน 3 ปี คนจีนที่ติดฝิ่นได้เข้ามาพึ่งบรมโพธิสมภารเป็นจำนวนมาก เป็นเหตุให้การเสพฝิ่นระบาดยิ่งขึ้น พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงบัญชาให้ปราบปรามอย่างเข้มงวดกวัดขัน และได้โปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์หมายประกาศห้ามสูบฝิ่น และห้ามค้าฝิ่น เมื่อวันที่ 27 เมษายน พ.ศ. 2382 จำนวน 9,000 ฉบับ แจกตามหัวเมืองทั่วพระราชอาณาจักร เมื่อกฎหมายและการปราบปรามเข้มงวดยิ่งขึ้นฝิ่นก็ยังหายากเป็นเหตุให้ราคาฝิ่นสูงขึ้น ทำให้ชาวจีนที่ได้เข้ามาพึ่งบรมโพธิสมภารจึงคิดค้าฝิ่นขึ้น โดยการรวมสมัครพรรคพวกไว้ตามหัวเมืองชายทะเล คอยรับฝิ่นจากสำเภากิจแล้วปลอมแปลงซุกซ่อนไปกับสินค้าอื่น และนำเข้ามาทางจังหวัดสมุทรสาคร สมุทรปราการ นครปฐม และฉะเชิงเทรา เป็นเหตุให้เกิดระบบอั้งยี่ขึ้นในเมืองไทย ซึ่งเป็นการยากแก่การปกครอง ต่อมาพระองค์ได้ทรงปราบปรามการสูบฝิ่นและการค้าฝิ่นอย่างเด็ดขาด แต่สถานการณ์เรื่องฝิ่นก็ไม่ดีขึ้น และอั้งยี่ทั้งหลายก็ยังกำเริบขึ้นอีก ซึ่งเป็นปัญหาในการปกครองและการปราบปรามการลักลอบค้าฝิ่นเป็นอย่างยิ่ง

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 ในปีแรกที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นเสวยราชย์ได้ทรงแก้ไขปัญหาระบาดของฝิ่นเป็นอันดับแรก ได้ทรงปรึกษากับเสนาบดีทั้งหลาย สรุปข้อปรึกษาได้ว่าการปราบปรามฝิ่นโดยใช้กำลังมีอาจ

ขจัดปัญหาในเรื่องการเสพและการจำหน่ายได้ ฉะนั้นจึงทรงเปลี่ยนนโยบายในเรื่องฝิ่นใหม่ คือ ให้การเสพและการจำหน่ายฝิ่นไม่เป็นสิ่งผิดกฎหมาย และจัดตั้งภาษีผูกขาดขึ้น โดยให้มีนายภาษีเป็นผู้ดำเนินการ ทั้งนี้ทรงอนุญาตให้สูบได้เฉพาะคนจีนเท่านั้น ส่วนคนไทยห้ามสูบอย่างเด็ดขาด

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ได้มีพระราชบัญญัติภาษีฝิ่นขึ้นเป็นฉบับแรก เมื่อวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2414 โดยรัฐบาลเป็นเจ้าภาษีเอง และรัฐบาลได้เข้ามาควบคุมการจำหน่ายฝิ่นเสียเองด้วย ในเวลาต่อมาได้ทรงพระราชทานพระบรมโราชบายเกี่ยวกับเรื่องฝิ่นไว้เมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2451 ความว่ายังมีการอีกอย่างหนึ่งซึ่งเราตริตrongมาช้านาน คือเรื่องฝิ่น ฝิ่นเป็นของให้โทษแก่ผู้สูบ และถ้าไพร่บ้านพลเมืองเป็นคนคิดฝิ่นเสียเป็นจำนวนมาก ความเสื่อมทรามย่อมมีแก่พลเมืองนั้น ข้อนี้ไม่มีที่สงสัยดูเหมือนจะเป็นความคิดและความประสงค์ของประเทศทั้งหลายโดยมาก ที่จะห้ามปราบมิให้ไพร่บ้านพลเมืองของตนสูบฝิ่น แต่การที่จะห้ามสูบฝิ่นเป็นการยากอยู่หลายส่วน อีกประการหนึ่ง ถ้าจะห้ามปราบอย่างไร คนคิดฝิ่นแล้วน้อยนักจะอดได้โดยทันที หรือโดยความเต็มใจของตนเอง คงจะชวนขวายลักลอบหาฝิ่นสูบ เราไม่เห็นควรที่จะละเลยให้ไพร่บ้านพลเมืองของเราทรุดโทรมไปในความชั่วร้ายเรื่องสูบฝิ่นมากขึ้นทุกที เมื่อเห็นทางที่จะทำได้มีอยู่จึงได้ตกลงที่จะจัดการแก้ไขเรื่องฝิ่นให้เป็นไปทางที่ให้คนสูบฝิ่นน้อยลง และยอมให้ผลประโยชน์ของแผ่นดินที่จะได้จากอากรฝิ่นลดลงเป็นลำดับไปจนถึงห้ามและเลิกโดยเด็ดขาดในที่สุด

ในสมัยรัชกาลที่ 6 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติฝิ่น พ.ศ. 2465 ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปราบปรามการสูบฝิ่นอย่างจริงจัง

รัฐบาลหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ในสมัยรัชกาลที่ 7 มีกลุ่มบุคคลคณะหนึ่ง เรียกตนเองว่า “คณะราษฎร” ได้ดำเนินการปฏิวัติเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย เป็นผลสำเร็จโดยไม่มีการเสียเลือดเนื้อ โดยคณะราษฎรได้พยายามลดบทบาทและความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ลง

เพื่อให้สถาบันคงสถานะของความเป็นศูนย์กลางของชาติไทยอีกต่อไป (พ. บุญตานนท์ 2559, หน้า 283) นำโดย พันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา, พันเอก พระยาทรงสุรเดช, พันเอก พระยาฤทธิอัคเนย์, หลวงประดิษฐมนูธรรม เป็นต้น และคณะราษฎรได้กำหนดแนวนโยบาย 10 ประการ เพื่อให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ คือ

1. ต้องให้มีพระเจ้าแผ่นดินตลอดไป
2. ต้องทำเพื่อชาติไทย
3. ต้องฟังความเห็นซึ่งกันและกัน
4. ต้องมีความเห็นอันตรง
5. ต้องทำเพื่อมุ่งจรรโลงประเทศให้ก้าวหน้า
6. ต้องไม่ทรยศต่อประเทศชาติ
7. ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต
8. ต้องไม่เย่อหยิ่งลิ้มตัว
9. ต้องมีความประพฤติดี
10. ต้องรักษาหน้าที่โดยเด็ดขาดเที่ยงตรง

สังเกตว่า ถึงคณะราษฎรจะไม่ระบุนโยบายเรื่องยาเสพติดไว้โดยตรง แต่คณะราษฎรก็มีความพยายามแก้ไขปัญหายาเสพติดเรื่อยมาอย่างต่อเนื่องทุกยุค จนกระทั่งถึงยุคปัจจุบัน ผู้วิจัยขอกล่าวถึงผู้ปกครองประเทศไทยหรือเรียกว่ารัฐบาล ออกเป็น 2 แบบ คือ

รัฐบาลทหาร หมายถึง เป็นรัฐบาลที่ใช้กำลังพลทางทหารเข้ายึดอำนาจการปกครอง หรือที่เรียกกันว่า รัฐประหาร และทำการแต่งตั้งคณะบุคคล มีทั้งทหาร ตำรวจ ข้าราชการ ตลอดจนพลเรือนเข้าบริหารราชการแผ่นดิน หรือเป็นรัฐบาลที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งจากประชาชน และนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลทหาร กับรัฐบาลพลเรือนของประเทศไทยตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบันที่มีความสำคัญและชัดเจนมี ดังต่อไปนี้

นโยบายรัฐบาลทหารของ จอมพล แปลก พิบูลสงคราม

ปี พ.ศ. 2482 สมัยที่ 1 ของ จอมพล แปลก พิบูลสงคราม ให้ตั้งร้านฝิ่น และใช้วิธีการประมูลจำนวนฝิ่นแทนการประมูลเงินกินเปล่า ซึ่งวิธีการนี้เริ่มทดลองเฉพาะในกรุงเทพมหานคร ต่อมาปี พ.ศ. 2483 จึงได้ขยายไปทั่วราชอาณาจักร จากผลการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวปรากฏว่า ฝิ่นเถื่อนลดน้อยลงและเงินรายได้ของรัฐมีจำนวนสูงขึ้น

ปี พ.ศ. 2497 คณะรัฐมนตรี ได้มีการตั้งกรรมการอาชญากรรมวิจัยรับตรวจสอบ เรื่องร้องทุกข์ว่าได้รับความเดือดร้อนจากโจรผู้ร้าย และผู้มีอิทธิพล โดยมอบหมายให้ พลตำรวจเอก เผ่า ศรียานนท์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และอธิบดีกรมตำรวจ ในขณะนั้นเป็นผู้รับผิดชอบปราบปราม

ปี พ.ศ. 2498 สมัยที่ 7 ของรัฐบาลจอมพลแปลก พิบูลสงคราม รัฐบาลได้พิจารณา เห็นว่า การเสฟฝิ่นเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงแก่ชีวิตและสังคม คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเมื่อ วันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2498 ให้เลิกการเสฟ และการจำหน่ายฝิ่น ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2499 แต่การดำริในครั้งนั้นไม่สัมฤทธิ์ผลเพราะกระทรวงการคลังได้เสนอหักเลิกฝิ่น ตามกำหนดนี้ จะเกิดความเสียหายหลายประการ จึงขอเลื่อนกำหนดไปยกเลิกเมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2499 ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาเห็นชอบ จึงมีมติเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2498 ให้เลื่อนการยกเลิกจำหน่ายฝิ่นไปจนถึงวันสิ้นปี พ.ศ. 2499

ในสมัยดังกล่าวมีข้อสงสัยเกี่ยวกับที่มาของการปราบปรามฝิ่นในรูปแบบลักษณะ ที่มีการผูกขาดเงินรางวัลนำจับฝิ่น และมีผลตอบแทนมากที่สุดในการสนับสนุนอำนาจ ทางการเงินและเสถียรภาพของรัฐบาล จอมพล แปลก พิบูลสงคราม จากกลุ่มอศวินของ พลตำรวจเอก เผ่า ศรียานนท์ (บุญชัย ใจเย็น, 2556, หน้า 75)

นโยบายรัฐบาลทหารของ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์

ปี พ.ศ. 2501 คณะปฏิวัติภายใต้การนำของ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ มีเหตุการณ์ ที่สำคัญในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเด็ดขาด ท่านได้ให้ความสำคัญกับเรื่องการจัด การสูบฝิ่นและจำหน่ายฝิ่นเป็นอย่างมาก ดังปรากฏในคำกล่าวของท่านตอนหนึ่งว่า “... ข้าพเจ้าขอยืนยันว่า การขายและสูบฝิ่นเป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรง และไม่ว่าใคร ที่ฝิ่นจะต้องลงโทษอย่างรุนแรง ผู้ฝิ่นที่เป็นคนต่างชาติจะต้องถูกเนรเทศ ส่วนคนไทย จะถูกตราหน้าว่า เป็นผู้ทรยศต่อชาติที่ไม่ยอมเสียสละเพื่อประเทศชาติ ซึ่งเท่ากับไม่ให้ความร่วมมือกับข้าพเจ้าเป็นส่วนตัว ข้าพเจ้าถูกบังคับให้ใช้วิธีการปราบปรามอย่างรุนแรง ข้าพเจ้ายอมเสียสละแม้แต่ชีวิตของข้าพเจ้าเอง ข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่าการคุกคามต่อประเทศชาติ และจะต้องทำทุกอย่างเพื่อให้ชาติไทยได้เจริญก้าวหน้าสืบไป...” (นรนิติ เศรษฐบุตร, 2557) โดยรัฐบาลก่อนหน้า คือ จอมพล แปลก พิบูลสงคราม ไม่สามารถแก้ไขปัญหา ที่ทำให้เกิดปัญหาสังคม เช่น ปัญหายาเสพติด อาชญากรรม โดยท่านได้พิจารณาเห็นว่า

การเสฟฝนเป็นที่รังเกียจของสังคม และเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของผู้เสฟอย่างร้ายแรง ประเทศอื่นก็ได้พยายามยกเลิกการเสฟฝนโดยเด็ดขาดแล้ว จึงยกเลิกการเสฟและการจำหน่ายฝืนในประเทศไทย และได้มีประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 7 ให้ถือว่าการเสฟฝนเป็นสิ่งผิด ให้เลิกการเสฟและการจำหน่ายฝืนโดยเด็ดขาดทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2502 และในวันเดียวกัน เวลา 01.00 น. กระทรวงมหาดไทยก็ได้เฝ้าเครื่องอุปกรณ์ในการเสฟฝนที่ท้องสนามหลวง ในการนี้ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ หัวหน้าคณะปฏิวัติ ได้ดำเนินการควบคุมด้วยตนเอง จึงถือได้ว่าตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2502 การเสฟและการจำหน่ายฝืนในประเทศไทยเป็นสิ่งผิดกฎหมาย และได้มีนโยบายการใช้ มาตรา 17 แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2502 สั่งประหารชีวิตผู้ต้องหาอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ในข้อหา ค้ายาเสพติด ฯลฯ ภายใต้แนวคิดเรื่องความเด็ดขาดต่อผู้กระทำความผิดนี้ อีกแง่มุมหนึ่งได้กลายเป็นเครื่องมือในการสร้างความสะพรั่งกลัวแก่ประชาชนทั่วไป มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่น่าสนใจ ดังนี้ (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, สถาบันวิจัยสังคม, 2558)

1. ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 7 ลงวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2501 ให้เลิกการเสฟฝนและจำหน่ายฝืนโดยเด็ดขาดในประเทศไทย
2. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร ลงวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2502 สารสำคัญ มาตรา 17 ในระหว่างที่ใช้ธรรมนูญนี้ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีเห็นสมควรเพื่อประโยชน์ในการระงับหรือปราบปรามการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของราชอาณาจักร หรือราชบัลลังก์ หรือการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลาย ก่อทวน หรือคุกคามความสงบที่เกิดขึ้นภายใน หรือมาจากภายนอกราชอาณาจักร ให้นายกรัฐมนตรีโดยมติของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งการ หรือกระทำการใด ๆ ได้ และให้ถือว่าคำสั่งหรือการกระทำเช่นนั้นเป็นคำสั่งหรือการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย

นโยบายรัฐบาลทหารของ นายธานินทร์ กรัยวิเชียร

นโยบายรัฐบาลทหารของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร แดลงเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2519 “... จะป้องกันและปราบปรามการผลิต และการค้ายาเสพติดให้โทษ และแก้ไขบำบัดผู้ติดยาเสพติดดังกล่าวให้ได้ผลโดยด่วน...” ผู้บริหารประเทศในขณะนั้น ได้เล็งเห็นความสำคัญในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จึงมีความเห็นว่า ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีหน่วยงานทำหน้าที่ประสานนโยบายนี้ได้รับ

ความเห็นชอบจากสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินและสภาผู้แทนราษฎรออกเป็นกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 นับเป็นการเริ่มต้นใช้กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างจริงจัง ตลอดจนโดยท่านได้เริ่มก่อตั้งให้มีหน่วยงาน “สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) ตามคำแถลงนโยบายของรัฐบาล (ประวัตินายกรัฐมนตรีไทย, 2545, หน้า 293)

มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่น่าสนใจ ดังนี้ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 หมายเหตุท้ายเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ยาเสพติดเป็นภัยอย่างร้ายแรงต่อการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และรัฐบาลนี้มีนโยบายที่จะป้องกันและปราบปรามการค้าและการเสพยาเสพติดอย่างเข้มงวดกวดขัน ในการนี้จำเป็นต้องมีกฎหมายเพื่อกำหนดมาตรการและให้อำนาจในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามให้ได้ผลโดยเด็ดขาดและมีประสิทธิภาพ

นโยบายรัฐบาลทหารของ พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์

นโยบายรัฐบาลทหารของ พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ สรุปได้ดังนี้

(มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, สถาบันวิจัยสังคม, 2558)

1. คณะรัฐบาล 1 แถลงเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2520 นโยบายเกี่ยวกับสังคมจะเร่งรัดและดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ควบคู่กับการรักษาพยาบาลและฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ติดยาเสพติด

2. คณะรัฐบาล 2 แถลงเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2522 ในด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจะป้องกันและปราบปราม การผลิต การค้า และการเสพยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทอย่างจริงจัง ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม จะปราบปรามโดยใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาด และให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นจัดให้มีการปลูกพืชทดแทนและการพัฒนาชาวไทยภูเขา ส่งเสริมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพและจิตใจของผู้ติดยาเสพติด รวมทั้งการสงเคราะห์ผู้ติดยาเสพติดเพื่อมิให้เป็นภาระแก่สังคมต่อไป จะร่วมมือกับนานาประเทศในการควบคุม ป้องกัน และปราบปรามการแพร่ระบาดของยาเสพติดทุกวิถีทาง

มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่น่าสนใจ ดังนี้พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เหตุผลในการประกาศใช้เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันได้ใช้บังคับมานาน และมีบทบัญญัติที่ไม่เหมาะสมกับกาลสมัย สมควร

ปรับปรุงให้การปราบปรามและการควบคุมยาเสพติดให้โทษมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยยาเสพติดให้โทษซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิก

นโยบายรัฐบาลทหารของ นายอานันท์ ปันยารชุน

แถลงเมื่อวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2534 นโยบายสังคม เร่งรัดการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ได้ผลโดยเร็วที่สุด โดยใช้อำนาจที่มีอยู่ตามกฎหมายอย่างเต็มที่ในการปราบปรามการผลิต การค้า และการบริโภคยาเสพติดปรับปรุงกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดผลอย่างแท้จริง รวมทั้งการร่วมมือกับสหประชาชาติและมิตรประเทศอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้จะดำเนินการกวาดล้างการใช้ยากระตุ้นประสาทอย่างเข้มงวด และเร่งปราบปรามจับกุมผู้ผลิตและผู้ขายที่ผิดกฎหมายอย่างเด็ดขาด

มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่น่าสนใจ ดังนี้ (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, สถาบันวิจัยสังคม, 2558)

1. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2534 หมายเหตุท้าย เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ คือ การให้การป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และการดำเนินการเพื่อตรวจสอบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด รวมทั้งการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับสารระเหยตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันการใช้อาหารระเหย มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เพื่อให้การปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จำเป็นต้องมีการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการปราบปรามผู้กระทำความผิดตามกฎหมายดังกล่าวขึ้น โดยเฉพาะมาตรา 8 ผู้ใดสมคบโดยตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้นั้นสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3. พระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 หมายเหตุท้ายเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติ คือ โดยที่เป็นการสมควรให้มีบทบัญญัติเพื่อกำหนดปริมาณการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1

หรือประเภท 2 เว้นแต่การเสพวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 2 ตามคำสั่งของผู้ประกอบวิชาชีพ เวชกรรมหรือผู้ประกอบโรคศิลปะแผนปัจจุบัน กับให้มีบทบัญญัติห้ามมิให้ผู้ใดใช้ยาสูบ หลอดกลวง หรือขี้เถ้าให้ผู้อื่นเสพวัตถุออกฤทธิ์ประเภท 2 ประกอบกันในปัจจุบัน ไม่มีบทกเว้น สำหรับอุตสาหกรรมยาภายในประเทศที่ผลิตเพื่อการส่งออก และส่งออกซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ ในประเภท 2 ไปจำหน่ายในต่างประเทศ นอกจากนี้สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทกำหนดโทษ ให้เหมาะสม

นโยบายรัฐบาลทหารของ พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

ได้กำหนดให้การแก้ปัญหาเสพติดเป็นนโยบายสำคัญที่รัฐบาลจะต้องดำเนินการ โดยกำหนดแนวทางและกรอบดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไว้ภายใต้นโยบาย ด้านสังคมและนโยบายการรักษาความมั่นคงของรัฐ โดยกำหนดแนวทางการดำเนินงาน สร้างความเข้มแข็งของทุกชุมชนท้องถิ่นและประชาคมให้สามารถจัดการตนเองเกี่ยวกับ ความเป็นอยู่ ส่งเสริมบทบาทของครอบครัว ชุมชน องค์กรอาสาสมัคร ภาคธุรกิจ สถาบัน ศาสนา สถาบันการศึกษา และแก้ไขปัญหายาเสพติด อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่น่าสนใจ ดังนี้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดี- ยาเสพติด พ.ศ. 2550 เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้เนื่องจากในปัจจุบัน การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้เปลี่ยนแปลงไปสู่อาชญากรรมที่มีการจัดตั้ง ในลักษณะองค์กร และมีลักษณะพิเศษมากยิ่งขึ้น โดยผู้กระทำความผิดอาศัยความเจริญก้าวหน้า ทางเทคโนโลยีและข้อจำกัดของกฎหมายที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการปราบปรามผู้กระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ประกอบกับมีคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดขึ้นสู่การพิจารณา ของศาลเป็นจำนวนมาก คดีมีลักษณะพิเศษและซับซ้อนแตกต่างจากคดีอาญาทั่วไป เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การสืบสวนสอบสวน โดยการใช้เทคนิคการสืบสวนพิเศษ เป็นต้น

นโยบายรัฐบาลทหารของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

นโยบายรัฐบาลทหารของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา แลงการณ์นโยบายของ รัฐบาลต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2557 ได้กำหนดให้ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหา เฉพาะหน้าที่ต้องได้รับการป้องกันและแก้ไขโดยการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดและ จัดการปัญหาอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงต่อเนื่องให้เบ็ดเสร็จ

ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในปี พ.ศ. 2558 โดยแบ่งเป็น 8 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, สถาบันวิจัยสังคม, 2558)

1. ยุทธศาสตร์การป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยเฉพาะ เด็กและเยาวชน ใช้เครื่องมือการป้องกันที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ตั้งแต่เด็กปฐมวัย เยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษา กลุ่มผู้ใช้แรงงานใน สถานประกอบการ และครอบครัว ที่มีความเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด โดยร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ ทั้งดนตรี กีฬา ศิลปะ หรืออื่น ๆ ตามความเหมาะสม

2. ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ความสำคัญกับการดำเนินงาน ในเชิงคุณภาพโดยการพัฒนากลไกการดำเนินงานในทุกกระบวนการของการบำบัดรักษา ตั้งแต่การค้นหา คัดกรอง จำแนกผู้เสพยา/ผู้ติดยาเสพติด และนำเข้าสู่การบำบัดรักษา ในระบบสมัครใจเป็นหลัก ตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 108/2557 หรือ ในรูปแบบที่เหมาะสม เช่น การบำบัดรักษาในค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สถานพยาบาล สถานบังคับบำบัด ค่ายทหาร เป็นต้น

3. ยุทธศาสตร์การสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคมให้มีระบบ การติดตามช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดอย่างจริงจัง ทั้งศูนย์ประสานการดูแลผู้ผ่านการบำบัด พื้นฟูในระดับจังหวัดและอำเภอ พัฒนารูปแบบ แนวทางการติดตามและช่วยเหลือ การจัดระบบ ช่องทางในการให้ความช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดในด้านต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ของบุคคล เช่น ด้านอาชีพ การงาน การอบรม แหล่งทุน การศึกษา เป็นต้น

4. ยุทธศาสตร์การควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติดโดยการควบคุม สกัดกั้น ยาเสพติด สารตั้งต้น และเคมีภัณฑ์เข้าสู่ประเทศไทยตามช่องทางชายแดน จุดตรวจตอนใน เส้นทางคมนาคมขนส่ง ทำลายโครงสร้างการค้า กลุ่มอิทธิพล และยาเสพติดตามแนว ชายแดน เพื่อตัดวงจรการนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน เส้นทางทางการเงินที่เชื่อมโยง พัฒนาความเข้มแข็งหมู่บ้านตามแนวชายแดน บูรณาและแลกเปลี่ยนฐานข้อมูลการข่าว ในทุกระดับ และสืบสวนปราบปรามอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เน้นการระดมปราบปราม แหล่งผลิต แหล่งจำหน่าย แหล่งพักยา ผู้ผลิต ผู้ค้ารายสำคัญ ผู้ลำเลียงยาเสพติด เครือข่าย ยาเสพติดและที่โยงใยไปในเรือนจำ ตลอดจนซื้อร่องเรียนของประชาชน โดยให้สิทธิกำลัง

ปฏิบัติการจากทุกหน่วยเข้าปราบปรามเครือข่ายการผลิตและการค้ายาเสพติดรายสำคัญ และสืบสวนสอบสวนขยายผล เพื่อนำไปสู่การใช้มาตรการทางทรัพย์สินและภาษีในการยึด หรืออายัดทรัพย์สินของขบวนการค้ายาเสพติด ซึ่งรวมไปถึงผู้มีอิทธิพล นายทุนที่อยู่เบื้องหลังการกระทำผิด และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

5. ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศโดยการแสวงหา เสริมสร้าง และพัฒนาความร่วมมือในการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดกับประเทศเพื่อนบ้าน และนานาชาติ ตลอดจนองค์การระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหายาเสพติดเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการสกัดกั้น ปราบปรามยาเสพติดจากต่างประเทศที่เข้าสู่ประเทศไทย และยกระดับบทบาทของประเทศไทยในการเป็นผู้ประสานงานหลักของการแก้ไขปัญหายาเสพติดในภูมิภาคอาเซียน โดยมีเป้าหมายหลักในการลดสถานการณ์ผลิตยาเสพติดภายนอกประเทศที่ส่งผลกระทบต่อปัญหายาเสพติดภายในประเทศและภายในภูมิภาค

6. ยุทธศาสตร์การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติดให้มีความสำคัญกับการควบคุมและจัดสภาพแวดล้อมในบริบทที่เป็นปัจจัยเอื้อที่ส่งผลกระทบต่อการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดของกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ทั้งเยาวชนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มผู้ผ่านการบำบัดรักษา แล้วกลับไปเสพยาซ้ำ เร่งรัดการจัดระเบียบสังคมอย่างจริงจังโดยใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเคร่งครัดและการทำงานแบบบูรณาการที่มีเจ้าภาพชัดเจน มุ่งเน้นที่แหล่งอบายมุข แหล่งมั่วสุม และแหล่งแพร่ระบาดของยาเสพติดทุกแห่งทั่วประเทศ สร้างสภาพแวดล้อมผ่านกลไกครอบครัวและสังคม เพื่อควบคุม และป้องกันปัญหายาเสพติด

7. ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนโดยเน้นการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหายาเสพติด และในหมู่บ้าน/ชุมชนกองทุนแม่ของแผ่นดิน ตลอดจนเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และภาคประชาสังคมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

8. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการอย่างบูรณาการ ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่มีเอกภาพ ทั้งด้านกลไกแก้ไขปัญหายาทุกระดับ ระบบแผนงบประมาณ การติดตามประเมินผล และระบบสนับสนุนต่าง ๆ เป็นต้น มีการทำงานแบบบูรณาการทุกมาตรการและทุกหน่วยงานในพื้นที่ที่เข้ากฏหมายการค้าและแพร่ระบาดของยาเสพติด ทั้งแนวคิด แผนงาน งบประมาณ และการปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

ร่วมกันได้อย่างแท้จริง พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและสอดคล้องกับภารกิจที่ได้รับมอบหมายในแต่ละมาตรการที่รับผิดชอบ

มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่น่าสนใจ ดังนี้

1. คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 2558 เรื่อง มาตรการเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2558 สรุปสาระสำคัญว่าอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ดังนี้

ข้อ 1 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือมอบหมายสามารถขอความร่วมมือจากข้าราชการทหาร จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม แต่งตั้งข้าราชการตั้งแต่ร้อยตรีขึ้นไปปฏิบัติ

ข้อ 2 ในการการปฏิบัติการตามข้อ 1 ให้ข้าราชการทหารที่ได้รับการแต่งตั้งมีอำนาจหน้าที่ (1) เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อตรวจค้นเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่ามีบุคคลซึ่งกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหลบซ่อนอยู่ หรือมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ประกอบกับมีเหตุอันควรเชื่อว่าการเนื่องจากการเน้นย้ำกว่าจะเอาหมายค้นมาได้ บุคคลนั้นจะหลบหนี หรือทรัพย์สินนั้นจะถูกโยกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนสภาพไปจากเดิมแต่ในกรณีที่เป็นการเข้าค้นในเวลากลางคืนภายหลังพระอาทิตย์ตก ข้าราชการทหารผู้เป็นหัวหน้าการเข้าค้นต้องเป็นข้าราชการทหารซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นร้อยเอกขึ้นไป (2) ค้นบุคคล หรือยานพาหนะใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่ามียาเสพติด ซุกซ่อนอยู่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และ (3) จับกุมบุคคลใด ๆ ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้เพื่อทำการสอบสวนเบื้องต้นได้เป็นเวลาไม่เกินสามวันเมื่อครบกำหนดเวลาดังกล่าวหรือก่อนนั้นตามที่เห็นสมควรให้ส่งตัวผู้ถูกจับไปยังพนักงานสอบสวน ฯลฯ โดยมีให้ถือว่าการควบคุมผู้ถูกจับดังกล่าวเป็นการควบคุมของพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญา

ข้อ 5 ในการปฏิบัติการตามคำสั่งนี้ให้ข้าราชการทหารซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นต้น

2. ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 108/2557 เรื่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดเพื่อเข้าสู่การบำบัดฟื้นฟู และการดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู มีสาระสำคัญ ดังนี้

ข้อ 1 ผู้ใดสงสัยว่ากระทำความผิดฐานเสพยาเสพติดหรือเสพและมียาเสพติดไว้ในครอบครองตามลักษณะ ชนิด ประเภท และปริมาณที่กำหนดตามบัญชีท้ายประกาศนี้ ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่น ซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกหรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล และไม่มีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นหรือสังคม หากผู้นั้นยินยอมเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูให้เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดดำเนินการให้ผู้นั้นเข้ารับการบำบัดฟื้นฟู

ข้อ 3 ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดและผู้ว่ากรุงเทพมหานครจัดตั้งศูนย์เพื่อคัดกรองผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูในทุกอำเภอและทุกเขต และจัดตั้งศูนย์เพื่อประสานการดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูไปยังสถานบำบัดฟื้นฟูหรือสถานที่อื่นตามที่หัวหน้าศูนย์กำหนด ทั้งนี้ ให้กระทรวงสาธารณสุขและกรุงเทพมหานครประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 6 เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการบำบัดฟื้นฟู ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องแจ้งชื่อชื่อสกุล เลขประจำตัวประชาชน และที่อยู่ของผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู ต่อสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เพื่อใช้ในการดำเนินการจัดส่งข้อมูลไปยังหน่วยงานที่มีหน้าที่ดำเนินการดูแลผ่านการบำบัดฟื้นฟูต่อไป

บัญชียาเสพติดท้ายประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 1/2557 มีสาระสำคัญ คือ

ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 มี 6 ชนิด ได้แก่ เฮโรอีน, เมทแอมเฟตามีน, แอมเฟตามีน เมทิลลีนไดออกซีเมทแอมเฟตามีน, เอ็นเอทิล, เอ็มดีเอ หรือเอ็มดีอี

ยาเสพติดให้โทษประเภท 2 มี 2 ชนิด โคคาอิน ผิ่น

ยาเสพติดให้โทษประเภท 5 มี 1 ชนิด กัญชาสารระเหยตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันการใช้สารระเหย

ปริมาณของยาเสพติด สำหรับความผิดฐานเสพและมีไว้ในครอบครอง ดังนี้
 ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ได้แก่ (1) เฮโรอีน มีน้ำหนักสุทธิไม่เกินหนึ่งร้อยมิลลิกรัม (2) เมทแอมเฟตามีนมีปริมาณไม่เกินห้าหน่วยการใช้ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษหรือมีน้ำหนักสุทธิไม่เกินห้าร้อยมิลลิกรัม (3) แอมเฟตามีน มีปริมาณไม่เกินห้าหน่วยการใช้ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษหรือมีน้ำหนักสุทธิไม่เกินห้าร้อยมิลลิกรัม (4) เมทิลลีนไดออกซิเมทแอมเฟตามีนมีปริมาณไม่เกินห้าหน่วยการใช้ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษหรือมีน้ำหนักสุทธิไม่เกินหนึ่งพันสองร้อยห้าสิบมิลลิกรัม และ (5) เอ็น เอทิล เอ็มดีเอ หรือเอ็มดีอีมีปริมาณไม่เกินห้าหน่วยการใช้ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษหรือมีน้ำหนักสุทธิไม่เกินหนึ่งพันสองร้อยห้าสิบมิลลิกรัม

ยาเสพติดประเภท 2 ได้แก่ (1) โคคาอีนมีน้ำหนักสุทธิไม่เกินสองร้อยมิลลิกรัม และ (2) ฝิ่นมีน้ำหนักสุทธิไม่เกินห้าพันมิลลิกรัม

ยาเสพติดประเภท 5 ได้แก่ กัญชามีน้ำหนักสุทธิไม่เกินห้าพันมิลลิกรัม

3. ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 109/2557 เรื่องการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด มีสาระสำคัญดังนี้ ให้ยกเลิกความในมาตรา 5 มาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2545 โดยมาตรา 5 ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เรียกว่า ป.ป.ส. ประกอบด้วย

- 3.1 นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน
- 3.2 รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย
- 3.3 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
- 3.4 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ
- 3.5 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- 3.6 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
- 3.7 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

- 3.8 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน
- 3.9 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
- 3.10 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
- 3.11 ปลัดกระทรวงยุติธรรม
- 3.12 อำนวยการสำนักงบประมาณ
- 3.13 ผู้บัญชาการทหารสูงสุด
- 3.14 ผู้บัญชาการทหารบก
- 3.15 ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
- 3.16 อธิบดีกรมศุลกากร
- 3.17 อธิบดีกรมสรรพากร
- 3.18 เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
- 3.19 อัยการสูงสุด เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง
- 3.20 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งไม่เกินสามคนและเลขาธิการเป็นกรรมการและเลขานุการ

3.21 ให้คณะกรรมการแต่งตั้งข้าราชการในสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจำนวนไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

4. ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 112/2557 เรื่องการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการป้องกันเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด พ.ศ. 2542 มีสาระสำคัญดังนี้ คือ ให้ยกเลิกคำนิยามว่า คณะกรรมการ และให้หมายความว่า คณะกรรมการกลั่นกรองข้อมูลหรือข่าวสารการกระทำที่เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติดให้คณะกรรมการประกอบด้วย

- 4.1 ปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานกรรมการ
- 4.2 จเรตำรวจแห่งชาติ เป็น รองประธานกรรมการ
- 4.3 ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
- 4.4 เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
- 4.5 ผู้บัญชาการทหารสูงสุด
- 4.6 เจ้ากรมพระธรรมนูญ

4.7 ผู้บัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด

4.8 อธิบดีกรมการปกครอง

4.9 อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

4.10 เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ

เป็นกรรมการ เป็นต้น

5. ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 116/2557 เรื่องการแก้ไข

เพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มีสาระสำคัญดังนี้ปรับปรุงบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยยกเลิกความในมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติ มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 และให้ คณะกรรมการสั่งให้มีการตรวจสอบทรัพย์สินในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าทรัพย์สิน ของผู้ต้องหาหายไคเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

6. คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 41/2558 เรื่อง การปราบปรามและหยุดยั้ง การแพร่ระบาดของยาเสพติด

นโยบายรัฐบาลพลเรือน มีรายละเอียด ดังนี้

นโยบายรัฐบาลพลเรือนของ นายสัญญา ธรรมศักดิ์

นโยบายรัฐบาลพลเรือนของนายสัญญา ธรรมศักดิ์แถลงเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2517 ว่า “... จะลดอาชญากรรมป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษตลอดจน ดำเนินการบำบัดรักษาตามกฎหมายและความปลอดภัยส่งเสริมกิจการฝ่ายปกครอง และกิจการฝ่ายตำรวจให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ...”

มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่น่าสนใจ ดังนี้ พระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์- ต่อจิตและประสาท พ.ศ.2518 เนื่องจากประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วย วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ซึ่งได้กระทำกัน ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2514 เพื่อร่วมมือกับประเทศภาคีอื่น ๆ ควบคุมการผลิตการขาย การนำเข้า การส่งออก การนำผ่านหรือการมิไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิต และประสาททั้งในประเทศและระหว่างประเทศ

นโยบายรัฐบาลพลเรือนของ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์

นโยบายรัฐบาลพลเรือนของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ แถลงเมื่อวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2523 ยาเสพติด จะดำเนินการกวาดล้างแหล่งผลิตและจำหน่ายยาเสพติดให้โทษ โดยเด็ดขาด นัปล้น ส่วนทางด้านผู้ติดยาเสพติดจะให้การบำบัดรักษา และอบรม ให้ตระหนักถึงภัยอันเกิดจากยาเสพติด

นโยบายรัฐบาลพลเรือนของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ แถลงเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2526 การขจัดภัยยาเสพติด จะดำเนินการกวาดล้างแหล่งผลิตและจำหน่ายยาเสพติด ให้โทษโดยเด็ดขาด นัปล้น ส่วนทางด้านผู้ติดยาเสพติดจะให้การบำบัดรักษาและอบรม ให้ตระหนักถึงภัยอันเกิดจากยาเสพติด

นโยบายรัฐบาลพลเรือนของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ แถลงเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2529 ปัญหาการผลิตและการค้ายาเสพติดยังเป็นปัญหาสำคัญ รัฐบาลจึงมีนโยบาย ที่จะดำเนินการป้องกันและปราบปรามต่อไปอย่างจริงจังและเด็ดขาด ในขณะเดียวกัน ในด้านการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด รัฐบาลจะร่วมมือกับภาคเอกชนโดยขยายบริการ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้นเพื่อให้ผู้เคราะห์ร้ายเหล่านั้นกลับตนเป็นพลเมืองดี และเป็นกำลัง ของชาติสืบไป

มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่น่าสนใจ ดังนี้ พระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์- ต่อจิตและประสาท (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2528 เหตุผลในประกาศใช้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยพระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 มีบทบัญญัติบางประการ ที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ตรงกับข้อเท็จจริง ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขพิจารณาแล้วเห็นว่า ควรแก้ไข คือ การกำหนดให้เภสัชกรขายวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 3 หรือประเภท 4 ให้แก่กระทรวง ทบวง กรม สภาวิชาชีพไทย องค์การเภสัชกรรม สถาบันอื่นของทางราชการ ตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษาได้ เพราะกระทรวง ฯลฯ ให้เกิดความคล่องตัว ในการปฏิบัติยิ่งขึ้น

นโยบายรัฐบาลพลเรือนของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

นโยบายสมัยรัฐบาลพลเรือนของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ แถลงเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2531 “... ความสงบเรียบร้อยในสังคม รักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและยาเสพติดโดยเด็ดขาด ...”

นโยบายสมัยรัฐบาลพลเรือนของ พลเอก ชาคิชาย ชุมพะวัน แกลงเมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2534 นโยบายสังคม . . . ความสงบเรียบร้อยในสังคม รัฐบาลจะป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างเด็ดขาด โดยร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการทำลายแหล่งผลิตยาเสพติด และขอความร่วมมือจากประเทศที่มีผู้ขายยาเสพติดสูง ให้ความร่วมมือแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง ขณะเดียวกัน จะเน้นการรณรงค์ในกลุ่มเยาวชนให้ตระหนักถึงโทษของยาเสพติด ทั้งในและนอกสถานศึกษา ทั้งจะให้มีการจัดหลักสูตรการศึกษาในเรื่องนี้ต่อไป

มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่น่าสนใจ ดังนี้

1. พระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533 ลงวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2533 หมายเหตุในการประกาศใช้พระราชกำหนดฉบับนี้ คือ โดยที่ปัจจุบันได้มีการนำสารระเหยหรือวัตถุหรือผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปมีสารระเหยผสมหรือเจือปนอยู่ ไปใช้สูดดมหรือวิธีอื่นใด อันก่อให้เกิดอันตรายอย่างมากแก่ผู้สูดดม โดยเฉพาะเยาวชน ประกอบกับยังไม่มีกฎหมายใช้บังคับแก่สารระเหยโดยเฉพาะ สมควรที่จะดำเนินการป้องกันการใช้สารระเหยไปในทางที่ไม่ถูกต้อง และโดยที่เป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วน ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยสาธารณะ

2. กฎกระทรวง ออกตามความในพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533 ลงวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2534

นโยบายรัฐบาลพลเรือนของ นายบรรหาร ศิลปอาชา

นโยบายรัฐบาลพลเรือนของ นายบรรหาร ศิลปอาชา แกลงเมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 “ . . . นโยบายการเมืองและการบริหาร . . . การรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทุกประเภทอย่างจริงจัง ด้วยการสนับสนุนปัจจัยการดำเนินงานอย่างเต็มที่ ขยายงานด้านชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ให้ความรู้ประชาชนและองค์กรประชาชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มอาสาสมัคร และส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม รวมทั้งเร่งรัดปราบปรามการผลิตและการค้ายาเสพติด ตลอดจนแหล่งอบายมุขอันเป็นสาเหตุของการก่ออาชญากรรมอย่างเด็ดขาด . . . ”

“... นโยบายสังคมและนโยบายด้านสาธารณสุข ... ส่งเสริมโครงการภาครัฐ และภาคเอกชนที่มุ่งบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด เพื่อให้คนเหล่านั้นกลับมาเป็นกำลังของชาติ ...”

มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่น่าสนใจ ดังพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ กรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย พ.ศ.2539 ได้กำหนดให้กองบัญชาการตำรวจปราบปราม ยาเสพติด แบ่งออกเป็น 4 กองบังคับการ คือ (1) กองบังคับการอำนวยการ (2) กองบังคับ- การตำรวจปราบปรามยาเสพติด 1 (3) กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 2 และ (4) กองบังคับการสอบสวน มีหน้าที่ในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ทั่วราชอาณาจักร ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งมีกำลังพลรวมทั้งสิ้น 1,431 คน

นโยบายรัฐบาลพลเรือนของ พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ

นโยบายรัฐบาลพลเรือนของ พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ แถลงเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2539 สรุปสาระสำคัญได้ว่า “... นโยบายด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยและ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน... ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทุกประเภท อย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การผลิต และการค้ายาเสพติด ยาบ้า และสารออกฤทธิ์ ต่อประสาทอื่น รวมทั้งรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงมหันตภัยและโทษของสิ่งดังกล่าว ...”

มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่น่าสนใจ ดังนี้

1. ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ว่าด้วยการแต่งตั้ง- การปฏิบัติหน้าที่และการกำกับดูแล การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. พ.ศ. 2541 ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2541

2. คำสั่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ที่ 2/2548 เรื่อง แต่งตั้ง คณะอนุกรรมการกลั่นกรองการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในสถานประกอบการ ในเขตกรุงเทพมหานคร เขตจังหวัด และมอบอำนาจการเปรียบเทียบปรับเจ้าของ หรือผู้ดำเนินกิจการสถานประกอบการ ลงวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548

นโยบายรัฐบาลพลเรือนของ นายชวน หลีกภัย

นโยบายของรัฐบาลพลเรือนของนายชวน หลีกภัย แถลงเมื่อวันที่ 20-21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 สรุปสาระสำคัญได้ว่า “... นโยบายเร่งด่วน การเสริมสร้างเสถียรภาพและ

ความเชื่อมั่นในระบบเศรษฐกิจ การบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจ การบรรเทาปัญหา
ด้านสังคม . . . (3) เพิ่มประสิทธิภาพระบบงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม
และกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถอำนวยความสะดวกและดูแลรักษาความปลอดภัย
ในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนโดยเฉพาะในด้านการป้องกันและปราบปราม
อาชญากรรม การค้ายาเสพติด และการลดจำนวนแรงงานต่างชาติที่ผิดกฎหมาย . . .”

มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่น่าสนใจ ดังนี้

1. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่) พ.ศ. 2543 เหตุผล
ในการประกาศใช้พระบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยในปัจจุบันมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยา
เสพติด ทั้งการค้ายและการเสพยาเสพติดในสถานที่ ซึ่งใช้ในการประกอบธุรกิจสถาน-
บริการเป็นจำนวนมาก จึงสมควรให้นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี
มีอำนาจกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในสถานประกอบการได้เป็น
การเฉพาะ และให้มีอำนาจกำหนดว่าสถานประกอบการประเภทใดจะอยู่ภายใต้บังคับ
ของมาตรการดังกล่าว หากพบมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในสถานประกอบการ
แห่งใด สมควรให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมีอำนาจสั่งปิดสถาน-
ประกอบการ หรือสั่งพักใช้ใบอนุญาตประกอบกิจการของสถานประกอบการแห่งนั้นชั่วคราว
นอกจากนั้น เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นสมควร
ให้อำนาจกรรมการ เลขาธิการ รองเลขาธิการ และเจ้าพนักงานในการตรวจหรือทดสอบ
หรือสั่งให้รับการตรวจหรือทดสอบว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใด ๆ มีสารเสพติดอยู่ในร่างกาย
หรือไม่ด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติ

2. ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี (พ.ศ. 2542) เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่รับผิดชอบ
ของคณะกรรมการกลั่นกรองข้อมูลหรือข่าวสารการกระทำที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
ลงวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2542

3. ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี (พ.ศ. 2542) เรื่อง กำหนดผู้แทนหน่วยงาน
เพิ่มเติมในคณะกรรมการกลั่นกรองข้อมูลหรือข่าวสารการกระทำที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
ลงวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2542

4. ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขการตรวจหรือทดสอบว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดมีสารเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ ลงวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2543

5. พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2543
 หมายเหตุ เหตุผลในประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 ไม่มีบทบัญญัติกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการทำลายหรือนำไปใช้ประโยชน์ซึ่งของกลางวัตถุออกฤทธิ์ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ยึดมาตามกฎหมาย ฯลฯ

นโยบายรัฐบาลพลเรือนของ ดร. ทักษิณ ชินวัตร

นโยบายของรัฐบาลพลเรือนของ ดร.ทักษิณ ชินวัตร แถลงเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 สรุปสาระสำคัญได้ว่า “... นโยบายเร่งด่วน ... เร่งจัดตั้งสถานบำบัดผู้ติดยาเสพติดควบคู่ไปกับการปราบปรามและการป้องกัน ...”

“... นโยบายเสริมสร้างสังคมเข้มแข็ง ... รัฐบาลจะพัฒนาคนให้สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ และสติปัญญา รวมทั้งเสริมสร้างสังคมให้เข้มแข็งและยั่งยืนเพื่อให้ประเทศไทยเป็นสังคมคุณภาพ สังคมคุณธรรม และสังคมที่สมดุล ด้านการป้องกันและการปราบปรามยาเสพติด รัฐบาลจะเร่งรัดดำเนินการเพื่อให้การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภายใต้นโยบายระยะเร่งด่วน ...” โดยใช้หลักการป้องกันนำหน้าการปราบปราม ผู้เสพยาเสพติดต้องได้รับการรักษา ผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษโดยเด็ดขาด ได้แก่

1. เข้มงวดกับการบังคับใช้กฎหมาย และสร้างกระบวนการพิเศษ เพื่อควบคุมและเพื่อปราบปรามผู้ค้าและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับขบวนการผลิต และการค้ายาเสพติดอย่างเด็ดขาด รวดเร็ว และเป็นธรรม พร้อมทั้งแก้ไขกฎหมายเพื่อเพิ่มบทลงโทษสูงสุดแก่ข้าราชการการเมือง และเจ้าหน้าที่รัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และให้รางวัลและการคุ้มครองเป็นพิเศษแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนที่ให้ความร่วมมือในการปราบปรามยาเสพติด

2. ควบคุมการนำเข้าสารเคมีที่อาจนำไปสู่การผลิตยาเสพติดอย่างเข้มงวดและเสริมสร้างกลไกของภาครัฐและมาตรการทางกฎหมายให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในการผลิตยาเสพติด

3. สร้างความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศและนานาชาติเพื่อควบคุมและกำจัดแหล่งผลิตและเครือข่ายการจำหน่ายยาเสพติดข้ามชาติ

4. แก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้ารับการบำบัดรักษาและการฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของผู้เสพยาเสพติด โดยให้ผู้ติดยาเสพติดสามารถเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสภาพได้ทันที โดยไม่มีความผิดทางกฎหมาย พร้อมกันนี้รัฐบาลจะจัดให้มีระบบการบริการบำบัดการฟื้นฟู การฝึกอบรมด้านอาชีพ และการปรับสภาพแวดล้อมให้แก่ผู้เสพยาเสพติดอย่างทั่วถึงเพื่อให้ผู้เสพยาสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้อย่างปกติสุข ด้านครอบครัว เด็ก เยาวชน สตรี และผู้สูงอายุ รัฐบาลมีนโยบายในการสร้างครอบครัวให้อบอุ่นและความเข้มแข็ง เป็นหน่วยพื้นฐานในการฟื้นฟูเศรษฐกิจและเป็นภูมิคุ้มกันจากปัญหาสังคมแก่สมาชิกทุกวัยในครอบครัว

นโยบายความมั่นคงแห่งรัฐ สนับสนุนกองทัพในการให้ความร่วมมือกับส่วนราชการ องค์กร และประชาชน เพื่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้บรรลุอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงให้การสนับสนุนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

จากนโยบายแก้ไขยาเสพติดของรัฐบาลพลเรือนของ ดร. ทักษิณ ชินวัตร ดังกล่าวเป็นรูปธรรมอย่างยิ่ง จึงขอยกตัวอย่างความสนใจของประชาชนผ่านข้อมูลจากสื่อมวลชนและความคิดเห็นที่สำคัญ ดังนี้ ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี เป็นประธานการประชุมมอบและชี้แจงนโยบายการป้องกันและปราบยาเสพติด เมื่อวันที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2546 ประชุมเชิงปฏิบัติการ ที่หอสถาบันราชภัฏสวนดุสิต (ชื่อเดิม) มีผู้ว่าราชการจังหวัดทั่วประเทศ ผู้บังคับการตำรวจทั่วประเทศ และหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง กล่าวสรุปว่าปัญหายาเสพติดไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะภายในประเทศ แต่เกิดจากความขัดแย้งของประเทศเพื่อนบ้านที่มีชนกลุ่มน้อยที่สู้รบกัน และต้องใช้เงินเยอะ มาซื้ออาวุธที่ได้มาจากการขายยาเสพติด ดังนั้น นโยบายกับประเทศเพื่อนบ้านต้องมีความชัดเจน จะไม่อดทนกับปัญหายาเสพติด เพราะถือว่าทำลายประเทศ ต้องเหี้ยมกับพ่อค้ายาเสพติด หากไม่เลิก หมดตัว หมดชีวิต.” รัฐบาลมีนโยบายจะแก้ไขโดยยุทธศาสตร์ เรียกว่า การกำหนดพื้นที่ (area approach) ผู้ว่าราชการจังหวัดและผู้บังคับการต้องเป็นปาท่องเที่ยว ทำงานด้วยความสามัคคี ต้องทำ 3 ทาง คือ ปราบปราม บำบัด และป้องกัน ขอขีดเส้นเลยว่า 3 เดือน ต้องเอาให้เกลี้ยง ต้องเอกซเรย์ทุกตารางนิ้ว โดยเริ่มตั้งแต่ 09.00 น. ของวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2546 จนถึงเวลา 21.00 น. ของวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2546 (ทักษิณ ชินวัตร, 2546, หน้า 1, 16) อภิชาติ ศักดิเศรษฐ์ (2546, หน้า 6) กล่าวสรุปว่า “นโยบายปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาล

ดร. ทักษิณ ชินวัตร เป็น 1 ในนโยบายหลัก 3 ด้านที่ประกาศมาตั้งแต่เข้ารับตำแหน่งเมื่อ 2 ปีที่แล้ว โดยปฏิบัติการอย่างเป็นรูปธรรมตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2546 ภายใต้ยุทธศาสตร์ปราบปรามแบบ ขุดรากถอนโคน อย่างไม่เขินอายมาก่อน วันนี้การทำสงครามกับยาเสพติดถูกกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ สาเหตุของการเสียชีวิตกว่า 100 ศพ ได้รับการอธิบายว่าเป็นฆ่าตัดตอน หรือหักหลังกันเอง แต่ด้วยเหตุผลงานการปราบปรามยาเสพติดด้วยวิธีเด็ดขาดจริงจัง และการยึดทรัพย์ได้สร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนโดยส่วนใหญ่แล้วถ้าคนเหล่านั้นตายโดยฝีมือของการใช้อำนาจรัฐตามนโยบายรัฐบาล จะไม่เป็นการใช้วิธีการศาลเตี้ยอันขัดกับหลักนิติธรรมของสังคม รัฐบาลยังต้องอธิบายกับสังคมอย่างต่อเนื่องถึงแนวทางการแก้ไขปัญหา ภายหลัง 3 เดือนที่การปราบปรามยุติลง จะทำอะไรไม่ให้ขบวนการเหล่านั้นพลิกฟื้นคืนมาอีก มีวิธีการชอบธรรมอย่างไรที่จะหยุดยั้งแหล่งผลิตในทุกแห่งทั้งในและนอกประเทศอย่างยั่งยืน ต้องตอบคำถามอย่างตรงไปตรงมา โดยไม่มีท่าทางหุ้ดหิด รำคาญ หรือมองคนอื่นเป็นพวกไม่หวังดีไปเสียหมด”

มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่น่าสนใจ ดังนี้

1. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2545 เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา 238 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้ในคดีอาญาการค้นในที่รโหฐาน จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะมีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุให้ค้นได้โดยไม่ต้องมีคำสั่งหรือหมายของศาล ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ดังนั้น เพื่อสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงสมควรกำหนดเหตุให้ค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นไว้ให้ชัดเจน นอกจากนั้น เพื่อให้การดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สมควรแก้ไของค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกำหนดการบังคับบัญชาและอำนาจหน้าที่ ฯลฯ

2. พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ลงวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2545 เหตุผลในการประกาศพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยที่ปัญหาเกี่ยวกับการเสพยาเสพติดให้โทษในปัจจุบันมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ซึ่งโดยหลักการแล้วผู้เสพยาเสพติดมีสภาพเป็นผู้ป่วยอย่างหนึ่ง มิใช่อาชญากรปกติ การฟื้นฟู สมรรถภาพของผู้ติดยาเสพติดจึงสมควรกระทำให้กว้างขวาง และโดยที่ผู้เสพยาเสพติดจำนวนหนึ่งถูกบังคับให้เป็น

ผู้จำหน่ายยาเสพติดเพื่อแลกกับการได้ยาเสพติดไปเสพติดด้วย สมควรขยายขอบเขตของการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดให้ครอบคลุมถึงผู้เสพและมีไว้ในครอบครอง ผู้เสพ และมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และผู้เสพและจำหน่ายยาเสพติดจำนวนเล็กน้อยด้วย ฯลฯ

มาตรา 19 ผู้ใดต้องหาว่ากระทำความผิดฐานเสพยาเสพติด เสพและมีไว้ในครอบครอง เสพ และมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือเสพและจำหน่ายยาเสพติดตามลักษณะ ชนิด ประเภท และปริมาณที่กำหนดในกฎกระทรวง ถ้าไม่ปรากฏว่าต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่น ซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกหรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล ให้พนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหาไปศาลในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาขึ้นมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เพื่อให้ศาลพิจารณามีคำสั่งให้ส่งตัวผู้ต้องหาไปตรวจพิสูจน์การเสพ หรือการติดยาเสพติด เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นที่เกิดจากผู้ต้องหาขึ้นเอง หรือจากพฤติการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งทำให้ไม่อาจนำตัวผู้ต้องหาไปศาลภายในกำหนดเวลาดังกล่าวได้

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ถ้าผู้ต้องหาไม่อายุไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ ให้พนักงานสอบสวนนำตัวส่งศาลเพื่อมีคำสั่งให้ตรวจพิสูจน์ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาขึ้นมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน

3. กฎกระทรวง ว่าด้วยการกำหนดลักษณะ ชนิด ประเภท และปริมาณของยาเสพติด พ.ศ. 2546 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2546 ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และความผิดฐานเสพยาและจำหน่ายยาเสพติด ตามมาตรา 19 วรรคหนึ่ง ต้องมีปริมาณ ดังต่อไปนี้

3.1 ยาเสพติดให้โทษในประเภท 1

3.1.1 เฮโรอีนมีน้ำหนักสุทธิไม่เกินหนึ่งร้อยมิลลิกรัม

3.1.2 เมทแอมเฟตามีนมีปริมาณไม่เกินห้าหน่วยการใช้ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษหรือมีน้ำหนักสุทธิไม่เกินห้าร้อยมิลลิกรัม

3.1.3 แอมเฟตามีนไม่เกินห้าหน่วยการใช้ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษหรือมีน้ำหนักสุทธิไม่เกินห้าร้อยมิลลิกรัม

3.1.4 เมทิลลีนไดออกซีเมทแอมเฟตามีนมีปริมาณไม่เกินห้าหน่วยการใช้ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษหรือมีน้ำหนักสุทธิไม่เกินหนึ่งพันสองร้อยห้าสิบ มิลลิกรัม

3.1.5 เมทิลลีนไดออกซีเมทแอมเฟตามีนมีปริมาณไม่เกินห้าหน่วยการใช้ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษหรือมีน้ำหนักสุทธิไม่เกินหนึ่งพันสองร้อยห้าสิบ มิลลิกรัม

3.1.6 เอ็น เอทิล เอ็มดีเอ หรือเอ็มดีอี มีปริมาณไม่เกินห้าหน่วยการใช้ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ หรือมีน้ำหนักสุทธิไม่เกินหนึ่งพันสองร้อยห้าสิบ มิลลิกรัม

3.2 ยาเสพติดให้โทษในประเภท 2

3.2.1 โคคาอีนมีน้ำหนักสุทธิไม่เกินสองร้อยมิลลิกรัม

3.2.2 ฟีนมีน้ำหนักสุทธิไม่เกินห้าพันมิลลิกรัม

3.3 ยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 ได้แก่ กัญชามีน้ำหนักสุทธิไม่เกินห้าพัน มิลลิกรัม

4. กฎกระทรวงว่าด้วยคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2546 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2546

5. กฎกระทรวง ว่าด้วยค่าตอบแทนของอนุกรรมการที่ไม่ได้เป็นข้าราชการประจำ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2546 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2546

6. ระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ว่าด้วยการเปรียบเทียบคดี พ.ศ. 2546 ลงวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2546

7. ระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ว่าด้วยการกำหนดอำนาจการออกบัตรประจำตัว และแบบบัตรประจำตัวของพนักงานเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2546 ลงวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2546

8. พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2548 ให้แบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นกองบัญชาการตำรวจปราบปราม-ยาเสพติด และได้ออกกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการเป็นกองบังคับการ พ.ศ. 2548 เป็น 5 กองบังคับการ คือ (1) กองบังคับการอำนวยการ (2) กองบังคับการตำรวจปราบปราม-ยา

เสพติด 1 (3) กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 2 (4) กองบังคับการตำรวจ-
ปราบปรามยาเสพติด 3 และ (5) กองบังคับการสอบสวน มีหน้าที่ในการป้องกันและ
ปราบปราม ยาเสพติดทั่วราชอาณาจักรตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด มีกำลังพล
รวมทั้งสิ้น 1,165 คน

นโยบายรัฐบาลพลเรือนของ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

นโยบายพลเรือนรัฐบาลของ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ แถลงเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม
พ.ศ. 2551 สรุปสาระสำคัญได้ว่า “... นโยบายสวัสดิการสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
... เร่งรัดการแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างเป็นระบบ ทั้งด้านการป้องกัน ด้านการปราบปราม
ด้านการบำบัดรักษา ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดควบคู่กับการปรับปรุง
กฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และมีการบังคับใช้กฎหมายโดยเคร่งครัด รวมทั้ง
ขยายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและนานาชาติในการแก้ไขปัญหาเสพติด ...”

รัฐบาลนี้ได้กำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหาเสพติดเป็นคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี
ที่ 82/2552 ลงวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2552 เพื่อเป็นยุทธศาสตร์และกลไกการป้องกันและ
แก้ไขปัญหาเสพติดตามนโยบายของรัฐบาล ... เพื่อเร่งรัดการดำเนินงานป้องกันและ
แก้ไขปัญหาเสพติดให้เป็นไปตามนโยบายอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ให้สามารถลดระดับ
ปัญหาเสพติดและขจัดความเดือดร้อนของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยกำหนด
ยุทธศาสตร์ 5 ร้วป้องกัน กับ 2 โครงการหลักให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทาง
ได้แก่ (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2552)

1. ร้วชายแดน การสกัดกั้นการนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน
2. ร้วชุมชน การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนประชาสังคมป้องกันยาเสพติด
3. ร้วสังคม จัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการ
4. ร้วโรงเรียน โรงเรียนป้องกันยาเสพติด
5. ร้วครอบครัว ครอบครัวสีขาว ครอบครัวเข้มแข็ง
6. โครงการปราบปรามยาเสพติดรายสำคัญและลดความเดือดร้อนของประชาชน
7. โครงการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดแบบบูรณาการ

มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่น่าสนใจ ดังนี้

1. พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2552 มาตรา 5 (21) กำหนดให้มีโครงสร้างเป็น 6 กองบังคับการ คือ (1) ในปี พ.ศ.2548 พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2548 ให้แบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด และได้ออกกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการเป็นกองบังคับการ พ.ศ. 2548 เป็น 6 กองบังคับการ คือ (1) กองบังคับการอำนวยการ (2) กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 1 (3) กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 2 (4) กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 3 (5) กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 4 และ (6) กองบังคับการข่าวกรองยาเสพติด และ 1 กองกำกับการ คือ กองกำกับการปฏิบัติการพิเศษ มีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดทั่วราชอาณาจักร ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และมีกำลังพลรวมทั้งสิ้น 1,097 คน

2. ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดว่าด้วยแนวทาง
การประสานงานคดียาเสพติด พ.ศ. 2553 ลงวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2553

นโยบายรัฐบาลพลเรือนของ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร

นโยบายรัฐบาลพลเรือนของ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร แถลงเมื่อวันที่ 23-24 สิงหาคม พ.ศ. 2554 สรุปสาระสำคัญได้ว่า “... ได้กำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยกำหนดให้การแก้ไขและป้องกันปัญหายาเสพติดเป็น “วาระแห่งชาติ” ใช้ชื่อยุทธศาสตร์ พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด โดยยึดหลักนิติธรรมในการปราบปราม การลงโทษผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้มีอิทธิพล และผู้ประพฤติมิชอบ โดยบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ยึดหลักผู้เสพคือ ผู้ป่วยที่ต้องได้รับการบำบัดรักษาให้กลับมาเป็นคนดีของสังคม พร้อมมีกลไกติดตามช่วยเหลืออย่างเป็นระบบดำเนินการอย่างจริงจังในการป้องกันปัญหายาเสพติด ด้วยการแสวงหาความร่วมมือเชิงรุกกับต่างประเทศในการควบคุมและสกัดกั้นยาเสพติด สารเคมี และสารตั้งต้นในการผลิตยาเสพติดที่ลักลอบเข้าสู่ประเทศไทยใต้การบริหารจัดการอย่างบูรณาการ และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งดำเนินการป้องกันกลุ่มเสี่ยง และประชาชนทั่วไปไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดด้วยการรวมพลังทุกภาคส่วนเป็นพลังแผ่นดินในการต่อสู้กับยาเสพติด...” โดยมีกลยุทธ์ 7 แผน ได้แก่

1. แผนสร้างพลังสังคมและพลังชุมชนเอาชนะยาเสพติด ทำให้หมู่บ้าน/ชุมชนทั่วประเทศ ประมาณ 60,000 แห่ง มีการรวมตัวเป็นพลังแผ่นดินในการป้องกันเฝ้าระวัง และแก้ไขปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน

2. แผนการแก้ไขปัญหาผู้เสพยาเสพติด ลดจำนวนผู้เสพยาเสพติดในประเทศไทย 1.2 ล้านคนใน 4 ปี โดยตั้งเป้าหมายไว้ว่าในปีแรกจะดำเนินการให้ได้ถึง 40,000 คนทั่วประเทศ ติดตามช่วยเหลือฟื้นฟู ไม่ให้กลับมาเสพติดซ้ำประมาณ ร้อยละ 80 ภายใน 1 ปี

3. แผนสร้างภูมิคุ้มกันป้องกันยาเสพติด มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้กับประชาชนเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ซึ่งจะเป็นการตัดเพิ่มขึ้นของผู้เสพยาใหม่

4. แผนปราบปรามยาเสพติดและบังคับใช้กฎหมาย ลดผู้ผลิต ผู้ค้าผู้ลักลอบยาเสพติดในทุกระดับ โดยบังคับใช้กฎหมายตามหลักนิติธรรมอย่างเคร่งครัด ใช้มาตรการทางทรัพย์สิน การสืบสวนขยายผลเป็นแนวทางปฏิบัติหลัก

5. แผนความร่วมมือระหว่างประเทศ รัฐบาลจะแสวงหาความร่วมมือกับต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อร่วมกันปราบปรามการผลิต และการค้ายาเสพติด รวมทั้งใช้นโยบายเชิงรุกในการพัฒนาพื้นที่ชายแดนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 9 เพื่อให้ชายแดนมีความเป็นอยู่อย่างสันติ

6. แผนสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดน สกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดนทุกด้าน มิให้มีการลักลอบนำยาเสพติดสู่ประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทางภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

7. แผนบริหารจัดการแบบบูรณาการ ระดมสรรพกำลังทั้งประเทศเข้าแก้ไข ปัญหาเสพติด มีการจัดองค์การ กลไกการแก้ไขปัญหาเสพติดทุกระดับ และบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่น่าสนใจ ดังนี้

1. กฎกระทรวง ว่าด้วยการปฏิบัติการอำพรางเพื่อการสืบสวนความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2555 มีสาระสำคัญ คือ

ข้อ 3 (1) การแทรกซึมหรือฝังตัวเข้าไปในหน่วยงานหรือองค์กรอาชญากรรมยาเสพติดอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน

(2) การล่อซื้อยาเสพติดหรือการปฏิบัติการอำพรางอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นครั้งคราว
ชั่วระยะเวลาหนึ่ง หรือ

(3) การล่อซื้อยาเสพติดหรือการปฏิบัติการอำพรางอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งสามารถ
ดำเนินการได้แล้วเสร็จในคราวเดียวกัน

ข้อ 6 (4) ผู้ขออนุญาตเป็นข้าราชการตำรวจต้องได้รับการรับรองจากผู้บังคับบัญชา
ตำแหน่งตั้งแต่ผู้บังคับการหรือเทียบเท่าขึ้นไป

ข้อ 9 (1) ข้าราชการตำรวจตั้งแต่ผู้บัญชาการหรือเทียบเท่ามีอำนาจอนุญาต
ปฏิบัติการอำพรางตามข้อ 3 (1)

(2) ข้าราชการตำรวจตั้งแต่ผู้กำกับการหรือเทียบเท่ามีอำนาจอนุญาตปฏิบัติการ
อำพรางตามข้อ 3 (2) และ (3)

2. กฎกระทรวงว่าด้วยการครอบครองและให้มีการครอบครองยาเสพติดภายใต้
การควบคุมเพื่อการสืบสวนความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2555
มีสาระสำคัญ คือ

ข้อ 3 ผู้ขออนุญาตครอบครองหรือให้มีการครอบครองยาเสพติดภายใต้การควบคุม
ตามกฎหมายนี้ต้องเป็นข้าราชการตำรวจตำแหน่งตั้งแต่สารวัตรหรือเทียบเท่าขึ้นไป

ข้อ 5 ผู้ขออนุญาตต้องได้รับการรับรองจากผู้บังคับบัญชาแล้วแต่กรณี

(4) ผู้ขออนุญาตเป็นข้าราชการตำรวจต้องได้รับการรับรองจากผู้บังคับบัญชา
ตำแหน่งตั้งแต่ผู้บังคับการหรือเทียบเท่าขึ้นไป

ข้อ 6 ผู้มีอำนาจอนุญาตจะพิจารณาอนุญาตการครอบครองหรือให้มีการครอบครอง
ยาเสพติดภายใต้การควบคุมได้ เมื่อปรากฏว่าเป็นกรณีเพื่อการสืบสวนความผิดตาม
กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดในฐานผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครอง
เพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติด หรือสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำความผิด
ดังกล่าว เฉพาะยาเสพติด ดังต่อไปนี้

(1) ยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ประเภท 2 หรือประเภท 5

(2) วัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 หรือ ประเภท 2

(3) ยาเสพติดให้โทษหรือวัตถุออกฤทธิ์ประเภทอื่นตามที่เลขาธิการคณะกรรมการ
ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเห็นสมควรกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ข้อ 7 การพิจารณาอนุญาตตามข้อ 6

- (1) เพื่อสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดรายสำคัญหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเนื่องจากมีข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดดังกล่าวตามสมควร
- (2) การสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดด้วยวิธีอื่นกระทำได้ยาก หรืออาจเกิดอันตรายหรือความเสียหายในการปฏิบัติหน้าที่ หรือ
- (3) เพื่อประโยชน์ในการขยายผลการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่อยู่เบื้องหลัง

ข้อ 8 ให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติมีอำนาจอนุญาตการครอบครองหรือให้มีการครอบครองยาเสพติดภายใต้การควบคุม ฯลฯ

3. กฎกระทรวง กำหนดคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่พนักงานสอบสวนต้องส่งสิ่งของที่อ้างเป็นยาเสพติดและได้ยึดไว้ไปตรวจพิสูจน์ พ.ศ. 2555

สรุปได้ว่าจากนโยบายของรัฐในเรื่องการแก้ไขปัญหาเสพติดที่ผ่านมาของรัฐบาลทุกยุคที่กล่าวมาข้างต้นทั้งรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือน พบยังไม่ประสบความสำเร็จอย่างแท้จริงในการปราบปรามยาเสพติดของประเทศไทย เห็นได้จากการทำวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับปัญหาเสพติดต่าง ๆ พบว่า สังคมไทยยังไม่พ้นไปจากสถานการณ์ยาเสพติด ทุกครั้งที่มีการสำรวจความรู้สึกของประชาชน ปัญหาเสพติดเป็นปัญหาระดับต้น ๆ ของประเทศ หรือเป็นปัญหอันดับ 1 ของประเทศไทย หากพิจารณาในเชิงโครงสร้างของการแก้ปัญหาเสพติดในภาพรวมน่าจะถือได้ว่าประเทศไทยมีความเป็นมาตรฐานสากลที่นำไปเปรียบเทียบกับนโยบายแห่งรัฐว่าด้วยการแก้ปัญหาเสพติดของนานาชาติ ซึ่งมี การประกาศสงครามยาเสพติด การบำบัดผู้เสพยาเสพติด การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย มาตรวจค้น จับกุมขบวนการยาเสพติดข้ามชาติ และการตอบสนองต่อเสียงของประชาชน ให้มีนโยบายแก้ปัญหาเสพติดเป็นนโยบายเร่งด่วนในทุกรัฐบาลที่ผ่านมา แต่สังคมไทย ยังไม่สามารถก้าวผ่านพ้นปัญหาเสพติดยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาเสพติด การใช้ และการแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นการสะท้อนปัญหาสังคม เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ความยากจน ความแตกแยกในครอบครัว ระบบสังคม ระบบการศึกษา ความอ่อนแอ ของชุมชน เป็นต้น จึงต้องแก้ปัญหาเหล่านี้ไปในเวลาเดียวกัน ในเรื่องโครงสร้าง การบริหาร และอำนาจการปราบปรามยาเสพติดไม่ควรมีความซับซ้อน ควรให้ผู้ปฏิบัติเข้าใจง่าย

รัฐบาลต้องแสดงออกอย่างจริงจังในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจังในการแก้ปัญหา ยาเสพติด โดยเฉพาะการส่งออกถึงเจตจำนง และภาวะผู้นำที่ชัดเจน ต้องใช้มาตรการทาง กฎหมายอย่างเคร่งครัด และปรับกฎหมายให้เป็นเครื่องมือของเจ้าหน้าที่ให้สอดคล้องกับ สภาพการณ์ มีความทันสมัย โดยคำนึงถึงหลักนิติธรรม จัดระบบงบประมาณ และทรัพยากร ในการปฏิบัติ สร้างกลไกในการจูงใจผู้ปฏิบัติงานด้านยาเสพติด (นพดล กรรณิกา และ เกษมสันต์ โชติชาครพันธุ์, 2554)

การประกาศนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นนโยบายแก้ไขเป็นลำดับต้น ๆ เป็นวาระแห่งชาติแต่ดูเหมือนว่าปัญหายาเสพติดจะเป็นปัญหาที่หนักกว่าเดิม เนื่องจาก ไม่มีความต่อเนื่อง จากสภาพของการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วาระแห่งชาติ ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลจึงเป็นงาน“เข็นครกขึ้นภูเขา” ของทุกรัฐบาลไทย ที่ผ่านมาผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาหา นโยบายที่ดีของทั้งรัฐบาลทหาร กับรัฐบาลพลเรือน และความล้มเหลวของนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อให้เป็นแนวทางการพัฒนา ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดต่อไป

แนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดรูปแบบใหม่ในยุครัฐบาลชุดปัจจุบัน

ผู้วิจัยได้เข้าร่วมรับฟังแนวนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดในยุคปัจจุบันของ รัฐบาลทหาร โดย พลเอกไพบูลย์ คุ้มฉายา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ผู้รับผิดชอบ งานแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลทหารของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี พลเอกไพบูลย์ คุ้มฉายา ได้ให้สัมภาษณ์อย่างน่าสนใจในงานประชุมเรื่อง ทิศทางของนโยบาย ยาเสพติดโลก เพื่อนำผลของการประชุมสมัยพิเศษของสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ เรื่องยาเสพติด (UNGASS) ปี ค.ศ. 2016 มาปรับใช้ในประเทศไทย ณ โรงแรมเซ็นทารา แกรนด์แอทเซนทรัล พลาซ่า ลาดพร้าว เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2559 ว่า “วิวัฒนาการ การแก้ไขยาเสพติดเมื่อ 8 ปีที่ผ่านมา มีแนวคิดทำให้โลกปราศจากยาเสพติดด้วยการประกาศ สงคราม แต่เมื่อทำงานร่วมกับยาเสพติดมายาวนานจนถึงปัจจุบัน โลกยอมจำนนให้ยา เสพติด และกลับมาคิดว่าจะอยู่ร่วมกับยาเสพติดได้อย่างไร เปรียบเทียบได้กับคนเป็น มะเร็งที่ไม่มียารักษา ต้องใช้ชีวิตอยู่กับมะเร็งต่อไป ให้ได้อย่างมีความสุข ขณะนี้ทิศทาง

เกี่ยวกับยาเสพติดกำลังเปลี่ยนไป หลายประเทศกำลังพูดถึงการแก้ปัญหาเสพติดในเรื่องสิทธิเสรีภาพ และการดูแลสุขอนามัยของผู้เสพ ทิศทางของการใช้ยาเสพติดเพื่อรักษาอาการป่วย แต่ยังไม่กล้าเขียนและไม่กล้ายอมรับ ทั้งที่มีผลงานวิจัยยืนยัน และมีทิศทางของการยอมรับมากกว่า 70% ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่เรียกร้องให้คำนึงถึงการลงโทษที่ได้สัดส่วน เช่น อันตรายของสารกระตุ้นในกลุ่มแอมเฟตามีนหรือยาบ้าที่มีต่อตนเอง และผู้อื่นในสังคม บทบาทของผู้กระทำผิดมาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุก หลายประเทศนำแนวคิดของประเทศไทยไปใช้ แต่ในไทยทำไม่ได้เพราะติดขัดที่กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ถ้าไม่แก้กฎหมายยาเสพติดก็เดินต่อไปไม่ได้ จึงผลักดันให้ยกร่างกฎหมายยาเสพติดเป็นการปฏิรูปกฎหมายยาเสพติดทั้งระบบ ขณะนี้กฎหมายดังกล่าวอยู่ขั้นตอนคณะกรรมการกฤษฎีกา กฎหมายใหม่จะเปิดช่องให้ศาลมีโอกาสใช้ดุลยพินิจในการลงโทษจำคุก หรือการปรับที่น้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น เมื่อมีเหตุอันสมควรเฉพาะราย โดยพิจารณาถึงความร้ายแรงของการทำความผิด ฐานะของผู้กระทำผิด และพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องการแก้ไขปัญหายาเสพติดต้องดำเนินการให้ครบทั้ง 3 ด้าน คือ ปราบปราม ป้องกัน และบำบัด แต่ที่ผ่านมาการบำบัดทำไม่ได้ติดขัดที่กฎหมาย ดังนั้น ถึงเวลาแล้วหรือไม่ที่จะเปลี่ยนเมทแอมเฟตามีนจากยาเสพติดรุนแรงเป็นยาปกติ เพราะในทางการแพทย์เมทแอมเฟตามีนมีผลทำลายสุขภาพและสมองน้อยกว่าบุหรี่และสุรา แต่สังคมกลับยอมรับบุหรี่และสุรา หลังจากพิจารณาหารือกับกระทรวงสาธารณสุข ศาล อัยการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อหาแนวทางที่เป็นไปได้ในการยกเลิกเมทแอมเฟตามีนจากบัญชียาเสพติด”

ต่อมา พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ให้สัมภาษณ์ถึงกรณีแนวคิดยกเลิกเมทแอมเฟตามีน ออกจากบัญชียาเสพติดให้โทษประเภท 1 ว่าเป็นเพียงแนวคิดจากการประชุมเรื่อง ทิศทางของนโยบายยาเสพติดโลก ดังนั้น จึงต้องนำกลับมาศึกษาตามข้อเสนอที่เสนอมาว่าจะทำอย่างไร พร้อมทั้งต้องมองว่าประเทศเขากับเรามั่นคนละอย่าง และประเทศเราเหมือนกับประเทศเขาหรือไม่เพราะเขาสามารถควบคุมได้ ซึ่งประเทศไทยมีกฎหมายยังไม่สามารถควบคุมได้ อยากได้แบบเขาแต่ไม่เปลี่ยนแปลงตัวเองจะทำได้อย่างไร พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา 2559, หน้า 2)

จึงถือได้ว่าเป็นแนวนโยบายดังกล่าวเป็นจุดเปลี่ยนประเทศไทยสำหรับรูปแบบใหม่ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของไทย แต่ในยุคตั้งแต่ปี พ.ศ. 2497 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งในอดีตเคยมีนโยบายการทำให้ยาเสพติดนั้นให้ถูกต้องตามกฎหมายมาก่อนในยุคของการแก้ไขปัญหา “ฝิ่น” เช่น สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ทรงแก้ไขปัญหาระงับฝิ่นให้การเสพและการจำหน่ายฝิ่นไม่เป็นสิ่งผิดกฎหมาย และจัดตั้งภาษีผูกขาดขึ้น ทั้งนี้ ทรงอนุญาตให้สูบได้เฉพาะคนจีนเท่านั้น ส่วนคนไทยห้ามสูบอย่างเด็ดขาด ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 รัฐบาลได้เข้ามาควบคุมการจำหน่ายฝิ่น โดยการแก้ไขเรื่องฝิ่นให้เป็นไปทางที่ให้คนสูบฝิ่นน้อยลง และยอมให้ผลประโยชน์ตกเป็นของแผ่นดิน เป็นต้น

ความเป็นมาของหน่วยงานปราบปรามยาเสพติด

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด(๒๕๕๘) หรือชื่อย่อเรียกว่า สำนักงาน ป.ป.ส. (Office of the Narcotics Control Board) ก่อตั้งเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2519 ในสมัยรัฐบาลทหารของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ตามพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการและปฏิบัติงาน รุกระงับอื่น ในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้แบ่งส่วนราชการในขณะนั้นเป็น 7 กอง คือ (1) สำนักงานเลขานุการกรม (2) กองนโยบายและแผน (3) กองการต่างประเทศ (4) กองสารนิเทศ (5) กองสืบสวน-สอบสวนและปราบปราม (6) กองนิติการและพิสูจน์หลักฐาน และ (7) กองประสานงานและตรวจสอบ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2528 พลตำรวจตรี เภา สารสิน (ยศขณะนั้น) เป็นเลขาธิการ ป.ป.ส. ได้จัดสร้างอาคารสำนักงานเป็นการถาวรในยุครัฐบาลพลเรือนของ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี จัดสร้างอาคาร 6 ชั้น ในที่ราชพัสดุของกรมธนารักษ์ มีเนื้อที่ 7 ไร่ 3 งาน 42 ตารางวา ถนนดินแดง เป็นสถานที่ตั้งในปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการ

ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ในปัจจุบัน สำนักงาน ป.ป.ส.อยู่ในสังกัดของกระทรวงยุติธรรม มี 24 กอง ประกอบด้วย

1. สำนักงานเลขานุการกรม
2. กองกฎหมาย
3. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ
4. สถาบันบุคลากรด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
5. สถาบันวิชาการและตรวจพิสูจน์ยาเสพติด
6. สถาบันสำรวจและติดตามการปลูกพืชเสพติด
7. สำนักการต่างประเทศ
8. สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กรุงเทพมหานคร
9. สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 1
10. สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค 2
11. สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค 3
12. สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค 4
13. สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 5
14. สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 6
15. สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 7
16. สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 8
17. สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 9
18. สำนักงานตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติด
19. สำนักงานยุทธศาสตร์
20. สำนักปราบปรามยาเสพติด
21. กองป้องกันยาเสพติด
22. กองประสานการบำบัดรักษาเสพติด
23. กลุ่มตรวจสอบภายใน
24. กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร

ปัจจุบันมี พลเอก ไพบูลย์ คุ้มฉายา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นประธาน กรรมการศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ และหัวหน้าฝ่ายกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เป็นผู้กำกับดูแล สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด

กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (2553) อธิบายถึงประวัติความเป็นมา ของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด หรือ บช.ปส. ไว้ดังนี้

กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (บช.ปส.) เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2535 โดย พลตำรวจเอก สุวัจน์ อมรวิวัฒน์ อธิบดีกรมตำรวจ ได้จัดตั้งขึ้น ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย (ฉบับที่ 18) พ.ศ. 2535 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอนที่ 10 ลงวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 สมัยรัฐบาลทหารของ นายอานันท์ ปันยารชุน ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

ต่อมาในปี พ.ศ.2539 พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2539 ได้กำหนดให้กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด แบ่งออกเป็น 4 กองบังคับการ คือ กองบังคับการอำนวยการ กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 2 และกองบังคับการสอบสวน มีหน้าที่ ในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดทั่วราชอาณาจักร ตามกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งมีกำลังพลรวมทั้งสิ้น 1,431 คน

ในปี พ.ศ.2548 พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติพ.ศ. 2548 ให้แบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นกองบัญชาการตำรวจปราบปราม ยาเสพติด และได้ออกกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการเป็นกองบังคับการ พ.ศ. 2548 เป็น 5 กองบังคับการ คือ (1) กองบังคับการอำนวยการ (2) กองบังคับการตำรวจปราบปราม ยาเสพติด 1 (3) กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 2 (4) กองบังคับการตำรวจ-ปราบปรามยาเสพติด 3 และ (5) กองบังคับการสอบสวน มีหน้าที่ในการป้องกันและ-ปราบปรามยาเสพติดทั่วราชอาณาจักร ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกี่ยวกับยาเสพติด มีกำลังพล รวมทั้งสิ้น 1,165 คน

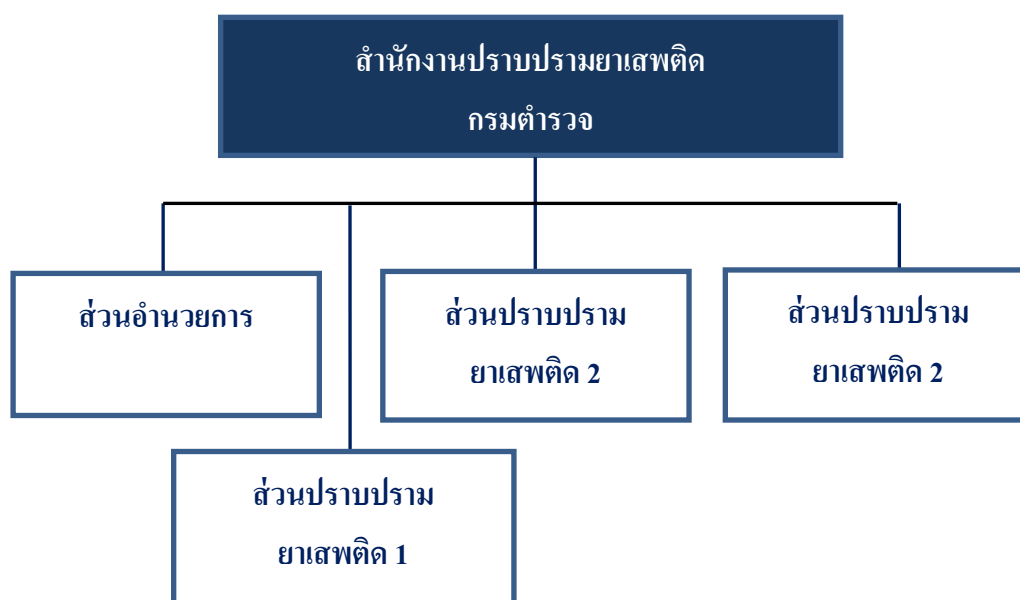
ในปี พ.ศ. 2552 พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ได้ออกกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการเป็นกองบังคับการหรือส่วนราชการอย่างอื่นในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2552 มาตรา 5 (21) ซึ่งมีโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

ในปี พ.ศ. 2552 พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2552 มาตรา 5 (21) กำหนดให้มีโครงสร้างเป็น 6 กองบังคับการ คือ (1) ในปี พ.ศ. 2548 พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2548 ให้แบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด และได้ออกกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการเป็นกองบังคับการ พ.ศ. 2548 เป็น 6 กองบังคับการ คือ (1) กองบังคับการอำนวยการ (2) กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 1 (3) กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 2 (4) กองบังคับการสอบสวนกองบังคับ 3 (5) กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 4 และ (6) กองบังคับการข่าวกรองยาเสพติด และ 1 กองกำกับการ คือ กองกำกับการปฏิบัติการพิเศษ มีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดทั่วราชอาณาจักร ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด มีกำลังพลรวมทั้งสิ้น 1,097 คน

โครงสร้างของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการเป็นกองบังคับการหรือส่วนราชการอย่างอื่นในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 ลงวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2556 แบ่งส่วนราชการเป็นกองบังคับการเป็น ดังนี้

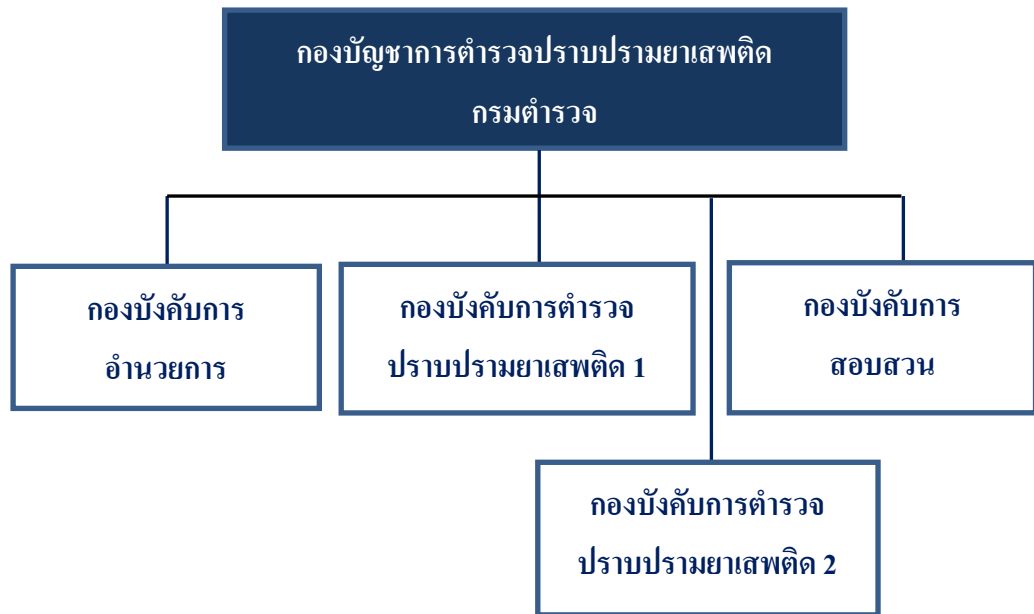
1. กองบังคับการอำนวยการ
2. กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 1
3. กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 2
4. กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 3
5. กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 4
6. กองบังคับการข่าวกรองยาเสพติด
7. กองบังคับการสกัดกั้นการลำเลียงยาเสพติด
8. กองกำกับการ คือ กองกำกับการปฏิบัติการพิเศษ

มีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดทั่วราชอาณาจักร ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด มีกำลังพลรวมทั้งสิ้น 1,097 คน

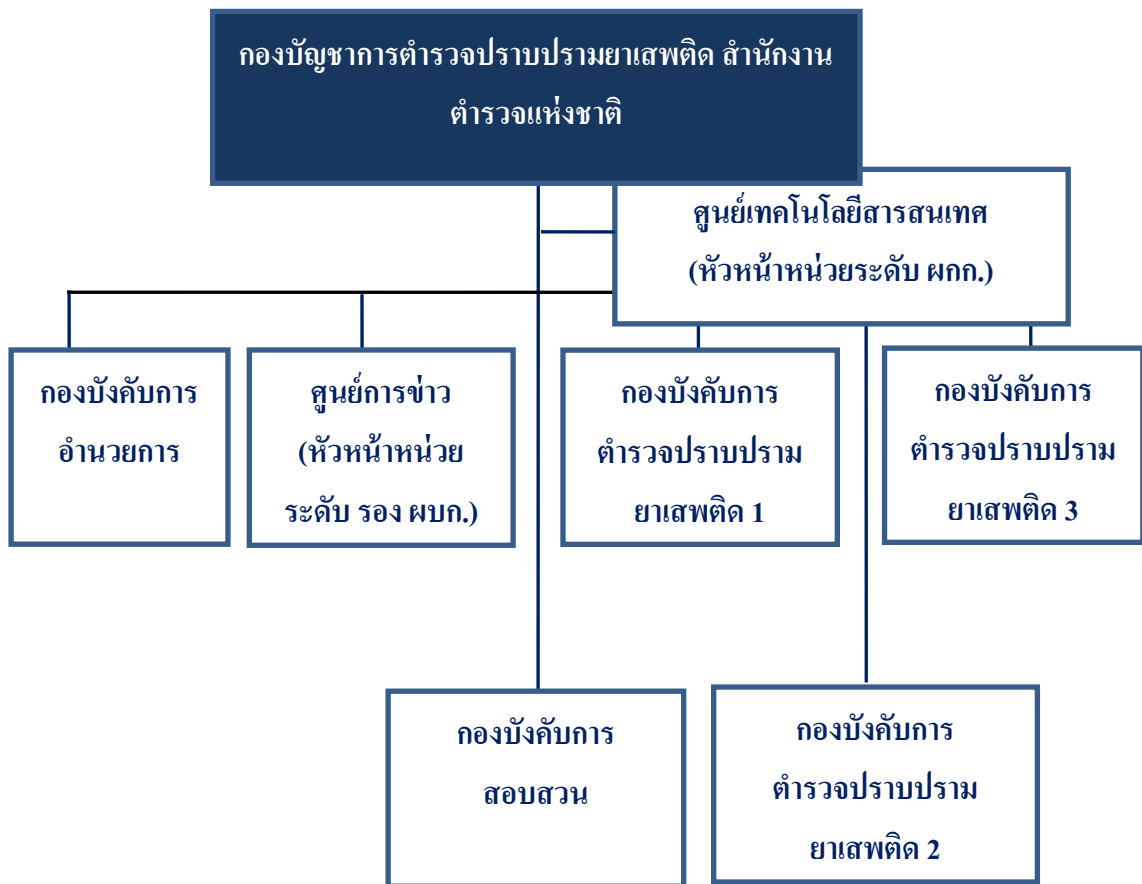
ภาพ 3 โครงสร้างตาม ก.ตร. วิสามัญ ครั้งที่ 3/2533 เมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2533

ที่มา. จาก กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (หน้า 6), โดย กองบัญชาการ-
ตำรวจปราบปรามยาเสพติด, 2553, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

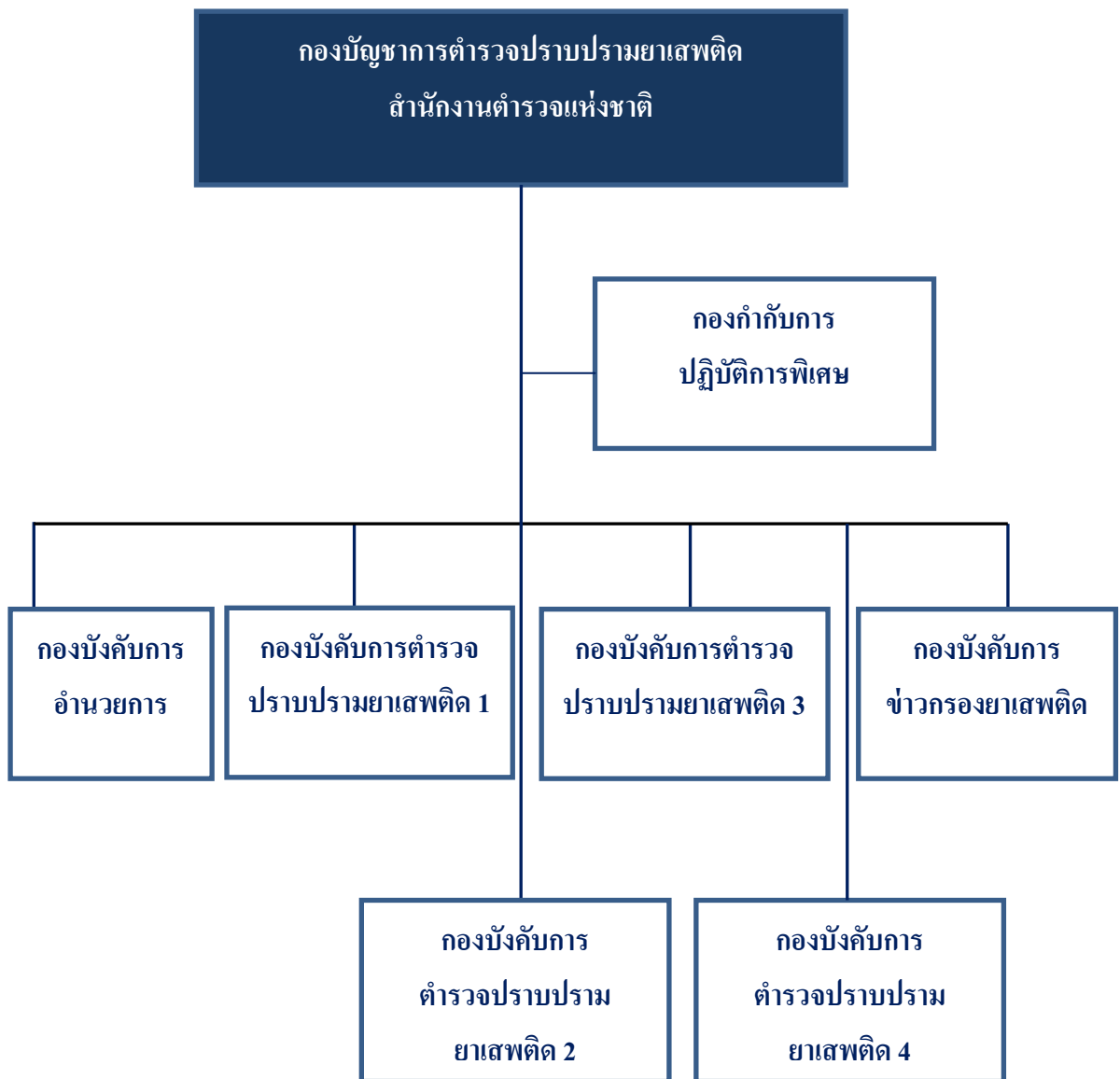
ภาพ 4 โครงสร้างตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย (ฉบับที่ 18) พ.ศ. 2535

ที่มา. จาก กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (หน้า 10), โดย กองบัญชาการ-
ตำรวจปราบปรามยาเสพติด, 2553, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

ภาพ 5 โครงสร้างตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2548 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการเป็นกองบังคับการ พ.ศ. 2548

ที่มา. จาก กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (หน้า 13), โดย กองบัญชาการ-ตำรวจปราบปรามยาเสพติด, 2553, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

ภาพ 6 โครงสร้างตาม พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการเป็นกองบังคับการหรือส่วนราชการ อื่นๆในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2552

ที่มา. จาก กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (หน้า 17), โดย กองบัญชาการ-ตำรวจปราบปรามยาเสพติด, 2553, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

ภาพ 7 โครงสร้างตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการเป็นกองบังคับการหรือส่วนราชการ
 อื่นในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556

ที่มา. จาก แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประจำปี 2558 สำนักงาน-
 ตำรวจแห่งชาติ (หน้า 3), โดย ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด สำนักงาน-
 ตำรวจแห่งชาติ, 2558, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

ตาราง 1

เปรียบเทียบผู้บัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดกับรัฐบาลทหารหรือรัฐบาลพลเรือน

ลำดับ	ผู้บัญชาการตำรวจ ปราบปรามยาเสพติด	นายกรัฐมนตรี	รัฐบาลทหาร/ รัฐบาลพลเรือน
1.	พล.ต.อ. โกวิท ภักดีภูมิ	นายอานันท์ ปันยารชุน	รัฐบาลทหาร
2.	พล.ต.อ. สมชาย มิตินทางกูร	นายอานันท์ ปันยารชุน	รัฐบาลทหาร
		นายบรรหาร ศิลปะอาชา	รัฐบาลพลเรือน
3.	พล.ต.อ. นพดล สมบูรณ์ทรัพย์	นายบรรหาร ศิลปะอาชา	รัฐบาลพลเรือน
		พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ	รัฐบาลพลเรือน
4.	พล.ต.ท.คมกฤช พัฒน์พงศ์พานิช	นายชวน หลีกภัย	รัฐบาลพลเรือน
5.	พล.ต.อ. เจริญพันธ์ ดามาพงศ์	นายชวน หลีกภัย	รัฐบาลพลเรือน
		นายทักษิณ ชินวัตร	รัฐบาลพลเรือน
6.	พล.ต.ท. อินธเดช พรพิรพาน	นายทักษิณ ชินวัตร	รัฐบาลพลเรือน
7.	พล.ต.อ. เฉลิมเดช ชมพูนุท	นายทักษิณ ชินวัตร	รัฐบาลพลเรือน
8.	พล.ต.อ. วัชรพล ประสารราชกิจ	นายทักษิณ ชินวัตร	รัฐบาลพลเรือน
		พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์	รัฐบาลทหาร
9.	พล.ต.อ. สุวัฒน์ จันทร์อิทธิกุล	พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์	รัฐบาลทหาร
10.	พล.ต.อ. วุฒิ ลิปต์พลลภ	พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์	รัฐบาลทหาร
		นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ	รัฐบาลพลเรือน
11.	พล.ต.ท. อติเทพ ปัญจมานนท์	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ	รัฐบาลพลเรือน
		นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร	รัฐบาลพลเรือน
12.	พล.ต.ท. ชัยวัฒน์ โชติมา	นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร	รัฐบาลพลเรือน
13.	พล.ต.ท. สุรพล ทวนทอง	นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร	รัฐบาลพลเรือน
		พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา	รัฐบาลทหาร
14.	พล.ต.ท. เรวัช กลิ่นเกสร	พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา	รัฐบาลทหาร

อำนาจหน้าที่ของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด “พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2552” (2552) มาตรา 5 (21) มีดังนี้

1. เป็นฝ่ายการอำนวยความสะดวกด้านยุทธศาสตร์ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในด้านการวางแผนควบคุมการตรวจสอบให้คำแนะนำ และเสนอแนะกฎปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด และหน่วยงานในสังกัด
2. ปฏิบัติงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายอันเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด กฎหมายอื่น ๆ อันเกี่ยวกับความผิดทางอาญาทั่วราชอาณาจักร
3. ดำเนินการเพื่อให้มีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่ได้มาเนื่องจากการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
4. ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดทั่วราชอาณาจักร
5. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดทั้งในประเทศและต่างประเทศ
6. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (บช.ปส.) ได้รับผิดชอบโครงการปราบปรามยาเสพติดรายสำคัญ และลดความเดือดร้อนของประชาชน ตามนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดตามคำสั่งที่ 82/2552 ลงวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2552 ในการปฏิบัติงานตามโครงการดังกล่าวตามพันธกิจของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด โดยมีรายการเกี่ยวกับสถานการณ์เป้าหมายแนวทางปฏิบัติ และความรับผิดชอบตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 82/2552

โครงการปราบปรามยาเสพติดรายสำคัญและลดความเดือดร้อนของประชาชนตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 82/2552 ลงวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2552 แบ่งเป็น

เป้าหมายเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนางานปราบปรามยาเสพติดโดยกำหนดเป้าหมาย 4 ประเภท ได้แก่

เป้าหมายที่ 1 ปราบปรามเครือข่าย/กลุ่มการค้ายาเสพติดรายสำคัญ ทั้งเครือข่ายอาชญากรรมยาเสพติดข้ามชาติ และเครือข่ายการค้ายาเสพติดรายสำคัญในประเทศ

ให้มากขึ้นกว่าปี พ.ศ. 2551 โดยพิจารณาจากจำนวนเครือข่ายที่ถูกปราบปราม ทำลาย จำนวนทรัพย์สินที่ถูกยึดอายัด และปริมาณยาเสพติดของกลางที่ยึดได้

เป้าหมายที่ 2 สนับสนุนมาตรการปราบปรามในพื้นที่ หมู่บ้าน และชุมชน และ ไร่ต่าง ๆ ที่กำหนดเป็นเป้าหมาย จนสามารถทำให้สถานการณ์ด้านการค้า และแพร่ระบาด ในพื้นที่ดังกล่าวอยู่ในสถานการณ์ที่ดีขึ้น ลดความเดือดร้อนของประชาชน

เป้าหมายที่ 3 พัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินการต่อข้อร้องเรียนของประชาชน ให้ได้ผลดำเนินงานจำนวนร้อยละ 70 ของจำนวนข้อมูลที่จัดส่งให้หน่วยปฏิบัติ

เป้าหมายที่ 4 เพิ่มประสิทธิภาพการสกัดกั้นเส้นทางลำเลียงยาเสพติดในพื้นที่ ตอนในโดยกำหนดพื้นที่ภาคเหนือ และจุดนำเข้ายาเสพติดจากเครือข่ายการค้ายาเสพติด ข้ามชาติ โดยกำหนดท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เป็นเป้าหมายหลัก

แนวทางการดำเนินงานบูรณาการส่วนที่สำคัญ

บูรณาการกำลังด้านการข่าวและปราบปรามยาเสพติดจากทุกหน่วยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและต่างประเทศ ดำเนินยุทธการปราบปรามเครือข่ายอาชญากรรมยาเสพติดข้ามชาติ เพื่อลดอิทธิพลและบทบาทของเครือข่ายการค้ายาเสพติดข้ามชาติที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย

บูรณาการกำลังด้านการข่าวและปราบปรามยาเสพติดจากทุกหน่วยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนกลาง ภูมิภาค และจังหวัด ดำเนินยุทธการปราบปรามเครือข่ายยาเสพติดระดับ สำคัญในระดับต่าง ๆ เพื่อลดเครือข่ายการค้ายาเสพติดภายในประเทศ

กำหนดมอบหมายชุดปฏิบัติการปราบปรามยาเสพติด รับผิดชอบในการลดปัญหา การแพร่ระบาดยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน และไร่ต่าง ๆ ที่กำหนดเป็นเป้าหมาย รวมทั้ง จัดระบบดำเนินการต่อเรื่องร้องเรียนของประชาชนให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมในพื้นที่ โดยให้ทุกจังหวัดและอำเภอเป้าหมายสำคัญ สืบสวน ปราบปราม ปิดล้อม ตรวจสอบพื้นที่ อย่างจริงจังต่อเนื่อง และบูรณาการกับไร่ต่าง ๆ เพื่อลดปัญหาการแพร่ระบาดในชุมชน และพื้นที่อย่างจริงจังเป็นรูปธรรม

เพิ่มประสิทธิภาพการสกัดกั้นเส้นทางลำเลียงยาเสพติดตอนใน และจุดนำเข้า ที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ โดยจัดให้มีชุดปฏิบัติการสกัดกั้น สร้างความร่วมมือให้แก่ อุปกรณ์ประจำจุดตรวจ สร้างเครือข่ายข้อมูลเชื่อมโยง

ใช้มาตรการสืบสวนทางการเงิน มาตรการทางด้านทรัพย์สินแบบบูรณาการ และมาตรการบังคับโทษปรับเพื่อตัดวงจรทุนของเครือข่าย/กลุ่มการค้ายาเสพติดทุกระดับ

การจัดโครงสร้าง กลไก กำลังปฏิบัติการ การจัดทำแผนยุทธการ การบูรณาการ กำลังร่วม การสร้างเอกภาพงานการข่าว ฯลฯ ตามแนวทางข้างต้น ให้คณะอนุกรรมการ-ปราบปรามยาเสพติดเป็นผู้กำหนดและออกคำสั่งแผนยุทธการที่เกี่ยวข้อง เพื่อสามารถบูรณาการกำลังร่วมทุกหน่วย

ตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์

1. จำนวนเครือข่ายการค้ายาเสพติดรายสำคัญที่ถูกจับกุมได้เพิ่มขึ้น
2. จำนวนนักค้ายาเสพติดที่ถูกจับกุมได้ โดยการขยายผลการสืบสวน การสอบสวน และการข่าวมากขึ้น

3. จำนวนคดี และมูลค่าทรัพย์สินที่ยึด/อายัดได้ในคดียาเสพติดเพิ่มสูงขึ้นร้อยละของเรื่องร้องเรียนหรือแจ้งข้อมูลเบาะแสของประชาชนที่ได้ดำเนินการแล้วเสร็จเพิ่มสูงขึ้น

ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 82/2552 ลงวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2552 กำหนดยุทธศาสตร์และกลไกป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามนโยบายของรัฐบาลรัฐป้องกัน และ 2 โครงการหลักเพื่อให้ทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติในป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด และหนึ่งในโครงการ/กิจกรรมดังกล่าว กำหนดให้มี

“โครงการปราบปรามยาเสพติดรายสำคัญและลดความเดือดร้อนของประชาชน” เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ดังกล่าว

โครงการปราบปรามยาเสพติดมีเป้าหมายของโครงการเพื่อปราบปราม ทำลายโครงสร้างเครือข่ายการค้าที่ยังหลงเหลืออยู่โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มเครือข่ายการค้ายาเสพติดที่เชื่อมโยงกับเรือนจำ ฯลฯ ดำเนินการขอความร่วมมือจากประชาชนเพื่อป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้ได้ผลในระดับที่น่าพอใจ และสกัดกั้นจับกุมยาเสพติดที่ลำเลียงผ่านเส้นทางสำคัญในพื้นที่ตอนในที่เสี่ยงต่อการลำเลียงยาเสพติดให้ได้มากยิ่งขึ้น

หน่วยงานที่รับผิดชอบเป็นเจ้าภาพหลักดำเนินโครงการปราบปรามยาเสพติด รายสำคัญและลดความเดือดร้อนของประชาชน คือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (โดยผ่านกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด) มีเจ้าภาพร่วม คือ กระทรวงยุติธรรม (กรมสอบสวนคดีพิเศษ/สำนักงาน ป.ป.ส./สำนักงานปปง./สำนักงานป.ป.ท.) เจ้าภาพรอง

คือ กระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงฯ/กรมการปกครอง) กองบัญชาการ-
กองทัพอากาศ (กองทัพบก/กองทัพอากาศ) กรมสรรพากร และผู้รับผิดชอบ
พื้นที่ คือ ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด

ผลการปราบปรามยาเสพติดของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ของรัฐบาลทหารกับรัฐบาลพลเรือน

กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (2558) สรุปผลการปราบปรามยาเสพติดของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดไว้ ดังนี้

ผลการดำเนินที่ 1 การปราบปรามยาเสพติดรัฐบาลทหารของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ประจำปี พ.ศ. 2558

1. การจับกุมคดียาเสพติด 388 คดี ผู้ต้องหา 793 คน
2. ตรวจยึดของกลาง
 - 2.1 ยาบ้า 40,440,432 เม็ด
 - 2.2 ไอซ์ 584.14 กิโลกรัม
 - 2.3 เฮโรอีน 56.07 กิโลกรัม
 - 2.4 กัญชาแห้ง 4,461.21 กิโลกรัม
3. การยึดทรัพย์สินค้ายาเสพติด 227 ราย มูลค่าทรัพย์สิน 207.89 ล้านบาท

ผลการดำเนินที่ 2 การปราบปรามยาเสพติดรัฐบาลพลเรือนของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ประจำปี พ.ศ. 2557

1. การจับกุมคดียาเสพติด 357 คดี ผู้ต้องหา 703 คน
2. ตรวจยึดของกลาง
 - 2.1 ยาบ้า 45,378,467 เม็ด
 - 2.2 ไอซ์ 452.35 กิโลกรัม
 - 2.3 เฮโรอีน 225.29 กิโลกรัม
 - 2.4 กัญชาแห้ง 3,875.48 กิโลกรัม

3. การยึดทรัพย์สินค้าเคปติค 318 รายการค่าทรัพย์สิน 300.43 ล้านบาท
ผลการดำเนินที่3 การปราบปรามยาเสพติดรัฐบาลพลเรือนของนางสาวยิ่งลักษณ์

ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ประจำปี พ.ศ. 2556

1. การจับกุมคดียาเสพติด 425 คดี ผู้ต้องหา 878 คน

2. ตรวจยึดของกลาง

2.1 ยาบ้า 71,724,331 เม็ด

2.2 ไอซ์ 1,181.40 กิโลกรัม

2.3 เฮโรอีน 602.41 กิโลกรัม

2.4 กัญชาแห้ง 4,388.73 กิโลกรัม

3. การยึดทรัพย์สินค้าเคปติค 255 รายการค่าทรัพย์สิน 166.89 ล้านบาท

ผลการดำเนินที่4 การปราบปรามยาเสพติดรัฐบาลพลเรือนของนางสาวยิ่งลักษณ์

ชินวัตรนายกรัฐมนตรี ประจำปี พ.ศ. 2555

1. การจับกุมคดียาเสพติด 418 คดี ผู้ต้องหา 851 คน

2. ตรวจยึดของกลาง

2.1 ยาบ้า 69,907,331 เม็ด

2.2 ไอซ์ 1,172.19 กิโลกรัม

2.3 เฮโรอีน 602.41 กิโลกรัม

2.4 กัญชาแห้ง 4,088.73 กิโลกรัม

3. การยึดทรัพย์สินค้าเคปติค 255 รายการค่าทรัพย์สิน 166.89 ล้านบาท

ผลการดำเนินที่ 5 การปราบปรามยาเสพติดรัฐบาลพลเรือนของ นายอภิสิทธิ์

เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ประจำปี พ.ศ. 2553

1. การจับกุมคดียาเสพติด 388 คดี ผู้ต้องหา 1,899 คน

2. ตรวจยึดของกลาง

2.1 ยาบ้า 15,939,403 เม็ด

2.2 ไอซ์ 2,495.043 กิโลกรัม

2.3 เฮโรอีน 85.565 กิโลกรัม

2.4 กัญชาแห้ง 50,127.843 กิโลกรัม

3. การยึดทรัพย์สินค้าเคหะ-รายมูลค่าทรัพย์สิน-ล้านบาท

ผลการดำเนินที่ 6 การปราบปรามยาเสพติดรัฐบาลทหารของ พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี ประจำปี พ.ศ. 2550

1. การจับกุมคดียาเสพติด 1,693 คดี ผู้ต้องหา 2,367 คน

2. ตรวจยึดของกลาง

2.1 ยาบ้า 3,472,150 เม็ด

2.2 ไอซ์ 74.608 กิโลกรัม

2.3 เฮโรอีน 72.462 กิโลกรัม

2.4 กัญชาแห้ง 12,984.011 กิโลกรัม

3. การยึดทรัพย์สินค้าเคหะ-รายมูลค่าทรัพย์สิน-ล้านบาท

ผลการดำเนินที่ 7 การปราบปรามยาเสพติดรัฐบาลพลเรือนของ ดร. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ประจำปี พ.ศ. 2547

1. การจับกุมคดียาเสพติด 530 คดี ผู้ต้องหา 788 คน

2. ตรวจยึดของกลาง

2.1 ยาบ้า 11,358,200 เม็ด

2.2 ไอซ์ 296.06 กิโลกรัม

2.3 เฮโรอีน 436.21 กิโลกรัม

2.4 กัญชาแห้ง 1,234.26 กิโลกรัม

3. การยึดทรัพย์สินค้าเคหะ-รายมูลค่าทรัพย์สิน-ล้านบาท

ผลการดำเนินที่ 8 การปราบปรามยาเสพติดรัฐบาลพลเรือนของ ดร. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ประจำปี พ.ศ. 2546

1. การจับกุมคดียาเสพติด 734 คดี ผู้ต้องหา 1,028 คน

2. ตรวจยึดของกลาง

2.1 ยาบ้า 21,602,000 เม็ด

2.2 ไอซ์ 243.08 กิโลกรัม

2.3 เฮโรอีน 240.08 กิโลกรัม

2.4 กัญชาแห้ง 243.08 กิโลกรัม

3. การยึดทรัพย์สินค้าเคหสถาน-รายมูลค่าทรัพย์สิน-ล้านบาท

ผลการดำเนินที่ 9 การปราบปรามยาเสพติดรัฐบาลพลเรือนของนายบรรหาร

ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี ประจำปี พ.ศ. 2538

1. การจับกุมคดียาเสพติด 739 คดี ผู้ต้องหา 1,019 คน

2. ตรวจยึดของกลาง

2.1 ยาบ้า 2,309,740 เม็ด

2.2 ไอซ์ 12.683 กิโลกรัม

2.3 เฮโรอีน 109.737 กิโลกรัม

2.4 กัญชาแห้ง 92.570 กิโลกรัม

3. การยึดทรัพย์สินค้าเคหสถาน-รายมูลค่าทรัพย์สิน-ล้านบาท

ตาราง 2

เปรียบเทียบการจับกุมผู้ต้องหาเคหสถานของ บช.ปส. ระหว่างรัฐบาลทหารกับรัฐบาลพลเรือน

ปี พ.ศ.	2538*	2546	2547	2550*	2553	2555	2556	2557	2558*
จับกุม ผู้ต้องหา	1,019	1,028	788	2,367	1,899	851	878	703	793

หมายเหตุ: * หมายถึง รัฐบาลทหาร

ที่มา. จาก รายงานผลการปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (หน้า 10), โดย กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด, 2558, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

ตาราง 3

งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณของหน่วยงานกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ปี พ.ศ. 2556-2559

ปีงบประมาณ	กิจกรรมสืบสวนปราบปรามผู้ผลิตและผู้ค้ายาเสพติด	กิจกรรมการอำนวยความสะดวกและสนับสนุนด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด	กิจกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ปราบปรามยาเสพติด)	รวม
2556	749,492,780	166,342,300	-	915,835,080
2557	1,381,824,600	174,352,000	-	1,556,176,600
2558	1,126,212,900	201,689,900	-	1,327,902,800
2559	1,513,849,000	250,797,300	-	1,855,311,100

ที่มา. จาก รายงานผลการปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (หน้า 12), โดย กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด, 2558, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

บทที่ 4

บทวิเคราะห์การแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือน: การเปรียบเทียบเชิงนโยบายที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด

การวิจัยการแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือน: การเปรียบเทียบเชิงนโยบายที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดฉบับนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งศึกษาแนวคิด ทฤษฎี สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ กฎหมาย และระเบียบคำสั่ง รวมทั้งการวิเคราะห์ และแปลความหมาย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ โดยกำหนดการศึกษาเป็นการวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยสืบค้นข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) รวมทั้งศึกษาระเบียบข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานยาเสพติด สำหรับอ้างอิงและใช้ประมวลผล ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิเคราะห์เป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของเป้าประสงค์หลัก

และเป้าประสงค์รอง ในการแก้ปัญหายาเสพติด และการปฏิบัติ

ตามนโยบายยาเสพติดระหว่างรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือน

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อการปฏิบัติงานของกองบัญชาการ

ตำรวจปราบปรามยาเสพติด ระหว่างรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือน

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์แนวทางเชิงนโยบายด้านยาเสพติดของประเทศไทย

ให้รองรับกับสถานการณ์ปัจจุบัน

**ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของเป้าประสงค์หลัก
และเป้าประสงค์รอง ในการแก้ปัญหายาเสพติด และการปฏิบัติ
ตามนโยบายยาเสพติดระหว่างรัฐบาลทหาร
และรัฐบาลพลเรือน**

จากการศึกษา พบว่า ในอดีตที่ผ่านมา รัฐบาลมีบทบาทในการกำหนดรูปแบบ
ทางการเมืองการปกครอง ซึ่งหมายความว่ารวมถึงการออกแบบแนวทางการแก้ไขปัญหายา
เสพติดของสังคม โดยรัฐบาลมีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการให้ประเทศชาติมีความเจริญ
รุ่งเรือง ประชาชนมีความสุขอยู่ดีกินดี สุขภาพร่างกายแข็งแรง สังคมมีความปลอดภัย
และเกิดความสงบเรียบร้อย และดำเนินไปด้วยความถูกต้องเหมาะสมตามทำนองคลองธรรม
เครื่องมือสำคัญที่มีประสิทธิภาพ คือ กฎหมายที่สอดคล้องกับค่านิยมและระบบความเชื่อ
ของประชาชนในสังคมเป็นสำคัญ กฎหมายต้องมีความชอบธรรมภายใต้พื้นฐานของ
การยอมรับจากประชาชนส่วนใหญ่โดยสามารถนำมาเทียบเคียงรูปแบบนโยบายการแก้ไข
ยาเสพติดของต่างประเทศซึ่งพัฒนาตามสถานการณ์โลกที่มีความเปลี่ยนแปลงไปอย่าง
รวดเร็ว และมีความซับซ้อนมากขึ้น ในระยะเริ่มต้นเกือบทุกประเทศทั่วโลกแก้ไขปัญห
ยาเสพติด ด้วยวิธีการควบคุมและลงโทษผู้กระทำความผิดคดียาเสพติดอย่างรุนแรง
ซึ่งผลจากการดำเนินนโยบาย พบว่า ยิ่งการปราบปรามผู้กระทำความผิดและบทลงโทษ
มีความรุนแรงมากขึ้นเท่าใด จำนวนผู้กระทำความผิดกลับเพิ่มสูงขึ้น (ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์
2556) และจากการศึกษาข้อมูลบริบทสถานการณ์ยาเสพติดโลก สำหรับประเทศไทย
ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้น มีการพัฒนารูปแบบการแก้ปัญหายาเสพติดมาตลอด ตามวิถี
ค่านิยมและความเชื่อ ต่อมาภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 เป็นระบอบ
การปกครองแบบประชาธิปไตย จนถึงปัจจุบันประเทศไทยมีผู้บริหารปกครองประเทศ
หรือนายกรัฐมนตรี จำนวน 29 คน ซึ่งสามารถจำแนกรูปแบบรัฐบาลได้เป็น 2 รูปแบบ
ได้แก่ (1) รัฐบาลทหาร และ (2) รัฐบาลพลเรือน โดยทั้งรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือน
ต่างให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดตลอดมา ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีที่มาของ
อำนาจทางการเมืองแตกต่างกัน แต่ทั้งรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนจะกำหนด

รูปแบบมาตรการใด ๆ โดยยึดหลักการสำคัญที่ต้องได้รับการยอมรับของประชาชน ซึ่งเป็นการสร้างความชอบธรรมในการบริหารประเทศ ทั้งนี้ รัฐบาลจะแถลงนโยบาย ด้านต่าง ๆ รวมถึงแถลงนโยบายด้านยาเสพติดต่อประชาชน ดังนี้ รัฐบาลทหาร เน้นการปราบปราม การป้องกัน และการบำบัดรักษา ได้แก่

1. นโยบายรัฐบาลทหารของ นายอานันท์ ปันยารชุน

แถลงเมื่อวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2534 มีสาระสำคัญว่า เร่งรัดการป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติดให้ได้ผลโดยเร็วที่สุด โดยใช้อำนาจที่มีอยู่ตามกฎหมายอย่างเต็มที่ ในการปราบปรามการผลิต การค้า และการบริโภคยาเสพติด ปรับปรุงกฎหมายและกาใช้บังคับ กฎหมายให้เกิดผลอย่างแท้จริง และดำเนินการกวาดล้างการใช้ยากระตุ้นประสาทอย่าง เข้มงวด และเร่งปราบปรามจับกุมผู้ผลิตและผู้ขายที่ผิดกฎหมายอย่างเด็ดขาด

2. นโยบายรัฐบาลทหารของ พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

แถลงเมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2549 มีสาระสำคัญว่า ได้กำหนดให้ การแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นนโยบายสำคัญที่รัฐบาลจะต้องดำเนินการโดยกำหนดแนวทาง และกรอบดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยกำหนดแนวทางการดำเนินงาน สร้างความเข้มแข็งของทุกชุมชนท้องถิ่นและประชาคมให้สามารถจัดการตนเองเกี่ยวกับ ความเป็นอยู่ ส่งเสริมบทบาทของครอบครัว ชุมชน องค์กรอาสาสมัคร ภาคธุรกิจ สถาบัน ศาสนา สถาบันการศึกษา และแก้ไขปัญหายาสังคม ปัญหายาเสพติด อย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

3. นโยบายรัฐบาลทหารของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

แถลงเมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2557 มีสาระสำคัญว่า ได้กำหนดให้ปัญหา ยาเสพติดเป็นปัญหาเฉพาะหน้าที่ต้องได้รับการป้องกันและแก้ไขโดยการบังคับใช้ กฎหมายที่เข้มงวดและจัดการปัญหาอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงต่อเนื่องให้เบ็ดเสร็จ

เหมือนกันค่อนข้างมากกับรัฐบาลพลเรือนโดยเน้นการปราบปราม การป้องกัน และการบำบัดรักษาเช่นเดียวกัน ได้แก่

1. นโยบายรัฐบาลพลเรือนของ นายบรรหาร ศิลปอาชา

แถลงเมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 มีสาระสำคัญว่า การรักษาความสงบ เรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

ทุกประเภทอย่างจริงจัง ด้วยการสนับสนุนปัจจัยการดำเนินงานอย่างเต็มที่ ขยายงานด้านชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ให้ความรู้ประชาชนและองค์กรประชาชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มอาสาสมัคร และส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม รวมทั้งเร่งรัดปราบปรามการผลิตและการค้ายาเสพติด ส่งเสริมโครงการภาครัฐและภาคเอกชน ที่มุ่งบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด เพื่อให้คนเหล่านั้นกลับมาเป็นกำลังของชาติ

2. นโยบายรัฐบาลพลเรือนของ พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ

แถลงเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2539 มีสาระสำคัญว่า ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทุกประเภทอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิต และการค้ายาเสพติด ยาบ้า และสารออกฤทธิ์ต่อประสาทอื่น รวมทั้งรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงมหันตภัยและโทษของสิ่งดังกล่าว

3. นโยบายรัฐบาลพลเรือนของ นายชวน หลีกภัย

แถลงเมื่อวันที่ 20-21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 มีสาระสำคัญว่า การบรรเทาปัญหาด้านสังคมเพิ่มประสิทธิภาพระบบงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถอำนวยความสะดวกและดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยเฉพาะในด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมการค้ายาเสพติด

4. นโยบายรัฐบาลพลเรือนของ ดร. ทักษิณ ชินวัตร

แถลงเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 มีสาระสำคัญว่า เร่งจัดตั้งสถานบำบัดผู้ติดยาเสพติดควบคู่ไปกับการปราบปรามและป้องกันโดยเสริมสร้างสังคมเข้มแข็ง รัฐบาลจะพัฒนาคนให้สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ และสติปัญญา รวมทั้งเสริมสร้างสังคมให้เข้มแข็งและยั่งยืนเพื่อให้ประเทศไทยเป็นสังคมคุณภาพ สังคมคุณธรรม และสังคมที่สมดุล ด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดรัฐบาลจะเร่งรัดดำเนินการเพื่อให้การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภายใต้นโยบายระยะเร่งด่วน โดยหลักการป้องกัน นำหน้าการปราบปราม ผู้เสพต้องได้รับการรักษา ผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษโดยเด็ดขาด

5. นโยบายรัฐบาลพลเรือนของ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

แถลงเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2551 มีสาระสำคัญว่า เร่งรัดการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นระบบ ทั้งด้านการป้องกันปราบปราม การบำบัดรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดควบคู่กับการปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และมีการบังคับใช้กฎหมายโดยเคร่งครัด รวมทั้งขยายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน และนานาชาติในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

6. นโยบายรัฐบาลพลเรือนของ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร

แถลงเมื่อวันที่ 23-24 สิงหาคม พ.ศ. 2554 มีสาระสำคัญว่า การแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยกำหนดให้การแก้ไขและป้องกันปัญหายาเสพติดเป็น “วาระแห่งชาติ” ใช้ทฤษฎีศาสตร์ พลังแผ่นดินอาชญาเสพติด โดยยึดหลักนิติธรรมในการปราบปราม การลงโทษผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้มีอิทธิพล และผู้ประพฤติมิชอบ โดยบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ยึดหลักผู้เสพคือผู้ป่วยที่ต้องได้รับการบำบัดรักษาให้กลับมาเป็นคนดีของสังคม พร้อมมีกลไกติดตามช่วยเหลืออย่างเป็นระบบดำเนินการอย่างจริงจังในการป้องกันปัญหาด้วยการแสวงหาความร่วมมือเชิงรุกกับต่างประเทศในการควบคุมและสกัดกั้นยาเสพติด สารเคมี และสารตั้งต้นในการผลิตยาเสพติดที่ลักลอบเข้าสู่ประเทศไทยได้ การบริหารจัดการอย่างบูรณาการ และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งดำเนินการป้องกันกลุ่มเสี่ยงและประชาชนทั่วไปไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดด้วยการรวมพลังทุกภาคส่วน เป็นพลังแผ่นดินในการต่อสู้กับยาเสพติด

และสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติ และบุคลากรด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและสิ่งที่มีที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

วิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหาร

กลุ่มผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่ารัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนมีเป้าประสงค์หลักและเป้าประสงค์รองในการแก้ปัญหายาเสพติด และการปฏิบัติตามนโยบาย ยาเสพติดระหว่างรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนเหมือนกัน

ดั่งสิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... เห็นว่า ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลในอดีตมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวในเรื่องการป้องกัน การปราบปราม การบำบัดผู้เสพ เป็นเพราะกฎหมายเกี่ยวข้องกับยาเสพติดของประเทศไทยมีรูปแบบเสมือนทำสงครามกับยาเสพติดต่อผู้ผลิต ผู้ค้ารายใหญ่ ผู้ค้ารายย่อย ผู้ครอบครอง และผู้เสพจึงเป็นรูปแบบการปราบปรามยาเสพติดมาตลอด...” (กลุ่มผู้บริหาร, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 30 สิงหาคม 2559)

กลุ่มผู้บริหารบางส่วนเห็นว่ารัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนมีเป้าหมายหลักและเป้าหมายรองในการแก้ปัญหายาเสพติด และการปฏิบัติตามนโยบาย ยาเสพติดระหว่างรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนแตกต่างกัน

ดั่งสิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... รัฐบาลพลเรือนของท่านทักษิณ ชินวัตร เป้าประสงค์หลักเน้นรูปธรรม ผลสมผสานของการปราบปรามโดยประกาศสงครามกับยาเสพติดอย่างเด็ดขาด และบำบัดรักษาโดยให้ผู้เสพเป็นผู้ป่วย มีความแตกต่างกับนโยบายการแก้ไขปัญหายาที่เน้นด้านการปราบปราม...” (กลุ่มผู้บริหาร, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 9 กันยายน 2559)

วิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ

กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติเห็นว่ารัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนมีเป้าหมายหลักและเป้าหมายรองในการแก้ปัญหายาเสพติด และการปฏิบัติตามนโยบายยาเสพติดระหว่างรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนเหมือนกัน

ดั่งสิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... วัตถุประสงค์ของรัฐบาลมุ่งเน้นการจับกุมยาเสพติดเป็นการแก้ไขปัญหายาเสพติด ได้จากแผนงาน โครงการ และวิธีการทำงานด้านยาเสพติดที่ไม่ต่างกัน...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 1 กันยายน 2559)

“... คนเป็นผู้บัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดส่วนใหญ่ที่พบ ไม่เคยผ่านงานจากกองบัญชาการปราบปรามยาเสพติดมาก่อน ไม่มีความรู้ ความเข้าใจองค์กรดี แต่รัฐบาลกลับเลือกคนที่รัฐบาลให้ความไว้วางใจเป็นหลัก...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 กันยายน 2559)

“... มองกลับไปที่เป้าหมายการแก้ไขปัญหาเสพติดของประเทศเรา พบว่าทุกวันนี้สิ่งที่เราทำยังตอบได้ว่าเป้าหมายยังแบบเดิม ๆ มีรูปแบบเดียวกันมาตลอด การปราบปรามตอบโจทย์ได้ในระดับหนึ่งแต่ยังไม่เต็มที่.” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 กันยายน 2559)

วิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มบุคลากรอื่น

กลุ่มบุคลากรอื่นส่วนใหญ่เห็นว่า รัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนมีเป้าประสงค์หลักและเป้าประสงค์รองในการแก้ปัญหายาเสพติด และการปฏิบัติตามนโยบาย ยาเสพติดระหว่างรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนเหมือนกัน

ดังสิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... ให้ความสำคัญด้านการปราบปรามเพียงอย่างเดียวทั้งสองรัฐบาลและยังไม่สามารถลดการแพร่ระบาดของชุมชน ชาวบ้านไม่เชื่อใจการทำงานของตำรวจ เช่น กรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจจับยาแล้วโยนยาให้ผู้เสพยาเสพติดเพื่อหวังผลงาน ...” (กลุ่มบุคลากรอื่น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 2 กันยายน 2559)

“... ตำรวจมีทัศนคติต่อผู้เสพยาที่อยู่ในชุมชนว่าเป็นตัวปัญหาสังคม จึงทำการจับกุมดำเนินคดี มากกว่าการบำบัดให้การรักษา และรัฐบาลยังไม่สามารถแก้ปัญหานี้ได้...” (กลุ่มบุคลากรอื่น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 3 กันยายน 2559)

“... เป้าประสงค์การแก้ปัญหายาเสพติดของรัฐบาลไม่มีความแตกต่างกัน ต่างต้องการให้ยาเสพติดหมดไป...” (กลุ่มบุคลากรอื่น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 13 กันยายน 2559)

กลุ่มบุคลากรอื่นบางส่วนเห็นว่า รัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนมีเป้าประสงค์หลักและเป้าประสงค์รองในการแก้ปัญหายาเสพติด และการปฏิบัติตามนโยบายยาเสพติดระหว่างรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนแตกต่างกัน

ดังสิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... นโยบายปราบปรามยาเสพติดของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เน้นด้านการปราบปราม การป้องกัน การบำบัดยาเสพติด เพื่อแก้ปัญหายาเสพติดของสังคม

ให้ได้จริงมากกว่ารัฐบาลปกติ . . .” (กลุ่มบุคคลากรอื่น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 20 กันยายน 2559)

ดังนั้น จากการศึกษาข้อมูล และการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล พบว่า รัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนมีเป้าประสงค์หลักและเป้าประสงค์รองในการแก้ไขปัญหาเสพติด และการปฏิบัติตามนโยบายยาเสพติด “เหมือนกันค่อนข้างมาก” คือ รัฐบาลทหาร และ รัฐบาลพลเรือนมีเป้าประสงค์ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปราบปราม ด้านการป้องกัน และ ด้านการบำบัดรักษา เพราะทุกรัฐบาลต่างมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหายาเสพติดเพื่อช่วยเหลือประชาชน และพัฒนาประเทศตามค่านิยม และระบบความเชื่อของประชาชนในสังคมไทย และวาทกรรมของยาเสพติดที่ว่ายาเสพติดเป็นสิ่งไม่ดี เป็นสิ่งเลวร้ายโดยรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยมุ่งเน้น ด้านการปราบปรามยาเสพติดเป็นเป้าประสงค์หลักตามแนวความคิดของ Dror (1969, pp. 525-526) และ Foucault (1998, p. 77) โดยมีวิธีการแบบ The Zero Tolerances Basis หมายความว่า การปราบปรามยาเสพติดให้หมดสิ้นไปโดยมีการกำหนดอัตราโทษยาเสพติด อย่างรุนแรงถึงโทษประหาร และโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นรูปแบบของการทำสงคราม กับยาเสพติด (war of drug) และด้านการป้องกัน และด้านการบำบัดรักษาเป็นเป้าประสงค์ รองตามแนวของ The Compulsory Harm Reduction หมายความว่า การบังคับผู้ติดยาเสพติด ให้รักษาบำบัดแบบภาคบังคับโดยมีการดำเนินคดีผู้เสพยาเสพติด และมีการบันทึกประวัติ การกระทำความผิดผู้นี้ติดตัวเนื่องจากรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนในอดีตที่ผ่านมา ได้มีการกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยใช้แนวทางการเปลี่ยนแปลง ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งจะแตกต่างไปจากนโยบายเดิมเพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยสอดคล้องกันกับแนวความคิดของ Lindblom (1959, p. 83)

รัฐบาลได้คำนึงถึงค่านิยม และระบบความเชื่อของประชาชนที่คนรุ่นก่อน ปลุกฝังไว้ให้กับประชาชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยสังคมไทยปฏิเสธทุกคนที่เกี่ยวข้อง กับยาเสพติดโดยวาทกรรมยาเสพติดของผู้นำรัฐ ตามแนวความคิดของของ Foucault (1998) ได้แก่ ยุครัฐบาลทหารของ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งมี วาทกรรมอันโด่งดังว่า

“ข้าพเจ้าขอยืนยันว่า การขายและสูบฝิ่นเป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรง และไม่ว่าใครที่ฝิ่นจะต้องลงโทษอย่างรุนแรง ผู้ฝิ่นที่เป็นคนต่างชาติจะต้องถูกเนรเทศ ส่วนคนไทยจะถูกตราหน้าว่าเป็นผู้ทรยศต่อชาติที่ไม่ยอมเสียสละเพื่อชาติ ซึ่งเท่ากับไม่ให้ความร่วมมือกับข้าพเจ้าเป็นส่วนตัว ข้าพเจ้าถูกบังคับให้ใช้วิธีการปราบปรามอย่างรุนแรง ข้าพเจ้ายอมเสียสละแม้แต่ชีวิตของข้าพเจ้าเอง ข้าพเจ้าเชื่อว่า ฝิ่นเป็นการคุกคามต่อประเทศชาติ และจะทำทุกอย่างเพื่อให้ชาติไทยได้เจริญก้าวหน้าสืบไป” (นรนิติ เศรษฐบุตร, 2557)

ในยุครัฐบาลพลเรือนของ ดร. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีวาทกรรมอันโด่งดังว่า

“... จะไม่อดทนกับปัญหายาเสพติด เพราะถือว่าทำลายประเทศต้องเหี้ยมกับพ้อค้ายาเสพติด หากไม่เลิกหมดตัวหมดชีวิต...” (ทักษิณ ชินวัตร, 2546, หน้า 16)

สอดคล้องกับความคิดเห็นของการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่ที่เห็นว่าระหว่างรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนเหมือนกันค่อนข้างมาศเพราะเป้าหมายการแก้ไขปัญหายาเสพติดของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดยังเป็นรูปแบบเดิม ๆ มาตลอด คือ รัฐบาลต้องการให้ยาเสพติดหมดไปจากสังคมไทยเป็นแบบอนุรักษนิยม สอดคล้องกับแนวความคิดของLindblom (1959, p. 83) สังเกตได้จากแผนงาน โครงการ และวิธีการทำงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดซึ่งมีรูปแบบและมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดคล้ายคลึงกับกลุ่มประเทศละตินอเมริกา เช่น ประเทศเม็กซิโก ประเทศอาร์เจนตินา ประเทศบราซิล และกลุ่มประเทศเอเชีย เช่น ประเทศสาธารณประชาชนจีน ประเทศฟิลิปปินส์ มีลักษณะของการประกาศสงครามยาเสพติด(war on drug) สอดคล้องกับตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดที่เน้นการจับกุมด้านจำนวนปริมาณ ได้แก่ จำนวนเครือข่าย จำนวนนักค้ายาเสพติด จำนวนปริมาณยาเสพติด และมูลค่าทรัพย์สินที่ยึดได้จากคดียาเสพติด ตัวชี้วัดเหล่านี้มีปริมาณเพิ่มขึ้นทั้งในรัฐบาลทหารและรัฐบาล พลเรือน (ภาพ 7-12 ประกอบ)และนโยบายดังกล่าวนี้จึงต้องการเพิ่มจำนวนกำลังพลของเจ้าหน้าที่ตำรวจจำนวนมากขึ้น

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฤดี โคม วิภาวิน (2545) ศึกษาเรื่อง นโยบายปราบปรามยาเสพติด: 3 เดือนกับการประกาศสงครามขึ้นแตกหักเพื่อเอาชนะยาเสพติดของรัฐบาล ศึกษากรณีลักษณะนโยบายและผลกระทบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

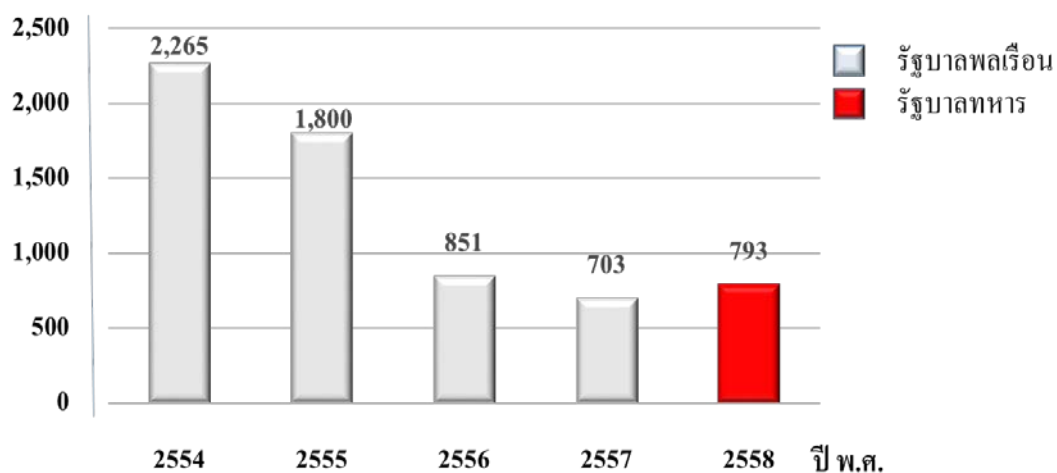
ถึงนโยบายยาเสพติดของรัฐบาลภายใต้การนำของดร. ทักษิณ ชินวัตร ตั้งแต่ 1 กุมภาพันธ์ ถึง 30 เมษายน พ.ศ. 2546 ผลการศึกษาพบว่า นโยบายปราบปรามยาเสพติดดังกล่าว ที่สอดคล้องการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อม และความต้องการของประชาชน

พรณรงค์ สุริยจันทร์(2547) ศึกษาเรื่อง *การปราบปรามยาบ้าบตบตวนเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติ* ผลการศึกษาพบว่า นโยบาย และแผนการปราบปรามยาบ้าที่รัฐดำเนินการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ถึง พ.ศ. 2546 มียุทธศาสตร์ที่สำคัญและมีความเหมาะสมมาก

ธีรวัฒน์ ธีรโรจน์วิทย์ (2548) ศึกษาเรื่อง *การบูรณาการกระบวนการบังคับด้านกฎหมายกรณีศึกษาการปราบปรามยาเสพติด* ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการเปลี่ยนแปลงของรัฐไทยสู่การเป็นรัฐประชาชาติสมัยใหม่ (nation state) ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นตะวันตก (westernization) โดยนโยบายของรัฐในการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยเน้นการใช้อำนาจปราบปรามอย่างรุนแรงเรื่อยมาตั้งแต่ พ.ศ. 2501 ถึงปัจจุบัน

เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์ และอื่น ๆ (2552) ได้ประเมินผลโครงการปราบปรามยาเสพติดรายสำคัญ และลดความเดือดร้อนของประชาชน เป็นระยะเวลา 6 เดือน (ตั้งแต่ วันที่ 1 เมษายน ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2552) พบว่า โครงการปราบปรามยาเสพติด มีแหล่งที่มาชัดเจนและมีความเหมาะสม พบว่า สามารถจับกุมคดีได้มากขึ้นประกอบกับสถิติผลการจับกุมผู้ต้องหาคดียาเสพติด การตรวจยึดยาเสพติดยาบ้า ยาไอซ์ เฮโรอีน และกัญชาแห้ง (คุณภาพ 8-13 ประกอบ) ของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด เปรียบเทียบระหว่างรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือน มีแนวโน้มในทิศทางเดียวกัน และมีสถิติใกล้เคียงกัน

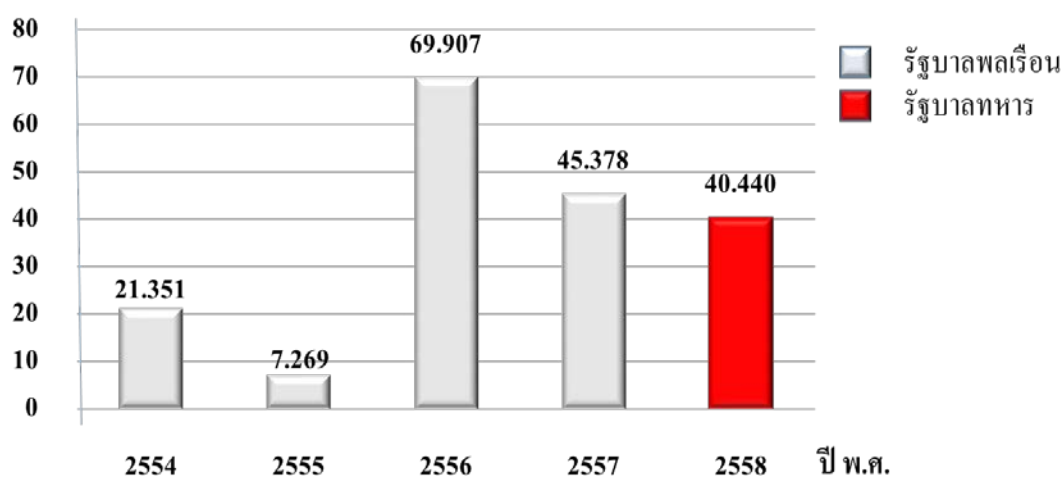
หน่วย : คน

ภาพ 8 ผลการจับกุมผู้ต้องหาคดียาเสพติดประจำปี ของ บช.ปส. (หน่วย: คน)

ที่มา. จาก รายงานผลการปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (หน้า 3), โดย กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด, 2558, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

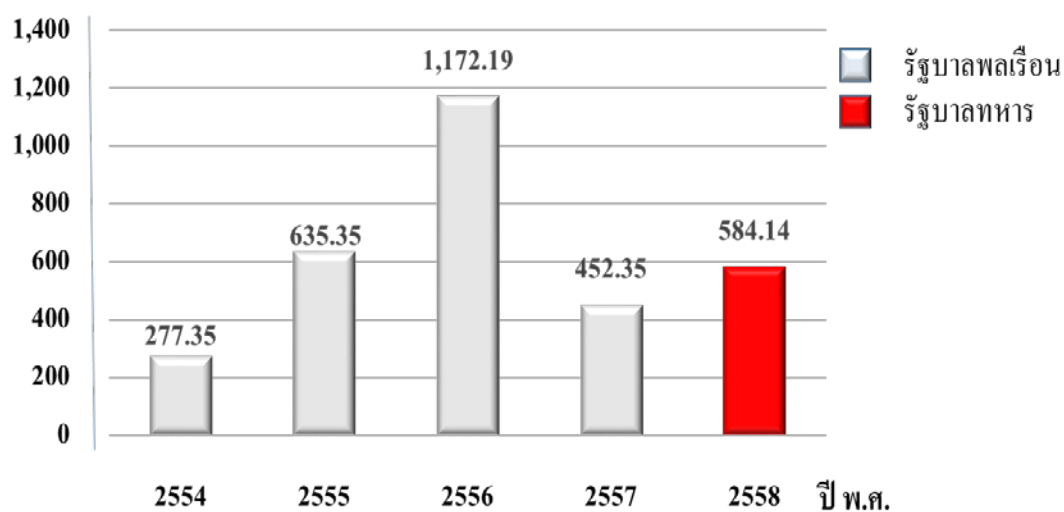
หน่วย: ล้านเม็ด

ภาพ 9 ผลการตรวจยึดยาบ้าประจำปี ของ บช.ปส. (หน่วย: ล้านเม็ด)

ที่มา. จาก รายงานผลการปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (หน้า 4), โดย กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด, 2558, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

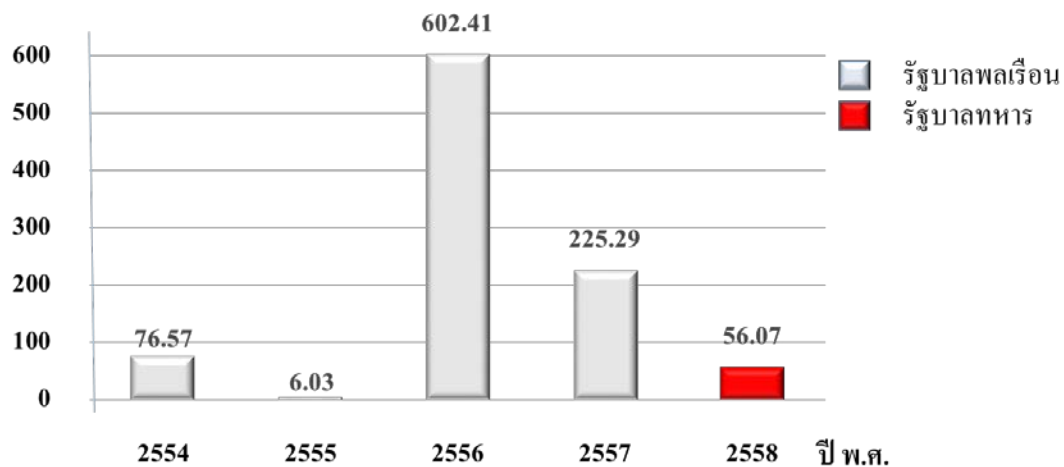
หน่วย : กิโลกรัม

ภาพ 10 ผลการตรวจวัดไอโอดีนประจำปี ของ บข.ปส. (หน่วย: กิโลกรัม)

ที่มา. จาก รายงานผลการปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (หน้า 5), โดย กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด, 2558, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

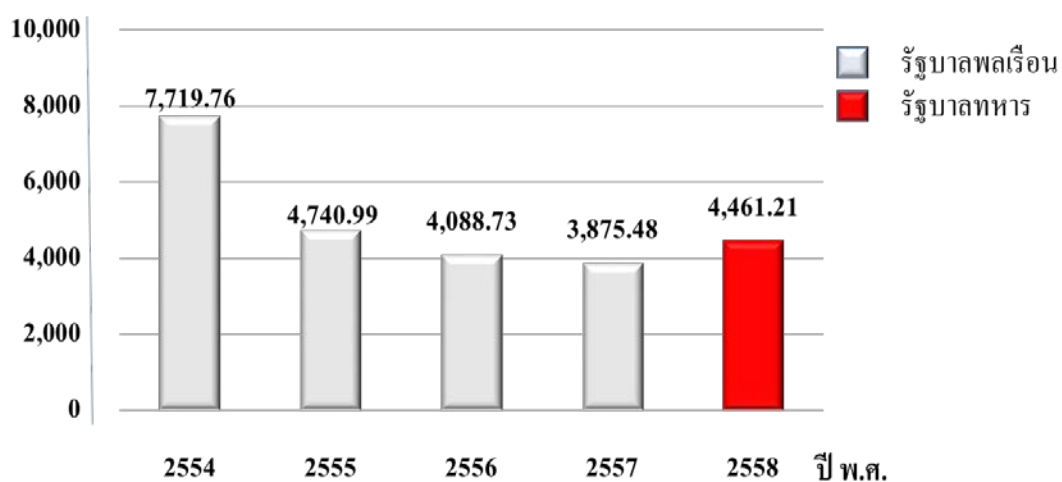
หน่วย : กิโลกรัม

ภาพ 11 ผลการตรวจวัดเฮโรอีนประจำปี ของ บข.ปส. (หน่วย: กิโลกรัม)

ที่มา. จาก รายงานผลการปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (หน้า 6), โดย กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด, 2558, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

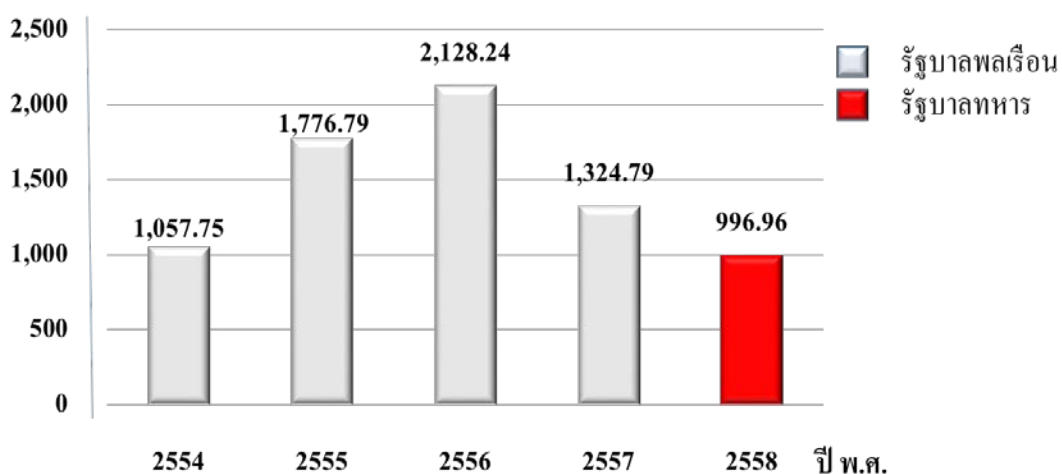
หน่วย : กิโลกรัม

ภาพ 12 ผลการตรวจวัดกิโลกรัมประจำปี ของ บช.ปส. (หน่วย: กิโลกรัม)

ที่มา. จาก รายงานผลการปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (หน้า 7), โดย กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด, 2558, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

หน่วย : ล้านบาท

ภาพ 13 ผลการตรวจวัดทรัพย์สินคลียาเสพติดประจำปีของ บช.ปส. (หน่วย: ล้านบาท)

ที่มา. จาก รายงานผลการปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (หน้า 8), โดย กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด, 2558, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

ตาราง 4

สรุปผลเปรียบเทียบการแก้ไขปัญหายาเสพติด และการปฏิบัติตามนโยบายยาเสพติดของ
รัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือน

เป้าประสงค์	รัฐบาลทหาร	รัฐบาลพลเรือน	ความเห็น
เป้าประสงค์หลัก	ด้านการปราบปราม	ด้านการปราบปราม	เหมือนกันค่อนข้างมาก
เป้าประสงค์รอง	1. ด้านการป้องกัน 2. ด้านการบำบัด รักษาฟื้นฟู	1. ด้านการป้องกัน 2. ด้านการบำบัด รักษาฟื้นฟู	เหมือนกันค่อนข้างมาก

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของ
กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดระหว่าง
รัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือน

สภาพแวดล้อมทาง เศรษฐกิจ สังคม ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่อรัฐบาลทหาร และ
รัฐบาลพลเรือน แตกต่างกันหรือไม่

สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติ และบุคลากร
ด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และสิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

วิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหาร

กลุ่มผู้บริหารเห็นว่ารัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนมีสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ
ที่มีผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด
เหมือนกัน

สิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... บช.ปส. ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลทุกสมัยมาโดยตลอด
ในสมัยผมเป็น ผบช.ปส. พล.ต. นายทักขิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี สนับสนุน
อย่างเพียงพอ เพราะรัฐบาลเล็งเห็นว่า การปราบปรามยาเสพติดของหน่วยงาน บช.ปส.

มีความสำคัญในการแก้ไขปัญหายาเสพติด...” (กลุ่มผู้บริหาร, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 30 สิงหาคม 2559)

วิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ

กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติส่วนใหญ่เห็นว่า สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจมีผลต่อ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดเหมือนกัน

ดังสิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... รัฐบาลทั้งสองต่างให้เงินสนับสนุนแกตำรวจปราบปรามยาเสพติด อย่างเพียงพอ เนื่องจากนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นนโยบายที่สำคัญ...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 1 กันยายน 2559)

“... ไม่รู้สึกถึงความแตกต่างด้านงบประมาณระหว่างรัฐบาลทหารและรัฐบาล พลเรือน...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 กันยายน 2559)

“... ถึงแม้ว่าสภาพเศรษฐกิจของประเทศยุคนี้ไม่ดี แต่รัฐบาลได้สนับสนุน งบประมาณด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเต็มที่...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 กันยายน 2559)

“... รัฐบาลจะมีเงินสนับสนุนให้องค์กรตำรวจปราบปรามยาเสพติดเพียงพอ เนื่องจากเป็นนโยบายที่สำคัญ...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล 9 กันยายน 2559)

กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติบางส่วนเห็นว่าสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจมีผลต่อ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดแตกต่างกัน

ดังสิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดยังไม่ได้รับเงินสนับสนุนด้าน ยาเสพติดจากหน่วยดีไอเอของสหรัฐในยุครัฐบาลทหาร ซึ่งรัฐบาลพลเรือนเคยได้รับ การสนับสนุน...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 9 กันยายน 2559)

วิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มบุคลากรอื่น

กลุ่มบุคลากรอื่นส่วนใหญ่เห็นว่าสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดเหมือนกัน

ดังสิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“...เศรษฐกิจบั่นทอนการพัฒนาของชาติเป็นแรงผลักดันทำให้ผู้คิดยาเพิ่มมากขึ้น รัฐบาลทหารและรัฐบาลไม่แตกต่างกัน...” (กลุ่มบุคลากรอื่น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 13 กันยายน 2559)

ดังนั้น จากการศึกษาวิจัยและการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล พบว่า สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจในการแก้ไขปัญหาเสพติดของรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือน “เหมือนกันค่อนข้างมาก เพราะสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาเสพติด หากรัฐต้องการแก้ไขปัญหาเสพติดให้มีประสิทธิภาพ และมีความยั่งยืน รัฐจำเป็นต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจดังกล่าวในช่วงเวลา และสถานการณ์ขณะนั้นว่ามีบริบทอย่างไร เนื่องจากการผลิตและการจำหน่ายยาเสพติด จัดเป็นกลุ่มธุรกิจและเศรษฐกิจผิดกฎหมายที่ไม่ก่อให้เกิดการผลิต แม้ว่าการจำหน่ายยาเสพติดบางส่วนจะก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มและสร้างรายได้มหาศาลเมื่อมีการจำหน่าย แต่ก็ เป็นรายได้เฉพาะผู้ที่กระทำผิดกฎหมายและเอารัดเอาเปรียบสังคม เพราะธุรกิจการจำหน่ายยาเสพติดทำให้รัฐต้องสูญเสียเงินตราจำนวนมหาศาลให้แก่กลุ่มผู้ผลิตยาเสพติดที่อาศัยอยู่นอกประเทศไทย และพบว่า เศรษฐกิจการจำหน่ายยาเสพติดมีมูลค่าระหว่าง 28,000 ถึง 33,000 ล้านบาท (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ศูนย์พัฒนาเศรษฐกิจการเมือง, 2540)

ดังนั้น จึงเป็นสาเหตุให้รัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนที่ผ่านมาต้องใช้เงินงบประมาณจำนวนมากในการป้องกัน การปราบปราม ควบคุม และการบำบัดรักษาฟื้นฟูในการแก้ไขปัญหาเสพติดเหมือนกันค่อนข้างมากแทนที่จะนำเงินไปใช้ในภารกิจด้านอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นมากกว่าโดยปี พ.ศ. 2558 รัฐได้ใช้งบประมาณกว่า 100 ล้านบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติด เนื่องจากปัญหาเสพติดจึงส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศชาติ และก่อให้เกิดปัญหาส่งผลกระทบอย่างมากต่อความสงบเรียบร้อย ในบ้านเมือง ตลอดจนเป็นจุดเริ่มต้นของการก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ อาทิ ปัญหาอาชญากรรม ความรุนแรง แรงงานขาดประสิทธิภาพ ประเทศชาติถดถอย

ปัญหาการพัฒนาเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต โดยเฉพาะยุคเศรษฐกิจใหม่ที่ต้องการความรู้และพลังปัญญาในการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจดังกล่าวมีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านการปราบปรามของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด เนื่องจากทั้งสองรัฐบาลต่างสนับสนุนในเงินงบประมาณจำนวนมากของรัฐในการแก้ไขปัญหายาเสพติด และต่อสู้กับอำนาจทางการเงินของกลุ่มอิทธิพลผู้ค้ายาเสพติดในทุก ๆ มิติ เพื่อไม่ให้เกิดการนำนโยบายด้านยาเสพติดไปปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดเกิดความล้มเหลว หรือความล่าช้าในเรื่องการขาดแคลนทรัพยากร (Berman, McLaughlin, Bass-Golod, Pauly, & Zellman, 1977) และสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลซึ่งความคิดเห็นส่วนใหญ่เห็นว่ารัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนได้สนับสนุนเงินงบประมาณในการทำงานด้านการปราบปรามให้กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดอย่างเพียงพอเนื่องจากถือว่าเป็นแรงจูงใจและเป็นขวัญกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติ โดยพบว่า เงินงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดจากรัฐให้กับกิจกรรมการสืบสวนปราบปรามผู้ผลิตและผู้ค้ายาเสพติดมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น จาก 749.49 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 1,513.85 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2559 (ดูภาพ 13 ประกอบ)

สอดคล้องกับแนวคิดของ Edwards (1980) ที่ได้กล่าวไว้ในหนังสือ *Implementing Public Policy* ซึ่งมีสาระสำคัญว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ ทรัพยากรที่เพียงพอและมีระดับของการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่สอดคล้องกันของ ไกรสุข สิ้นสุข (2552) ศึกษาเรื่อง *นโยบายการปราบปรามยาเสพติด* ผลการศึกษาพบว่า ในการนำนโยบายการปราบปรามยาเสพติดไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเพราะมีปัจจัยด้านงบประมาณมีอิทธิพลต่อการปราบปรามยาเสพติด

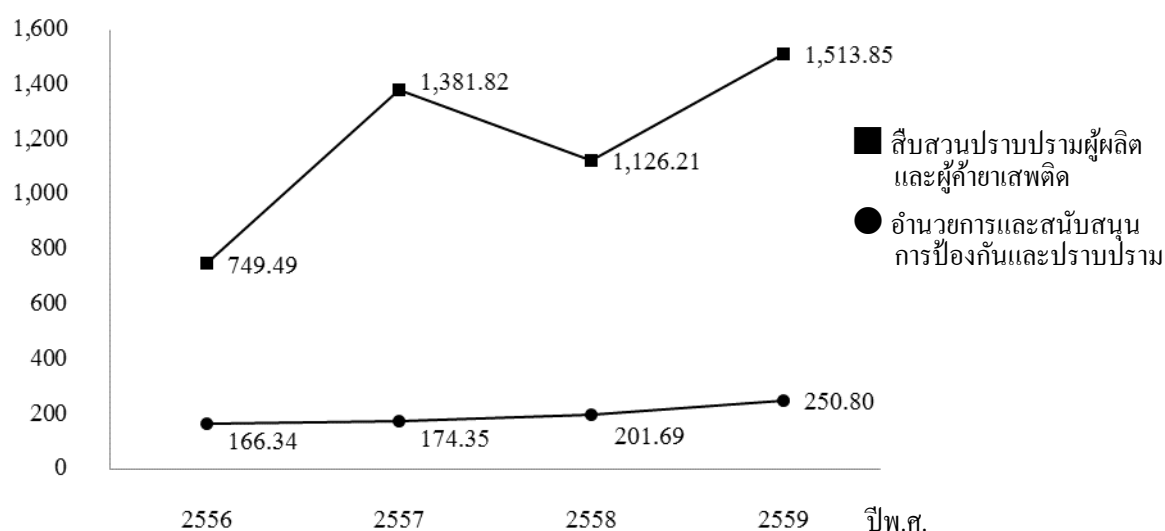
ชาวลิต วิสลดิลกพันธ์ (2544) ศึกษาเรื่อง *การศึกษานโยบายการปราบปรามยาบ้าระหว่างปี พ.ศ. 2538-2542* ผลการศึกษาพบว่า แนวคิดเรื่องกำหนดนโยบายการปราบปรามยาบ้ามีผลต่อสภาพเศรษฐกิจของประเทศอย่างมาก

จอม สิงห์น้อย (2545) ศึกษาเรื่อง *การนำนโยบายปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในเขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองสตูลไปปฏิบัติ* ผลการศึกษาพบว่า มีปัญหาและอุปสรรคการเบิกจ่ายเงินล่อซื้อยาเสพติด เงินสินบนค่าตอบแทนประชาชนผู้ให้ข่าวทำให้เกิดผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนปราบปรามยาเสพติด

อาคม ใจแก้ว (2553) ศึกษาเรื่อง การนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัด
ชายแดนภาคใต้: ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จผลการศึกษาพบว่า ปัจจัย
ที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติเชิงทฤษฎี คือปัจจัยด้านลักษณะ
ทรัพยากร

สันตทวิชัย มากช่วย (2556) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จ
ในการนำนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดไปปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจปราบปราม
ยาเสพติด ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยา
เสพติดมีความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จ คือ ด้านงบประมาณ

หน่วย: ล้านบาท

ภาพ 14 งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณของหน่วยงานกองบัญชาการตำรวจ
ปราบปรามยาเสพติด ปี พ.ศ. 2556-2559

ที่มา. จาก รายงานผลการปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (หน้า 15),
โดย กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด, 2558, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

สภาพแวดล้อมทางสังคมการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติ และบุคลากรด้านต่าง ๆ
ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและสิ่งที่จะสะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

วิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหาร

กลุ่มผู้บริหารเห็นว่ารัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนมีสภาพแวดล้อมทางสังคม มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด เหมือนกัน

ดังสิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... ปัญหาการตกงาน ปัญหาของชุมชนแออัด ปัญหาเด็กหรือเยาวชนหนีออกจากบ้าน และปัญหาการไม่เรียนหนังสือ เป็นต้น ไม่ว่ารัฐบาลใดจะให้ความสำคัญต่อปัญหา สังคมดังกล่าวเพราะจะมีผลนำไปสู่การติดยาเสพติด...” (กลุ่มผู้บริหาร, การสัมภาษณ์-ส่วนบุคคล, 30 สิงหาคม 2559)

“... ความแตกแยกในครอบครัวเป็นปัญหาสังคม อาจส่งผลต่อการศึกษาของ เยาวชนทำให้ขาดความรู้ถึงภัยโทษของยาเสพติดรัฐบาลมีมาตรการสร้างความเข้มแข็ง...” (กลุ่มผู้บริหาร, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 8 กันยายน 2559)

วิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ

กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติส่วนใหญ่เห็นว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมมีผลต่อ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดเหมือนกัน

ดังสิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... โครงสร้างทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปไว้มาก เกิดการขาดสมดุลของสถาบัน ครอบครัวยังมีช่องว่างให้เกิดการแพร่ระบาดของยาเสพติดและยังคงรุนแรง เช่น เด็กและเยาวชนโดยส่วนใหญ่นิยมเล่นสังคมออนไลน์ เป็นต้น...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 1 กันยายน 2559)

กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติบางส่วนเห็นว่า สภาพแวดล้อมทางสังคมมีผลต่อ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดแตกต่างกัน

ดังสิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... การที่รัฐไม่ได้มาจากการเลือกตั้งจากประชาชน ทำให้คนในสังคมขาดการสื่อสาร หรือให้ความเห็นต่อเรื่องยาเสพติดได้ยากขึ้นเพราะไม่มี ส.ส. และ ส.จ. ...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 กันยายน 2559)

วิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มบุคลากรอื่น

กลุ่มผู้บุคลากรอื่นส่วนใหญ่เห็นว่า สภาพแวดล้อมทางสังคมมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดเหมือนกัน
 ดังสิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... ทุกรัฐบาลคำนึงถึงการส่งเสริมภูมิคุ้มกันในครอบครัวเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด จะช่วยไม่ได้เด็กหลงผิด เป็นทาสยาเสพติด การสอดส่องดูแลเด็กเรื่องการคบเพื่อน การใช้เวลาในทางที่เป็นประโยชน์ เช่น ออกกำลังกาย เพื่อไม่ให้บุตรหลานหันเหไปสนใจยาเสพติด...” (กลุ่มบุคลากรอื่น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 3 กันยายน 2559)

กลุ่มผู้บุคลากรอื่นบางส่วนเห็นว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดแตกต่างกัน
 ดังสิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... แหล่งชุมชนแออัดเป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงของการเสพยาเสพติดสูงเนื่องจากวัยรุ่นไม่มีงานทำจึงใช้เวลาว่างร่วมกัน ทหารได้เข้ามาดูแลแก้ไขปัญหาชุมชนได้ในยุครัฐบาลทหาร...” (กลุ่มบุคลากรอื่น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 20 กันยายน 2559)

จากการศึกษาข้อมูล และการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล พบว่า รัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนมีสภาพแวดล้อมทางสังคมเหมือนกันค่อนข้างมาก เพราะสภาพแวดล้อมทางสังคมของประเทศไทยมีลักษณะที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และใช้แรงงาน ซึ่งเป็นกลุ่มอาชีพที่มีฐานะยากจนทำให้รัฐบาลต้องเข้าไปให้ความช่วยเหลือ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาของสังคมอื่น ๆ ตามมา เช่น การตกงาน ครอบครัวแตกแยก ไม่มีเงินพอกับรายจ่าย เด็ก และเยาวชนไม่สนใจในการเรียน เป็นเหตุให้หันไปพึ่งพาสยาเสพติด โดยครอบครัวที่มีผู้เสพยาเสพติด ได้รับความเดือดร้อนจากผู้ติดยานำไปสู่ความยุ่งยาก ขัดแย้ง แตกแยก และสิ้นเปลืองงบประมาณในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว รัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนได้ให้ความสำคัญปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมซึ่งมีผลกระทบ ต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการนำไปปฏิบัติงานสอดคล้องกับ ผลงานของ ศุภชัย ยาวะประภาส (2538, หน้า 91-95) โดยมีมาตรการแก้ไขปัญหาเสพติดด้านสังคม ได้แก่

นโยบายรัฐบาลทหารของ พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

รัฐบาลได้กำหนดแนวทางและกรอบการดำเนินงานสร้างความเข้มแข็งของทุกชุมชน ท้องถิ่น และประชาคม ให้สามารถจัดการตนเองเกี่ยวกับความเป็นอยู่ ส่งเสริมบทบาท ของครอบครัว ชุมชน องค์กรอาสาสมัคร ภาคธุรกิจ สถาบัน ศาสนา สถาบันการศึกษา และแก้ไขปัญหาสังคม ปัญหายาเสพติด อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

นโยบายรัฐบาลทหารของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

รัฐบาลได้มียุทธศาสตร์การป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนใช้เครื่องมือการป้องกันที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ตั้งแต่ เด็กปฐมวัย เยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษา กลุ่มผู้ใช้แรงงานใน สถานประกอบการ และครอบครัวที่มีความเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด โดยร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการสร้าง ภูมิคุ้มกันยาเสพติด ส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยการจัดกิจกรรม เชิงสร้างสรรค์ ทั้งดนตรี กีฬา ศิลปะ หรืออื่น ๆ ตามความเหมาะสม และการสร้างและพัฒนา ระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคมการให้ความช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านอาชีพ การงาน การอบรม แหล่งทุน การศึกษา เป็นต้น

นโยบายรัฐบาลพลเรือนของ นายบรรหาร ศิลปอาชา

การสนับสนุนปัจจัยการดำเนินงานอย่างเต็มที่ ขยายงานด้านชุมชนและมวลชน สัมพันธ์ ให้ความรู้ประชาชนและองค์กรประชาชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มอาสาสมัคร และส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม

นโยบายรัฐบาลพลเรือนของ นายชวน หลีกภัย

การบรรเทาปัญหาด้านสังคมเพิ่มประสิทธิภาพระบบงานป้องกันและปราบปราม อาชญากรรมการค้ายาเสพติด

นโยบายรัฐบาลพลเรือนของ ดร. ทักษิณ ชินวัตร

นโยบายเสริมสร้างสังคมเข้มแข็งโดยรัฐบาลจะพัฒนาคนให้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา รวมทั้งเสริมสร้างสังคมให้เข้มแข็งและยั่งยืนเพื่อให้ประเทศไทย เป็นสังคมคุณภาพ สังคมคุณธรรม และสังคมที่สมดุล ด้านการป้องกันและการปราบปราม ยาเสพติดรัฐบาลจะเร่งรัดดำเนินการเพื่อให้การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภายใต้ นโยบายระยะเร่งด่วน และด้านครอบครัว เด็ก เยาวชน สตรี และผู้สูงอายุ รัฐบาลมีนโยบาย

ในการสร้างครอบครัวให้อบอุ่นและความเข้มแข็ง เป็นหน่วยพื้นฐานในการฟื้นฟูเศรษฐกิจ และเป็นภูมิคุ้มกันจากปัญหาสังคมแก่สมาชิกทุกวัยในครอบครัว

นโยบายรัฐบาลพลเรือนของ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

นโยบายสวัสดิการสังคมและความมั่นคงของมนุษย์โดยกำหนดยุทธศาสตร์
 รั้วชุมชน การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนประชาสังคมป้องกันยาเสพติด
 รั้วสังคม จัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการ รั้วโรงเรียน โรงเรียนป้องกันยาเสพติด
 และรั้วครอบครัว ครอบครัวสีขาว ครอบครัวเข้มแข็ง เป็นต้น

นโยบายรัฐบาลพลเรือนของ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร

กำหนดให้การแก้ไขและป้องกันปัญหายาเสพติดเป็น “วาระแห่งชาติ” ใช้ชื่อ
 ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด ยึดหลักผู้เสีย ผู้ป่วยที่ต้องได้รับการบำบัดรักษา
 ให้กลับมาเป็นคนดีของสังคม พร้อมมีกลไกติดตามช่วยเหลืออย่างเป็นระบบดำเนินการ
 อย่างจริงจัง

ดังนั้น ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมระหว่างรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือน
 มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปราม
 ยาเสพติด “เหมือนกันค่อนข้างมาก” โดยรัฐมีมาตรการส่งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของสังคม
 โดยการสร้างครอบครัวให้อบอุ่น เข้มแข็ง และมีมาตรการต่าง ๆ ให้ผู้เสพยาเสพติด
 กลับเนื้อกลับตัวโดยเลิกเสพยาเสพติดกลับมาเป็นคนดีของสังคม ได้แก่ โครงการ 5 รั้ว
 ยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด โครงการประชารัฐ เป็นต้น

แต่ในความเป็นจริงนั้น โครงสร้างทางสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทำให้
 ขาดภูมิคุ้มกันและความเข้มแข็งทางครอบครัว กลับพบว่า ผู้กระทำผิดที่เกี่ยวข้องกับยา
 เสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต่อเด็กหรือเยาวชนที่ติดยาเสพติดอาจจะต้องถูกออกจาก
 โรงเรียนถือเป็นการทำลายอนาคตของชาติ ส่งผลให้กลุ่มเด็กและเยาวชนดังกล่าวเข้าไปสู่
 วงจรอุบาทของยาเสพติดในการเสพยาเสพติดเนื่องจากสังคมไม่เปิดโอกาส และตั้งข้อรังเกียจ
 หากผู้ติดยาเสพติดเป็นหัวหน้าครอบครัวอาจจะก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ของสถาบันครอบครัว
 อย่างต่อเนื่องเกิดขึ้น ได้แก่ การลักขโมย การพนัน มั่วสุมอบายมุข และปัญหายาเสพติด
 ได้สร้างให้สภาพแวดล้อมทางสังคมเกิดความหวาดระแวงจากประชาชนในวงกว้าง
 เพราะกังวลว่าบุตรหลานจะมีโอกาสไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือถูกประทุษร้ายจาก
 ผู้เสพยาที่มีอาการผิดปกติทางจิต ตามแนวความคิดของ Dror (1969)

กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดได้มีบทบาทหน้าที่ด้านการปราบปรามยาเสพติด และมีพื้นที่รับผิดชอบครอบคลุมพื้นที่ทั้งประเทศ จึงมีการจัดหรือยับยั้งการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน จากสภาพแวดล้อมทางสังคมดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้ใช้ดัชนีตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมทางสังคมว่าการแพร่ระบาดของยาเสพติดไปสู่หมู่บ้านชุมชน เป็นอย่างไร และจากดัชนีตัวชี้วัดการแพร่ระบาดของยาเสพติดของชุมชนและจากข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ พบว่า ลักษณะของสภาพแวดล้อมทางสังคมของทั้งสองรัฐบาลมีปัญหาการแพร่ระบาดในชุมชน และหมู่บ้านอยู่ในระดับรุนแรง โดยทั้งสองรัฐบาลไม่สามารถควบคุมหรือสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ โดยเฉพาะปัญหายาเสพติดในแหล่งชุมชนแออัด และสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชนหรือหมู่บ้านมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องอีกด้วย โดยในปี พ.ศ. 2552 ประชาชนร้อยละ 32.2 เห็นว่า ยังคงมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดอยู่ และความคิดเห็นของประชาชนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 40.4 ในปี พ.ศ. 2555 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557)

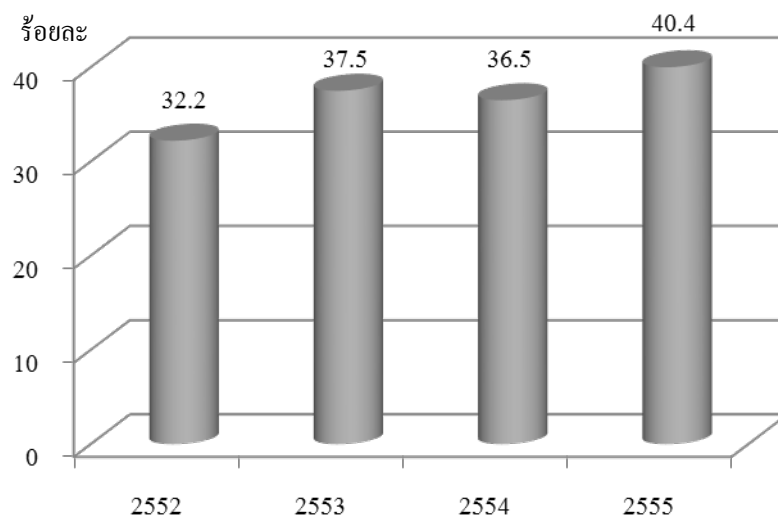
สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชวลิต วิสลดิลกพันธ์ (2544) ศึกษาเรื่อง การศึกษานโยบายการปราบปรามยาบ้าระหว่างปี พ.ศ. 2538-2542 ผลการศึกษาพบว่า แนวคิดเรื่องกำหนดนโยบายการปราบปรามยาบ้ามีผลต่อสภาพสังคมของประเทศอย่างมาก

อาคม ใจแก้ว (2553) ศึกษาเรื่อง การนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้: ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติเชิงทฤษฎี ประกอบด้วยปัจจัยหลายด้าน

นพดล กรรณิกา (2554) สรุปโครงการประเมินประสิทธิผลภาพรวมของแผนปฏิบัติการประเทศไทยเข้มแข็ง ชนยะยาเสพติดยั่งยืน ภายใต้ยุทธศาสตร์ 5 รื้อป้องกัน ระยะ 3 (ครั้งที่ 2 มีนาคม 2554) พบว่า ความรุนแรงของสถานการณ์ปัญหายาเสพติดยังอยู่ในลักษณะคงตัว และมีการแพร่ระบาดเพิ่มสูงขึ้นในบางพื้นที่

สันทกวิชัย มากช่วย (2556) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดไปปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการนำนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดไปปฏิบัติ ของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ผลงานการวิจัยของ สำนักงานสถิติแห่งชาติ เรื่อง สภาพปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน/หมู่บ้าน ดังแสดงในภาพ 15

ภาพ 15 ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน/หมู่บ้าน ระหว่างปี พ.ศ. 2552-2555

ที่มา. จาก การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติด, โดย สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557, ค้นเมื่อ 20 กันยายน 2559, จาก http://www.m-society.go.th/article_attach

สภาพแวดล้อมทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติ และบุคลากรด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและสิ่งที่มีสะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

วิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหาร

กลุ่มผู้บริหารมีความเห็นว่า รัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนมีสภาพแวดล้อมทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดเหมือนกัน

ดั่งสิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... สามเหลี่ยมทองคำ เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ลึกลอบขนถ่ายยาเสพติดในภูมิภาคนี้ นานาชาติจึงให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขในทุกรัฐบาลของไทย...” (กลุ่มผู้บริหาร, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 9 กันยายน 2559)

วิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ

กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติส่วนใหญ่เห็นว่ารัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือน มีสภาพแวดล้อมทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดเหมือนกัน

ดั่งสิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... ประเทศเพื่อนบ้าน และกลุ่มอาเซียนมีความสัมพันธ์กับประเทศไทย ในรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดคงเดิม...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 1 กันยายน 2559)

“... การปราบปรามยาเสพติด มีความเสี่ยง ยุ่งยาก และซับซ้อนเนื่องจากเป็น องค์การอาชญากรรมข้ามชาติ หลายชาติ จึงต้องอาศัยข้อมูลระหว่างชาติที่มาของรัฐบาล จึงไม่มีผล...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 4 กันยายน 2559)

“... ประเทศไทยเป็นแหล่งล้าเลียงยาเสพติดรายใหญ่ อยู่ในดินแดนสามเหลี่ยมทองคำ ที่นานาชาติต้องให้ความร่วมมือทุกรัฐบาลไม่ให้ยาเสพติดถูกล้าเลียงออกไป ต่างชาติ...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 4 กันยายน 2559)

กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติบางส่วนเห็นว่า รัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือน มีสภาพแวดล้อมทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดแตกต่างกัน

ดั่งสิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... กลุ่มประเทศประชาธิปไตยลดบทบาทความร่วมมือด้านการข่าว การอบรม ในช่วงรัฐบาลทหารลง...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 4 กันยายน 2559)

“... การสนับสนุนด้านการช่วยเหลือด้านต่าง ๆ จากสหรัฐอเมริกาถูกตัดตั้งแต่มีการยึดอำนาจรัฐ...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล 13 กันยายน 2559)

วิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มบุคลากรอื่น

กลุ่มผู้บุคลากรอื่นส่วนใหญ่เห็นว่ารัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนมีสภาพแวดล้อมทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดเหมือนกัน

สิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... ยาเสพติดถือว่าเป็นภัยร้ายแรงต่อมวลมนุษยชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่อ จึงอยู่เหนือกว่าระบอบการปกครอง ... ” (กลุ่มบุคลากรอื่น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 20 กันยายน 2559)

กลุ่มผู้บุคลากรอื่นบางส่วนเห็นว่ารัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนมีสภาพแวดล้อมทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดแตกต่างกัน

สิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... การให้ความร่วมมือ และสนับสนุนระหว่างประเทศของรัฐบาลพลเรือนจะมีมากกว่ารัฐบาลทหารในประเทศประชาธิปไตย ... ” (กลุ่มบุคลากรอื่น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 10 กันยายน 2559)

จากการศึกษาข้อมูลและการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสภาพแวดล้อมทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศก่อนนโยบายยาเสพติดของรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือน พบว่า “เหมือนกันค่อนข้างมาก” เพราะรัฐให้ความสำคัญต่อการประสานความร่วมมือจากต่างประเทศ และปฏิบัติตามสนธิสัญญาในการแก้ไขปัญหายาเสพติด สรุปมาตรการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของรัฐ ดังนี้

รัฐบาลทหารของนายอานันท์ ปันยารชุน มีนโยบายในการร่วมมือกับสหประชาชาติ และมิตรประเทศอย่างใกล้ชิด

รัฐบาลทหารของ พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ มีนโยบายการปฏิบัติตามกฎบัตรสหประชาชาติ พันธกรณีตามสนธิสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ ส่งเสริมสัมพันธไมตรีกับนานาชาติ

รัฐบาลทหารของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา มีมาตรการความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยการแสวงหา เสริมสร้าง และพัฒนาความร่วมมือในการป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหาเสพติดกับประเทศเพื่อนบ้านและนานาชาติ ตลอดจนองค์กรระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหาเสพติด เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการสกัดกั้นปราบปรามยาเสพติดจากต่างประเทศเข้าสู่ประเทศไทย และยกระดับบทบาทของประเทศไทยในการเป็นผู้ประสานงานหลักของการแก้ไขปัญหาเสพติดในภูมิภาคอาเซียน โดยมีเป้าหมายหลักในการลดสถานการณ์ผลิตยาเสพติดภายนอกประเทศที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาเสพติดภายในประเทศและภายในภูมิภาค

รัฐบาลพลเรือนของ ดร. ทักษิณ ชินวัตร มีนโยบายสร้างความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศและนานาชาติเพื่อควบคุมและกำจัดแหล่งผลิตและเครือข่ายการจำหน่ายยาเสพติดข้ามชาติ

รัฐบาลพลเรือนของ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ มีนโยบายการขยายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและนานาชาติในการแก้ไขปัญหาเสพติด

รัฐบาลพลเรือนของ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร มีนโยบายการแสวงหาความร่วมมือกับต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อร่วมกันปราบปรามการผลิตและการจำหน่ายยาเสพติด รวมทั้งใช้นโยบายเชิงรุกในการพัฒนาพื้นที่ชายแดนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เพื่อให้ชายแดนมีความเป็นอยู่อย่างสันติ

ปัญหาเสพติดของประเทศไทยเป็นปัญหาข้ามชาติ ลักษณะรูปแบบองค์กรอาชญากรรมยาเสพติดระหว่างประเทศ และมีมิติที่สำคัญอย่างหนึ่งในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือการเพิ่มความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการลดปริมาณยาเสพติดที่เข้ามาจากต่างประเทศ โดยมุ่งเน้นการปราบปรามและสกัดกั้นตามแนวชายแดน ตลอดจนการเพิ่มความร่วมมือด้านการข่าวกับต่างประเทศหรือองค์กรอื่น ๆ ดังนั้น กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศด้านยาเสพติดที่สำคัญทั้งในระดับภูมิภาค และระดับโลกที่ประเทศไทย

มีส่วนร่วม เช่น คณะกรรมาธิการด้านยาเสพติดแห่งสหประชาชาติ (commission on Narcotic Drugs–CND) เป็นต้น และองค์การสหประชาชาติได้กำหนดให้การค้ายาเสพติดเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ (Transnational Crime) และได้จัดตั้งองค์กรขึ้นมารับผิดชอบเป็นการเฉพาะ คือ สำนักงานยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติหรือ UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime) จนมีคำกล่าวว่า “ยาเสพติดไม่มีพรมแดน” ซึ่งหมายถึงการกระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกันในเขตแดนหรือหลาย ๆ ประเทศ โดย สุรพล ราชภัณฑารักษ์ได้กล่าวไว้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (International Relations) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐต่อรัฐ หรือความสัมพันธ์ระหว่างรัฐประชาชาติ ในยุคปัจจุบันไม่มีรัฐใด หรือชาติใดที่ดำรงอยู่อย่างโดดเดี่ยวเพียงลำพังโดยไม่ต้องเกี่ยวข้องกับรัฐอื่น ๆ จึงสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีผลกระทบต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการนำไปปฏิบัติงานสอดคล้องกับแนวคิดของ วรเดช จันทรศร (2554, หน้า 43-47) และศุภชัย ยาวะประภาส (2538, หน้า 91-95)

ดังนั้น สภาพแวดล้อมทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศระหว่างรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนในการนำนโยบายไปปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด พบว่า “เหมือนกันค่อนข้างมาก” เพราะปัญหายาเสพติดเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ ดังกล่าว ประกอบกับประเทศไทยเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ของเส้นทางลำเลียงยาเสพติดไปสู่ต่างประเทศ มาตรการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของรัฐที่ผ่านมาจึงให้ความสำคัญต่อการประสานงานนานาชาติคล้ายคลึงกัน และต่อเนื่องกัน อาจจะมีการปรับเปลี่ยนบ้างแต่เป้าหมายหลักไม่เปลี่ยนแปลง สอดคล้องตามแนวความคิดของ Lindblom (1959) แต่อาจจะมีบางประเทศลดความช่วยเหลือหรือสนับสนุนด้านต่าง ๆ ในยุครัฐบาลทหาร เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา หน่วยงาน Drug Enforcement Administration (DEA) เป็นต้น แต่เป็นแค่ชั่วคราวเนื่องจากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นแหล่งการผลิตยาเสพติด รายใหญ่ที่องค์การระหว่างประเทศต้องให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของสถานการณ์โลก

สอดคล้องกับการศึกษาของ ไกรสุข สิ้นสุข (2552) ศึกษาเรื่องนโยบายการปราบปรามยาเสพติด ผลการศึกษาพบว่า ในการใช้นโยบายการปราบปรามยาเสพติดนั้นไม่ประสบ-

ความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากมีปัจจัยที่เป็นอุปสรรคหลายประการ เช่น ความร่วมมือระหว่างประเทศ

ก้องเกียรติ อภัยวงศ์ (2546) ศึกษาเรื่อง *ศึกษาองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ: ผลกระทบที่เกิดจากองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย* ผลการศึกษาพบว่า การค้ายาเสพติดเป็นอาชญากรรมข้ามชาติรูปแบบองค์กรอาชญากรรมจะต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกประเทศมากกว่าหนึ่งประเทศร่วมมือกันปราบปรามป้องกันและกำหนดลงบทลงโทษสถานหนัก

สันทกวิทย์ มากช่วย (2556) ศึกษาเรื่อง *ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดไปปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด* ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการนำนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดไปปฏิบัติ ของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดโดยรวมอยู่ในระดับมาก

สักรินทร์ นิยมศิลป์ (2558) ศึกษาเรื่อง *อาชญากรรมข้ามชาติ: ภัยคุกคามไทยและอาเซียน* ผลการศึกษาพบว่า การผลิตและการค้ายาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญในอาเซียน โดยกลุ่มมาเฟียข้ามชาติ จะต้องมีความร่วมมือระหว่างประเทศอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม จะสามารถช่วยให้สามารถรับมือกับภัยคุกคามจากปัญหาข้ามชาติได้ดี

ตาราง 5

เปรียบเทียบข้อค้นพบสำคัญด้านสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือน

สภาพแวดล้อม	สรุปประเด็นข้อค้นพบ
เศรษฐกิจ	เหมือนกันค่อนข้างมาก
สังคม	เหมือนกันค่อนข้างมาก
ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	เหมือนกันค่อนข้างมาก

เนื้อหาของนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติด

การสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติ และบุคลากรด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และสิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

วิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหาร

กลุ่มผู้บริหารมีความเห็นว่ารัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนมีเนื้อหาของนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดเหมือนกัน

สิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... รัฐบาลทุกยุคพยายามแก้ไขกฎหมายให้มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศไทยแต่เนื้อหายังคงอนุรักษ์แบบเดิมไว้...” (กลุ่มผู้บริหาร, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 30 สิงหาคม 2559)

“... การพัฒนาของมาตรการการปราบปรามยาเสพติดเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ได้อย่างมีประสิทธิภาพตั้งแต่ยุค นายทักกิมฯ นายสุรยุทธ์ นายอภิสิทธิ์ นายยิ่งลักษณ์ และนายประยุทธ์ มีผลการจับกุมยาเสพติด ยาบ้าอยู่ในเกณฑ์ชี้วัดที่ดี...” (กลุ่มผู้บริหาร, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 8 กันยายน 2559)

วิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ

กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติส่วนใหญ่มีความเห็นว่ารัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนมีเนื้อหาของนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดเหมือนกัน

สิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... รัฐบาลทหาร กับพลเรือนมีนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดมากมาย แต่ไม่เกิดความแตกต่างกัน...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 กันยายน 2559)

“... เนื้อหาของนโยบายยาเสพติดมีรูปแบบการปราบปรามโดยเด็ดขาดเหมือนกัน และโดยวัดผลตัวชี้วัดที่จำนวนปริมาณการจับกุมเพิ่มขึ้น ให้ถือว่าประสบความสำเร็จในการแก้ไข...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 6 กันยายน 2559)

กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติบางส่วนมีความเห็นว่ารัฐบาลทหาร และรัฐบาล พลเรือนมีเนื้อหาของนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดแตกต่างกัน

ดั่งสิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... ลักษณะของเนื้อหาหาสาเหตุผิดไม่เหมือนกัน เพราะรัฐบาลพลเรือนมุ่งเน้นการปราบปราม ป้องกัน และบำบัด ผลผสมผสานชัดเจนมากกว่ารัฐบาลทหาร...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 กันยายน 2559)

“... ในปัจจุบันการเพิ่มอำนาจของทหารในคดีอาชญากรรม รู้สึกเหมือนการทำงานของตำรวจควบคุมซึ่งไม่มีในรัฐบาลพลเรือน...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 4 กันยายน 2559)

วิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มบุคลากรอื่น ๆ

กลุ่มบุคลากรอื่น ๆ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่ารัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนมีเนื้อหาของนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดเหมือนกัน

ดั่งสิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... น้อยมากที่คนในชุมชนจะรู้และเข้าใจเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของกฎหมาย ทว่ารัฐบาลอ่อนแอในเรื่องการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร อาจเป็นเหตุให้เกิดความไม่เข้าใจของชุมชนต่อการทำงานของตำรวจ...” (กลุ่มบุคลากรอื่น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 3 กันยายน 2559)

“... ที่ผ่านมานโยบายของนโยบาย และกฎหมายของประเทศยังไม่ทันต่อสถานการณ์ของโลก นโยบายล้าหลัง การปรับปรุงไม่เกิดประสิทธิภาพดีพอ...” (กลุ่มบุคลากรอื่น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 11 กันยายน 2559)

“... เนื้อหาของนโยบายเหมือนกัน สอดคล้องและปรับปรุงขึ้นเพื่อประโยชน์นำไปใช้งานกับการแก้ไขยาเสพติด...” (กลุ่มบุคลากรอื่น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 20 กันยายน 2559)

กลุ่มบุคลากรอื่น ๆ บางส่วนเห็นว่ารัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนมีเนื้อหาของนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดแตกต่างกัน

ดั่งสิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... รัฐบาลลุงตู่มียอมรับถูกใจเพราะทหารเข้ามาช่วยการแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นการตรวจสอบอำนาจของตำรวจ ไม่กล้าทุจริตยาเสพติดตำรวจให้ทำชุมชนกลัวและไม่ให้ความเชื่อใจ... ซึ่งรัฐบาลอื่นไม่มี...” (กลุ่มบุคลากรอื่น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 3 กันยายน 2559)

ผลจากการศึกษาข้อมูล และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในประเด็นเนื้อหาของนโยบายยาเสพติดของรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือน พบว่า มีเนื้อหาของนโยบาย “เหมือนกันค่อนข้างมาก” เพราะเนื้อหาของนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศไทย มีรูปแบบพัฒนาไปจากรูปแบบเดิมที่ละน้อยโดยมีการพัฒนาไปตามชนิดของยาเสพติด เช่น ยาบ้าหรือเมทแอมเฟตามีน เฮโรอีน กัญชา โคเคน และยาไอซ์ เป็นต้น จึงเป็นเหตุผลให้เนื้อหาของนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศไทยมีการพัฒนามาตลอด ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนในเนื้อหาของนโยบาย การแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยสามารถจำแนกออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปราบปราม ด้านการป้องกันควบคุม และด้านการบำบัดรักษาฟื้นฟู สรุปได้ ดังนี้

รัฐบาลทหารของ นายอานันท์ ปันยารชุน, พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ และพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้มีเนื้อหาของนโยบายยาเสพติดโดยให้ความสำคัญการปราบปราม การป้องกัน และการบำบัดรักษาตามลำดับคล้ายคลึงกับเนื้อหาของนโยบายยาเสพติด รัฐบาลพลเรือนของ นายบรรหาร ศิลปอาชา, พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ, นายชวน หลีกภัย, ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ และนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร และมีการปรับปรุงเนื้อหาของนโยบายบางส่วนมาโดยตลอด แต่เป้าหมายหลักไม่เปลี่ยนแปลง คือ มีบทลงโทษผู้กระทำความผิดคดียาเสพติดทุกคนที่เกี่ยวข้องไม่ว่า ผู้เสพ ผู้ครอบครอง ผู้ค้า และผู้ผลิต และมีโทษรุนแรงถึงอัตราโทษสูงสุดถึงประหารชีวิต และจำคุกตลอดชีวิต เนื่องจากเนื้อหาของนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดได้กำหนดรูปแบบมาจากความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณีของสังคมไทยที่ไม่ต้องการอยู่ร่วมกับผู้กระทำผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดตามแนวความคิดของDror (1969) และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางด้านเนื้อหาของนโยบายมีผลกระทบต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการนำไปปฏิบัติงานสอดคล้องกับแนวคิดของ วรเดช จันทรศร (2554, หน้า 43-47) และสุภชัย ยาวะประภาส (2538, หน้า 91-95)

ดังนั้น จากที่กล่าวมาข้างต้น เนื้อหาของนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดได้มีการพัฒนากฎหมายยาเสพติดเพื่อให้มีประสิทธิภาพแต่เป้าหมายหลักของเนื้อหาของนโยบายไม่เปลี่ยนแปลงโดยเนื้อหาของนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดถือว่าคงอนุรักษ์รูปแบบเดิมในรูปแบบเนื้อหาของนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดแนวทาง The Zero Tolerance Basis ซึ่งเป็นนโยบายที่เข้มงวดและเคร่งครัดจนเกินไป สอดคล้องกับแนวความคิดของ Lindblom (1959)

ปัจจัยของเนื้อหานโยบายที่รุนแรงดังกล่าวข้างต้นจึงมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ได้แก่ ผู้กระทำความผิดคดียาเสพติดทำการต่อสู้ และขัดขวางการจับกุมจากเจ้าพนักงานของรัฐเพื่อไม่ให้ถูกดำเนินคดี และลงโทษตามกฎหมายจึงเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวแบบการทำสงครามยาเสพติด (war on drug) ซึ่งมีรูปแบบเดียวกับของกลุ่มประเทศละตินอเมริกา เช่น เม็กซิโก อาร์เจนตินา บราซิล และเอกวาดอร์ กลุ่มประเทศเอเชีย ได้แก่ จีน ฟิลิปปินส์ เป็นต้น และสอดคล้องกับการเสียชีวิต และบาดเจ็บจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ระหว่างปี พ.ศ. 2550-2555 (ดูตาราง 6 ประกอบ) แสดงถึงการเสียชีวิต และบาดเจ็บจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจ กองบัญชาการ-ตำรวจปราบปรามยาเสพติด กรณีตัวอย่าง เช่น

1. เมื่อวันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2559 เวลาประมาณ 14.40 น. ชายวัยรุ่นจำนวน 2 คน ถูกตำรวจ บข.ปส.จับกุมพร้อมยาบ้า 24,000 เม็ด เหตุเกิดที่อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ได้สะเดากุญมือแล้วแย่งอาวุธปืนยิง ด.ต.สกล บุญสาย ผบ.หมู่ปราบปราม ปส.4 บข.ปส. ได้รับบาดเจ็บที่ไหล่ซ้าย จากการสืบสวนพบว่า คนร้ายดังกล่าวเป็นลูกน้องของผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน

2. เมื่อวันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2559 บข.ปส. ได้ปฏิบัติการ “ทริปเปิ้ลไนท์” ภูโจอม จับกลุ่มกลุ่มนักค้ายาเสพติดที่เปิดโรงแรมสัมมนา กลุ่มผู้ค้ายาเสพติด ในจังหวัดนครราชสีมา เป็นเหตุให้ พ.ต.ท. ทิวพงษ์ พลูโต สว. งานการข่าว บข.ปส. ได้ถูกคนร้ายยิงต่อสู้รับบาดเจ็บสาหัส รอยนต์ของเจ้าหน้าที่เสียหายจำนวนหลายคัน เป็นต้น

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชวลิต วิสลดิลกพันธ์ (2544) ศึกษาเรื่อง การศึกษานโยบายการปราบปรามยาบ้าระหว่างปี พ.ศ. 2538-2542 ผลการศึกษาพบว่า นโยบายการปราบปรามยาบ้าที่กำลังระบาดและเป็นภัยของประเทศในขณะนี้ เครื่องมือหรือเข้มงวดจนเกินไป

ฤดีโคม วิภาวิน (2545) ศึกษาเรื่อง นโยบายปราบปรามยาเสพติด: 3 เดือนกับการประกาศสงครามขึ้นแตกหักเพื่อเอาชนะยาเสพติดของรัฐบาล ศึกษากรณีลักษณะนโยบายและผลกระทบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงนโยบายยาเสพติดของรัฐบาลภายใต้การนำของ ดร. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีที่ได้ประกาศทำสงครามขึ้นแตกหักเพื่อเอาชนะยาเสพติดภายในสามเดือนโดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ ถึง 30 เมษายน

พ.ศ. 2546 ผลการศึกษาพบว่านโยบายดังกล่าวเป็นนโยบายที่ดีสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทั้งในสภาพแวดล้อมและความต้องการของประชาชน

พรณรงค์ สุริยจันทร์(2547) ศึกษาเรื่องการปราบปรามยาบ้าบตบตวนเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติผลการศึกษาพบว่านโยบายและแผนปฏิบัติการปราบปรามยาบ้าที่รัฐดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ถึง พ.ศ. 2546 มีความเหมาะสมมาก แต่เมื่อนำนโยบายและแผนปฏิบัติมาใช้กับบรรลุผลสำเร็จในระดับปานกลางเท่านั้น

ตาราง 6

การเสียชีวิตและบาดเจ็บจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ระหว่างปี พ.ศ. 2550-2559

ปี พ.ศ.	รัฐบาล	เสียชีวิตจากการปฏิบัติหน้าที่	บาดเจ็บจากการปฏิบัติหน้าที่	รวม
2550	ทหาร	1	3	4
2551	ทหาร + พลเรือน	1	1	2
2552	พลเรือน	-	3	3
2553	พลเรือน	-	1	1
2554	พลเรือน	1	2	3
2555	พลเรือน	1	4	5
2556	พลเรือน	-	-	-
2557	ทหาร + พลเรือน	-	-	-
2558	ทหาร	-	5	5
2559 (1 ม.ค. ถึง 30 ก.ย. 2559)	ทหาร	2	3	5

หมายเหตุ: ปี พ.ศ. 2556-2557 มีสถานการณ์การชุมนุมทางการเมืองในประเทศไทย ที่มา. จาก รายงานผลการปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (หน้า 2), โดย กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด, 2558, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

ตาราง 7

เปรียบเทียบเนื้อหาของนโยบายยาเสพติดของรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือน ระหว่างปี พ.ศ. 2535 ถึงปัจจุบัน

รัฐบาลทหาร	รัฐบาลพลเรือน	ข้อค้นพบ
บทลงโทษรุนแรง	บทลงโทษรุนแรง	เหมือนกันค่อนข้างมาก

การบังคับใช้กฎหมายในนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติด

การสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติ และบุคลากรด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และสิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

วิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหาร

กลุ่มผู้บริหารมีความเห็นว่ารัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนมีการบังคับใช้กฎหมายของนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดแตกต่างกัน

สิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... คำสั่ง คสช. ทำให้การบังคับใช้กฎหมายของตำรวจ บช.ปส. มีประสิทธิภาพมากขึ้น ในการทำงานร่วมกันเจ้าหน้าที่ทหาร...” (กลุ่มผู้บริหาร, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล 28 กันยายน 2559)

กลุ่มผู้บริหารมีความเห็นว่า รัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนมีการบังคับใช้กฎหมายของนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดเหมือนกัน

“... การบังคับใช้กฎหมายคดียาเสพติดคนร้ายมักพร้อมสู้กับเจ้าพนักงานเพราะอัตราโทษรุนแรง...” (กลุ่มผู้บริหาร, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 30 สิงหาคม 2559)

วิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ

กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติส่วนใหญ่มีความเห็นว่ารัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนมีเนื้อหาของนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดแตกต่างกัน

สิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเป็นหน่วยงานหลักด้านการปราบปรามยาเสพติด มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายน้อยกว่าในคำสั่งของคณะ คสช. ซึ่งไปเพิ่มให้กับหน่วยร่วมที่มี

หน้าที่ด้านการปราบปรามยาเสพติด . . .” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์-
ส่วนบุคคล, 1 กันยายน 2559)

“... อำนาจพิเศษของทหารคดียาเสพติดเห็นว่าไม่มีประสิทธิภาพเพราะใน
ความเป็นจริงทหารผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาลไม่กล้าที่จะใช้อำนาจของตนดังกล่าว
อาจจะเพราะทหารผู้ปฏิบัติขาดความเข้าใจในข้อกฎหมาย และการข่าวที่ชัดเจน จะดำเนินการ
ตามบทบาทเดิมก็เป็นผู้ช่วยตำรวจ และใช้กฎหมายปกติของตำรวจ.” (กลุ่มผู้นำนโยบาย
ไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 9 กันยายน 2559)

“... ผู้ค้ารายใหญ่หรือผู้ผลิตจะไม่มาลงมือกระทำความผิดดังกล่าวด้วยตนเอง
การที่กฎหมายให้อำนาจผู้ปฏิบัติเทียบเท่ากับคดีอาชญากรรมอื่นทำให้ไม่สามารถสืบสวน
ขยายผลไปถึงตัว เราจึงต้องใช้อำนาจของทหารตามประกาศของ คสช. เช่น การค้นบ้าน
โดยไม่มีหมายค้น...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล 5 กันยายน
2559)

กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติบางส่วนมีความเห็นว่ารัฐบาลทหาร และรัฐบาล พล
เรือนมีเนื้อหาของนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดเหมือนกัน

ดังสิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... การปราบปรามไม่ได้ผล ชัดกับมาตรการที่เน้นด้านการปราบปรามของ
ประเทศไทย ซึ่งผู้ปฏิบัติไม่สามารถทำงานได้สุดทางและไม่มีเวลาแยกผู้ค้ารายใหญ่
หรือผู้ผลิต...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 กันยายน 2559)

“... การยึดอายัด และการตรวจสอบข้อมูลทางการเงิน เพราะกฎหมายไม่มีบทบังคับ
ที่ชัดเจนกรณียาเสพติด ผู้ธนาคารจะปกป้องผลประโยชน์ของลูกค้า ผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่
หรือผู้ผลิตหรือตัวแทนจะมียอดเงินฝากจำนวนมาก ไม่มีบทบัญญัติทางกฎหมายว่าด้วย
เวลาการตอบข้อมูล และบทกำหนดโทษ ทำให้แจ้งผลการตรวจสอบดังกล่าวล่าช้า ทำให้
ผู้กระทำความผิดโยกย้ายเงินไปต่างประเทศ หรือปิดบัญชีหลบหนี...” (กลุ่มผู้นำนโยบาย
ไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 กันยายน 2559)

“... ตำรวจไม่อยากทำเรื่องในข้อหาสมคบฯ ดังกล่าวเห็นขี้ยากมากทางเอกสาร
จึงควรกระจายอำนาจการขออนุมัติข้อหาสมคบฯ ตามพระราชบัญญัติมาตรการ

ในการปราบปรามฯ ไปสู่ผู้อำนวยการปราบปรามยาเสพติดตามพื้นที่ภาคต่าง ๆ หรือ
ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาคต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพแท้จริงการดำเนินการ . . .”

(กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 9 กันยายน 2559)

วิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มบุคลากรอื่น

กลุ่มบุคลากรอื่นส่วนใหญ่มีความเห็นว่า รัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือน
มีเนื้อหาของนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดแตกต่างกัน

สิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... การบังคับใช้กฎหมายของตำรวจ ยังไม่สร้างความเชื่อมั่น ตำรวจเน้นใช้
การกระทำที่รุนแรงต่อคนในชุมชน เช่น การทรมานให้รับสารภาพ ตามที่ปรากฏ
ในสื่อมวลชน หรือตำรวจบางคนมีการเรียกรับผลประโยชน์จากผู้เสพ และผู้จำหน่ายรายย่อย
เพื่อแลกการปล่อยตัว และเมื่อมีการร้องเรียนตำรวจไม่จับตำรวจ รัฐบาลทหารจึงเข้ามา
ปราบปรามข้าราชการที่ทุจริตคอร์รัปชันปัญหาดังกล่าวที่ไม่เคยมีการแก้ไข ...”

(กลุ่มบุคลากรอื่น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 3 กันยายน 2559)

“... ระยะเวลาการควบคุมตัวชั้นจับกุมของเจ้าหน้าที่มีน้อยกว่าที่จะสามารถ
ดำเนินการซักถามข้อมูลขยายผลไปสู่ผู้ค้ารายสำคัญ เนื่องจากกฎหมายไม่ให้อำนาจไว้
การสืบสวนขยายผลจึงไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในยุครัฐบาลทหาร
จึงต้องใช้กฎหมายความมั่นคงในการควบคุมตัว ...” (กลุ่มบุคลากรอื่น, การสัมภาษณ์-
ส่วนบุคคล, 11 กันยายน 2559)

กลุ่มบุคลากรอื่นบางส่วนมีความเห็นว่ารัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนมีเนื้อหา
ของนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดเหมือนกัน

สิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... กฎหมายการจับกุมผู้เสพยายินยอมเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูการปฏิบัติยุ่งยาก
ไม่ชัดเจน สร้างภาระให้กับผู้ปฏิบัติให้ความเห็นว่าผู้ปฏิบัติขาดความเข้าใจในข้อกฎหมาย
...” (กลุ่มบุคลากรอื่น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 13 กันยายน 2559)

“... การปฏิบัติงานร่วมทหาร ตำรวจ มีความสัมพันธ์ดี ในการบังคับใช้กฎหมาย
ยาเสพติดร่วมกัน เพราะมีจุดมุ่งหมายเดียวกันในการทำเพื่อชาติ ...” (กลุ่มบุคลากรอื่น,
การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 20 กันยายน 2559)

ผลจากการศึกษาข้อมูล และคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า การบังคับใช้กฎหมายของรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนมีรูปแบบที่ “แตกต่างกันบางช่วงเวลา” เพราะหลังการเปลี่ยนการปกครอง พ.ศ. 2475 เป็นรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีรัฐบาลทหารกับรัฐบาลพลเรือนบริหารปกครอง และมีการบังคับใช้กฎหมายนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติด ลักษณะบทกำหนดโทษรุนแรง จนมีการก่อตั้งหน่วยงานด้านการปราบปรามยาเสพติดที่สำคัญ คือ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) ก่อตั้งขึ้นในรัฐบาลทหารของนายธนาธิบดิ์ ภัยวิเชียร เมื่อปี พ.ศ. 2519 และมีการก่อตั้งกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (บช.ปปส.) ในยุครัฐบาลทหารของ นายอานันท์ ปันยารชุน เมื่อปี พ.ศ. 2535 โดยมีการพัฒนาหน่วยงานยาเสพติด และพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเรื่อยมา ทั้งรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือน โดยรัฐบาลพลเรือนของนายบรรหาร ศิลปอาชา พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ นายชวน หลีกภัย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ, นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร กับรัฐบาลทหารของนายอานันท์ ปันยารชุน, พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ มอบหมายเพียงให้เจ้าหน้าที่ทหาร หรือกองทัพเป็นผู้ช่วยเจ้าพนักงานตามกฎหมายในการปราบปราม ยาเสพติด และการบังคับใช้กฎหมาย ยาเสพติดอยู่ภายใต้หลักนิติธรรมมีการเปลี่ยนแปลงมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดเพียงเล็กน้อยแต่รูปแบบคงเดิม และสอดคล้องกับแนวความคิดของ Lindblom (1959)

ส่วนการบังคับใช้กฎหมายของรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนที่มีความแตกต่างกันบางช่วงเวลาพบว่า

1. ในสมัยรัฐบาลพลเรือนของ ดร. ทักษิณ ชินวัตร มีการบังคับใช้กฎหมายโดยมีมาตรการเรียกว่า “ชุดรากถอนโคน” โดยทำสงครามกับยาเสพติดอย่างเด็ดขาดและรุนแรงอย่างไม่เคยมีมาก่อนสำหรับประเทศไทย และการทำสงครามยาเสพติดถูกกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ มีการเสียชีวิตของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดกว่า 100 ศพ โดยได้รับการชี้แจงจากรัฐบาลดังกล่าวว่าเป็นการฆ่าตัดตอน หรือหักหลังกันเองของกลุ่มผู้กระทำความผิด และมาตรการดังกล่าวนี้ได้สร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนโดยส่วนใหญ่ หากถ้านักคิดเหล่านั้นเสียชีวิตโดยฝีมือของการใช้อำนาจรัฐตามนโยบายของรัฐบาลจะไม่ใช่เป็นการใช้วิธีการศาลเตี้ยอันขัดกับหลักนิติ (อภิชาติ ศักดิเศรษฐ์, 2546, หน้า 6) ถือว่าเป็นยุคสมัยที่มีการสูญเสียชีวิตของผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากที่สุดของนโยบายการแก้ไขปัญหาดังกล่าวในประเทศไทย

2. ในสมัยรัฐบาลทหารของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา มีการเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายด้านการปราบปรามยาเสพติดโดยรัฐบาลได้ใช้อำนาจตามมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 มอบหมายให้กองทัพมีหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการปราบปรามการแก้ไขปัญหายาเสพติดคล้อยคลึงกับรัฐบาลทหารของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ โดยได้มีบังคับใช้กฎหมายตามมาตรา 17 แห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2502 โดยรัฐบาลทหารให้การสนับสนุนการปราบปรามกลุ่มข้าราชการของรัฐกระทำ ความผิดอย่างจริงจัง และเด็ดขาด รัฐบาลทหารมีอำนาจการบังคับใช้กฎหมายความมั่นคงในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดเพื่อการสืบสวนขยายผลไปสู่ตัวการใหญ่ จนสามารถดำเนินการปราบปรามไปถึงตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ร่วมกับสมคบการกระทำความผิด และส่งผลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่กล้ากระทำการคอร์รัปชัน (corruption) หรือกระทำการสมคบคิดกัน (conspiracy) กับผู้ต้องหาลดลง เช่น

2.1 ให้ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และผู้บัญชาการทหารบก เป็นคณะกรรมการ-ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 109/2557 เรื่อง การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

2.2 ให้ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และเจ้ากรมทหารพระธรรมนูญ เป็นคณะกรรมการกลั่นกรองข้อมูลหรือข่าวสารการกระทำที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 112/2557 และตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 23/2558 เรื่อง มาตรการเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ดังนี้

2.2.1 ให้ข้าราชการทหารที่ได้รับการแต่งตั้งมีอำนาจหน้าที่เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อตรวจค้นเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่ามีบุคคลซึ่งกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหลบซ่อนอยู่ หรือมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ฯลฯ

2.2.2 กรณีที่เป็นการเข้าค้นในเวลากลางคืนภายหลังพระอาทิตย์ตกให้ข้าราชการทหารผู้เป็นหัวหน้าการเข้าค้นต้องเป็นข้าราชการทหารซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นร้อยเอกขึ้นไปค้นบุคคล หรือยานพาหนะที่มีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่ามียาเสพติดซุกซ่อนอยู่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

2.2.3 จับกุมบุคคลใด ๆ ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้เพื่อทำการสอบสวนเบื้องต้นได้เป็นเวลาไม่เกินสามวันเมื่อครบกำหนดเวลาดังกล่าวหรือก่อนนั้นตามที่เห็นสมควรให้ส่งตัวผู้กระทำความผิดไปยังพนักงานสอบสวนฯ โดยมีให้ถือว่าการควบคุมผู้ถูกจับนี้เป็นการควบคุมของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญา

2.2.4 การปฏิบัติการตามคำสั่งนี้ให้ข้าราชการทหารซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นต้น

ปรากฏให้เห็นจากสถิติปี พ.ศ. 2555-2559 พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจมีสถิติสูงสุดเกือบทุกปีในการถูกดำเนินคดีเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และมีจำนวนเกินกว่า 30 ราย/ปี แต่ปรากฏว่าในปี พ.ศ. 2559 สมัยรัฐบาลทหารของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา กลับมีเจ้าหน้าที่ตำรวจถูกดำเนินคดีดังกล่าวเพียง 22 ราย ซึ่งเป็นสถิติน้อยที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2559)

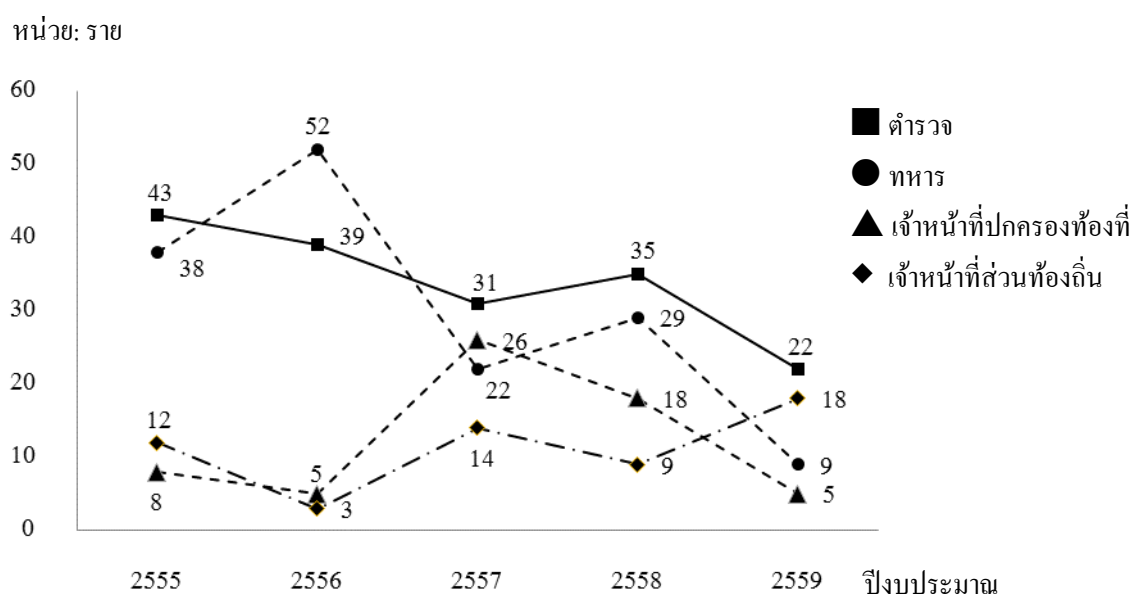
สอดคล้องผลการศึกษาของฤดี โคม วิชาวิน(2545) ศึกษาเรื่องนโยบายปราบปรามยาเสพติด: 3 เดือนกับการประกาศสงครามขึ้นแตกหักเพื่อเอาชนะยาเสพติดของรัฐบาล ศึกษากรณีลักษณะนโยบายและผลกระทบโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงนโยบายยาเสพติดของรัฐบาลของ ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีที่ได้ประกาศทำสงครามขึ้นแตกหักเพื่อเอาชนะยาเสพติดภายในสามเดือน โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ ถึง 30 เมษายน พ.ศ. 2546 โดยมุ่งศึกษาลักษณะของนโยบาย และผลกระทบที่เกิดจากการนำนโยบายไปปฏิบัติ และผลการศึกษาพบว่านโยบายดังกล่าวเป็นนโยบายที่ดีสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทั้งในสภาพแวดล้อมและความต้องการของประชาชน และสามารถลดต้นทุนกลุ่มผู้ค้ายาเสพติด โดยเฉพาะรายย่อยจนต้องเข้ามารายงานตัว และเลิกเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นจำนวนมาก แต่ได้เกิดผลกระทบที่ไม่ได้ตั้งใจ คือ การฆ่าตัดตอนจำนวนมากโดยที่เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถจับกุมคนร้ายที่ก่อเหตุได้ส่งผลให้เกิดผลลบต่อภาพลักษณ์ของประเทศ

ในด้านการละเมิดสิทธิมนุษยชนและก่อให้เกิดความหวาดระแวงในชุมชน

บุญชัย ใจเย็น (2556) กล่าวว่า รัฐบาลทหาร จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้มีมาตรการโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 37 ให้ถือว่าการเสพฝิ่นเป็นสิ่งผิดกฎหมาย

และมาตรา 17 แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร สามารถสั่งประหารชีวิตผู้ค้ายาเสพติด และกลุ่มอสังขนิของ พลตำรวจเอก เผ่า ศรียานนท์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อธิบดีกรมตำรวจ และเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา (ในขณะนั้น) ได้ใช้ฐานอำนาจทางการเงินเพื่อรักษาอำนาจทางการเมือง โดยวิธีการใช้เงินอุดหนุนกลไกทางการเมืองของรัฐบาลที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดประเภทฝิ่น และรางวัลนำจับฝิ่น โดยวิธีการผูกขาดการค้าฝิ่น และให้ผลตอบแทนมากที่สุด จึงสามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดลดลงในช่วงเวลาดังกล่าว

สถิติการจับกุมเจ้าหน้าที่ของรัฐและบุคลากรในสังกัดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เปรียบเทียบปีงบประมาณ พ.ศ. 2555-2559 ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ดังแสดงในภาพ 16

ภาพ 16 สถิติการจับกุมเจ้าหน้าที่ของรัฐและบุคลากรในสังกัดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เปรียบเทียบปีงบประมาณ พ.ศ. 2555-2559

ที่มา. จาก รายงานสถิติการจับกุมเจ้าหน้าที่ของรัฐ และบุคลากรในสังกัดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เปรียบเทียบปีงบประมาณ 2555-2559 (หน้า 10), โดย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2559, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

ความร่วมมือของภาคประชาชน

รัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนได้ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหายาเสพติด โดยมีมาตรการปฏิบัติต่าง ๆ ในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น ครูแดร์ (D.A.R.E.) พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด ประชาธิปไตย 5 รั้วป้องกัน เป็นต้น โดยได้มุ่งเน้นการดำเนินการระดับชุมชน ให้ตระหนักถึงภัยของยาเสพติดและได้ประกาศอย่างชัดเจนที่จะสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคสังคมและชุมชนให้เข้มแข็งในการแก้ไขปัญหาสังคมในด้านต่าง ๆ โดยสร้างความเชื่อมั่นให้ภาคประชาสังคมและชุมชนให้เพิ่มขึ้น การแก้ไขปัญหายาเสพติดรัฐไม่สามารถดำเนินการได้เพียงฝ่ายเดียวจะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น ๆ

การสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติ และบุคลากรด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และสิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มผู้บริหาร ดังนี้

กลุ่มผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่า รัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมภาคประชาชน และประชาชนให้ความร่วมมือต่อกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด

สิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... โลกเปลี่ยนไปมาก การทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐตำรวจต้องมีการปรับเปลี่ยนตามให้ทัน เราทำงานคนเดียวไม่ได้หากขาดความร่วมมือภาคประชาชน” (กลุ่มผู้บริหาร, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 30 สิงหาคม 2559)

“... โครงการของรัฐ ประชาธิปไตย 5 รั้วป้องกัน พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด 5 รั้วป้องกัน เป็นต้น เป็นการสร้างความเข้าใจ และการร่วมมือในภาคประชาชนได้ดี” (กลุ่มผู้บริหาร, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 8 กันยายน 2559)

การวิเคราะห์กลุ่มผู้ปฏิบัติ ดังนี้

กลุ่มผู้ปฏิบัติส่วนใหญ่เห็นว่ารัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมภาคประชาชน แต่ประชาชนไม่ให้ร่วมมือต่อกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด

ดังสิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... ถึงแม้รัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนมีมาตรการในการแก้ปัญหาเสพติดจำนวนมากแต่ไม่สามารถแก้ปัญหาเสพติดในชุมชนได้อย่างยั่งยืนเพราะขาดความร่วมมือในชุมชน...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 กันยายน 2559)

“... ประชาชนระดับต่าง ๆ ไม่ไว้วางใจการทำงานในการแก้ไขยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจเมื่อเทียบกับทหารซึ่งได้รับความเชื่อถือสูงกว่ามากเมื่อทหารได้รับบทบาทตามกฎหมาย...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 กันยายน 2559)

กลุ่มผู้ปฏิบัติบางส่วนเห็นว่ารัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมภาคประชาชน และประชาชนให้ร่วมมือต่อกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด

“... ประชาชนให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นอย่างดี มีการแจ้งเบาะแสข่าวยาเสพติดจากประชาชนเป็นจำนวนมากต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ช่วยกันแก้ไขปัญหายาเสพติด...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 กันยายน 2559)

วิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มบุคลากรอื่น ๆ

กลุ่มบุคลากรอื่น ๆ ส่วนใหญ่เห็นรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมภาคประชาชน แต่ประชาชนขาดร่วมมือต่อกองบัญชาการตำรวจ-ปราบปรามยาเสพติด

ดังสิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... อาจจะแก้ปัญหาเสพติดได้เพียงช่วงสั้น ๆ และปัญหาก็กลับมารุนแรงกว่าเดิมอีก คนในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือเพราะไม่ต้องการให้คนในครอบครัวถูกจับมีประวัติอาชญากร...” (กลุ่มบุคลากรอื่น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 3 กันยายน 2559)

“... รัฐบาลทหาร ทหารสามารถเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหายาเสพติดได้ดี และคนในชุมชนรู้สึกสบายใจในการให้ความร่วมมือของชุมชนได้ดีมากกว่าข้าราชการของรัฐในส่วนอื่น...” (กลุ่มบุคลากรอื่น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 3 กันยายน 2559)

“... คนในชุมชนมีความหวาดระแวงการทำงานของตำรวจเพราะมีความคิดว่า กลัวตกเป็นเครื่องมือหากินของเจ้าหน้าที่ตำรวจ จึงทำให้ผู้เสพยาคิดว่าหากจะเลิกก็สามารถ เลิกเองได้โดยไม่ต้องพึ่งการบำบัดเพราะกระบวนการบำบัดของรัฐไม่มีประสิทธิภาพ เพียงพอหรือเป็นแค่การสร้างภาพที่ดีต่อสังคมเท่านั้น และเมื่อถูกทำประวัติผู้เสพยาเสพติด กลัวเจ้าหน้าที่ของรัฐจับเข้าไปเป็นพวกขบวนการค้ายาเสพติดทั้งที่เป็นแค่ผู้เสพ ...” (กลุ่มบุคลากรอื่น ๆ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 12 กันยายน 2559)

“... ความร่วมมือภาคประชาชนมีน้อย เพราะผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นบุคคล ในครอบครัว...” (กลุ่มบุคลากรอื่น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 13 กันยายน 2559)

กลุ่มบุคลากรอื่น ๆ บางส่วนเห็นว่ารัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนให้ความสำคัญ ของการมีส่วนร่วมภาคประชาชน และประชาชนให้ร่วมมือต่อกองบัญชาการตำรวจ-ปราบปรามยาเสพติด

ดังสิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... ความร่วมมือของประชาชนต่อกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด มีสูงกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจรับผิดชอบพื้นที่...” (กลุ่มบุคลากรอื่น ๆ, การสัมภาษณ์-ส่วนบุคคล, 11 กันยายน 2559)

ผลจากการศึกษาข้อมูล และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในประเด็นการให้ความร่วมมือ ของภาคประชาชนเปรียบเทียบระหว่างรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือน พบว่า “มีความแตกต่างกันบางช่วงเวลา” เพราะความร่วมมือของภาคประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญ ด้านหนึ่งของการแก้ไขปัญหายาเสพติดหากภาครัฐได้ความร่วมมือจากภาคประชาชน จะทำให้เกิดประสิทธิผลอย่างมากในการแก้ไขปัญหายาเสพติดดังกล่าวเนื่องจากการแก้ไข ปัญหาดังกล่าวจะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะภาคประชาชน ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บริเวณนั้น ๆ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมารัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือน ได้ให้ความสำคัญโดยมีมาตรการหรือวิธีการปฏิบัติต่าง ๆ ในการเสริมสร้างความร่วมมือ ของภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยรัฐมี โครงการต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือของภาคประชาชน เช่น โครงการครูแดร์ (D.A.R.E.) ผ่านระบบโรงเรียนเหมือนกับการน่านโยบายปราบปรามยาเสพติดมาใช้ จริงจังผ่านระบบโรงเรียนและครอบครัว (Drug Prevention Advisory Service--DPAS)

ของประเทศสหราชอาณาจักร เป็นต้น โดยมุ่งเน้นการดำเนินการระดับชุมชนให้ตระหนักถึงโทษภัยของยาเสพติด ซึ่งรัฐได้ประกาศอย่างชัดเจนที่จะสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนให้เข้มแข็งในการแก้ไขปัญหาสังคมในด้านต่าง ๆ โดยสร้างความเชื่อมั่นและเข้มแข็งให้ภาคประชาชนสังคมและชุมชนให้เพิ่มขึ้น แต่กลับพบว่า ความร่วมมือของภาคประชาชนของรัฐบาลที่ผ่านมาอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง เพราะรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนได้มีบทบัญญัติของกฎหมายอยู่ภายใต้แนวทาง The Zero Tolerance Basis และ The Compulsory Harm Reduction จึงเป็นลักษณะของการทำสงครามยาเสพติด (war on drug) และสอดคล้องตามแนวความคิดของ Lindblom (1959) และวรเดช จันทรศร (2554, หน้า 98-102)

รัฐได้มีมาตรการด้านการร่วมมือของภาคประชาชน สรุปได้ดังนี้

1. ด้านการปราบปราม รัฐบาลพลเรือนที่ผ่านมามีส่วนใหญ่นำเจ้าหน้าที่ตำรวจ

มีบทบาทหลักด้านการปราบปราม ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด เป็นต้น จากมาตรการ และบทบัญญัติของกฎหมายคดียาเสพติดที่มีความรุนแรงจึงเป็นสาเหตุให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ กับประชาชนมีความร่วมมือแต่เพียงบางส่วน เนื่องจากกลัวจะเกิดอันตรายกับตนเองและครอบครัว และไม่เห็นถึงประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับโดยตรงจึงไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และอีกประการหนึ่ง หากยิ่งปราบปรามรุนแรงจะทำให้การให้ความร่วมมือภาคประชาชนลดลงเพราะจะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ในด้านความปลอดภัย

จากการศึกษาพบความแตกต่างของรัฐบาลทหาร พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่มีความร่วมมือภาคประชาชน เจ้าหน้าที่ทหาร และเจ้าหน้าที่ตำรวจ มากขึ้นเพราะรัฐได้มอบหมายอำนาจให้เจ้าหน้าที่ทหารมีอำนาจตามกฎหมายให้เข้ามาดำเนินการช่วยแก้ไขปัญหายาเสพติด ตามมาตรา 44 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดและให้ความสำคัญในการปราบปรามกระทำการทุจริต (corruption) หรือสมคบคิด (conspiracy) ของเจ้าหน้าที่รัฐกับผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติดโดยเฉพาให้มีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐสำหรับทุกระดับระหว่างดำเนินการเป็นการสร้างความร่วมมือของภาคประชาชนสูงขึ้น

2. ด้านการป้องกัน รัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนมีการรณรงค์โครงการต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือของภาคประชาชนลักษณะแบบเดียวกัน เช่น มาตรการในการสร้างครอบครัวให้อบอุ่นและความเข้มแข็งรัฐบาลพลเรือนของ คสทักยณ ชินวัตร โครงการ 5 ร้วป้องกันของรัฐบาลพลเรือน นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ โครงการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดของรัฐบาลพลเรือนของ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร โครงการประชารัฐร่วมใจของรัฐบาลทหารของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นต้น

3. ด้านการบำบัดรักษารัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนมีมาตรการด้านการบำบัดรักษาแนวทางเดียวกัน คือ การดำเนินการบำบัดรักษาตามแนวทาง The Compulsory Harm Reduction โดยทำให้ผู้เสพยาเสพติดหรือผู้กระทำความผิดรายย่อยถูกตีตราประวัติอาชญากรรมเหมือนสังคมไม่เปิดโอกาสให้กลับตัวทำให้ ผู้เสพไม่สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาตัวคนในครอบครัวของผู้ติดยาเสพติดไม่ให้กำลังใจ และสังคมไม่ยอมรับกลับสู่ครอบครัว

สอดคล้องผลงานวิจัยของ ฤดี โคม วิภาวิน (2545) ศึกษาเรื่อง นโยบายปราบปรามยาเสพติด: 3 เดือน กับการประกาศสงครามขึ้นแตกหักเพื่อเอาชนะยาเสพติดของรัฐบาล ศึกษากรณีลักษณะนโยบายและผลกระทบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงนโยบายยาเสพติดของรัฐบาลภายใต้การนำของ ดร. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีที่ได้ประกาศทำสงครามขึ้นแตกหักเพื่อเอาชนะยาเสพติดภายในสามเดือนโดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ ถึง 30 เมษายน พ.ศ. 2546 ได้เกิดผลกระทบที่ไม่ได้ตั้งใจให้เกิด นั่นคือ การฆ่าตัดตอนจำนวนมาก โดยที่เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถจับกุมคนร้ายที่ก่อเหตุได้ ส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศในด้านการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการขึ้นบัญชีดำผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดจากประชาคมหมู่บ้านก่อให้เกิดความหวาดระแวงในชุมชนและสำหรับแนวทางในการแก้ไขนั้น รัฐบาลต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งยวดสำหรับคดีฆ่าตัดตอน โดยต้องดำเนินการสืบสวนหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษเพื่อไม่ให้อิทธิพลของขบวนการค้ายาเสพติดมีความเข้มแข็งมากขึ้น และยังลบภาพความสงสัยในสังคมว่าเจ้าหน้าที่มีส่วนรู้เห็นกับการฆ่าตัดตอน

อุทัย เอี่ยมศรี(2553) ศึกษาเรื่อง *การมีส่วนร่วมและความพึงพอใจของพนักงานภาครัฐและประชาชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดของรัฐบาล: กรณีศึกษาอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี* (สมัยรัฐบาลพลเรือนของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ) ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วม และความพึงพอใจในการแก้ไขปัญหาเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง

อัมพร ภูแก้ว (2556) ศึกษาเรื่อง *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่เทศบาลตำบลพลวง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี* โดยศึกษาช่วงเวลา เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2555 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556 (สมัยรัฐบาลพลเรือนของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร) ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดอยู่ในระดับน้อย

สมบุญ คำพันธ์ (2556) ศึกษาเรื่อง *การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนต่อการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่สถานีตำรวจนครบาลพระโขนง* ช่วงเวลาเดือนพฤษภาคม ถึงมิถุนายน พ.ศ. 2556 (รัฐบาลพลเรือนของ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร) ผลการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง

วัฒนชัย คีรีนิล (2558) ศึกษาเรื่อง *ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในเขตพื้นที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี* ศึกษาช่วงเวลาเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2558 ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ.2558 (สมัยรัฐบาลทหารของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในเขตพื้นที่ดังกล่าว ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติการแก้ไขปัญหาเสพติดของรัฐบาล

การสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติ และบุคลากรด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และสิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มผู้บริหาร ดังนี้

กลุ่มผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่า รัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนมีนโยบายเหมือนกัน เพราะมีความชัดเจนต่อเนื่องกันระหว่างกำหนดนโยบายสามารถไปสู่การใช้งานได้มีประสิทธิภาพได้ง่าย

ดังที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... ติดตามจากข่าวสารนโยบายของรัฐในการแก้ไขปัญหาเสพติดที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลใด มอบหมายให้กองบัญชาการตำรวจเสพติดจับกุมคนร้ายเสพติด รายสำคัญ ผู้มีอิทธิพล ผู้ที่ไม่เกรงกลัวตำรวจพื้นที่ หรือตำรวจพื้นที่ไม่สามารถดำเนินการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะมีนโยบายชัดเจนยิ่งขึ้น ...” (กลุ่มผู้บริหาร, การสัมภาษณ์- ส่วนบุคคล, 8 กันยายน 2559)

การวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มผู้ปฏิบัติ ดังนี้

กลุ่มผู้ปฏิบัติส่วนใหญ่เห็นว่า นโยบายของรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือน มีความเหมือนกันแต่พบว่าต้องแก้ไขปรับปรุง ไม่สามารถใช้งานให้มีประสิทธิภาพได้ คือ

1. มีหน่วยงานรับผิดชอบมาก ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงมหาดไทย และกองทัพ มีอุปสรรคในการปฏิบัติงานร่วมกัน

2. นโยบายไม่มีอะไรใหม่ แก้ไขปัญหาเสพติดไม่ตรงจุด เพราะนโยบายได้ กำหนดมาจากระดับสูงซึ่งไม่รู้ปัญหาที่แท้จริง

ดังที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... นโยบายมีการกำหนดมาจากระดับสูง ผู้ปฏิบัติไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบาย ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ถูกต้อง ยากต่อการทำให้บรรลุผล ...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 1 กันยายน 2559)

“... เหมือนกันเพราะรัฐจะคำนึงถึงความสำเร็จมากกว่าคำนึงถึงตัวผู้ปฏิบัติ ขวัญและกำลังใจในการทำงาน สวัสดิการผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีความเสี่ยง (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 1 กันยายน 2559)

“... ในทางปฏิบัติยังคงเป็นมิติของ การป้องกัน การปราบปราม และการบำบัด เพียงแต่เปลี่ยนชื่อเรียกนโยบายเท่านั้น และเป็นการแก้ไขที่ปลายเหตุ ...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 กันยายน 2559)

“... การทำงานระหว่างทหารกับตำรวจมีความสัมพันธ์ที่ดีเพราะร่วมงานกัน ปราบปรามยาเสพติดอย่างต่อเนื่องแต่การปฏิบัติงานยุ่งยากซับซ้อน” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 กันยายน 2559)

กลุ่มผู้ปฏิบัติบางส่วนเห็นว่า รัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนมีนโยบายเหมือนกัน เพราะมีต่อเนื่องกันของนโยบายสามารถไปสู่การใช้งานให้มีประสิทธิภาพ

ดังที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... ตำรวจ บช.ปส. ได้ปฏิบัติหน้าที่เพราะนโยบายยาเสพติดที่มีความชัดเจน นำไปสู่การใช้ปฏิบัติได้ง่าย และกำหนดแนวทางการปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน โดยมีกรอบการขับเคลื่อนได้ง่าย...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 1 กันยายน 2559)

กลุ่มผู้ปฏิบัติบางส่วนเห็นว่า รัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนมีนโยบายแตกต่างกัน ในการมีส่วนร่วมแก้ไขกำหนดนโยบายนำไปสู่การใช้งานให้มีประสิทธิภาพ

ดังที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... พลเอก ไพบูลย์ รมต. ยุติธรรม มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติเพื่อ ออกมาตรการยาเสพติด เช่น เงินรางวัลยาเสพติด การลดโทษยาเสพติด...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 กันยายน 2559)

การวิเคราะห์กลุ่มบุคลากรอื่น ๆ

กลุ่มบุคลากรอื่น ๆ ส่วนใหญ่เห็นว่า รัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนมีนโยบายเหมือนกันแต่พบว่าต้องแก้ไขปรับปรุง ไม่สามารถใช้งานให้มีประสิทธิภาพได้ คือ

“... การปฏิบัติงานด้านการแก้ไขปัญหาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ขาดประสิทธิภาพเนื่องจากมาตรการของรัฐไม่ชัดเจน มีหน่วยงานแก้ไขปัญหาเสพติดหลายหน่วยงานแต่ไม่มีความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานร่วมกัน ยังต่างคนต่างทำ...” (กลุ่มบุคลากรอื่น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 11 กันยายน 2559)

จากผลการศึกษาข้อมูล และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลประเด็นการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (policy implementation) ในการแก้ไขปัญหาเสพติดของรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือน พบว่า “เหมือนกันค่อนข้างมาก” เพราะมาตรการในการแก้ไขปัญหาเสพติดที่ผ่านมามาก ๆ รัฐบาลได้กำหนดให้ปัญหาเสพติดขึ้นเป็นนโยบายสาธารณะ (public policy) ขึ้นเพื่อปกป้องความเป็นอยู่ และประโยชน์ของประชาชน โดยสามารถจำแนกเป้าประสงค์หรือวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหาเสพติดของรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนได้ 3 ด้าน คือ (1) การปราบปราม (2) การป้องกันและแก้ไข และ

(3) การบำบัดรักษาโดยนโยบายด้านการปราบปราม รัฐได้มอบหมายให้กับกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดเป็นผู้ดำเนินการไปใช้ โดยมีเป้าประสงค์การปราบปรามแหล่งผลิต ผู้ค้ารายสำคัญ เครือข่ายยาเสพติด ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด สรุปรายมาตรการของรัฐได้ ดังนี้

รัฐบาลทหารของ นายอานันท์ ปันยารชุน มีมาตรการใช้อำนาจที่มีอยู่ตามกฎหมายอย่างเต็มที่ในการปราบปรามการผลิต การค้า และการบริโภคยาเสพติดรับปรุงกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดผลอย่างแท้จริง และดำเนินการกวาดล้างการใช้ยากระตุ้นประสาทอย่างเข้มงวด และเร่งปราบปรามจับกุมผู้ผลิตและผู้ขายที่ผิดกฎหมายอย่างเด็ดขาด อีกทั้งได้มีนโยบายจัดตั้งกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดเกิดขึ้นเพื่อนำนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดไปใช้โดยแบ่งเป็น 4 กองบังคับการ คือ (1) กองบังคับการ-อำนวยการ (2) กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 1 (3) กองบังคับการสอบสวน และ (4) กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 2

รัฐบาลพลเรือนของ นายบรรหาร ศิลปอาชา มีมาตรการว่ายาเสพติดเป็นนโยบายการเมืองและการบริหารเพื่อการรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทุกประเภทอย่างจริงจัง รวมทั้งเร่งรัดปราบปรามการผลิตและการค้ายาเสพติด ตลอดจนแหล่งอบายมุขอันเป็นสาเหตุของการก่ออาชญากรรมอย่างเด็ดขาด

รัฐบาลพลเรือนของ พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ มีมาตรการว่ายาเสพติดเป็นนโยบายด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินโดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิต และการค้ายาเสพติด ยาบ้า และสารออกฤทธิ์ต่อประสาทอื่น

รัฐบาลพลเรือนของ นายชวน หลีกภัย มีมาตรการว่ายาเสพติดเป็นนโยบายเร่งด่วนการบรรเทาปัญหาด้านสังคม และเพิ่มประสิทธิภาพระบบงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถอำนวยความสะดวกและดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนโดยเฉพาะในด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม การค้ายาเสพติด และการลดจำนวนแรงงานต่างชาติที่ผิดกฎหมาย

รัฐบาลพลเรือนของ ดร.ทักษิณ ชินวัตร มีมาตรการว่ายาเสพติดเป็นนโยบายเร่งด่วนโดยจะเร่งรัดดำเนินการเพื่อให้การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภายใต้ นโยบายระยะเร่งด่วน โดยใช้หลักการป้องกันนำหน้าการปราบปราม ผู้เสพต้องได้รับการรักษา ผู้ค้า

ต้องได้รับการลงโทษโดยเด็ดขาด อีกทั้งได้มีนโยบายปรับโครงสร้างของกองบัญชาการ - ตำรวจปราบปรามยาเสพติดเพิ่มขึ้นโดยแบ่งเป็น 5 กองบังคับการ และ 2 ศูนย์ คือ

(1) กองบังคับการอำนวยการ (2) กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (3) กองบังคับการสอบสวน (4) กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 2 (5) กองบังคับการตำรวจ - ปราบปรามยาเสพติด 3 และ (1) ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ (2) ศูนย์การข่าว

รัฐบาลทหารของ พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ มีมาตรการว่ายาเสพติดเป็นนโยบาย สำคัญที่รัฐบาลจะต้องดำเนินการโดยแก้ไขปัญหายาสังคม ปัญหายาเสพติด อย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

รัฐบาลพลเรือนของ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ มีมาตรการว่ายาเสพติดเป็นนโยบาย สวัสดิการสังคมและความมั่นคงของมนุษย์โดยเร่งรัดการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็น ระบบ ทั้งด้านการป้องกัน ปราบปราม การบำบัดรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ควบคู่กับการปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และมีการบังคับใช้กฎหมาย โดยเคร่งครัด อีกทั้งได้มีนโยบายปรับโครงสร้างของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด เพิ่มขึ้นอีกครั้งโดยแบ่งเป็น 6 กองบังคับการ และ 1 กองกำกับการ คือ (1) กองบังคับการ - อำนวยการ (2) กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 1 (3) กองบังคับการตำรวจ - ปราบปรามยาเสพติด 2 (4) กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 3 (5) กองบังคับ - การตำรวจปราบปรามยาเสพติด 4 และ (6) กองบังคับการข่าวกรองยาเสพติด และ กองกำกับการปฏิบัติการพิเศษ

รัฐบาลพลเรือนของ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร มีมาตรการว่า โดยกำหนดให้ การแก้ไขและป้องกันปัญหายาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติใช้ชื่อยุทธศาสตร์ พลังแผ่นดิน เอาชนะยาเสพติดโดยยึดหลักนิติธรรมในการปราบปรามการลงโทษผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้มีอิทธิพล และผู้ประพฤติดมขอบ โดยบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด อีกทั้งได้มีนโยบายปรับโครงสร้าง ของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดเพิ่มขึ้นอีกครั้งโดยแบ่งเป็น 7 กองบังคับการ และ 1 กองกำกับการ คือ (1) กองบังคับการอำนวยการ (2) กองบังคับการตำรวจปราบปราม ยาเสพติด 1 (3) กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 2 (4) กองบังคับการตำรวจ - ปราบปรามยาเสพติด (5) กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (6) กองบังคับการ - ข่าวกรองยาเสพติดและ (7) กองบังคับการสกัดกั้นการลำเลียงยาเสพติด และกองกำกับการ ปฏิบัติการพิเศษ

รัฐบาลทหารของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา มีมาตรการว่าได้กำหนดให้ ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาเฉพาะหน้าที่ต้องได้รับการป้องกันและแก้ไขโดยการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดและจัดการปัญหาอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงต่อเนื่องให้เบ็ดเสร็จ

ดังนั้น จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ในฐานะผู้รับผิดชอบการนำนโยบายไปปฏิบัติระหว่างรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือน ได้มีมาตรการต่าง ๆ และได้ออกเป็นบทบัญญัติของกฎหมาย เช่น การปรับเปลี่ยนโครงสร้างของหน่วยงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดเพิ่มขึ้นทีละน้อยเนื่องจาก ผู้กำหนดนโยบายของรัฐได้ยอมรับความถูกต้องหรือเห็นด้วยกับนโยบายเดิมด้วยเหตุผลนี้ การเลือกกำหนดนโยบายของรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนเป็นทางเลือกที่ใกล้เคียงกันกับนโยบายเดิม ตามแนวความคิดของLindblom (1959) และจากข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์พบว่า การนำนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดไปสู่การปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจ-ปราบปรามยาเสพติดยังพบว่า มีข้อบกพร่องควรต้องแก้ไขอย่างยิ่ง ได้แก่ การไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้ทุกราย โดยเฉพาะผู้มีอิทธิพล เจ้าหน้าที่รัฐกระทำการคอร์รัปชัน (corruption) หรือกระทำการสมคบคิดกัน (conspiracy) ไม่มีหน่วยงานสำหรับตรวจสอบ และถ่วงดุลอำนาจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ทันต่อสถานการณ์ และให้ตรงประเด็นเนื่องจากนโยบายของรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือน เป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่ปลายเหตุ ตลอดจนผู้นำนโยบายไปปฏิบัติไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และมีผู้รับผิดชอบหลายหน่วยงาน และที่สำคัญหน่วยงานระดับสูง ไม่มีการติดตามและประเมินผลนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดขณะดำเนินการของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด จึงทำให้การนำนโยบายการแก้ไขยาเสพติด ไปสู่การปฏิบัติขาดประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวของสังคมไทย สอดคล้องกับแนวคิดของ วรเดช จันทรศก๒๕๕4, หน้า43-47) และศุภชัย ยาวะประภา๒๕38, หน้า91-95)

สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Spratt (2009) ศึกษาเรื่อง *Policy Implementation Barriers Analysis: Conceptual Framework and Pilot Test in Three Countries* ใช้นโยบายกรณีแนวคิดและทดสอบนำร่องใน3 ประเทศ ได้แก่ ประเทศจีน อินโดนีเซีย และเวียดนาม พบว่าสิ่งที่ควรพิจารณาในการนำนโยบายไปใช้ที่สำคัญได้แก่ ความขัดแย้งความทับซ้อนกันของนโยบาย (conflicting/intersecting policies) และการกำหนดนโยบายกับการนำไป

ปฏิบัติ (policy formulation versus implementation) จำเป็นต้องมีการสอดรับกันอย่างลงตัวระหว่างการกำหนดนโยบายกับการนำไปใช้ ทั้งนี้ เพื่อให้นโยบายที่กำหนดขึ้นใหม่สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จสูงสุด

ไกรสุข ลินสุข(2552) ศึกษาเรื่อง นโยบายการปราบปรามยาเสพติดผลการศึกษาพบว่า ในการนำนโยบายการปราบปรามยาเสพติดนั้นไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเนื่องจากมีปัจจัยที่เป็นอุปสรรคหลายประการ เช่น ระบบการบริหาร บุคลากรงบประมาณ กฎหมาย เจ้าหน้าที่ของรัฐ

นักรบ หล่มวิรัตน์ (2535) ศึกษาเรื่อง แนวคิดในการปราบปรามยาเสพติด ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดผลการศึกษาพบว่า ปัญหาหน่วยปราบปรามยาเสพติดมีหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบและไม่ประสานงานกัน

จอม สิงห์น้อย (2545) ศึกษาเรื่อง การนำนโยบายปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในเขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองสตูลไปปฏิบัติผลการศึกษาพบว่า การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นมีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานเป็นอันมาก เจ้าพนักงานตำรวจผู้ปฏิบัติงานได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติงาน พบว่า ร้อยละ 26.6 แสดงความคิดเห็นว่า การบำรุงขวัญและกำลังใจของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อเจ้าพนักงานตำรวจที่ไปปฏิบัติหน้าที่ด้านการสืบสวนและด้านการปราบปรามยาเสพติดยังอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์แนวทางเชิงนโยบายด้านยาเสพติดของประเทศไทย

ให้รองรับกับสถานการณ์ปัจจุบัน

จากอดีตสู่ปัจจุบัน ยาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญของรัฐ ผู้ปกครองพยายามออกแบบและพัฒนามาตรการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหา ยาเสพติดมาโดยตลอดแต่รัฐไม่สามารถแก้ไขปัญหา ยาเสพติดให้กับสังคมได้โดยบางช่วงรัฐอาจสามารถลดการระบาดของยาเสพติดลงได้ แต่ก็เป็นเพียงชั่วคราวไม่ยั่งยืน และปัญหา ยาเสพติดจะกลับมาทวีความรุนแรงขึ้นมาใหม่อีกครั้ง เนื่องจากแนวโน้มนโยบายของการแก้ปัญหาดังกล่าวเป็นรูปแบบเดิม

ซึ่งสาระสำคัญไม่มีการเปลี่ยนแปลง จนกระทั่งถึงปัจจุบันในการบริหารปกครองประเทศของรัฐบาลทหาร โดยรัฐบาลมีความตั้งใจนำเสนอแนวทางใหม่ตามรูปแบบการแก้ไขปัญหาเสพติดของต่างประเทศที่พิสูจน์ว่า สามารถประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาเสพติด เช่น โปรตุเกส อังกฤษ สหรัฐอเมริกา เนเธอร์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ แคนาดา ญี่ปุ่น เป็นต้น และได้มีวาทกรรมของผู้บริหารของคณะรัฐบาลทหารกล่าวว่า

“... แก้ไขปัญหาเสพติดของประเทศไทยมาผิดทาง จำเป็นต้องแก้ไขปัญหามารูปแบบใหม่...” (ไพบุลย์ คุ่มฉายา, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 14 พฤษภาคม 2559)

มาตรการยกเลิกเงินรางวัล เงินสินบนยาเสพติด

พลเอก ไพบุลย์ คุ่มฉายา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ หรือ ศอ.ปส. กล่าวไว้เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ว่า

“... จะชงยกเลิกระบบ เงินสินบนนำจับคดียาเสพติด เปรยคนไทยยังไม่เข้าใจเรื่องแก้ปัญหายาบ้า ย้ารัฐมีเจตนาดี พร้อมยินดีพูดคุยคนเห็นต่าง ...”

“... ก็ควรยกเลิกไปเลยนำเงินนำจับในเรื่องการปราบปรามเป็นเรื่องไม่มีเหตุผล เราต้องเสียเงินทำไมในเมื่อนั้นคือหน้าที่ของคุณที่ต้องปฏิบัติอยู่แล้ว ทำไมต้องไปจ่ายเงินเพื่อจับกุมทำไม ...”

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2537 โดยให้เหตุผลว่าในการปราบปรามยาเสพติดเป็นเรื่องที่ผู้ปฏิบัติงานปราบปรามยาเสพติดมีหน้าที่ต้องปฏิบัติเกิดข้อท้วงติงและนโยบายยาเสพติดที่เปลี่ยนไปจึงจำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม ที่ผ่านมามีปี พ.ศ. 2558 ใช้งบประมาณกว่า 100 ล้านบาท (ไพบุลย์ คุ่มฉายา, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 14 พฤษภาคม 2559)

การแก้ไขปัญหาเสพติดในรูปแบบการทำสงครามยาเสพติดตลอดเวลาที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นได้ชัดว่า ไม่ประสบความสำเร็จ ซ้ำร้ายยังเพิ่มปัญหาและรัฐต้องหมดงบประมาณมหาศาล โดยผู้วิจัยได้ศึกษาประเด็นยกเลิกเงินรางวัล เงินสินบนยาเสพติดซึ่งเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาเสพติดที่จะเกิดขึ้นใหม่เพื่อเป็นประโยชน์ในทิศทางนโยบายไว้ใช้ในการนำนโยบายไปปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด

การสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติ และบุคลากรด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
 ดังสิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มผู้บริหาร

กลุ่มผู้บริหารไม่เห็นด้วยกับนโยบายมาตรการยกเลิกเงินรางวัล เงินสินบนยาเสพติด
 ดังที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... การยกเลิกเงินรางวัลคดียาเสพติด เงินสินบนยาเสพติด ถึงแม้ตำรวจจะทำงาน
 ได้ตามปกติ แต่คงหลีกเลี่ยงผลกระทบทางแรงจูงใจในการทำงานไม่พ้น.” (กลุ่มผู้บริหาร,
 การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 30 สิงหาคม 2559)

การวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ

กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติไม่เห็นด้วยกับนโยบายมาตรการยกเลิกเงินรางวัล
 เงินสินบนยาเสพติด ดังที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... ถึงแม้ว่าจะมีความเห็นว่าเงินสินบน เงินรางวัลยาเสพติดสร้างปัญหาให้เกิด
 ความต้องการยาเสพติดที่ไม่ตรงกับความต้องการจริงในสังคม เพราะอาจมีการล่อจับ
 เพื่อหวังเงินสินบนรางวัลยาเสพติดจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ และประชาชนหรือสายข่าว
 ในการสับคั่นเพื่อผลประโยชน์ เป็นสาเหตุให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดไม่ได้จริง
 ซึ่งสามารถมีมาตรการมากำกับดูแลการทำงานให้เข้มข้นได้ และควบคุมการตรวจสอบ
 วิธีการทำงานได้ไม่ควรเป็นเหตุในการยกเลิกเงินดังกล่าว.” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ
 การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 1 กันยายน 2559)

“... การจับกุมคนร้ายคดียาเสพติดมีความเสี่ยงอยู่เสมอและเงินรางวัลยาเสพติด
 ไม่มีค่าพอต่อชีวิต ครอบครัวของตำรวจผู้น้อย เราทำงานด้วยใจ ส่วนเงินรางวัลนี้เป็นเพียง
 ขวัญกำลังใจเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้น เมื่อถูกยกเลิกแต่ไม่มีความชัดเจนในเรื่องเงินทำงาน
 หรือไม่มีความชัดเจนเรื่องสวัสดิการของตำรวจผู้น้อย ยิ่งทำให้อยากเปลี่ยนงานหน้าที่
 อื่น...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 กันยายน 2559)

“... ทราบดีว่าเป็นงานตามหน้าที่รับผิดชอบ ถึงแม้ว่าไม่มีเงินสินบน เงินรางวัล
 ยาเสพติดดังกล่าวก็ยังปฏิบัติหน้าที่ได้ แต่การเปลี่ยนแปลงเรื่องดังกล่าวแบบกะทันหัน
 จะเป็นปัญหาในการทำงาน เพราะหลายปีที่ผ่านมารูปแบบวิธีการทำงานด้านการปราบปราม

ยาเสพติดจะนิยมใช้วิธีการด้านสายลับ...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์- ส่วนบุคคล, 5 กันยายน 2559)

“... แนวคิดยกเลิกเงินสินบน เงินรางวัลยาเสพติดของรัฐบาลปัจจุบัน เชื่อว่า จะสร้างปัญหาในการปราบปรามยาเสพติดให้เพิ่มขึ้น...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 9 กันยายน 2559)

การวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มบุคลากรอื่น

กลุ่มบุคลากรอื่นส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับนโยบายมาตรการยกเลิกเงินรางวัล เงินสินบนยาเสพติด ดังที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... ไม่มีเงินรางวัลยาเสพติดกลัวว่าตำรวจอาจหันมาใช้เงินสกปรก สู้เงินสกปรก ...” (กลุ่มบุคลากรอื่น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 2 กันยายน 2559)

“... การนำรูปแบบใหม่ ๆ มาใช้ ควรคำนึงถึงสังคมไทยว่ารับได้หรือไม่ อย่าลอก มาทั้งหมดจากฝรั่ง ประชาชนอาจไม่ยอมรับและตำรวจทำงานได้ยาก...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 9 กันยายน 2559)

กลุ่มบุคลากรอื่นบางส่วนเห็นด้วยกับนโยบายมาตรการยกเลิกเงินรางวัล เงินสินบน ยาเสพติด ดังที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... มีการจับยาเสพติดเพื่อหวังเงินสินบนของเจ้าหน้าที่รัฐทำให้ไม่สามารถแก้ไข ปัญหาได้ เห็นว่าต้องยกเลิกเงินรางวัลดังกล่าว...” (กลุ่มบุคลากรอื่น, การสัมภาษณ์- ส่วนบุคคล, 3 กันยายน 2559)

“... มองว่ารัฐบาลจะประหยัดงบประมาณด้านนี้ไปใช้ในการแก้ไขด้านอื่น...” (กลุ่มบุคลากรอื่น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 11 กันยายน 2559)

“... ถึงเวลาแล้วที่จะต้องทบทวนแนวทางการแก้ปัญหายาเสพติด โดยจะต้อง ปฏิรูปการปฏิบัติ...” (กลุ่มบุคลากรอื่น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 20 กันยายน 2559)

จากการศึกษาข้อมูล และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล พบว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่ “ไม่เห็นด้วยกับแนวทางยกเลิกเงินสินบน เงินรางวัลนำจับยาเสพติดเนื่องจากเงินสินบน เงินรางวัลยาเสพติดถือว่าเป็นแรงจูงใจสำคัญต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดด้านการปราบปราม ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดเพราะคดียาเสพติดเป็น รูปแบบของ องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (Transnational Organized Crime) มีความยุ่งยาก

ซับซ้อนในการสืบสวนหาข่าว อีกทั้งมาตรการของประเทศไทยมีรูปแบบการแก้ปัญหา ยาเสพติดแนว The Zero-Tolerance Basis ลักษณะการทำสงครามกับยาเสพติดมาตลอด จึงมีอัตราโทษรุนแรงเป็นสาเหตุให้การบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐมีความยากลำบาก เพราะเป็นแนวทางที่มีความละเอียดอ่อนมาก และจากกลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติทั้งหมด ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่ามีความกังวลเกี่ยวกับมาตรการยกเลิกเงินรางวัล เงินสินบน ยาเสพติดดังกล่าวเป็นอย่างมาก เพราะอดีตที่ผ่านมามาตรการดังกล่าวถือว่าเป็นแรงจูงใจ และเป็นขวัญกำลังใจที่ดีของผู้ปฏิบัติงานด้านการปราบปรามยาเสพติดที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง และหากยกเลิกจะทำให้ขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามยาเสพติด และที่สำคัญการมีเงินรางวัล เงินสินบนรางวัลยาเสพติดเป็นการป้องกันปัญหาการทุจริต คอรัปชั่น (corruption) ต่อหน้าที่ด้านการปราบปรามยาเสพติดเพื่อไม่ให้กลุ่มผู้จำหน่าย ยาเสพติดซึ่งเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่มีอิทธิพลสูง และมีอำนาจทางการเงินสูง ชักชวนตำรวจปราบปรามยาเสพติดหรือเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปสนับสนุนการกระทำความผิด (conspiracy) โดยผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่จะต่อสู้หรือขัดขวางการจับกุม ไม่ว่าจะด้วย วิธีการใช้กำลัง หรือใช้ความรุนแรง ตลอดจนวิธีการใช้อำนาจเงินจูงใจเจ้าหน้าที่ของรัฐ รัฐจึงควรให้การสนับสนุนเงินสินบน เงินรางวัลยาเสพติดที่พอเพียงในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดต่อไป

สอดคล้องตามแนวคิดของ Williams (1971) กล่าวว่า ทรัพยากรของหน่วยงาน จะกระตุ้นบุคลากรให้ปฏิบัติงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

Berman et al. (1977) ได้ศึกษาปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้การนำนโยบายระดับมหภาค ไปปฏิบัติเกิดความไม่แน่นอนหรือล้มเหลว โดยพบว่าการขาดแคลนทรัพยากร (resource deficiencies) เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการนำนโยบายไปใช้งานทำให้เกิดความล้มเหลว

Edwards (1980) ได้เขียนหนังสือชื่อ *Implementing Public Policy* โดยกล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ ทรัพยากรที่พอเพียงและมี ระดับของการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก

สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Spratt (2009) ศึกษาเรื่อง *Policy Implementation Barriers Analysis: Conceptual Framework and Pilot Test in Three Countries* ใช้นโยบาย กรณีแนวคิดและทดสอบนำร่องใน ประเทศ ได้แก่ ประเทศจีน อินโดนีเซีย และเวียดนาม

พบว่า การมีแรงจูงใจ และข้อผูกมัดในระดับต่ำ (low motivation and commitment) เช่น การขาดสินน้ำใจ การมีทรัพยากรที่จำกัด เหล่านี้ล้วนมีผลทำให้กระบวนการนำนโยบายไปใช้อ่อนแอลง ทั้งในระดับบุคลากรและในระดับองค์กรที่นำนโยบายไปปฏิบัติ

ไกรสุข สิ้นสุข(2552) ศึกษาเรื่อง นโยบายการปราบปรามยาเสพติดผลการศึกษาพบว่า ในการนำนโยบายการปราบปรามยาเสพติดไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะการขาดงบประมาณเป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการปราบปรามยาเสพติด

จอม สิงห์น้อย (2545) ศึกษาเรื่อง การนำนโยบายปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในเขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองสตูล ไปปฏิบัติผลการศึกษาพบว่า การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นมีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานเป็นอันมาก

เจ้าพนักงานตำรวจผู้ปฏิบัติงานได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติงานว่าการบำรุงขวัญและกำลังใจของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อเจ้าพนักงานตำรวจที่ไปปฏิบัติหน้าที่ด้านการสืบสวนและด้านการปราบปรามยาเสพติดยังอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำเนื่องจากชุดปฏิบัติการสืบสวนปราบปรามยาเสพติดยังขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนปราบปรามยาเสพติด เกิดผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการสืบสวนปราบปรามยาเสพติดไม่เต็มที่ เนื่องจากเจ้าพนักงานตำรวจต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ด้วยตนเองทำให้ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่และปัญหาเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินล่าช้าของยาเสพติด เงินสินบนเงินค่าตอบแทนประชาชนข่าว เนื่องจากการได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาในจำนวนที่น้อยไม่เพียงพอ และมีขั้นตอนในการเบิกจ่ายเงินล่าช้า ทำให้เกิดผลกระทบกับการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนปราบปรามยาเสพติด

การแก้ไขกฎหมายกำหนดโทษของยาเสพติดใหม่

“... มีแนวคิดการปรับบัญชียาเสพติดโดยเฉพาะประเด็นเรื่องยาบ้า หรือเมท-แอมเฟตามีนว่าการเลื่อนเป็นยาเสพติดออกฤทธิ์ประเภทที่2 เพราะประเภท1 หมอเอามาใช้ในการรักษาไม่ได้...” (ไพบุลย์ คุ่มฉายา, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 14 พฤษภาคม 2559)

ทั้งนี้ การแก้ไขปัญหายาเสพติดจะเน้นในเชิงการแก้ไขกฎหมายเรื่องโทษของยาเสพติด ซึ่งรัฐบาลทหารชุดปัจจุบันได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติด

กล่าวคือ การลดยาบ้าหรือเมทแอมเฟตามีนจากยาเสพติดประเภทเป็นยาเสพติดประเภท และการเปลี่ยนกัญชา ใบกระท่อมให้ถูกกฎหมาย เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์โลก

การสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติ และบุคลากรด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และสิ่งที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มผู้บริหาร ดังนี้

กลุ่มผู้บริหารเห็นด้วยกับแนวนโยบายการแก้ไขกฎหมายกำหนดโทษของยาเสพติดใหม่

ดังที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... ประเทศทางยุโรปได้มีนโยบายลดโทษทางกัญชาเสพติดในการแก้ไขปัญหายา และพบว่าการแพร่ระบาดของยาเสพติดลดลง เห็นว่าประเทศไทยควรนำมาใช้...”

(กลุ่มผู้บริหาร, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 8 กันยายน 2559)

การวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ดังนี้

กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวนโยบายการแก้ไขกฎหมาย กำหนดโทษของยาเสพติดใหม่

ดังที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... อยากเห็นการเปลี่ยนแปลงการแก้ไขยาบ้า และการลดโทษอาจเป็นวิธีที่ดี...”

(กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 1 กันยายน 2559)

“... เห็นด้วยกับการลดโทษยาบ้ากลับไปแบบเดิม เพราะตั้งแต่เพิ่มโทษ และ เปลี่ยนชื่อมาหวังจะควบคุมได้ แต่กลับเลวร้ายมากขึ้น เห็นด้วยกัญชาและกระท่อม ให้ถูกกฎหมาย เพราะหลายประเทศได้ใช้ในทางการแพทย์ การรักษาคนป่วย...”

(กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 กันยายน 2559)

“... อยากเห็นยาบ้ามีโทษปรับสูง ๆ เพื่อนำเงินเข้ารัฐมาช่วยแก้ไขทางด้านอื่น ๆ จะได้ไม่ต้องยกเลิกเงินสนับสนุนการทำงานของผู้ปฏิบัติ...” (กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 กันยายน 2559)

กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติบางส่วนไม่เห็นด้วยกับแนวนโยบายการแก้ไขกฎหมาย กำหนดโทษของยาเสพติดใหม่

ดังที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... ไม่เห็นด้วยถ้าจะให้ยาบ้าถูกกฎหมาย เพราะขนาดผิดยังควบคุมไม่ได้เลย...”

(กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 1 กันยายน 2559)

การวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มบุคลากรอื่น ดังนี้

กลุ่มบุคลากรอื่นส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวนโยบายการแก้ไขกฎหมายกำหนดโทษของยาเสพติดใหม่

ดังที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... กฎหมาย และกระท่อมห่วงการแพร่ระบาดในชุมชนน้อย เห็นด้วยกับการทำให้ถูกต้อง แต่ควรมีมาตรการป้องกันไว้เช่นกัน...” (กลุ่มบุคลากรอื่น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 3 กันยายน 2559)

“... เห็นด้วยกรณีกฎหมายและกระท่อมห่วงการกฎหมาย ต้องควบคุมเกี่ยวกับเด็ก และเยาวชนไม่ให้เกี่ยวข้องโดยเคร่งครัด กำหนดพื้นที่ห้ามเข้าให้ชัดเจน เช่น โรงเรียน สนามเด็กเล่น วัด เป็นต้น โดยมีการกำหนดโทษทางอาญาไว้...” (กลุ่มบุคลากรอื่น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 11 กันยายน 2559)

กลุ่มบุคลากรอื่นบางส่วนไม่เห็นด้วยกับแนวนโยบายการแก้ไขกฎหมายกำหนดโทษของยาเสพติดใหม่

ดังที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“... ลดโทษยาบ้าสำหรับผู้เสพเห็นด้วยเพื่อการรักษาให้หายกลับสู่ชุมชน แต่สำหรับผู้ค้ามีความกังวลว่าขนาดโทษสูงยังเอาไม่อยู่ ควรมีมาตรการให้ชัดเจนมากกว่า การลดโทษยาบ้าอย่างเดียว...” (ผู้นำชุมชน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 3 กันยายน 2559)

ดังนั้น ผลจากการศึกษาข้อมูล และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล พบว่า ส่วนใหญ่ “เห็นด้วยกับการลดยาบ้าหรือเมทแอมเฟตามีนจากยาเสพติดประเภท 1 เป็นยาเสพติดประเภท 2 กับการเปลี่ยนกฎหมายและใบกระท่อมให้ถูกกฎหมาย” เพราะเป็นการลดโทษทางอาญาของยาบ้าหรือเมทแอมเฟตามีน ซึ่งเป็นยาเสพติดที่แพร่ระบาดหนักที่สุดของสังคมไทยตามแนวคิด Decriminalization ในอดีตยาบ้า หรือเมทแอมเฟตามีนมีชื่อเดิมว่า ยาม้า เคยเป็นยาเสพติดประเภท 2 มาก่อน โดยมีความต้องการของผู้เสพยาบ้าเพิ่มมากขึ้น จนถึงปัจจุบัน และหากลดยาบ้าเป็นยาเสพติดประเภท อาจจะทำให้การแพร่ระบาดลดลง

เนื่องจากตลอดระยะเวลาตลอด 50 ปีใช้การกำหนดโทษที่รุนแรง กลับไม่สามารถทำให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดให้มีประสิทธิภาพเกิดขึ้นได้ สอดคล้องกับนโยบายของประเทศ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น ฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ เยอรมัน โปรตุเกส อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา มีนโยบายผ่อนปรนมากขึ้น พิจารณาได้จากนโยบายลดทอนความผิดคดียาเสพติด หรือเป็นการลดทอนบทลงโทษ (ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์, 2556) และให้กัญชา กับใบกระท่อม ถูกกฎหมายตามแนวคิดการทำให้ไม่ผิดกฎหมาย (legalization) มองว่าการกระทำบางอย่าง ที่เกี่ยวกับยาเสพติดบางชนิดถือว่าถูกต้องตามกฎหมาย แต่การกระทำนี้ยังคงอยู่ภายใต้การบริหารบางอย่างเนื่องจากปัจจุบันพบว่ากัญชาและกระท่อมสามารถนำมาใช้ประโยชน์ ในทางการแพทย์สำหรับเป็นยารักษาโรคได้ เช่น ประเทศญี่ปุ่น ได้จัดสิทธิบัตรให้กัญชา เป็นยารักษาโรคมะเร็ง เมื่อ ค.ศ. 2013 และใบกระท่อมเป็นยารักษาโรค ค.ศ. 2014 อีกทั้ง การแพร่ระบาดของกัญชา และใบกระท่อมของประเทศไทยไม่รุนแรง แต่กฎหมายยาเสพติด ของประเทศไทยยังล้าหลัง และหากผู้เสพยาเสพติดประเภหะหันมาใช้กัญชา ใบกระท่อม เพื่อการรักษาก็เป็นผลดีในการเลิกยาเสพติดชนิดรุนแรงได้เพราะกัญชา และกระท่อม ไม่ผิดกฎหมายไทยและการแพร่ระบาดของกัญชาไม่รุนแรงจากสถิติการจับกุมกัญชาแห่ง ของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด พบว่า มีปริมาณลดลง

สอดคล้องกับแนวทางของกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่จะใช้มาตรการ ตามแนวทางนโยบายลดทอนความผิดของคดียาเสพติด (decriminalization) (ศิริพล กุศลศิลป์, 2554) เช่น ประเทศแคนาดา บุคคลที่มียาเสพติดประเภทกัญชา (cannabis) ไว้ในครอบครองไม่เกิน 30 กรัม จะไม่ถูกดำเนินคดีอาญา ประเทศเนเธอร์แลนด์สารเสพติด ประเภทกัญชา (cannabis/hemp) การมียาเสพติดประเภท 2 ไม่เกิน 5 กรัมจะไม่ถูกฟ้องร้อง เป็นคดีอาญาภายใต้คำแนะนำของ Public Prosecution Service Guideline of 1996 เว้นแต่ การกระทำความผิดเกิดขึ้นในสถานที่ซึ่งมีเด็กและเยาวชนประเทศโปรตุเกสมีมาตรการ ทางกฎหมาย ทำให้การใช้ยาเสพติดทั้งหมดไม่ใช่สิ่งผิดกฎหมาย จึงไม่ใช้การกระทำ ความผิดทางอาญาแต่เป็นการกระทำความผิดทางการปกครองแทน โดยมีแนวความคิดว่า ยาเสพติดเป็นปัญหาของสังคมส่วนรวม และประเทศสหราชอาณาจักร การครอบครอง ยาเสพติดประเภทกัญชาในปริมาณเล็กน้อย จึงไม่มีความผิดอาญา เว้นแต่ผู้เสพยา เป็นเด็กที่อายุต่ำกว่า 17 ปี หรือการครอบครองยาเสพติดประเภทกัญชาในปริมาณสูง

หรือใกล้โรงเรียน หรือบริเวณสนามเด็กเล่น หรือมีพฤติกรรมที่น่าเชื่อว่าจะมีไว้เพื่อ
จำหน่ายกัญชาให้แก่เยาวชนตาม (ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์, 2556)

สอดคล้องกับผลการศึกษาของนันทพร พิชัยอักษรพงศ์(2556) ศึกษาเรื่องนโยบาย
และมาตรการทางเลือกในคดียาเสพติด: ศึกษาเฉพาะกรณีการลดทอนความเป็นอาชญากรรม
ผลการศึกษาพบว่า ประเทศโปรตุเกส เวียดนาม และเม็กซิโก ยาเสพติดทุกชนิดได้รับ
การลดทอนความเป็นอาชญากรรมของยาเสพติดตามเงื่อนไขครอบครองในปริมาณ
ที่กำหนดเพื่อเสพส่วนตัวโดยไม่ถือว่าเป็นความผิดทางอาญา แต่ในประเทศแคนาดา
มีเพียงกัญชา และฝิ่น เท่านั้นที่ได้รับการลดทอนความเป็นอาชญากรรมดังกล่าว

ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์ (2556) ศึกษาเรื่อง โครงการศึกษากฎหมายยาเสพติด
ในต่างประเทศ: ศึกษาเฉพาะกรณีประเทศญี่ปุ่น ฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ เยอรมัน โปรตุเกส
อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาพบว่า ด้านนโยบายประเทศในแถบตะวันตก
ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น ฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ เยอรมัน โปรตุเกส อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา
ยังคงใช้นโยบายให้ยาเสพติดเป็นสิ่งของผิดกฎหมาย แต่มีนโยบายผ่อนปรนมากขึ้น
พิจารณาได้จากนโยบายลดทอนความผิดคดียาเสพติด หรือเป็นการลดทอนบทลงโทษ
ด้านกฎหมายกระบวนการดำเนินคดี เริ่มแรกทุกประเทศต่างใช้การควบคุมและลงโทษ
ผู้กระทำผิดอย่างรุนแรง แต่เมื่อปรากฏว่าการปราบปรามผู้เสพ กลับมีผลสะท้อนกลับ คือ
ยังมีนโยบายปราบปรามผู้กระทำผิดที่รุนแรงขึ้น นั้นทำให้จำนวนผู้กระทำความผิดยิ่งทวี
เพิ่มขึ้น แต่ควรส่งเสริมการบำบัดรักษามากกว่าการฟ้องคดี และด้านการป้องกันและ
บำบัดรักษาการใช้ยาเสพติดเป็นปัญหาสุขภาพไม่ใช่อาชญากรรม ใช้วิชาชีพด้านการบำบัด
สุขภาพจิตเป็นผู้ที่แก้ปัญหา ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ตำรวจ อัยการ และผู้พิพากษา

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย การอภิปราย และข้อเสนอแนะ

การนำเสนอในบทสุดท้าย ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อสรุปผลการศึกษาร่วมกับการอภิปรายผลในประเด็นสำคัญของการวิจัยเรื่อง การแก้ไขปัญหาเสพติดของรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือน: การเปรียบเทียบเชิงนโยบายที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด พร้อมกับการนำเสนอแนะทางวิชาการโดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การแก้ไขปัญหาเสพติดของรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือน: การเปรียบเทียบเชิงนโยบายที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการแก้ไขปัญหาเสพติดและการปฏิบัติตามนโยบายยาเสพติดของรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนมีเป้าประสงค์หลักและเป้าประสงค์รองอย่างไร และเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีประสิทธิผลในการแก้ไขปัญหาเสพติด ของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด รวมทั้งเพื่อศึกษาแนวทางเชิงนโยบายการแก้ไขปัญหาเสพติดของประเทศไทยให้รองรับกับสถานการณ์ในปัจจุบัน การแก้ไขปัญหาเสพติดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังไม่สามารถทำให้ ยาเสพติดหมดไปหรืออันตรายลดลงไปจากสังคมไทยได้รัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนต่างได้มีนโยบายการแก้ไขปัญหาเสพติดเพราะเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศ ตลอดจนเป็นการสนับสนุนกระแสความนิยมของรัฐบาลนำไปสู่อำนาจโดย ความชอบธรรม และเสถียรสภาพทางการเมืองที่มั่นคงของรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนโดยมุ่งเน้นผล การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดเพราะถือว่าเป็นภารกิจหลักและภารกิจที่สำคัญของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดที่ได้รับ

มอบนโยบายจากทุกรัฐบาลเพื่อให้แก้ไขปัญหายาเสพติดของสังคมโดยเฉพาะ
ด้านการปราบปราม

ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่สำคัญในต่างประเทศที่ได้รับการพิสูจน์ว่านำไปใช้ปฏิบัติได้ผลตามหลักสากล ตลอดจนศึกษาในมาตรการแก้ไข
ปัญหายาเสพติดจากอดีตถึงปัจจุบันของประเทศไทย ตลอดจนรวมถึงทิศทางการแก้ไข
ปัญหายาเสพติดในอนาคตเพื่อนำข้อดีมาคงใช้ต่อไปหรือเพื่อพัฒนาให้มีประสิทธิผลขึ้น
และนำข้อเสียนำมาปรับปรุงหรือยกเลิกไม่นำกลับมาใช้ในการปฏิบัติ ให้สอดคล้องกับ
หลักวัฒนธรรม และค่านิยมของคนไทย ภายใต้พื้นฐานของการมีคุณธรรม และจริยธรรม
อันดีงาม หรือเป็นการกระทำที่ไม่ขัดต่อหลักการของการละเมิดสิทธิมนุษยธรรมเป็นสำคัญ
การวิจัยครั้งนี้ให้ความสนใจเปรียบเทียบการแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลทหาร
และรัฐบาลพลเรือน ซึ่งมีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปราม
ยาเสพติด โดยกำหนดคำถามในการวิจัยไปที่มีความแตกต่างของเป้าประสงค์หลัก และ
เป้าประสงค์รองว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์
ปัจจัยที่มีประสิทธิผลในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเรื่อง สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ
สังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เนื้อหาของนโยบาย การบังคับใช้กฎหมาย
การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และการนำนโยบายไปปฏิบัติ ตลอดจนเพื่อนำเสนอ
แนวทางเชิงนโยบายการแก้ไขยาเสพติดของประเทศไทยให้รองรับกับสถานการณ์
ในปัจจุบันให้สามารถนำมาใช้ในการทำงานของผู้ปฏิบัติได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ
โดยออกแบบการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยได้กำหนดวิธี
การศึกษาเป็นการวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูล
จากเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นข้อมูลเชิงปฐมภูมิ และข้อมูลเชิงทุติยภูมิ ได้แก่ หนังสือ
งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับสิ่งตีพิมพ์ กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง เอกสารของส่วนราชการ
ที่เกี่ยวข้องในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับนโยบายทั่วไป นโยบายสาธารณะ การนำนโยบายไป
ปฏิบัติ สถานการณ์ยาเสพติดทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ นโยบายการปราบปราม
ยาเสพติดของประเทศไทยของรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือน รวมถึงบทความต่าง ๆ
ในหนังสือพิมพ์รายวันและรายสัปดาห์ วารสาร นิตยสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ อินเทอร์เน็ต
ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ตลอดจนการประชุมสัมมนาเรื่องยาเสพติด การสัมภาษณ์

(interview) แบบเจาะลึกโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) ซึ่งกำหนดประเด็นคำถาม 3 ส่วนต้องนำวิธีการสร้างสัมพันธภาพกับผู้ให้ข้อมูล โดยแยกกลุ่มคำถามจำนวน 3 กลุ่มเพื่อการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) จำแนกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ (1) กลุ่มผู้มีส่วนในการกำหนดนโยบาย (policy formulation) (2) กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ และ (3) กลุ่มผู้รับบริการหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้สัมภาษณ์สามารถปรับถ้อยคำ และการเรียงลำดับของคำถามสัมภาษณ์ เพื่อให้เหมาะสมกับผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละบุคคล และบริบทของการสัมภาษณ์จริงในแต่ละกรณี (Patton, 1980, p. 198)

ส่วนที่ 1 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการแก้ไขปัญหายาเสพติดและการปฏิบัติตามนโยบายยาเสพติดของรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนมีเป้าประสงค์หลัก และเป้าประสงค์รองอย่างไร

สรุปผลการวิจัยการแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือน: การเปรียบเทียบเชิงนโยบายที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด พบว่า รัฐบาลทั้งสองมีเป้าประสงค์หลัก และเป้าประสงค์รองเหมือนกันค่อนข้างมาก เพราะรัฐบาลทหารของ นายอานันท์ ปันยารชุน พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ และพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา กับรัฐบาลพลเรือนของนายบรรหาร ศิลปอาชา พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ นายชวน หลีกภัย ดร. ทักษิณ ชินวัตร นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ และนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร จากการศึกษาเห็นว่ามีเป้าประสงค์ของมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดอยู่ 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการปราบปราม (2) ด้านการป้องกัน และ (3) ด้านการบำบัดรักษา โดยมีเป้าประสงค์หลักในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเดียวกัน คือ ด้านการปราบปรามยาเสพติดโดยมีมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดแบบปราบปรามอย่างเข้มงวด หรือการห้ามอย่างเด็ดขาด (prohibition) โดยอาศัยเครื่องมือทางกฎหมาย และตามแนวทางกำจัดยาเสพติดให้สิ้นไปจากมวลมนุษยชาติ (the zero-tolerance approach) ที่ได้กำหนดเป็นอนุสัญญาระหว่างประเทศซึ่งประเทศไทยได้เป็นภาคีสมาชิก อนุสัญญาดังกล่าวได้กำหนดให้ประเทศสมาชิกจะต้องออกกฎหมายกำหนดฐานความผิดและโทษอาญารุนแรงที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดมาเป็นเวลายาวนาน ซึ่งมีการกำหนดโทษสูงถึงขั้น

ประหารชีวิตและจำคุกตลอดชีวิต ตลอดจนมีกฎหมายบังคับให้รักษานำบำบัดผู้เสพยาเสพติดแบบภาคบังคับ (the compulsory harm reduction) และสอดคล้องกับค่านิยมและวัฒนธรรมของสังคม และหน่วยงานหรือองค์การที่ถูกปลุกฝังกันมาแต่โบราณตามแนวความคิดของ Dror (1969) และภายใต้วาทกรรมยาเสพติดว่า “. . . ยาเสพติดเป็นภัยร้ายแรงส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นผู้ทรยศต่อชาติที่ไม่ยอมเสียสละเพื่อประเทศชาติ . . .” ของ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในปี พ.ศ. 2501 และตามแนวคิดของ Foucault (1998)

ดังนั้น รัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนที่ผ่านมามีแนวทางข้างต้นได้กำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดไปสู่กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติได้มุ่งเน้นดำเนินการจับกุมต่อผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดตามค่านิยมและวัฒนธรรมของประชาชนอย่างเข้มงวดดังกล่าว และได้มีการกำหนดตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดเป็นปริมาณสถิติการจับกุมของผู้ถูกจับ และปริมาณสถิติการตรวจยึดของยาเสพติด เช่น ยาบ้า หรือเมทแอมเฟตามีน ยาไอซ์ เฮโรอีน กัญชาแห้ง ตลอดจนปริมาณสถิติการตรวจยึดของทรัพย์สินคดียาเสพติดเป็นต้น จึงสรุปผลการศึกษาวิจัยได้ว่ารัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนจึงมีเป้าหมายหลักด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด คือ การปราบปรามยาเสพติด และเป้าหมายรองด้านการแก้ไขยาเสพติด คือ การป้องกัน และการบำบัดรักษายาเสพติด “เหมือนกันค่อนข้างมาก” เนื่องจากรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนในอดีตที่ผ่านมาได้มีการกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยใช้แนวทางการเปลี่ยนแปลงในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวซึ่งแทบจะไม่แตกต่างไปเดิมหรืออาจจะเปลี่ยนแปลงจากเดิมเพียงเล็กน้อยเท่านั้นตามแนวความคิดของ Lindblom (1959) เนื่องจากรัฐได้มีนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดภายใต้รูปแบบการทำสงครามกับยาเสพติด (war on drug) มาโดยตลอด และในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้นการปราบปรามแบบเด็ดขาดต่อผู้กระทำความผิดคดียาเสพติดแบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน” โดยรัฐได้ให้เหตุผลว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อจะต้องรักษาและคุ้มครองราษฎรแต่ละคนและประเทศชาติ (จิรโชค วีระสย และคนอื่น ๆ, 2554) ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลทหารหรือรัฐบาลพลเรือนมีรูปแบบมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดคล้ายกับของกลุ่มประเทศละตินอเมริกา เช่น ประเทศเม็กซิโก ประเทศอาร์เจนตินา ประเทศบราซิล และกลุ่มของ

ประเทศเอเชีย เช่น ประเทศสาธารณประชาชนจีน ประเทศฟิลิปปินส์ เป็นต้น ตลอดจนนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดดังกล่าวนี้ ต้องมีการเพิ่มปริมาณเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจขึ้นจำนวนมากในการแก้ไขปัญหายาเสพติดดังกล่าวอีกด้วย

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พรณรงค์ สุริยจันทร์ (2547) ศึกษาเรื่อง การปราบปรามยาบ้า: บทบาทของชนชั้นนโยบายสู่การปฏิบัติการศึกษาพบว่า มียุทธศาสตร์ที่สำคัญและมีความเหมาะสมมาก

ธีรวัฒน์ ธีรโรจน์วิทย์ (2548) ศึกษาเรื่อง การบูรณาการกระบวนการบังคับกฎหมายกรณีศึกษาการปราบปรามยาเสพติดผลการศึกษาพบว่า นโยบายของรัฐในการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยเน้นการใช้อำนาจปราบปรามอย่างรุนแรงเรื่อยมาตั้งแต่ พ.ศ. 2501

เกษมสานต์ โชติชาครพันธุ์ และอื่น ๆ (2552) ได้ประเมินผลโครงการปราบปรามยาเสพติดรายสำคัญ และลดความเดือดร้อนของประชาชน พบว่า โครงการปราบปรามยาเสพติดมีแหล่งที่มาชัดเจนและมีความเหมาะสม พบว่า สามารถจับกุมคดีได้มากขึ้น ประกอบกับสถิติผลการจับกุมผู้ต้องหาเสพติด การตรวจยึดยาเสพติดยาบ้า ยาไอซ์ เฮโรอีน และกัญชาแห้ง ของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (พ.7-12 ประกอบ)

ส่วนที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ระหว่างรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือน

จากการศึกษาปัจจัยที่มีประสิทธิผลในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เนื้อหาของนโยบาย การบังคับใช้กฎหมาย และการมีส่วนร่วมของประชาชนไปสู่การนำนโยบายไปปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดนั้น เป็นตัวกำหนดทิศทางมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
สรุปผลการศึกษาวิจัยสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเปรียบเทียบของรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือน ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ จากการศึกษาวิจัยสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจในการแก้ไขปัญหาเสพติดของรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือน พบว่า “เหมือนกันค่อนข้างมาก” เพราะสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาเสพติด โดยรัฐต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจในช่วงเวลาและสถานการณ์ขณะนั้นว่ามีบริบทอย่างไร ทั้งนี้ เนื่องจากการผลิตและการค้ายาเสพติดยังคงมีอยู่โดยจัดเป็นกลุ่มธุรกิจผิดกฎหมายที่ไม่ก่อให้เกิดการผลิตทางเศรษฐกิจและเอารัดเอาเปรียบสังคม เพราะธุรกิจการจำหน่ายยาเสพติดทำให้รัฐสูญเสียเงินตราจำนวนมากมหาศาลให้แก่กลุ่มผู้ผลิตที่อาศัยอยู่นอกประเทศไทย ซึ่งพบเศรษฐกิจการจำหน่ายยาเสพติดมีมูลค่าระหว่าง 28,000 ถึง 33,000 ล้านบาท (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศูนย์พัฒนาเศรษฐกิจการเมือง, 2540) โดย ปี พ.ศ. 2558 รัฐได้ใช้งบประมาณกว่า 100 ล้านบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติด (ไพบูลย์ คุ่มฉายา, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 14 พฤษภาคม 2559) สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ด้านการปราบปรามของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ได้เฝ้าสนับสนุนงบประมาณด้านการสืบสวนปราบปรามผู้ผลิต และผู้จำหน่ายยาเสพติดเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการแก้ไขปัญหาเสพติดไม่ให้เกิดความล้มเหลว หรือความล่าช้า ในเรื่องการขาดแคลนทรัพยากรในการปฏิบัติงานตามแนวความคิดของ Berman et al. (1977) ที่ถือว่าเป็นแรงจูงใจและเป็นขวัญกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติตาม แนวความคิดของ Edwards (1980) ที่ได้กล่าวไว้ในหนังสือ *Implementing Public Policy* ซึ่งมีสาระสำคัญว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติคือทรัพยากรที่เพียงพอ และมีระดับของการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรสุข ลินสุ (2552) ศึกษาเรื่อง *นโยบายการปราบปรามยาเสพติด* ผลการศึกษาพบว่า ในการนำนโยบายการปราบปรามยาเสพติดไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะมีปัจจัยด้านงบประมาณมีอิทธิพลต่อการปราบปรามยาเสพติด

ชวลิต วิสลดิลกพันธ์ (2544) ศึกษาเรื่อง *การศึกษานโยบายการปราบปรามยาบ้าระหว่างปี พ.ศ. 2538-2542* ผลการศึกษาพบว่า แนวคิดเรื่องกำหนดนโยบายการปราบปรามยาบ้ามีผลต่อสภาพเศรษฐกิจ ของประเทศอย่างมาก

จอม สิงห์น้อย (2545) ศึกษาเรื่อง *การนำนโยบายปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในเขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองสตูลไปปฏิบัติ*

ผลการศึกษาพบว่า มีปัญหาและอุปสรรคการเบิกจ่ายเงินล่อซื้อยาเสพติด เงินสินบน ค่าตอบแทนประชาชนผู้ให้ข่าวทำให้เกิดผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนปราบปราม ยาเสพติด

อาคม ใจแก้ว (2553) ศึกษาเรื่อง การนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัด ชายแดนภาคใต้: ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติเชิงทฤษฎี คือปัจจัยด้านลักษณะ ทรัพยากร

สันทกวิทย์ มากช่วย (2556) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จ ในการนำนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดไปปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจปราบปราม ยาเสพติด ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดมีความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จ คือ ด้านงบประมาณ

อีกทั้งสอดคล้องกับข้อมูลแสดงงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ของหน่วยงานกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ปี พ.ศ. 2556-2559 (ดูภาพ 13 ประกอบ)

1.2 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม จากการศึกษาวิจัยสภาพแวดล้อมทาง สังคมเป็นปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปราม ยาเสพติดระหว่างรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือน พบว่า “เหมือนกันค่อนข้างมาก” รัฐบาลต้องตัดสินใจเลือกกำหนดนโยบายโดยให้ความสำคัญของสภาพแวดล้อมทาง สังคมที่มีลักษณะประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และผู้ใช้แรงงาน สภาพแวดล้อมทางสังคมจึงเป็นปัญหาสำคัญทำให้รัฐบาลต้องเข้าไปให้ความช่วยเหลือ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาของสังคมอื่น ๆ ตามมา เช่น การตกงาน ครอบครัวแตกแยก เป็นต้น เป็นเหตุให้หันไปพึ่งพายาเสพติดโดยครอบครัวที่มีผู้เสพยาเสพติดได้รับความเดือดร้อน จากผู้ติดยานำไปสู่ความยุ่งยาก ขัดแย้ง และครอบครัวแตกแยก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากผู้เสพยาเสพติดเป็นหัวหน้าครอบครัว เมื่อถูกจับกุมและดำเนินคดีตามกฎหมาย จะส่งผลกระทบให้สมาชิกภายในครอบครัวได้รับความเดือดร้อนในการดำรงชีวิต ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมเนื่องจากเกิดความอับอาย ซึ่งส่งผลกระทบอย่างยิ่งต่อเด็ก และเยาวชนที่อาจจะต้องถูกออกจากโรงเรียนถือเป็นการทำลายอนาคตของชาติ และอาจ

ส่งผลกระทบให้กลุ่มเด็กเยาวชนดังกล่าว เข้าไปสู่วงจรของการเสพยาเสพติดเนื่องจากขาดภูมิคุ้มกันและความเข้มแข็งทางครอบครัว เพราะกังวลว่าบุตรหลานจะมีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือถูกประทุษร้ายจากผู้เสพยาที่มีอาการผิดปกติทางจิต แต่สังคมกลับไม่เปิดโอกาสให้ผู้เสพยาดังกล่าว ดังนั้น รัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนจึงได้กำหนดมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยมีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางด้านสังคมที่มีผลต่อความสำเร็จอย่างมีเหตุผลตามแนวความคิดของ Dror (1969) และสุกัญยา ะประภาส (2538, หน้า 91-95)

กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดมีบทบาทหน้าที่ด้านการปราบปรามยาเสพติด และมีพื้นที่รับผิดชอบครอบคลุมพื้นที่ทั้งประเทศ จึงมีการกีดกันหรือยับยั้งการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน/หมู่บ้าน แต่กับพบว่า ไม่สามารถดำเนินการลดการแพร่ระบาดของยาเสพติดได้เท่าที่ควรทั้งรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนสาเหตุมาจากปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นปัญหาสำคัญก่อให้เกิดการแพร่ระบาดของยาเสพติดโดยรัฐได้คำนึงถึงในการแก้ไขปัญหายาเสพติดเนื่องจากปัญหายาเสพติดได้มีการแพร่ระบาดเข้าไปในจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน และชุมชนอยู่ในระดับรุนแรง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) รัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนจึงได้มีมาตรการต่าง ๆ ในการส่งเสริมภูมิคุ้มกันทางสังคมเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยทำให้สภาพแวดล้อมทางสังคมเข้มแข็งของภาพรวมทั่วประเทศ หากรัฐสามารถจัดการแก้ไขปัญหายาจากสภาพแวดล้อมทางสังคมดังกล่าวได้ดีจะทำให้กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดสามารถที่มีกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามยาเสพติดได้ดีมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

สอดคล้องกับผลงานของ ชวลิต วิสลดิกพันธ์ (2544) ศึกษาเรื่อง การศึกษานโยบายการปราบปรามยาบ้าระหว่างปี พ.ศ. 2538-2542 ผลการศึกษาพบว่า แนวคิดเรื่องกำหนดนโยบายการปราบปรามยาบ้ามีผลต่อสภาพสังคมของประเทศอย่างมาก

อาคม ใจแก้ว (2553) ศึกษาเรื่อง การนํานโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้: ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการนํานโยบายไปปฏิบัติเชิงทฤษฎีประกอบด้วยปัจจัยหลายด้าน

นพดล วรรณิกา (2554) ศึกษาเรื่องบทสรุปโครงการประเมินประสิทธิผลภาพรวมของแผนปฏิบัติการประเทศไทยเข้มแข็ง ชนยาเสพติดยั่งยืนภายใต้ยุทธศาสตร์ 5 รื้อป้องกัน ระยะ 3 (ครั้งที่ 2 มีนาคม 2554) ผลการศึกษาพบว่า ความรุนแรงของสถานการณ์ปัญหาเสพติดยังอยู่ในลักษณะคงตัว และมีการแพร่ระบาดเพิ่มสูงขึ้นในบางพื้นที่

สันตทวิชัย มากช่วย (2556) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดไปปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการนำนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดดังกล่าวโดยรวมอยู่ในระดับมาก

อีกทั้ง ผลการวิจัยของ สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2557) เรื่อง สภาพปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน/หมู่บ้าน (ดูภาพ 14 ประกอบ)

1.3 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จากการศึกษาพบว่า สภาพแวดล้อมทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นปัจจัยที่มีผลในการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดระหว่างรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนพบว่า “เหมือนกันค่อนข้างมาก” เพราะปัญหายาเสพติดเป็นปัญหารุนแรงของโลกในรูปแบบขององค์การอาชญากรรมข้ามชาติ (Transnational Organized Crime) ตามกำหนดขององค์การสหประชาชาติ และได้มีการจัดตั้งองค์การขึ้นมารับผิดชอบเป็นการเฉพาะ คือ สำนักงานยาเสพติด และอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติหรือ UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime) จนกระทั่งมีคำกล่าวว่า “ยาเสพติดไม่มีพรมแดน” เนื่องจากประเทศไทยมีพื้นที่ยุทธศาสตร์ยาเสพติดสำคัญที่เรียกว่าสามเหลี่ยมทองคำ ที่มีพรมแดนประเทศไทยติดกับประเทศสหภาพเมียนมาร์ และประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวบริเวณแม่น้ำรวกไหล อำเภอยางสัก จังหวัดเชียงราย ที่เป็นแหล่งผลิตยาเสพติดรายใหญ่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (United Nations Office on Drugs and Crime, 2009) จึงเป็นข้อสังเกตให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นปัจจัยที่สำคัญของการแก้ไขปัญหายาเสพติด และ สุรพล ราชภัณฑารักษ์ ได้กล่าวไว้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (International Relations) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐต่อรัฐ หรือความสัมพันธ์ระหว่างรัฐประชาชาติ ในยุคปัจจุบันไม่มีรัฐใด หรือ

ชาติใดที่ดำรงอยู่อย่างโดดเดี่ยวเพียงลำพังโดยไม่ต้องเกี่ยวข้องกับรัฐอื่นๆ (จิรโชค วีระสย และคนอื่นๆ, 2554, หน้า 451)

จึงสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มีผลกระทบต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการนำไปปฏิบัติงานสอดคล้องกับผลงาน ของ วรเดช จันทรร (2554, หน้า 43-47) และศุภชัย ยาวะประภาษ (2538, หน้า 91-95)

ดังนั้น สภาพแวดล้อมทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศระหว่างรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนในการนำนโยบายไปปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดเหมือนกันค่อนข้างมากเพราะปัญหาเสพติดเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ และ ประเทศไทยเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ของเส้นทางลำเลียงยาเสพติดไปสู่ต่างประเทศ มาตรการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของรัฐบาลจึงให้ความสำคัญต่อการประสานงาน นานาชาติเหมือนกัน และต่อเนื่องกัน สอดคล้องตามแนวความคิดของ Lindblom (1959)

แต่อาจจะมีบางประเทศลดความช่วยเหลือหรือสนับสนุนด้านต่าง ๆ ในยุครัฐบาลทหาร เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา หน่วยงาน Drug Enforcement Administration (DEA) เป็นต้น แต่ก็ยังเป็นแค่ชั่วคราวเนื่องจากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นแหล่ง การผลิตยาเสพติดรายใหญ่ที่องค์การระหว่างประเทศต้องให้ความช่วยเหลือในการแก้ไข ปัญหาเสพติดของสถานการณ์โลกตามที่กล่าวมาข้างต้น

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ไกรสุข สินสุข (2552) ศึกษาเรื่อง นโยบาย การปราบปรามยาเสพติดผลการศึกษาพบว่า ในการใช้นโยบายการปราบปรามยาเสพติด นั้นไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากมีปัจจัยที่เป็นอุปสรรค คือ ความร่วมมือ ระหว่างประเทศ

ก้องเกียรติ อภัยวงศ์ (2546) ศึกษาเรื่อง ศึกษาองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ: ผลกระทบที่เกิดจากองค์การอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า การค้ายาเสพติดเป็นอาชญากรรมข้ามชาติรูปแบบองค์การอาชญากรรมจะต้องอาศัย ความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกประเทศมากกว่าหนึ่งประเทศ ร่วมมือกันปราบปรามป้องกันและกำหนดลงบทลงโทษสถานหนัก

สันตทวิชัย มากช่วย (2556) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จ ในการนำนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดไปปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจปราบปราม

ยาเสพติด ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการนำนโยบาย
แก้ไขปัญหายาเสพติดดังกล่าวโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ลักกรินทร์ นิยมศิลป์ (2558) ศึกษาเรื่อง *อาชญากรรมข้ามชาติ: ภัยคุกคาม
ไทยและอาเซียน* ผลการศึกษาพบว่า การผลิตและการค้ายาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญ
ในอาเซียนโดยกลุ่มมาเฟียข้ามชาติ จะต้องมีความร่วมมือระหว่างประเทศอย่างจริงจัง
และเป็นรูปธรรม จะสามารถช่วยให้สามารถรับมือกับภัยคุกคาม

2. เนื้อหาของนโยบาย สรุปการศึกษาผู้วิจัยเปรียบเทียบระหว่างรัฐบาลทหารและ
รัฐบาลพลเรือนมีเนื้อหาของนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เหมือนกันค่อนข้างมาก
โดยเนื้อหาของนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดดังกล่าวที่ผ่านมาเกือบทุกรัฐบาลได้มี
มาตรการผ่านทางตัวบทกฎหมายในแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยเนื้อหาของนโยบายส่วนใหญ่
สอดคล้องสัมพันธ์กัน และมีการพัฒนาปรับปรุงเนื้อหาจากรัฐบาลชุดเดิมโดยตลอด
สังเกตได้จากเนื้อหาของนโยบายของทุกรัฐให้ความสำคัญต่อปัญหายาเสพติดเป็นเรื่อง
สำคัญจนเป็นวาระแห่งชาติ (National Agenda) โดยสามารถจำแนกออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่
ด้านการปราบปราม ด้านการป้องกันควบคุม และด้านการบำบัดรักษาฟื้นฟู (ศักดิ์ชัย
เลิศพานิชพันธุ์ 2556) และเนื้อหาของนโยบายด้านการปราบปรามยาเสพติดจะมีบทลงโทษ
ผู้กระทำความผิดคดียาเสพติดทุกคนที่เกี่ยวข้องไม่ว่า ผู้เสพ ผู้ครอบครอง ผู้ค้ารายย่อย
ผู้ค้ารายใหญ่หรือรายสำคัญ จนกระทั่งถึงผู้ผลิตยาเสพติดโดยมีอัตราโทษรุนแรงถึงโทษสูงสุด
ประหารชีวิต และจำคุกตลอดชีวิตเนื่องจากเนื้อหาของนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติด
มีการกำหนดรูปแบบมาจากความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีของสังคมไทยที่ไม่ต้องการอยู่
ร่วมกับผู้กระทำผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดสอดคล้องตามแนวความคิดของ Dror (1969)
และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางด้านเนื้อหาของนโยบายมีผลกระทบต่อความสำเร็จหรือ
ล้มเหลวของการนำไปปฏิบัติงานสอดคล้องกับผลงานของ วรเดช จันทรศร (2554, หน้า
43-47) และศุภชัย ยาวะประภาส (2538, หน้า 91-95)

ดังนั้น จากที่กล่าวมาข้างต้นเนื้อหาของนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดจึงเป็น
ปัจจัยในการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดเพราะเนื้อหาของ
นโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดดังกล่าวได้มีการพัฒนากฎหมายยาเสพติดเพื่อให้มี
ประสิทธิภาพ แต่เป้าประสงค์หลักของเนื้อหา นโยบายไม่เปลี่ยนแปลง โดยเนื้อหาของ

นโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดถือว่าคงอนุรักษ์รูปแบบเดิมในรูปแบบเนื้อหา นโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดแนวทาง The Zero Tolerance Basis ซึ่งเป็นนโยบายที่เข้มงวดและเคร่งเครียดจนเกินไป สอดคล้องกับแนวความคิดของSindblom (1959) โดยได้พิจารณาจากการที่ผู้กระทำความผิดยาเสพติดส่วนใหญ่มักจะทำการต่อสู้ และขัดขวางการจับกุมอย่างรุนแรงต่อเจ้าพนักงานรัฐเป็นสาเหตุให้เจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับบาดเจ็บ หรือเสียชีวิตจากการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวเนื่องจากเนื้อหาของอัตราโทษคดียาเสพติดที่สูงผู้กระทำความผิดคดียาเสพติดดังกล่าวจึงต่อสู้เพื่อไม่ให้ถูกจับกุมดำเนินคดี และลงโทษตามกฎหมาย เพราะตลอดเวลาที่ผ่านมารัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนไม่มีความแตกต่างกันในเนื้อหาของนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดดังกล่าวกรณีบทลงโทษรุนแรงของผู้กระทำความผิดจนมีลักษณะแบบการทำสงครามยาเสพติด (war on drug) (คูตาราง 6 ประกอบ) แสดงถึงการเสียชีวิต และบาดเจ็บจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจ กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด และกรณีตัวอย่างเช่น

2.1 เมื่อวันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2559 เวลาประมาณ 14.40 น. ชายวัยรุ่นจำนวน 2 คน ถูกตำรวจ บช.ปส. จับกุมพร้อมยาบ้า 24,000 เม็ดเหตุเกิดที่อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรีได้สะเดากุญมือแล้วแย่งอาวุธปืนยิง ค.ต. สกล บุญสาย ผบ.หมู่ปราบปราม ปส. 4 บช.ปส. ได้รับบาดเจ็บที่ไหล่ซ้าย จากการสืบสวนพบว่าคนร้ายดังกล่าวเป็นลูกน้องของผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน

2.2 เมื่อวันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2559 บช.ปส. ได้ปฏิบัติการ “ทริปเปิ้ลไนท์” คุ้มจับกลุ่มกลุ่มนักค้ายาเสพติดที่เปิดโรงแรมสัมมนากลุ่มผู้ค้ายาเสพติด ในจังหวัดนครราชสีมา เป็นเหตุให้ พ.ต.ท. ทิวพงษ์ พลูโต สว. งานการข่าว บช.ปส. ได้ถูกคนร้ายยิงต่อสู้รับบาดเจ็บสาหัส รถยนต์ของเจ้าหน้าที่เสียหายจำนวนหลายคัน เป็นต้น

สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชวลิต วิสลดิลกพันธ์(2544) ศึกษาเรื่อง การศึกษานโยบายการปราบปรามยาบ้าระหว่างปี พ.ศ. 2538-2542 ผลการศึกษาพบว่า นโยบายการปราบปรามยาบ้าที่กำลังระบาดและเป็นภัยของประเทศในขณะนี้ เคร่งเครียดหรือเข้มงวดจนเกินไป

ฤดีโคม วิภาวิน (2545) ศึกษาเรื่อง นโยบายปราบปรามยาเสพติด: 3 เดือนกับการประกาศสงครามขึ้นแตกหักเพื่อเอาชนะยาเสพติดของรัฐบาล ศึกษากรณีลักษณะ

นโยบายและผลกระทบ นโยบายดังกล่าวเป็นนโยบายที่ดีสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง
ทั้งในสภาพแวดล้อมและความต้องการของประชาชน

พรณรงค์ สุริยจันทร์ (2547) ศึกษาเรื่อง การปราบปรามยาบ้า: บทบทวน
เชิงนโยบายสู่การปฏิบัติผลการศึกษาพบว่า นโยบายและแผนปฏิบัติการปราบปรามยาบ้า
ที่รัฐดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ถึง พ.ศ. 2546 มีความเหมาะสมมาก แต่เมื่อนานโยบาย
และแผนปฏิบัติมาใช้กลับบรรลุผลสำเร็จในระดับปานกลางเท่านั้น

3. การบังคับใช้กฎหมายในนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติด สรุปผลจากการศึกษา
การบังคับใช้กฎหมายในนโยบายยาเสพติดของรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนพบว่า
“แตกต่างกันบางช่วงเวลา” เพราะการบังคับใช้กฎหมาย ของรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพล
เรือนทั้งหมดที่ผ่านมามุ่งเน้นการใช้กำลังพลหลักจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น สำนักงาน
ตำรวจแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เป็นต้น
โดยให้เจ้าหน้าที่ทหารหรือกองทัพเป็นผู้ช่วยเจ้าพนักงานตามกฎหมายในการปราบปราม
ยาเสพติด และการบังคับใช้กฎหมาย ยาเสพติดอยู่ภายใต้หลักนิติธรรมมีการเปลี่ยนแปลง
มาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดเพียงเล็กน้อยแต่รูปแบบคงเดิม จึงไม่ได้รับการแก้ไขทำ
ให้มีขีดจำกัด และขาดประสิทธิภาพในการขยายผลดำเนินคดีไปสู่ตัวการใหญ่ เช่น ระยะเวลา
การควบคุมตัวของผู้ถูกจับระหว่างการสืบสวนขยายผลไม่เพียงพอเป็นเหตุให้ดำเนินคดีได้
แต่กับผู้ค้ารายย่อย หรือกลุ่มผู้รับจ้างขน หรือปลาดักเล็กเท่านั้น ไม่สามารถจับกุมผู้ค้า
รายใหญ่หรือผู้ผลิตยาเสพติดหรือตัวการใหญ่ ไม่สามารถดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ
ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเนื่องจากกฎหมายขาดความทันสมัย และแก้ไขไม่ตรงประเด็น
ข้อหาดีสมคบฯเกิดความล่าช้า กฎหมายด้านการบำบัดฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติดมีความยุ่งยาก
เป็นการสร้างภาระให้กับผู้ปฏิบัติ สอดคล้องกับแนวความคิดของ Lindblom (1959)

ส่วนการบังคับใช้กฎหมายของรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนที่มี
ความแตกต่างกันบางช่วงเวลา พบว่า

3.1 ในสมัยรัฐบาลพลเรือนของ ดร. ทักษิณ ชินวัตร มีการบังคับใช้กฎหมาย
โดยมีมาตรการเรียกว่า “ชุดรากถอนโคน” โดยทำสงครามกับยาเสพติดอย่างเด็ดขาด
และรุนแรงอย่างไม่เคยมีมาก่อนสำหรับประเทศไทย และการทำสงครามยาเสพติด
ถูกกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ มีการเสียชีวิตของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดกว่า 100 ศพ

โดยได้รับการชี้แจงจากรัฐบาลว่าเป็นการฆ่าตัดตอน หรือหักหลังกันเองของกลุ่มผู้กระทำความผิด และมาตรการดังกล่าวนี้ได้สร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนโดยส่วนใหญ่ หากถ้าบุคคลเหล่านั้นเสียชีวิตโดยฝีมือของการใช้อำนาจรัฐตามนโยบายของรัฐบาล จะไม่เป็นการใช้วิธีการศาลเตี้ยอันขัดกับหลักนิติธรรม (อภิชาติ ศักดิเศรษฐ์ 2546, หน้า 6) ถือว่าเป็นยุคสมัยที่มีการสูญเสียชีวิตของผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดสูงที่สุดในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศไทย

3.2 ในสมัยรัฐบาลทหารของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา มีการเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายด้านการปราบปรามยาเสพติดโดยรัฐบาลได้ใช้อำนาจตามมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 มอบหมายให้กองทัพมีหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการปราบปรามการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยรัฐให้การสนับสนุนการปราบปรามกลุ่มข้าราชการของรัฐกระทำความผิดอย่างจริงจัง และเด็ดขาด เพื่อการสืบสวนขยายผลไปสู่ตัวการใหญ่ จนสามารถดำเนินการปราบปรามไปถึงตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ร่วมกับสมคบการกระทำความผิด และส่งผลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่กล้ากระทำการคอร์รัปชัน (corruption) หรือกระทำการสมคบคิดกัน (conspiracy) กับผู้ต้องหาลดลง ปรากฏตามสถิติปีพ.ศ. 2555-2559 พบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจมีสถิติสูงสุดเกือบทุกปีในการถูกดำเนินคดีเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และมีจำนวนเกินกว่า 30 ราย/ปี แต่ในปี พ.ศ. 2559 สมัยรัฐบาลทหารของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เจ้าหน้าที่ตำรวจถูกดำเนินคดีดังกล่าวเพียง 22 รายซึ่งเป็นสถิติน้อยที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2559)

สอดคล้องผลการศึกษาของ ฤดีโคม วิภาวิน (2545) ศึกษาเรื่อง นโยบายปราบปรามยาเสพติด: 3 เดือน กับการประกาศสงครามขึ้นแตกหักเพื่อเอาชนะยาเสพติดของรัฐบาล ศึกษากรณีลักษณะนโยบายและผลกระทบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงนโยบายยาเสพติดของรัฐบาลของ ดร. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีที่ได้ประกาศทำสงครามขึ้นแตกหักเพื่อเอาชนะยาเสพติดภายในสามเดือน โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ ถึง 30 เมษายน พ.ศ. 2546 โดยมุ่งศึกษาลักษณะของนโยบายและผลกระทบที่เกิดจากการนำนโยบายไปปฏิบัติ และผลการศึกษาพบว่า นโยบายดังกล่าวเป็นนโยบายที่ดี สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงทั้งในสภาพแวดล้อมและความต้องการของประชาชน และ

สามารถกดดันกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดโดยเฉพาะรายย่อยจนต้องเข้ามารายงานตัว และเลิกเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นจำนวนมาก แต่ได้เกิดผลกระทบที่ไม่ได้ตั้งใจ คือ การฆ่าตัดตอนจำนวนมาก โดยที่เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถจับกุมคนร้ายที่ก่อเหตุได้ส่งผลให้เกิดผลลบต่อภาพลักษณ์ของประเทศในด้านการละเมิดสิทธิมนุษยชนและก่อให้เกิดความหวาดระแวงในชุมชน

บุญชัย ใจเย็น (2556) กล่าวว่าไว้ว่า รัฐบาลทหารของ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้มีมาตรการโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 37 ให้ถือว่าการเสกฝิ่นเป็นสิ่งผิดกฎหมาย และมาตรา 17 แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร สามารถสั่งประหารชีวิตผู้ค้ายาเสพติด และกลุ่มอั้งยี่ของพลตำรวจเอกผา ศรียานนท์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อธิบดีกรมตำรวจ และเลขาธิการคณะกรรมการนิติบัญญัติ (ในขณะนั้น) ได้ใช้ฐานอำนาจทางการเงินเพื่อรักษาอำนาจทางการเมือง โดยวิธีการใช้เงินอุดหนุนกลไกทางการเมืองของรัฐบาลที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดประเภทฝิ่น และรางวัลนำจับฝิ่นโดยวิธีการผูกขาดการค้าฝิ่น และให้ผลตอบแทนมากที่สุด จึงสามารถแก้ไขปัญหาเสพติดลดลงในช่วงเวลาดังกล่าว

สถิติการจับกุมเจ้าหน้าที่ของรัฐและบุคลากรในสังกัดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เปรียบเทียบปีงบประมาณ พ.ศ. 2555-2559 ของ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ดูภาพ 15 ประกอบ)

4. การร่วมมือของภาคประชาชน สรุปผลจากการศึกษาของผู้วิจัย พบว่า รัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนมีการร่วมมือของภาคประชาชน “แตกต่างกันบางช่วงเวลา” เพราะความร่วมมือของภาคประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญด้านหนึ่งของการแก้ไขปัญหาเสพติดเนื่องจากหากภาครัฐได้ความร่วมมือจากภาคประชาชนแล้วจะทำให้เกิดประสิทธิผลอย่างมากโดยการแก้ไขปัญหาดังกล่าวไม่สามารถดำเนินการได้เพียงภาครัฐฝ่ายเดียวจะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาคเอกชน ภาคประชาชน โดยเฉพาะบุคคลที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้นๆ และในอดีตที่ผ่านมารัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเสพติดโดยมีกำหนดมาตรการปฏิบัติต่างๆ ในการเสริมสร้างความร่วมมือของภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดคล้ายคลึงกันโดยรัฐมีโครงการต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือของภาคประชาชน เช่น โครงการครูแดร์ (D.A.R.E.) ผ่านระบบโรงเรียนเหมือนกับการน่านโยบายปราบปรามยาเสพติดมาใช้จริงจังกผ่านระบบ

โรงเรียนและครอบครัว (Drug Prevention Advisory Service--DPAS) ของประเทศ-สหราชอาณาจักร เป็นต้น โดยมุ่งเน้นการดำเนินการระดับชุมชนให้ตระหนักถึงโทษภัยของยาเสพติดซึ่งรัฐได้ประกาศอย่างชัดเจนที่จะสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนให้เข้มแข็งในการแก้ไขปัญหาสังคมในด้านต่าง ๆ โดยสร้างความเชื่อมั่นและเข้มแข็งให้ภาคประชาชนสังคมและชุมชนให้เพิ่มขึ้นแต่กลับพบว่าความร่วมมือของภาคประชาชนของรัฐบาลที่ผ่านมาอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลางเพราะรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนได้มีบทบัญญัติของกฎหมายอยู่ภายใต้แนวทาง The Zero Tolerance Basis และ The Compulsory Harm Reduction จึงเป็นลักษณะของการทำสงครามยาเสพติด (war on drug) และสอดคล้องตามแนวความคิดของ Lindblom (1968) และวรเดช จันทรศร (2554, หน้า 98-103)

รัฐได้มีมาตรการด้านการร่วมมือของภาคประชาชน สรุปได้ดังนี้

4.1 ด้านการปราบปราม รัฐบาลพลเรือนที่ผ่านมามีส่วนใหญ่นำหน้าที่ตำรวจ มีบทบาทหลักด้านการปราบปราม ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด เป็นต้น จากมาตรการและบทบัญญัติของกฎหมายคดียาเสพติดที่มีความรุนแรงจึงเป็นสาเหตุให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ กับประชาชนมีความร่วมมือแต่เพียงบางส่วนเนื่องจากกลัวจะเกิดอันตรายกับตนเองและครอบครัว และไม่เห็นถึงประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับโดยตรงจึงไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และอีกประการหนึ่งหากยิ่งปราบปรามรุนแรงจะทำให้การให้ความร่วมมือภาคประชาชนลดลงเพราะจะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ในด้านความปลอดภัย

จากการศึกษาพบความแตกต่างของรัฐบาลทหารของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่มีความร่วมมือภาคประชาชน เจ้าหน้าที่ทหาร และเจ้าหน้าที่ตำรวจ มากขึ้น เพราะรัฐได้มอบหมายอำนาจให้เจ้าหน้าที่ทหารมีอำนาจตามกฎหมายให้เข้ามาดำเนินการร่วมกันแก้ไขปัญหาเสพติด ตามมาตรา 44 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ.2557 เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการแก้ไขปัญหาเสพติดและให้ความสำคัญในการปราบปรามกระทำการทุจริต (corruption) หรือสมคบคิด (conspiracy) ของเจ้าหน้าที่รัฐกับผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติด โดยเฉพาะมีการส่งเสริมให้ประชาชน

มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐสำหรับทุกระดับระหว่างกา​ร​ด​ำ​เนิน​การ
เป็น​การ​สร​้าง​ความ​ร​่วม​ม​ือ​ของ​ภาค​ป​ระ​ชา​ชน​สูง​ขึ้น

4.2 ด้านการป้องกันรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนมีการรณรงค์โครงการ
ต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือของภาคประชาชนลักษณะแบบเดียวกัน เช่น มาตรการ
ในการสร้างครอบครัวให้อบอุ่นและความเข้มแข็งรัฐบาลพลเรือนของดร.ทักษิณ ชินวัตร
โครงการ 5 ร้วป้องกันของรัฐบาลพลเรือน นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ โครงการพลังแผ่นดิน
เอาชนะยาเสพติดของรัฐบาลพลเรือนของ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร โครงการประชารัฐ
ร่วมใจของรัฐบาลทหารของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นต้น

4.3 ด้านการบำบัดรักษา รัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนมีมาตรการ
ด้านการบำบัดรักษาแนวทางเดียวกัน คือ การดำเนินการบำบัดรักษาตามแนวทาง The
Compulsory Harm Reduction โดยทำให้ผู้เสพยาเสพติดหรือผู้กระทำความผิดรายย่อยถูกตีตรา
ประวัติอาชญากรเสมือนสังคมไม่เปิดโอกาสให้กลับตัวทำให้ ผู้เสพไม่สมัครใจเข้ารับ
การบำบัดรักษาตัว คนในครอบครัวของผู้ติดยาเสพติดไม่ให้ความสำคัญ และสังคมไม่ยอมรับ
กลับสู่ครอบครัว

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฤดีโดม วิภาวิน (2545) ศึกษาเรื่อง
นโยบายปราบปรามยาเสพติด: 3 เดือนกับการประกาศสงครามขึ้นแตกหักเพื่อเอาชนะยา
เสพติดของรัฐบาล ศึกษากรณีลักษณะนโยบายและผลกระทบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ
ศึกษาถึงนโยบายยาเสพติดของรัฐบาลภายใต้การนำของ ดร.ทักษิณ ชินวัตร การฆ่าตัดตอน
จำนวนมาก ส่งผลให้เกิดผลลบต่อภาพลักษณ์ของประเทศในด้านการละเมิดสิทธิมนุษยชน
และการหวาดระแวงในชุมชนและภาพความสงสัยในสังคมว่าเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนรู้เห็นกับ
การฆ่าตัดตอน

อุทัย เอี่ยมศรี(2553) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมและความพึงพอใจของ
พนักงานภาครัฐ และประชาชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดของรัฐบาลกรณีศึกษาอำเภอ
วารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี (สมัยรัฐบาลพลเรือนของ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ)
ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วม และความพึงพอใจในการแก้ไขปัญหาเสพติด
อยู่ในระดับปานกลาง

อัมพร ภูแก้ว(2556) ศึกษาเรื่อง *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไข*
ปัญหาเสพติดในพื้นที่เทศบาลตำบลพลวง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี โดยศึกษา
 ช่วงเวลาเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2555 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2556 (สมัยรัฐบาลพลเรือน
 ของ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร) ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน
 ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอยู่ในระดับน้อย

สมบุรณ์ คำพันธ์ (2556) ศึกษาเรื่อง *การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน*
ต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่สถานีตำรวจนครบาลพระ โขนง ช่วงเวลาเดือน
 พฤษภาคม ถึงมิถุนายน พ.ศ. 2556 (รัฐบาลพลเรือนของ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร)
 ผลการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง

วัธนชัย ศิรินิล (2558) ศึกษาเรื่อง *ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน*
ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในเขตพื้นที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง จังหวัด
ปทุมธานี ศึกษาช่วงเวลาเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 ถึงสิงหาคม พ.ศ. 2558 (สมัยรัฐบาล
 ทหารของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา) ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน
 ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในเขตพื้นที่ดังกล่าว ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน
 อยู่ในระดับมาก

5. การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติการแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาล สรุปผล
 การศึกษาพบว่า รัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติการแก้ไข
 ปัญหายาเสพติด “เหมือนกันค่อนข้างมาก” เพราะทั้งรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนได้
 กำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหายาเสพติด และสามารถจำแนกเป้าประสงค์ในการแก้ไข
 ปัญหายาเสพติดของรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนได้ 3 ด้าน คือ (1) การปราบปราม
 (2) การป้องกันและแก้ไข และ (3) การบำบัดรักษา เพราะรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือน
 ในอดีตได้มีการกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยใช้แนวทางการเปลี่ยนแปลง
 ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวซึ่งจะแตกต่างไปจากนโยบายเดิมบางส่วน แต่ยังคงเป็นรูปแบบ
 กำจัดยาเสพติดให้สิ้นไป(the zero-tolerance approach) และมีมาตรการได้ออกเป็นบทบัญญัติ
 ของกฎหมาย เช่น การปรับเปลี่ยนโครงสร้างของหน่วยงานของกองบัญชาการตำรวจ-
 ปราบปรามยาเสพติดเพิ่มขึ้นทีละน้อยเนื่องจากผู้กำหนดนโยบายของรัฐได้ยอมรับ
 ความถูกต้อง หรือเห็นด้วยกับนโยบายเดิม ด้วยเหตุผลนี้ การเลือกกำหนดนโยบายของ

รัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนเป็นทางเลือกที่ใกล้เคียงกันกับนโยบายเดิม สอดคล้องกับแนวความคิดของLindblom (1959) โดยมาตรการด้านการปราบปรามของรัฐมอบหมายให้กับกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดไปดำเนินการเน้นการปราบปรามแหล่งผลิตผู้ค้ารายใหญ่หรือรายสำคัญ ลักษณะเป็นเครือข่ายยาเสพติด โดยมีความรับผิดชอบหลายหน่วยงาน ได้แก่ กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เป็นต้น แต่พบว่า ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้ทุกรายโดยเฉพาะผู้มีอิทธิพล และเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำการคอร์รัปชัน (corruption) หรือกระทำการสมคบคิดกัน (conspiracy) กับไม่มีหน่วยงานราชการใดตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งไม่มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานกัน และสอดคล้องข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ว่าการนำนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดไปสู่การปฏิบัติของรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนว่ายังมีข้อบกพร่องบางส่วนเหมือนกัน คือควรแก้ไขนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดเพราะต้องมีการปรับเปลี่ยนนโยบายดังกล่าวให้ทันต่อสถานการณ์ และให้ตรงประเด็นเนื่องจากนโยบายของรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่ปลายเหตุ ตลอดจนผู้นำนโยบายไปปฏิบัติไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และมีผู้รับผิดชอบหลายหน่วยงาน และที่สำคัญหน่วยงานระดับสูงไม่มีการติดตามและประเมินผลนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดขณะดำเนินการของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดจึงทำให้การนำนโยบายการแก้ไขยาเสพติดไปสู่การปฏิบัติขาดประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวของสังคมไทย สอดคล้องกับแนวคิดของ วรเดช จันทรศร (2554, หน้า 43-47) และศุภชัย ยาวะประภาส (2538, หน้า 91-95)

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Spratt (2009) ศึกษาเรื่อง *Policy Implementation Barriers Analysis: Conceptual Framework and Pilot Test in Three Countries* โดยเป็นการวิเคราะห์อุปสรรคในการใช้นโยบายกรณีแนวคิดและทดสอบนำร่องในสามประเทศ ได้แก่ ประเทศจีน อินโดนีเซีย และเวียดนาม ผลการศึกษาพบว่า สิ่งที่ต้องพิจารณาในการนำนโยบายไปใช้ที่สำคัญ ได้แก่ ความขัดแย้งความทับซ้อนกันของนโยบาย (conflicting/intersecting policies) และการกำหนดนโยบายกับการนำไปปฏิบัติ (policy formulation versus implementation) จำเป็นต้องมีการสอดรับกันอย่างลงตัวระหว่างการกำหนด

นโยบายกับการนำไปใช้ ทั้งนี้เพื่อให้นโยบายที่กำหนดขึ้นใหม่สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จสูงสุด

ไกรสุข สินสุข(2552) ศึกษาเรื่อง นโยบายการปราบปรามยาเสพติดผลการศึกษาพบว่า ในการนำนโยบายการปราบปรามยาเสพติดนั้นไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากมีปัจจัยที่เป็นอุปสรรคหลายประการ เช่น ระบบการบริหาร บุคลากร งบประมาณ กฎหมาย เจ้าหน้าที่ของรัฐ

นักรบ หลิมวิรัตน์ (2535) ศึกษาเรื่อง แนวคิดในการปราบปรามยาเสพติด ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดผลการศึกษาพบว่าปัญหาหน่วยปราบปรามยาเสพติดมีหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบและไม่ประสานงานกัน

จอม สิงห์น้อย (2545) ศึกษาเรื่อง การนำนโยบายปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในเขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองสตูลไปปฏิบัติผลการศึกษาพบว่า การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นมีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานเป็นอันมาก

ตาราง 8

สรุปผลการเปรียบเทียบรัฐบาลทหารกับรัฐบาลพลเรือนของ กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด

	รัฐบาลทหาร	รัฐบาลพลเรือน	สรุปผล
สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ	ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค	ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค	เหมือนกัน
สังคม และระหว่างประเทศ	ต่อความสำเร็จ	ต่อความสำเร็จ	ค่อนข้างมาก
เนื้อหา นโยบาย	บทลงโทษรุนแรง	บทลงโทษรุนแรง	เหมือนกัน
			ค่อนข้างมาก
การบังคับใช้กฎหมาย	รัฐบาลทหารของ พลเอก	รัฐบาลของ ดร. ทักษิณ:	แตกต่างกัน
	ประยุทธ์ฯ: กองทัพมีอำนาจ	ทำสงครามยาเสพติด	บางช่วงเวลา
	และหน้าที่ตามกฎหมาย	แบบชุดรากถอนโคน	
การมีส่วนร่วม	รัฐบาลทหารของ พลเอก	รัฐบาลพลเรือน: ส่วนใหญ่	แตกต่างกัน
ของภาคประชาชน	ประยุทธ์ฯ: มีความร่วมมือ	ตำรวจมีบทบาทหลักจึงมี	บางช่วงเวลา
	ภาคประชาชน ทหาร ตำรวจ	ความร่วมมือภาคประชาชน	
	มากขึ้น	แต่เพียงบางส่วน	

ตาราง 8 (ต่อ)

	รัฐบาลทหาร	รัฐบาลพลเรือน	สรุปผล
การนำนโยบายไปสู่ การปฏิบัติของ บข.ปส.	มีข้อบกพร่อง 1. ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมาย ได้ทุกราย โดยเฉพาะผู้มี อิทธิพล และเจ้าหน้าที่รัฐ 2. ไม่มีหน่วยงานตรวจสอบ และถ่วงดุลอำนาจ ระหว่างกัน	มีข้อบกพร่อง 1. ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมาย ได้ทุกราย โดยเฉพาะผู้มี อิทธิพล และเจ้าหน้าที่รัฐ 2. ไม่มีหน่วยงานตรวจสอบ และถ่วงดุลอำนาจ ระหว่างกัน	เหมือนกัน ค่อนข้างมาก

ส่วนที่ 3 เพื่อการวิเคราะห์แนวทางเชิงนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศไทยให้รองรับกับสถานการณ์ปัจจุบัน

มาตรการยกเลิกเงินรางวัล เงินสินบนยาเสพติดตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2537 โดยให้เหตุผลว่าในการปราบปรามยาเสพติดเป็นเรื่องที่ผู้ปฏิบัติงานปราบปรามยาเสพติดมีหน้าที่ต้องปฏิบัติเกิดข้อท้วงติงและนโยบายยาเสพติดที่เปลี่ยนไปจึงจำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม ที่ผ่านมามีปี พ.ศ. 2558 ใช้งบประมาณกว่า 100 ล้านบาท (ไพบุลย์ คุ่มฉายา, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 14 พฤษภาคม 2559)

จากการศึกษาสรุปประเด็นการยกเลิกเงินรางวัล เงินสินบนยาเสพติดซึ่งเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่จะเกิดขึ้นใหม่นั้น สอดคล้องต้องกับกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ “ไม่เห็นด้วยกับแนวทางยกเลิกเงินสินบน เงินรางวัลนำจับยาเสพติด” เนื่องจากเงินสินบน เงินรางวัลยาเสพติดถือว่าเป็นแรงจูงใจที่สำคัญ และเป็นแนวทางที่มีความละเอียดอ่อนมาก และจากกลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติทั้งหมดให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่ามีความกังวลเกี่ยวกับมาตรการยกเลิกเงินรางวัล เงินสินบนยาเสพติดดังกล่าวเป็นอย่างมาก เพราะอดีตที่ผ่านมามาตรการดังกล่าวถือว่าเป็นแรงจูงใจ และเป็นขวัญกำลังใจที่ดีของผู้ปฏิบัติงานด้านการปราบปรามยาเสพติดที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง และจะทำให้ขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามยาเสพติด และที่สำคัญการมีเงินรางวัล เงินสินบนรางวัลยาเสพติดเป็นการป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน (corruption) ต่อหน้าที่ด้านการปราบปรามยาเสพติดเพื่อไม่ให้กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดซึ่งเป็นองค์กรอาชญากรรม

ข้ามชาติ (Transnational Organized Crime) ที่มีอิทธิพลสูงและ มีอำนาจทางการเงินสูง ชักชวนตำรวจปราบปรามยาเสพติดหรือเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องหรือสนับสนุน การกระทำความผิด (conspiracy) สอดคล้องตามแนวคิดของWilliams (1971) กล่าวว่า ทรัพยากรของหน่วยงานจะกระตุ้นบุคลากรให้ปฏิบัติงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของ องค์การ

Berman et al. (1977) ได้ศึกษาปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้การนำนโยบายระดับมหภาค ไปปฏิบัติเกิดความไม่แน่นอนหรือล้มเหลว โดยพบว่า การขาดแคลนทรัพยากร (resource deficiencies) เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการนำนโยบายไปใช้งานทำให้เกิด ความล้มเหลว

Edwards (1980) ได้เขียนหนังสือชื่อ *Implementing Public Policy* โดยกล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ ทรัพยากรที่พอเพียง และมีระดับของการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Spratt (2009) ศึกษาเรื่อง *Policy Implementation Barriers Analysis: Conceptual Framework and Pilot Test in Three Countries* โดยเป็น การวิเคราะห์อุปสรรคในการใช้นโยบายกรณีแนวคิดและทดสอบนำร่องในสามประเทศ ได้แก่ ประเทศจีน อินโดนีเซีย และเวียดนาม ผลการศึกษาพบว่าการมีแรงจูงใจ และข้อผูกมัด ในระดับต่ำ (low motivation and commitment) เช่น การขาดสินน้ำใจ การมีทรัพยากร ที่จำกัด เหล่านี้ล้วนมีผลทำให้กระบวนการนำนโยบายไปใช้อ่อนแอลงทั้งในระดับบุคลากร และในระดับองค์กรที่นำนโยบายไปปฏิบัติ

ไกรสุข สิ้นสุข(2552) ศึกษาเรื่องนโยบายการปราบปรามยาเสพติด ผลการศึกษา พบว่า ในการนำนโยบายการปราบปรามยาเสพติดไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะการขาดงบประมาณเป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการปราบปรามยาเสพติด

จอม สิงห์น้อย (2545) ศึกษาเรื่อง การนำนโยบายปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติดในเขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองสตูลไปปฏิบัติ ผลการศึกษา พบว่า การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นมีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานเป็นอันมาก

เจ้าพนักงานตำรวจผู้ปฏิบัติงานได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรค ในการปฏิบัติงานว่าการบำรุงขวัญและกำลังใจของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อเจ้าพนักงานตำรวจ

ที่ไปปฏิบัติหน้าที่ด้านการสืบสวนและด้านการปราบปรามยาเสพติดยังอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ เนื่องจากชุดปฏิบัติการสืบสวนปราบปรามยาเสพติดยังขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนปราบปรามยาเสพติด เกิดผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการสืบสวนปราบปรามยาเสพติดไม่เต็มที่ เนื่องจากเจ้าพนักงานตำรวจต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายต่างๆ ด้วยตนเองทำให้ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่และปัญหาเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินล่าช้าซื้อยาเสพติด เงินสินบน เงินค่าตอบแทนประชาชนข่าว เนื่องจากการได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาในจำนวนที่น้อยไม่เพียงพอ และมีขั้นตอนในการเบิกจ่ายเงินล่าช้า ทำให้เกิดผลกระทบกับการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนปราบปรามยาเสพติด

การแก้ไขกฎหมายกำหนดโทษของยาเสพติดใหม่ การแก้ไขกฎหมายเรื่องโทษของยาเสพติด ซึ่งรัฐบาลทหารของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีได้นำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยการลดการกำหนดโทษยาบ้าหรือเมทแอมเฟตามีนจากยาเสพติดประเภท 1 เป็นยาเสพติดประเภท 2 และการเปลี่ยนกัญชา ใบกระท่อมให้ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์โลก จึงสรุปผลจากการวิจัย คือ

1. การลดยาบ้าหรือเมทแอมเฟตามีนจากยาเสพติดประเภท 1 เป็นยาเสพติดประเภท 2 เป็นมาตรการที่ดีจากการศึกษา และข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดส่วนใหญ่มีความเห็นว่า “เห็นด้วยกับการลดยาบ้าหรือเมทแอมเฟตามีนจากยาเสพติดประเภท 1 เป็นยาเสพติดประเภท 2” เพราะเป็นการลดโทษทางอาญาของยาบ้าหรือเมทแอมเฟตามีนซึ่งเป็นยาเสพติดที่แพร่ระบาดหนักที่สุดของสังคมไทยตามแนวคิด Decriminalization ในอดีตยาบ้า หรือเมทแอมเฟตามีนมีชื่อเดิมว่า ยาม้า เคยเป็นยาเสพติดประเภท 2 มาก่อน โดยมีความต้องการของผู้เสพยาบ้าเพิ่มมากขึ้นจนถึงปัจจุบัน และหากลดยาบ้าเป็นยาเสพติดประเภท 2 อาจจะทำให้การแพร่ระบาดลดลง เนื่องจากตลอดระยะเวลาตลอด 50 ปี ใช้การกำหนดโทษที่รุนแรงกลับไม่สามารถทำให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดให้มีประสิทธิภาพเกิดขึ้นได้ สอดคล้องกับนโยบายของประเทศ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น ฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ เยอรมัน โปรตุเกส อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา มีนโยบายผ่อนปรนมากขึ้น พิจารณาได้จากนโยบายลดทอนความผิดคดียาเสพติด หรือเป็นการลดทอนบทลงโทษ (ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์, 2556)

2. การเปลี่ยนกัญชา ใบกระท่อม ให้ถูกกฎหมาย มีความเห็นว่า “เห็นด้วยกับการเปลี่ยนกัญชาและใบกระท่อมให้ถูกกฎหมาย จากการศึกษา และผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ เนื่องจากมีหลายประเทศในโลก ทำกัญชา และใบกระท่อมให้ถูกกฎหมาย เพราะปัจจุบันพบว่าทางการแพทย์กัญชา และกระท่อมเป็นยารักษาโรค เช่น ประเทศญี่ปุ่น ได้จัดสิทธิบัตรให้กัญชาเป็นยารักษาโรคมะเร็ง เมื่อ ค.ศ.2013 และใบกระท่อมเป็นยารักษาโรค ค.ศ.2014 แต่กฎหมายยาเสพติดของประเทศไทยยังล้าหลัง และหากผู้เสพยาเสพติดประเภท 1 จะหันมาใช้กัญชา ใบกระท่อมเพื่อการรักษาก็เป็นผลดีในการเลิกยาเสพติดชนิดรุนแรงได้ เพราะกัญชา และกระท่อมไม่ผิดกฎหมายไทย (legalization) และการแพร่ระบาดของกัญชาไม่รุนแรงจากสถิติการจับกุมกัญชาแห่งของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด พบว่า มีปริมาณลดลง

สอดคล้องกับแนวทางของกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่จะใช้มาตรการตามแนวทางนโยบายลดทอนความผิดของคดียาเสพติด (decriminalization) (ศิริพล กุศลพิสิษฐ์, 2554) เช่น ประเทศแคนาดา บุคคลที่มียาเสพติดประเภทกัญชา (cannabis) ไว้ในครอบครองไม่เกิน 30 กรัม จะไม่ถูกดำเนินคดีอาญา สำหรับประเทศเนเธอร์แลนด์ สารเสพติดประเภทกัญชา (cannabis/hemp) การมียาเสพติดประเภท 2 ไม่เกิน 5 กรัม จะไม่ถูกฟ้องร้องเป็นคดีอาญาภายใต้คำแนะนำของ Public Prosecution Service Guideline of 1996 เว้นแต่การกระทำความผิดทางอาญาแต่เป็นการกระทำความผิดทางการปกครองแทน โดยมีแนวความคิดว่ายาเสพติดเป็นปัญหาของสังคมส่วนรวมแต่ละประเทศสหราชอาณาจักร การครอบครองยาเสพติดประเภทกัญชาในปริมาณเล็กน้อยจึงไม่มีความผิดอาญา เว้นแต่ผู้เสพยาเป็นเด็กที่อายุต่ำกว่า 17 ปี หรือการครอบครองยาเสพติดประเภทกัญชาในปริมาณสูง หรือใกล้โรงเรียน หรือบริเวณสนามเด็กเล่น หรือมีพฤติกรรมที่น่าเชื่อว่า จะมีไว้เพื่อจำหน่ายกัญชาให้แก่เยาวชนตาม (ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์, 2556)

สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นันทพร พิชัย อัครพงศ์ (2556) ศึกษาเรื่อง นโยบายและมาตรการทางเลือกในคดียาเสพติด: ศึกษาเฉพาะกรณีการลดทอนความผิดอาชญากรรม ผลการศึกษาพบว่า ประเทศโปรตุเกส เวียดนาม และเม็กซิโก ยาเสพติด

ทุกชนิดได้รับการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของยาเสพติดตามเงื่อนไขกรอบ
ในปริมาณที่กำหนดเพื่อเสฟส่วนตัว โดยไม่ถือว่าเป็นความผิดทางอาญาแต่ในประเทศ-
แคนาดา มีเพียงกัญชา และฝิ่น เท่านั้นที่ได้รับการลดทอนความเป็นอาชญากรรมดังกล่าว

ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์ (2556) ศึกษาเรื่อง *โครงการศึกษากฎหมายยาเสพติด*

ในต่างประเทศ: ศึกษาเฉพาะกรณีประเทศญี่ปุ่น ฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ เยอรมัน

โปรตุเกส อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาพบว่า ด้านนโยบายประเทศในแถบ

ตะวันตก ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น ฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ เยอรมัน โปรตุเกส อังกฤษ และ

สหรัฐอเมริกา ยังคงใช้นโยบายให้ยาเสพติดเป็นสิ่งของผิดกฎหมาย แต่มีนโยบายผ่อนปรน

มากขึ้น พิจารณาได้จากนโยบายลดทอนความผิดคดียาเสพติด หรือเป็นการลดทอนบทลงโทษ

ด้านกฎหมายกระบวนการดำเนินคดี เริ่มแรกทุกประเทศต่างใช้การควบคุมและลงโทษ

ผู้กระทำผิดอย่างรุนแรง แต่เมื่อปรากฏว่าการปราบปรามผู้เสฟ กลับมีผลสะท้อนกลับ คือ

ยังมีนโยบายปราบปรามผู้กระทำผิดที่รุนแรงขึ้น นั้นทำให้จำนวนผู้กระทำความผิดยิ่งทวี

เพิ่มขึ้น แต่ควรส่งเสริมการบำบัดรักษามากกว่าการฟ้องคดี และด้านการป้องกันและ

บำบัดรักษาการใช้ยาเสพติดเป็นปัญหาสุขภาพไม่ใช่อาชญากรรม ใช้วิชาชีพด้านการบำบัด

สุขภาพจิตเป็นผู้ที่แก้ปัญหา ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ตำรวจ อัยการ และผู้พิพากษา

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือน:

การเปรียบเทียบเชิงนโยบายที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจ -

ปราบปรามยาเสพติด มีผลการศึกษา รวมทั้งประเด็นสำคัญและน่าสนใจซึ่งสามารถนำมา

อภิปรายผลได้ ดังนี้

ผลการศึกษาการวิจัยและข้อค้นพบของผู้วิจัย มีดังนี้

การแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศไทยระหว่างรัฐบาลทหารและรัฐบาลพล

เรือน: เปรียบเทียบเชิงนโยบาย พบว่า มีมาตรการเหมือนกันค่อนข้างมากอยู่ 3 ด้าน คือ

(1) ด้านการปราบปราม (2) ด้านการป้องกัน และ (3) ด้านการบำบัดรักษาฟื้นฟู โดยที่

ผ่านมาของรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือน ได้มุ่งเน้นดำเนินการด้านการปราบปราม

ผู้กระทำความผิดยาเสพติดเป็นเป้าประสงค์หลักโดยใช้กฎหมายกำหนดโทษอัตรารุนแรงถึงขั้นประหารชีวิต และจำคุกตลอดชีวิต ตามแนวทางของ The Zero-Tolerance Basis หรือการกำจัดยาเสพติดให้หมดสิ้นไป และสำหรับผู้เสพยาเสพติดได้ใช้กฎหมายกำหนดโทษภาคบังคับให้รักษาบ้ำบดตามแนวทางของ The Compulsory Harm Reduction โดยได้มีการพัฒนานโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดนี้เปลี่ยนแปลงไปที่ละน้อยแต่ยังรักษารูปแบบตามแนวทางเดิมดังกล่าวมาโดยตลอด ตามแนวความคิดของ Lindblom (1968) และมีการปลูกฝังทางความคิดของประชาชนผ่านทางวาทกรรมยาเสพติดต่าง ๆ ตามแนวความคิดของ Foucault (1998) เช่น จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ กล่าวไว้ว่า “ข้าพเจ้าขอยืนยันว่า การขายและสูบฝิ่นเป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรง และไม่ว่าใครที่ฝิ่นจะต้องลงโทษอย่างรุนแรง ผู้ฝิ่นที่เป็นคนต่างชาติจะต้องถูกเนรเทศ ส่วนคนไทยจะถูกตราหน้าว่าเป็นผู้ทรยศต่อชาติที่ไม่ยอมเสียสละเพื่อชาติ ซึ่งเท่ากับไม่ให้ความร่วมมือกับข้าพเจ้าเป็นส่วนตัว ข้าพเจ้าถูกบังคับให้ใช้วิธีการปราบปรามอย่างรุนแรง ข้าพเจ้ายอมเสียสละแม้แต่ชีวิตของข้าพเจ้าเอง ข้าพเจ้าเชื่อว่าฝิ่นเป็นการคุกคามต่อประเทศชาติและจะทำทุกอย่างเพื่อให้ชาติไทยได้เจริญก้าวหน้าสืบไป” (นรนิติ เศรษฐบุตร, 2527)

ทักษิณ ชินวัตร (2546, หน้า 16) กล่าวไว้ว่า “. . . จะไม่อดทนกับปัญหายาเสพติด เพราะถือว่าทำลายประเทศต้องเหี้ยมกับพ่อค้ายาเสพติด หากไม่เลิกหมดตัวหมดชีวิต. . .”

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ได้ซึมซับเข้าไปในจิตสำนึกของผู้คนในสังคมไทยตลอดจนถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดในการนำนโยบายไปปฏิบัติงานจนเป็นสาเหตุให้คนในสังคม และเจ้าหน้าที่รัฐมีทัศนคติรังเกียจผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นผู้ค้าตลอดจนถึงผู้เสพว่าเป็น “คนเลวทรามของสังคม” จากที่กล่าวมาดังกล่าวจึงได้ถูกกำหนดเป็นมาตรการในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของสังคมไทย ผู้วิจัยมีความเห็นว่า จากอัตราโทษคดียาเสพติดที่สูงตามระบบความเชื่อ ค่านิยม และวาทกรรมยาเสพติดดังกล่าว เป็นสาเหตุให้ผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายย่อย หรือผู้เสพยาเสพติดไม่มีโอกาสปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเลิกลุ่เกี่ยวกับยาเสพติดได้ ประกอบกับปัญหายาเสพติดมีรูปแบบเป็นองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ (Transnational Organized Crime) ตามกำหนดขององค์การสหประชาชาติ โดยผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายใหญ่เป็นผู้มีอิทธิพลและเป็นผู้มีอำนาจทางการเงินจึงไม่สามารถ

ถูกปราบปรามจากเจ้าหน้าที่รัฐได้ง่ายเนื่องจากคดียาเสพติดมีการแบ่งหน้าที่กันกระทำผิด โดยผู้กระทำผิดรายย่อย หรือผู้เสพมักจะถูกใช้เป็นเครื่องมือด่านแรกในการกระทำผิด โดยจะไม่ให้ความร่วมมือต่อเจ้าหน้าที่รัฐเนื่องจากเกรงว่าจะถูกจับกุมดำเนินคดีจะต้อง ถูกตีตราประวัติอาชญากรรมติดตัวตามบทบัญญัติของกฎหมายคดียาเสพติดด้วยระบบ ค่านิยม ความเชื่อ และวาทกรรมยาเสพติดดังกล่าวเป็นเหตุให้มาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติด ถูกกำหนดขึ้นตามแนวความคิดของDror (1969) และ Foucault (1998) จึงมีผลให้ผู้กระทำ ความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดรายใหญ่หลอกให้ผู้กระทำผิดรายย่อย หรือผู้เสพเป็น ด่านหน้าในการต่อสู้ และขัดขวางการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่รัฐอย่างรุนแรงจนเป็นสาเหตุ ให้ผู้กระทำผิดทำการตอบโต้กับเจ้าหน้าที่รัฐจนทุกฝ่ายได้รับบาดเจ็บ หรือเสียชีวิตจาก การปฏิบัติงานจำนวนมากทุกปี เพื่อให้ตนเองรอดพ้นจากการถูกจับกุม และลงโทษตาม กฎหมายที่มีอัตราโทษรุนแรงจนเป็นรูปแบบของการทำสงครามยาเสพติด (war on drug) ระหว่างกัน โดยเฉพาะในยุครัฐบาลพลเรือนของ ดร. ทักษิณ ชินวัตร ที่มีความแตกต่าง จากรัฐบาลอื่น โดยได้มีการทำสงครามยาเสพติดภายใต้ยุทธศาสตร์ที่เรียกว่าปราบปราม แบบซุรากลอน โคน” เป็นต้นเหตุของการเสียชีวิตของประชาชนกว่า 100 ศพ (อภิชาติ ศักดิ์เศรษฐ์, 2546, หน้า 6)

และสอดคล้องกับจากสถิติปี พ.ศ. 2550-2559 พบว่า มีเจ้าพนักงานตำรวจ สังกัด กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดเสียชีวิต และบาดเจ็บจากการปฏิบัติหน้าที่ จำนวนมาก(ดูตาราง 6 ประกอบ) โดยมีมาตรการที่สอดคล้องกับแนวทางของกลุ่มประเทศ ละตินอเมริกา เช่น ระหว่างปี ค.ศ. 2006 ถึง ค.ศ. 2010 เม็กซิโกมีผู้เสียชีวิตของบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดไม่น้อยกว่าจำนวน 34,000 คน อาร์เจนตินาประสบปัญหาร้ายแรง เกี่ยวกับยาเสพติด และรัฐบาลได้แก้ไขด้วยความรุนแรงเช่นเดียวกัน และภูมิภาคของ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้(Southeast Asia) อย่างเช่น ฟิลิปปินส์ในสมัยรัฐบาลของประธานาธิบดี โรดริโก ดูแตร์เต ได้ใช้ทหารเป็นแนวหน้าทำสงครามกวาดล้างยาเสพติด มีผู้เสียชีวิต ราว 3,000 คน เป็นต้น นโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดดังกล่าวได้กลายเป็นปัญหาสะสม มาโดยตลอดของประเทศไทยซึ่งรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนที่ผ่านมาไม่ได้แก้ไข ปัญหายาเสพติดดังกล่าวให้ตรงประเด็นโดยเฉพาะนโยบายด้านการปราบปรามยาเสพติด

จากการศึกษาของผู้วิจัยในการแก้ไขปัญหายาเสพติดดังกล่าวข้างต้น พบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดได้ตระหนักว่า (awareness) นโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนมีรูปแบบเดิม ๆ ดังกล่าวจนเป็นแบบอนุรักษ์นิยมโดยมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมบางส่วน (the incremental) และตลอดระยะเวลากว่า 24 ปี ไม่สามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดได้ผลเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดของสังคมไทยนอกจากยังไม่ลดลงแล้ว กลับมีการแพร่ระบาดสูงเพิ่มขึ้นอีกด้วย (ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์, 2556) จนเป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานขาดความมั่นใจในตัวนโยบายของรัฐในรูปแบบเดิมดังกล่าวเพราะยังปราบปรามอย่างรุนแรงเท่าที่ควรยังเพิ่มการแพร่ระบาด และเพิ่มราคาของยาเสพติดจึงอยากมองหาวิธีการหรือมาตรการในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในมิติใหม่เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้นำนโยบายไปปฏิบัติเห็นว่า รัฐควรมีการปรับเปลี่ยนนโยบายยาเสพติดให้เกิดความสมดุลด้านการปราบปรามไม่ควรมุ่งเน้นไปที่การปราบปรามยาเสพติดอย่างรุนแรงเพียงอย่างเดียวเนื่องจากการปฏิบัติงานที่ผ่านมาส่วนใหญ่ไม่ประสบความสำเร็จและการสูญเสียชีวิตของทุกฝ่ายไม่ช่วยให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดดีขึ้น จึงควรหาวิธีการแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแบบสถานการณ์ของโลกในปัจจุบันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นรูปธรรมโดยไม่ได้ยึดติดกับค่านิยม ความเชื่อ และวาทกรรมยาเสพติดต่าง ๆ ในอดีตของสังคมไทยดังกล่าวข้างต้น

ดังนั้น แนวทางเชิงนโยบายของรัฐบาลทหาร พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้นำเสนอการแก้ไขกฎหมายในเรื่องโทษของยาเสพติดแบบใหม่ระหว่างการบริหารปกครองประเทศ ได้แก่

1. การลดการกำหนดโทษยาบ้าจากยาเสพติดประเภท 1 เป็นยาเสพติดประเภท 2
2. การเปลี่ยนกัญชาจากพืชกระท่อมให้ถูกต้องกฎหมาย

จึงถือว่าแนวทางดังกล่าวเป็นมาตรการในมิติใหม่ของประเทศไทยที่ตรงกับข้อเท็จจริงในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานการณ์ของโลก ตามแนวทางขอDecriminalization ซึ่งเป็นวิธีการลดทอนการกำหนดโทษทางกฎหมาย และกระบวนการดำเนินคดี เพื่อมีเป้าประสงค์ในการลดการแพร่ระบาดของยาเสพติดของสังคม และสอดคล้องกับมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดของกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว ได้แก่ สหราชอาณาจักร เนเธอร์แลนด์

สวิตเซอร์แลนด์ ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา โปรตุเกส และญี่ปุ่น เป็นต้น โดยกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วดังกล่าวได้มีนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยให้มีการผ่อนปรนการกำหนดโทษมากขึ้น และมีการพิสูจน์ได้ว่านโยบายดังกล่าวทำให้การแพร่ระบาดของยาเสพติดลดลง (ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์, 2556) เพราะการบัญญัติกฎหมายลงโทษอย่างรุนแรงเพื่อเป็นการข่มขู่ และยับยั้งนั้นกลายเป็นการสร้างสภาพปัญหาแบบงูกินหางเนื่องจากเมื่อกำหนดโทษขึ้นรุนแรงขึ้น จะทำให้ราคายาเสพติดแพงขึ้นไปด้วยจนทำให้ธุรกิจยาเสพติดเฟื่องฟูโดยผู้จำหน่ายจะอ้างว่ามีความเสี่ยงสูงคล้ายกับการประกอบอาชีพที่มีความเสี่ยง และคำตอบแทนย่อมได้เพิ่มขึ้นเป็นการสร้างแรงจูงใจในการทำกำไรจากการจำหน่ายยาเสพติดเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ผู้เสพจึงกลายเป็นผู้จำหน่ายในขณะเดียวกันและการบังคับใช้กฎหมายส่วนมากมักจะจับได้ผู้จำหน่ายรายย่อยหรือผู้เสพเท่านั้นไม่สามารถจับตัวการใหญ่ได้เนื่องจากผู้สั่งการจะเป็น ผู้มีทุนทรัพย์จำนวนมากมีสายการบังคับบัญชาสามารถตัดตอนทำให้สาวไปถึงได้ยาก (Cantor, 1961, p. 522)

การกำหนดโทษกฎหมายยาเสพติดเพื่อลงโทษผู้เสพเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอในการระงับยับยั้งการเสพยาเสพติด แต่จะต้องเข้าใจธรรมชาติของการติดยา (nature of addiction) จึงควรมีการทบทวนความเชื่อที่ว่า การจับกุมและลงโทษรุนแรงจะทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัว อีกทั้งควรพิจารณาถึงปฏิกิริยาตอบสนองทางกายและจิตใจของบุคคลดังกล่าว นักวิชาการบางท่านจึงได้เสนอให้มีการรักษาด้วยการหายาทดแทนยาเสพติดแทนที่จะใช้กฎหมายบังคับ (Cantor, 1961, p. 527)

จากการศึกษาพบว่า รัฐบาลทหารของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้แสดงให้เห็นว่า รัฐบาลมีการประเมินผล และติดตามการปฏิบัติตามนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดระหว่างการดำเนินการตามนโยบายอย่างสม่ำเสมอโดยเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติส่วนใหญ่ของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดได้เห็นด้วยกับแนวนโยบายการแก้ไขปัญหายา ในเรื่องดังกล่าวนี้มีเหตุผล และยอมรับในการแก้ไขกฎหมายยาเสพติดดังกล่าวสอดคล้องแนวทางมาตรการลดโทษยาบ้าจากยาเสพติดประเภท เป็นยาเสพติดประเภท 2 และการเปลี่ยนกัญชา และพืชกระท่อมให้ถูกกฎหมายจะทำให้มีความลดรุนแรงด้านการปราบปรามในลักษณะการทำสงครามยาเสพติด (war on drug) ลงระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับผู้กระทำผิด และส่งผลให้ลดความสูญเสียต่อชีวิต ร่างกายของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและ

สอดคล้องกับแนวความคิดของ วรเดช จันทรศร (2554) และแก้วเวียง นานาผล (2553) โดยการกำหนดมาตรการดังกล่าวที่ไม่ยึดติดกับค่านิยม ความเชื่อ และวาทกรรม ยาเสพติดทางการเมืองอีกต่อไป เพราะผู้กระทำความผิดรายย่อย หรือผู้เสพอาจมีโอกาสรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนในการเลิกยาเสพติดกลับเข้าสู่สังคมได้ง่ายขึ้น เพราะกฎหมายเปิดโอกาสผู้เสพยาเสพติดได้เลิกเสพยาเสพติดชนิดรุนแรงเนื่องจากรัฐอาจสามารถแยกประเภทของยาเสพติดชนิดร้ายแรงและมีความผิดตามกฎหมาย กับชนิดไม่ร้ายแรงและไม่มีความผิดตามกฎหมายออกจากกัน ตามแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศเนเธอร์แลนด์ ตลอดจนทำให้การทำสงครามยาเสพติดระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับผู้กระทำความผิดคดียาเสพติดลดลงหรือหมดไป และมีความร่วมมือของภาคประชาชนต่อ ทหาร ตำรวจ มากกว่ารัฐบาลพลเรือนส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่ตำรวจมีบทบาทหลักจึงมีความร่วมมือภาคประชาชนแต่เพียงบางส่วนเป็นการบูรณาการแก้ไขปัญหายาเสพติดยุคใหม่เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการแก้ไขปัญหายาเสพติด และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชวลิต วิสลดิลกพันธ์ (2544) ศึกษาเรื่อง การศึกษานโยบายการปราบปรามยาบ้าระหว่างปี พ.ศ. 2538-2542 ผลการศึกษาพบว่า ผู้กำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดต้องหันมามองนโยบายว่าเกิดอะไรขึ้น หากกำหนดนโยบายที่ดีถูกต้องการแก้ไขปัญหาดังกล่าวก็จะเบาบางลง

การวิจัยครั้งนี้ ยังพบว่า การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดไม่สามารถดำเนินการปราบปรามผู้กระทำความผิดคดียาเสพติดรายใหญ่ หรือรายสำคัญ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (conspiracy) หรือกระทำการคอร์รัปชัน (corruption) โดยบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมได้ดีเพียงพอเท่ากับเจ้าหน้าที่ทหารจากกองทัพ เพราะนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดจะถูกแทรกแซงจากทางการเมืองรูปแบบนโยบายประชานิยม และมีแรงกดดันทางการเมือง ตลอดจนกลุ่มผลประโยชน์ เช่น นักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการประจำ สื่อสารมวลชน เป็นต้น

ดังนั้น รัฐบาลทหารของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ให้อำนาจต่อเจ้าหน้าที่ทหารในการบังคับใช้กฎหมายร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการแก้ไขปัญหายาเสพติดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 มาตรา 44 ซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านปราบปรามยาเสพติดและการปราบปราม

เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (conspiracy) หรือกระทำการคอร์รัปชัน (corruption) โดยมีมาตรการคล้ายคลึงกับการบังคับใช้ตามมาตรา 17 แห่งธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2502 ในยุครัฐบาลทหารของ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเกรงกลัวในการกระทำความผิดหรือสมคบคิด (conspiracy) กับผู้กระทำความผิด คดียาเสพติดจึงมีข้อสังเกตสำคัญว่ารัฐได้มีการติดตาม และประเมินผลของนโยบาย ในระหว่างดำเนินการตามนโยบายของรัฐในการแก้ไขปัญหาเสพติดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในมาตรการของการบังคับใช้กฎหมายของรัฐบาลทหารดังกล่าวโดยปราศจากการแทรกแซง จากกลุ่มอิทธิพลทางการเมืองต่าง ๆ หรือข้าราชการประจำอื่น ๆ และมีการปราบปราม ผู้กระทำความผิดอย่างจริงจังและเสมอภาคกันจึงส่งผลทำให้เกิดปัจจัยด้านความร่วมมือ ภาคประชาชนเพิ่มต่อภาครัฐสูงขึ้นอีกด้วย และสอดคล้องกับแนวความคิดของ วรเดช จันทรศร (2554, หน้า 43-47)

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชวลิต วิสลดิลกพันธ์ (2544) ศึกษาเรื่อง การศึกษานโยบายการปราบปรามยาบ้าระหว่างปี พ.ศ. 2538-2542 ผลการศึกษพบว่า แนวคิดเรื่อง กำหนดนโยบายการปราบปรามยาบ้ามีผลต่อสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศอย่างมาก จากปัญหาเสพติดต้องตระหนักถึงความจริงของปัญหาที่เกิดขึ้น และทุกคนในชาติควรจะมีความสำนึกร่วมกันในความช่วยกันแก้ไขปัญหายาบ้าที่กำลังระบาดและเป็นภัยของประเทศในขณะนี้ ตลอดจนนโยบายการปราบปรามยาบ้าระหว่างปี พ.ศ. 2538-2542 เคร่งเครียดหรือเข้มงวดเกินไปนั้นจะส่งผลในทางตรงข้าม ควรต้องผ่อนปรนหาแนวทางใหม่ เพื่อเกิดนโยบายที่สามารถนำมาใช้แล้วประสบความสำเร็จ ดังนั้น ผู้กำหนดนโยบายต้องหันมามองนโยบายว่าเกิดอะไรขึ้น หากสามารถกำหนดนโยบาย ที่ถูกต้องเหมาะสม จะทำให้การแก้ไขให้ปัญหานั้นเบาบางลง

ธีรวัฒน์ ธีรโรจน์วิทย์ (2548) ศึกษาเรื่อง การบูรณาการกระบวนการทัศน์ด้านกฎหมาย กรณีศึกษาการปราบปรามยาเสพติด ผลการศึกษพบว่ากระบวนการเปลี่ยนแปลงของรัฐไทยสู่การเป็นรัฐประชาชาติสมัยใหม่ (nation state) ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นตะวันตก (westernization) โดยนโยบายของรัฐในการแก้ไขปัญหาเสพติดโดยเน้น การใช้อำนาจปราบปรามอย่างรุนแรงเรื่อยมาตั้งแต่ พ.ศ. 2501 ถึงปัจจุบัน

นั่นที่ รพีช ไชยอัศวพงศ์ (2556) ศึกษาเรื่อง นโยบายและมาตรการทางเลือกในคดี ยาเสพติด: ศึกษาเฉพาะกรณีการลดทอนความเป็นอาชญากรรม ผลการศึกษาพบว่า ประเทศโปรตุเกส เวียดนาม และเม็กซิโก ยาเสพติดทุกชนิดได้รับการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของยาเสพติดตามเงื่อนไขครอบครองในปริมาณที่กำหนดเพื่อเสพส่วนตัว โดยไม่ถือว่าเป็นความผิดทางอาญา แต่ในประเทศแคนาดา มีเพียงกัญชา และฝิ่น เท่านั้นที่ได้รับการลดทอนความเป็นอาชญากรรมดังกล่าว

ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์ (2556) ศึกษาเรื่อง โครงการศึกษากฎหมายยาเสพติด ในต่างประเทศศึกษาเฉพาะกรณีประเทศญี่ปุ่น ฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ เยอรมัน โปรตุเกส อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาพบว่า ด้านนโยบายประเทศในแถบตะวันตก ยังคงใช้นโยบายให้ยาเสพติดเป็นสิ่งของผิดกฎหมาย แต่มีนโยบายผ่อนปรนมากขึ้น เริ่มแรกทุกประเทศต่างใช้การควบคุมและลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างรุนแรง แต่เมื่อปรากฏว่าการปราบปรามผู้เสพกลับมีผลสะท้อนกลับ คือ ยิ่งมีนโยบายปราบปรามผู้กระทำความผิดที่รุนแรงขึ้น แต่ควรส่งเสริมการบำบัดรักษามากกว่าการฟ้องคดี และด้านการป้องกันและบำบัดรักษาการใช้ยาเสพติดเป็นปัญหาสุขภาพไม่ใช่อาชญากรรม ใช้วิชาชีพด้านการบำบัดสุขภาพจิตเป็นผู้ที่แก้ปัญหา ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ตำรวจ อัยการ และผู้พิพากษา

ปัญหาและข้อขัดข้องในการทำวิจัย

1. ผู้วิจัยศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ถูกสัมภาษณ์ในช่วงเวลาที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือ คสช. ทำหน้าที่บริหารปกครอง และมีมาตรการเรื่องความมั่นคงของประเทศ ผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องปกปิดชื่อของผู้ที่ให้เกียรติให้ข้อมูลสำคัญ เนื่องจากได้ให้คำมั่นยืนยันกับผู้ให้ข้อมูลว่าจะปกปิดชื่อเมื่อเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้รับข้อมูลอย่างถูกต้อง

2. คำถามประเด็นสำคัญ ผู้วิจัยไม่ได้ตั้งคำถามอย่างตรง ๆ เนื่องจากเกรงว่าอาจจะไม่ได้รับคำตอบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ครบถ้วนโดยผู้วิจัยได้ใช้การใช้คำถามปลายเปิด (open questions) ในการตั้งคำถามเพื่อเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้ให้ข้อมูล

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือน: การเปรียบเทียบเชิงนโยบายที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด เพื่อพิจารณาการปฏิบัติตามนโยบายยาเสพติดว่าเกิดขึ้นและส่งผลอย่างไรในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรศึกษาเพิ่มเติมในประเด็น ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาวิจัยครั้งต่อไป หากจะพัฒนาให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นควรต้องมีการทดลองอีกครั้งโดยสัมภาษณ์ทางลึกกับผู้ที่มีประสบการณ์ในการนำนโยบายไปปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด และภาคประชาชนเพื่อยืนยันความถูกต้องของทฤษฎีเพื่อนำไปพัฒนานโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2. การวิจัยครั้งนี้ พบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้นำนโยบายไปปฏิบัติสังกัดกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดเห็นว่ารัฐควรปรับเปลี่ยนนโยบายยาเสพติดให้เกิดความสมดุลด้านการปราบปรามไม่ควรมุ่งเน้นไปที่การปราบปรามยาเสพติดอย่างรุนแรง เนื่องจาก การปฏิบัติที่ผ่านมาส่วนใหญ่ไม่ประสบความสำเร็จและมีการสูญเสียชีวิตทุกฝ่ายจึงควรนำกรอบการวิเคราะห์จากการศึกษาดังกล่าวนี้ไปทำการทดสอบอีกครั้งว่า สามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์ในการนำนโยบายไปปฏิบัติได้มากน้อยเพียงใด

3. การวิจัยครั้งนี้ พบว่าพฤติกรรมการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดไม่สามารถดำเนินการปราบปรามผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายใหญ่หรือรายสำคัญ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (conspiracy) โดยบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมได้ดีเพียงพอเท่ากับเจ้าหน้าที่ทหารจากกองทัพ จึงควรนำกรอบการวิเคราะห์จากการศึกษานี้ไปทดสอบอีกครั้งว่าจะสามารถอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในการนำนโยบายไปปฏิบัติในการแก้ไขปัญหายาเสพติดเพียงใด

4. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดระหว่างรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือน จะต้องตรวจสอบว่านโยบายที่ให้นั้นมีความเหมาะสมกับหน้าที่ และภารกิจหลักของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดหรือไม่ เพื่อพัฒนาให้มีความสมบูรณ์และมีความเป็นพลวัตรมากยิ่งขึ้น

5. การวิเคราะห์ถึงปัจจัยด้านการติดตามและประเมินผลของกองบัญชาการตำรวจ
ปราบปรามยาเสพติดคิดว่าเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานภาครัฐอื่น หรือไม่ อย่างไร และ
ขั้นตอนการประเมินผลมีความชัดเจน และครอบคลุมทุกกระบวนการในการนำนโยบาย
ไปปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร ตลอดจนสามารถให้ภาคประชาชนเข้ามาร่วมตรวจสอบและ
ติดตามประเมินผลได้เพียงใด

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อการวิจัย

รายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อการวิจัย

1. พลตำรวจโท อินชเดช พรพิรพาน
อดีตผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (เกษียณอายุราชการ)
2. พลตำรวจโท อติเทพ ปัญญมานนท์
อดีตผู้บัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (เกษียณอายุราชการ)
3. พลตำรวจโท เรวัช กลิ่นเกษร
อดีตผู้บัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (เกษียณอายุราชการ)
4. พลตำรวจโท ชินภัทร สารสิน
ผู้บัญชาการทำหน้าที่นายตำรวจประสานงานสำนักนายกรัฐมนตรี
และกระทรวงมหาดไทย
5. พลตำรวจตรี พรชัย เจริญวงศ์
รองผู้บัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด
6. พันตำรวจเอก พรศักดิ์ สุรสิทธิ์
รองผู้บังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 2
7. พันตำรวจเอก อติศ เจริญสวัสดิ์
รองผู้บังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 3
8. พันตำรวจเอก ชวลิต สืบสายไทย
ผู้กำกับการกลุ่มงานสอบสวนและตรวจสอบทรัพย์สิน
กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 1
9. พันตำรวจเอก ยุทธนา พุกขารุ่งเรือง
ผู้กำกับการ 1 กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 4
10. พันตำรวจเอก มานพ ยิ้มอยู่
ผู้กำกับการหัวหน้ากลุ่มงานสอบสวนและตรวจสอบทรัพย์สิน
กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 3
11. พันตำรวจโท กฤษณ์ มณีรมย์
รองผู้กำกับการ 1 กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 3

12. พันตำรวจโท กฤษดา ศรีอีสาน
รองผู้กำกับการ 2 กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 3
13. พันตำรวจโท จีรพงศ์ รุจิรดำรงชัย
รองผู้กำกับการ 2 กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 2
14. พันตำรวจโท ธนา มะลิงาม
สารวัตรกองกำกับการ 2 กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 3
15. พันตำรวจเอก ดร. ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ
ผู้กำกับการฝ่ายอำนวยการ
สถาบันฝึกอบรมระหว่างประเทศว่าด้วยการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย
16. พันเอก พัสพ์ วงษ์วินันท์
ผู้อำนวยการกองการฝึกศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายสากล
17. นายธนาพงษ์ ธรรมสุธีร์
รองปลัดเทศบาลเทศบาลตำบลบางเคื่อ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี
18. พันตำรวจตรี ดร. อาริษย์ ทัศนพันธุ์
ผู้อำนวยการส่วนป้องกันและปราบปราม 3
กรมสอบสวนคดีพิเศษ
19. พันตำรวจตรี ชัยนพ ผดุงกาญจน์
ผู้อำนวยการสำนักบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล
สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
20. นางศิริกุล สีม่วง
นักสืบสวนชำนาญการ
สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์ เรื่อง การแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือน:
การเปรียบเทียบเชิงนโยบายที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงาน
ของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด

แบบสัมภาษณ์ เรื่อง การแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือน: การเปรียบเทียบเชิงนโยบายที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด

ตอนที่ 1: สถานภาพผู้ให้สัมภาษณ์

1. ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ

.....

2. วุฒิการศึกษาสูงสุดและสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา

.....

3. ตำแหน่งทางการบริหาร และตำแหน่งทางวิชาการปัจจุบัน (ถ้ามี)

.....

4. ดำรงตำแหน่งภายในกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดในสมัยรัฐบาลใด

.....

ตอนที่ 2: นโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด

1. ความเห็นของท่านเปรียบเทียบการแก้ไขปัญหายาเสพติด และการปฏิบัติตามนโยบายยาเสพติดของรัฐบาลทหาร และรัฐบาลพลเรือนเป้าประสงค์หลัก เป้าประสงค์รองเป็นอย่างไร

2. ความเห็นของท่านคิดว่าสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลทหารกับรัฐบาลพลเรือนเป็นอย่างไร

2.1 รัฐสนับสนุนงบประมาณด้านการปราบปรามยาเสพติดเป็นอย่างไร

2.2 การแพร่ระบาดของยาเสพติดของชุมชน เป็นอย่างไร

2.3 การให้ความร่วมมือระหว่างประเทศ เป็นอย่างไร

3. ความเห็นของท่านคิดว่าเนื้อหาของนโยบายยาเสพติดเหมาะสมหรือไม่อย่างไร

4. ในความเห็นของท่านคิดว่าการบังคับใช้กฎหมายในนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือน เป็นอย่างไร

4.1 การบังคับใช้กฎหมายเรื่องยาเสพติดที่เด็ดขาด และจริงจัง เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

4.2 ข้อกฎหมายเรื่องยาเสพติดเป็นอุปสรรคต่อการทำงานหรือไม่ อย่างไร

5. ในความเห็นของท่านคิดว่าการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนเป็นอย่างไร

6. ในความเห็นของท่านคิดว่าการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติการแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด

ตอน 3: ความคิดเห็นอื่น ๆ

1. ท่านคิดว่าแนวคิดยกเลิก เมทแอมเฟตามีน ออกจากบัญชียาเสพติดให้โทษ ประเภท 1 เหมาะสมต่อการแก้ปัญหายาเสพติดหรือไม่ อย่างไร

2. ท่านคิดว่าแนวทางการเปลี่ยนกัญชา ไปกระท่อมให้ถูกกฎหมายเหมาะสมต่อการแก้ปัญหายาเสพติดหรือไม่ อย่างไร

3. ความคิดเห็นปัจจัยนอกเหนือจากที่กล่าวมาที่เหมาะสมต่อนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดต่อการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด

ผู้วิจัยตระหนักดีว่าท่านผู้ทรงคุณวุฒิมีภารกิจหน้าที่ต้องรับผิดชอบมากมาย จึงขอขอบคุณเวลาอันมีค่าของท่านในการตอบแบบประเมินชุดนี้ และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ให้ความอนุเคราะห์

บรรณานุกรม

- ก้องเกียรติ อภัยวงศ์. (2546). ศึกษาองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ: ผลกระทบที่เกิดจากองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลยุติธรรม, วิทยาลัยการยุติธรรม, หลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง.
- กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด. (2553). กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด. (2558). รายงานผลการปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- กุลธน ธนาพงศธร. (2520). หลักการกำหนดนโยบายของรัฐบาลกรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผู้จัดการ.
- เกษมสานต์ โชติชาครพันธุ์, ปรีดา สถาพร, พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, พลอย สืบวิเศษ และณรงค์ศักดิ์ บวรวงศ์พิทักษ์. (2552). รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการประเมินผลการปราบปรามยาเสพติดรายสำคัญตามนโยบายรัฐบาล. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ศูนย์บริการวิชาการ.
- แก้วเวียง นานาผล. (2553). นโยบายและการวางแผนทางการศึกษา: ปัจจัยที่จะส่งผลให้นักบริหารประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการทำงานเห็นเมื่อ 22 มิถุนายน 2559, จาก http://dr_kaewwieng.reru.ac.th/?p=34
- ไกรสุข สินสุข. (2552). นโยบายการปราบปรามยาเสพติดวิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จอม สิงห์น้อย. (2545). การนำนโยบายปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในเขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองสตูลไปปฏิบัติตามนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จิรโชค วีระสย, สุรพล ราชภัณฑารักษ์ และสุรพันธ์ ทับสุวรรณ. (2554). รัฐศาสตร์ทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศูนย์พัฒนาเศรษฐกิจการเมือง (2540). *ปัญหาอาเสพติดในชุมชน
ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการคลังของประเทศ*. ค้นเมื่อ 20 กันยายน 2559,
จาก <http://sites.google.com/site/payhareuxngy>
- ชวลิต วิศลศิลป์พันธ์. (2544). *การศึกษานโยบายการปราบปรามยาบ้าระหว่างปี พ.ศ.
2538-2542*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทักษิณ ชินวัตร. (2546, 15 มกราคม). ทักษิณคำราม ใครค้ายา-ตาย. *ไทยรัฐ*, หน้า 16.
- ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2516). นโยบายการพัฒนาและวิชาการ. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*,
13(1), 101-129.
- เทพ บุญตานนท์. (2559). *การเมืองในการทหาร สมัยรัชกาลที่ 6*. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์มติชน.
- ธีรวัฒน์ ธีรโรจน์วิทย์. (2548). *การบูรณาการกระบวนการทัศน์ด้านกฎหมาย: กรณีศึกษา
การปราบปรามยาเสพติดชุมชนนิพนธ์ปรัชญาชุมชนบัณฑิตมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.
- นพดล กรรณิกา. (2510). *ถอดนโยบายยาเสพติดในต่างประเทศ กระชับช่องว่างยุทธศาสตร์
ต่อสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, ศูนย์เครือข่ายวิชาการ-
เพื่อสังเกตการณ์และวิจัยความสุขชุมชน.
- นพดล กรรณิกา. (2554). *บทสรุปโครงการประเมินประสิทธิผลภาพรวมของแผนปฏิบัติการ
ประเทศไทยเข้มแข็ง ชนยาเสพติดยั่งยืน ภายใต้ยุทธศาสตร์ 5 ร้วป้องกัน ระยะ 3
(ครั้งที่ 2 มีนาคม 2554)*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, ศูนย์เครือข่าย-
วิชาการเพื่อสังเกตการณ์และวิจัยความสุขชุมชน.
- นพดล กรรณิกา และเกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์. (2554). *การเสวนาเชิงวิชาการเรื่อง
เสียงสะท้อนของผู้ประเมินต่อแนวนโยบายแห่งรัฐว่าด้วยการแก้ปัญหายาเสพติด
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (เอแบค) เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2554*. ค้นเมื่อ 22 มิถุนายน
2559, จาก <http://www.isranew.org/isranews-scoop/item/3714>
- นรนิติ เศรษฐบุตร. (2557). *ฐานข้อมูลการเมืองการปกครอง: หมวดหมู่เหตุการณ์สำคัญ
ทางการเมืองไทย สมัย พ.ศ. 2501-2519*. ค้นเมื่อ 12 กรกฎาคม 2559, จาก
<http://th.wiki.kpi.ac.th/index.php>

- นักรบ หล่มวิรัตน์. (2535). *แนวคิดในการปราบปรามยาเสพติด ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด*. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นันทร์พัช ไชยอักษรพงศ์. (2556). *นโยบายและมาตรการทางเลือกในคดียาเสพติด: ศึกษาเฉพาะกรณีการลดทอนความเป็นอาชญากรรมวิทยานิพนธ์สังคมวิทยามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- บุญชัย ใจเย็น. (2556). *ตำนาน พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์-ปราชญ์.
- ประยุทธ์ จันทร์โอชา พลเอก. (2559, 20 มิถุนายน). *นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ*. *เดลินิวส์*, หน้า 2.
- ประวัตินายกรัฐมนตรีไทย (ชนากิต, ผู้เรียบเรียง). (2545). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์-ปริมิต.
- พรณรงค์ สุริยจันทร์. (2547). *การปราบปรามยาบ้า: บทบทวนเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติ*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2552. (2552). *ราชกิจจานุเบกษา*, 126, 65ก, 1-18.
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สถาบันวิจัยสังคม. (2558) *นโยบายและแผนการดำเนินงานของรัฐ* ค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2558, จาก http://www.sri.cmu.ac.th/~nsac/All_Page/Drug/SRI_Policy_of_Government_04-1.htm
- ฤดีโดม วิภาวิน. (2545). *นโยบายปราบปรามยาเสพติด: 3 เดือนกับการประกาศสงคราม* *ขั้นแตกหักเพื่อเอาชนะยาเสพติดของรัฐบาล ศึกษากรณีลักษณะนโยบายและผลกระทบ*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรเดช จันทรศร. (2554). *ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- วัฒนชัย กิริณี. (2558). *ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในเขตพื้นที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี* วิทยานิพนธ์-รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยปทุมธานี.

ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์. (2556). *โครงการศึกษากฎหมายยาเสพติดในต่างประเทศ:*

ศึกษาเฉพาะกรณีประเทศญี่ปุ่น ฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ เยอรมัน โปรตุเกส อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา. กรุงเทพมหานคร:สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม, สำนักงานกิจการในพระดำริพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา.

ศิริพล กุศลศิลป์ภูฒิ. (2554). *การลดทอนความเป็นอาชญากรรมของกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด และการลดทอนความเป็นอันตรายของการใช้ยาเสพติด.* กรุงเทพมหานคร: สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

ศุภชัย ยาวะประภาษ. (2538). *นโยบายสาธารณะ.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์-แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศุภชัย ยาวะประภาษ และปิยากร หวังมหาพร. (2552). *นโยบายสาธารณะไทย: กำเนิด พัฒนาการ และสถานภาพของศาสตร์.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุดทอง.

สเตร่าส์, แอล. และครีออปชีย์, เจ. (2552). *ประวัติปรัชญาทางการเมือง เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 3) (สมบัติ จันทรวงศ์, ผู้แปล). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คบไฟ.

สถาบันพระปกเกล้า, สำนักวิจัยและพัฒนา. (2551). *การเมืองการปกครองไทย 2550.* กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

สมบุญ คำพันธ์. (2556). *การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ที่สถานีตำรวจนครบาลพระโขนง.* วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, วิทยาลัยทองสุข.

ลักกรินทร์ นิยมศิลป์. (2558). *อาชญากรรมข้ามชาติ: ภัยคุกคามไทยและอาเซียน.* ค้นเมื่อ 20 กันยายน 2559, จาก <http://www.ms.ipsr.mahidol.ac.th/ConferenceXI/Download/Book/447-IPSR-Conference-A15-fulltext.pdf>

สันทกวิชัย มากช่วย. (2556). *ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดไปปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด* คุยฉินิพนธ์ปรัชญาคุยฉินิพนธ์, มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2558). *ประวัติย่อ การจัดตั้งสำนักงาน ป.ป.ส.* ค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2559, จาก <http://www.oncb.go.th/Home/Pages/history.aspx>

- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2559). รายงานสถิติการจับกุม
เจ้าหน้าที่ของรัฐ และบุคลากรในสังกัดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เปรียบเทียบ
ปีงบประมาณ 2555-2559. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด (2554). แผนปฏิบัติการ
การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประจำปี 2554 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด (2558). แผนปฏิบัติการ
การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประจำปี 2558 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2555). โปรดุเสกกับ
สงครามต่อต้านยาเสพติด. ค้นเมื่อ 21 กันยายน 2559, จาก [http://www.qlf.or.th/
Mobile/Details](http://www.qlf.or.th/Mobile/Details)
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับ
สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติด. ค้นเมื่อ 20 กันยายน 2559, จาก [http://
www.m-society.go.th/article_attach](http://www.m-society.go.th/article_attach)
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2552). คำสั่งที่ 82/2552 ลงวันที่ 17 มีนาคม 2552 เรื่อง ยุทธศาสตร์
และกลไกการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามนโยบายรัฐบาล. กรุงเทพ-
มหานคร: ผู้แต่ง.
- อภิชาติ ศักดิ์เศรษฐ์. (2546, 13 กุมภาพันธ์). เติมน้ำชน: ตัดตอน-ถอนโคน. ไทยรัฐ,
หน้า 6.
- อัมพร ภูแก้ว. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด
ในพื้นที่เทศบาลตำบลพลวง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์-
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อาคม ใจแก้ว. (2553). การนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้: ศึกษา
ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ. วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรดุษฎีบัณฑิต,
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อุทัย เอี่ยมศรี.(2553). *การมีส่วนร่วมและความพึงพอใจของพนักงานภาครัฐ และประชาชน ในการแก้ไขปัญหาเสพติคของรัฐบาล: กรณีศึกษาอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

Anderson, J. E. (1984). *Public policy-making* (3rd ed.). New York: Holt, Rinehart, and Winston.

Bardach, E. (1977). *The implementation game: What happens after a bill becomes a law*. Cambridge, MA: MTT Press.

Berman, P., McLaughlin, M. W., Bass-Golod, G. V., Pauly, E., & Zellman, G. L. (1977). *Federal Programs Supporting Educational Change Vol. VII: Factors affecting implementation and continuation*. Santa Monica, CA: Rand.

Cantor, D. J. (1961). The criminal law and the narcotics problem. *The Journal of Criminal Law, Criminology, and Police Science*, 51(5), 512-527.

Costa, A. M. (2008). *Drug policy and results in Australia*. NewYork: United Nations Office on Drugs and Crime.

Dror, Y. (1969). Public policymaking reexamined. *Academy Management Journal*, 12(4), 525-526.

Dye, T. R. (1966). *Politics, economics, and the public: Policy outcomes in the American States*. Chicago: Rand McNally.

Easton, D. (1953). *The political system: An inquiry into the state of political science*. New York: Knopf.

Edwards, G. C. (1980). *Implementing public policy*. Washington, DC: Congressional Quarterly.

- Foucault, M. (1998). *The history of sexuality vol. 1: The will to knowledge*. London: Penguin.
- Gunn, L. A. (1978). Why is implementation So difficult? *Manage Services in Government*, 33, 169-176.
- Hargrove, E. C. (1975). *The missing link: The study of the implementation of social policy*. Washington, DC: The Urban Institute.
- Hood, C. (1976). *The limits of administration*. New York: Wiley.
- Ingram, H. (Ed.). (1980). *Why policies succeed or fail (Vol. 8)*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Levin, M. A. (1981). Conditions contributing to effective implementation and their limits. In J. P. Crecine (Ed.), *Research in policy analysis and management* (pp. 65-111). Greenwich, CT: JAI.
- Lindblom, C. E. (1959). The science of muddling through. *Public Administration Review*, 19, 79-88.
- O'Toole, L. J. (2004). The theory-practice issue in policy implementation research. *Public Administration*, 82(2), 309-329.
- Patton, M. Q. (1980). *Qualitative evaluation methods*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Pressman, J. L., & Wildavsky, A. (1973). *Implementation* (3rd ed). Berkeley, CA: University of California Press.
- Simon, H. A. (1947). *Administrative behavior: A study of decision-making processes in administrative organization*. New York: Macmillan.

- Spratt, K. (2009). *Policy implementation barriers analysis: Conceptual framework and pilot test in three countries*. Washington, DC: Futures Group, Health Policy Initiative, Task Order I.
- Transnational Institute. (2016). *Cannabis regulation and the UN treaties: Strategies for reform*. Retrieved August 30, 2016, from <https://www.tni.org/en/publication/cannabis-regulation-and-the-un-treaties>
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2009). *Drug trafficking in the golden triangle*. Retrieved August 30, 2015, from <https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/drug-trafficking-in-the-golden-triangle.html>
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2015). *World drug report*. Washington DC: Author.
- Weaver, R. K. (2010). *But will it work?: Implementation analysis to improve government performance issues in governance studies*. Washington DC: Brookings Institution.
- Wikipedia, the free encyclopedia. (2016). *ASEAN*. Retrieved August 30, 2016, from <https://en.wikipedia.org/wiki/ASEAN>. Retrieved:28/6/2016
- William, W. (1971). *Social policy research and analysis: The experience in the federal social agencies*. New York: American Elsevier.
- Yin, R. K., Karen, A. H., & Mary, E .V. (1977). *Tinkering with the system*. Lexington, MA: Lexington.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ ชื่อสกุล พันตำรวจเอก ชีรเดช ธรรมสุธีร์

วัน เดือน ปีเกิด 24 มีนาคม 2516

สถานที่เกิด กรุงเทพมหานคร

วุฒิการศึกษา สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากโรงเรียนเตรียมทหาร ปีการศึกษา 2533

สำเร็จปริญญาตรีรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต

จากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ปีการศึกษา 2537

สำเร็จปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารงานยุติธรรม)

จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีการศึกษา 2542

ตำแหน่งหน้าที่

การงานปัจจุบัน ผู้กำกับการฝ่ายอำนวยการ

กองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 3

กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด